

MITROPOLIA ARDEALULUI

REVISTA OFICIALĂ A ARHIEPISCOPIEI SIBIULUI
ȘI A EPISCOPIILOR CLUJULUI ȘI ORADIEI

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

ANUL XII, Nr. 10—12

OCTOMBRIE-DECEMBRIE 1967

MITROPOLIA ARDEALULUI

REVISTA OFICIALĂ A ARHIEPISCOPIEI SIBIULUI
ȘI A EPISCOPIILOR CLUJULUI ȘI ORADIEI

APARE CU BINECUVÎNTAREA ȘI SUB ÎNDRUMAREA
ÎNALT PREA SFÎNȚIEI SALE

D. D. Dr. NICOLAE MLADIN

Arhiepiscop și Mitropolit

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Arhiepiscopia Ortodoxă Română Siblu, strada 1 Mai nr. 24

Secretar de redacție: Pr. prof. dr. GRIGORIE MARCU

CUPRINSUL:

Pag.

PASTORALE ARHIEREȘTI

† NICOLAE, Mitropolitul Ardealului: Pastorală la Nașterea Domnului (1967)	771—776
† TEOFIL, Episcopul Clujului: Pastorală la Nașterea Domnului (1967)	777—781
† VALERIAN, Episcopul Oradiei: Pastorală la Nașterea Domnului (1967)	782—789

BISERICA ȘI PROBLEMELE VREMII

REDACȚIA: Anul XX: indicator spre viitor. (La a 20-a aniversare a Republicii noastre)	790—795
N.: A cincea adunare a Conferinței Bisericilor Europene (Nyborg V)	796—802

STUDII

Teologie exegetică

Prof. AUREL RADU: Predică Sf. Apostoli Petru și Pavel	803—815

Teologie istorică

Pr. Prof. Dr. MILAN ȘESAN: Teologia ortodoxă în secolul XVII	816—836

Teologie sistematică

Pr. Prof. Dr. ISIDOR TODCRAN: O declarație de credință a Bisericii presbiteriene unite din S.U.A.	837—842

Teologie practică

Pr. Prof. Dr. SPIRIDON CÂNDEA: Familia și viața modernă	843—858

ÎNDRUMĂRI OMILETICE

Pr. Prof. Dr. CORNELIU SÎRBU: Predică la Duminica XXII după Rusalii	859—862
Diacon GH. PAPUC: Predică la Duminica XXIII după Rusalii	862—866
Pr. Prof. C. SÎRBU: Predică la Duminica XXVII după Rusalii	866—869
Preot ION BUNEA: Predică la Duminica XXX după Rusalii	869—872
Prot. Dr. SIMION RADU: Praznicul ierarhiei ortodoxe (Sf. Nicolae)	872—876
Preot ZOSIM OANCEA: Popasuri omiletice la Duminici și Sărbători	876—887

(Continuare în p. III a covertei)

REDACTIA: Itinerar arhipăstoresc	888—892
I. B. și RED.: La praznicul împlinirii a 20 de ani de la reînființarea Mitropoliei Banațului	892—903
PARTICIPANT: Cea dintâi tîrnosire de biserică săvîrșită de noul Mitropolit al Ardealului	904—915
REDACTIA: La Praznicul Sfîntului Nicolae	915—921
Arhidiacon IOSIF BOLOG: Sfînta Liturghie arhierescă de la Blaj	922—927
REDACTIA: Ședință festivă în cinstea celei de-a XX-a aniversări a proclamării Republicii noastre	927—932
— Pomenirea Mitropolitului Nicolae Colan	932—934
— Deschiderea noului an școlar 1967—1968 la Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu	934—940
MIRCEA BASARAB: Deschiderea festivă a anului școlar 1967—1968 la Seminarul Teologic din Cluj	940—942
Prot. IOAN VLAD: Conferințele de orientare din Arhiepiscopia Sibiului	942—945
D. CĂLUGĂR: Adunarea eparhială a Arhiepiscopiei Sibiului	945—954
Prot. FL. GEOMOLEAN: Adunarea eparhială a Episcopiei Clujului	954—957
Pr. ERMIL POIATĂ: Adunarea eparhială a Episcopiei Oradiei	953—962
N. NEAGA: Săcătatea Sa Patriarhul Alexei al Moscovei și a toată Rusia la nouăzeci de ani	962—964
C. SÎREU: Sesiunea Comitetului Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Heraklion-Creta	964—967
R.: Preoți decedați în cursul anului 1967	967

INSEMNĂRI

REDACTIA, GH. PAPUC, D. CĂLUGĂR, Z. OANCEA și M. ȘESAN: O despărțire care nu depărtează — la „Telegraful Român”. — Cu privire la icoanele de sticlă. — Muzeul Brukenthal — la 150 de ani. — Pastorație și civilizație. — Aniversarea a 450 ani de la Reformă.	968—976

Orice corespondență privitoare la revistă (inclusiv cărțile și revistele de schimb) se trimite pe adresa: *Arhiepiscopia Ortodoxă Română, Sibiu, strada 1 Mai, nr. 24*, cu mențiunea: pentru redacția (sau: administrația) revistei „Mitropolia Ardealului”.

Colaboratorii sînt rugați să trimită manuscrise (autografe sau, de preferință, dactilografiate în 4 exemplare), scrise cîteț, pe o singură pagină a filei, respectînd noua ortografie a Academiei Republicii Socialiste România.

Citatele și trimiterile, numele proprii și indicațiile cifrice să fie scrise deslușit, atît cele în românește, cît și cele în limbi străine.

Pentru uniformizarea indicării citatelor și trimiterilor (a celor biblice mai ales), colaboratorii sînt rugați să se orienteze după materialele pe care le publică revista.

Manuscrisele nepublicate nu se înapoiază.

7267

MITROPOLIA ARDEALULUI

REVISTA OFICIALĂ A ARHIEPISCOPIEI SIBIULUI
ȘI A EPISCOPILOR CLUJULUI ȘI ORADIEI

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

ANUL XII, Nr. 10—12   OCTOMBRIE—DECEMBRIE 1967

Redacția și Administrația: ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ — SIBIU

† NICOLAE

**Din mila lui Dumnezeu Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ortodoxe
Române de Alba-Iulia și Sibiu și Mitropolit al credincioșilor
ortodocși din Ardeal, Crișana și Maramureș.**

*Iubitului cler și dreptcredincioșilor noștri creștini,
har, milă și pace de la Dumnezeu = Tatăl și de la Domnul
nostru Iisus Hristos.*

„Iată, vă vestesc bucurie mare, care va
fi pentru tot poporul,

Că vi s-a născut astăzi Mîntuitor, care
este Hristos Domnul, în cetatea lui David“

Luca 2, 10—11

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

Iubiții mei fii sufletești,

Acestea sînt cuvintele rostite de înger către păstorii din jurul Betleemului, în noaptea sfîntă, cînd cerul a coborît pe pămînt, cînd Fiul lui Dumnezeu „s-a întrupat de la Duhul Sfînt și din Fecioara Maria și s-a făcut om“, ca pe noi să ne mîntuiască. Bucuria aceasta a întrupării și venirii lui Dumnezeu în lume, ca să viețuiască între oameni, s-a transmis de la păstorii Betleemului pretutindeni și peste veacuri în sufletele tuturor celor ce-au primit vestea cea bună, Evanghelia Domnului nostru Iisus Hristos. Și credincioșii Bisericii noastre strămoșești de secole cîntă în colindele lor bucuria nașterii lui Hristos, zicînd:

„Astăzi s-a născut Hristos,
Mesia — chip luminos,
Lăudați și cîntați
Și vă bucurați.“

Și într-adevăr, nu e credincios român care să nu tresalte de bucurie în această noapte sfîntă și să nu-și reverse bucuria în imnele noastre bisericești și în colindele strămoșilor noștri.

Bucuria aceasta ne leagă cu înaintașii noștri, cu frații noștri de credință de pe toate plaiurile românești și cu toți credincioșii care preamăresc pe Cel ce „trup s-a făcut“ (Ioan 1, 14) pentru mîntuirea tuturor.

Iubiți credincioși,

Bucuria luminoasă a Crăciunului izvorăște din faptul că Dumnezeu s-a făcut om, adică Fiul lui Dumnezeu a devenit și „Fiu al omului“, fiind într-o persoană Dumnezeu și om. Mare taină este aceasta: Dumnezeu cel veșnic și fără de sfîrșit, cel necuprins, se lasă cuprins și văzut în chip de om, în așa fel încît El este între oameni ca un frate, ca unul asemenea lor, deși deosebit de ei. Sau — cum spune Sf. Grigorie Teologul —: Fiul lui Dumnezeu prin întrupare „a rămas ceea ce era (adică Dumnezeu) și s-a făcut ceea ce nu era (adică om)“, fiind acum Dumnezeu-om. În cele ce urmează ne îndreptăm gîndul spre omenitatea lui Iisus Hristos, fără să uităm nicidecum că El este Fiul lui Dumnezeu întrupat.

Ca „fiu al omului“, Iisus Hristos este în legătură cu toată omenirea (Matei 9, 6; Marcu 14, 21; Luca 21, 36; Ioan 6, 27). Sfînta Evanghelie îl numește fiu al lui Adam, al lui Sit, al lui Enoh, al lui Noe (Luca 3, 36—38). Ca fiu al lui Adam și al urmașilor lui, El este solidar cu toți oamenii, cu fiecare om; El ia asupra Lui păcatul lui Adam și păcatele omenirii întregi, ca să mîntuiască pe toți „frații“ Săi. Dar pentru că El e Mîntuitorul, pentru că prin El vine mîntuirea din robia păcatului și începe o viață nouă în Dumnezeu, El nu este numai fiu al lui Adam, ci este mai ales Adam cel nou, adică Omul cel nou, care pune început unei omeniri noi, unei vieți noi, de iubire, de pace, dreptate și bucurie. Căci Fiul omului este și Fiul lui Dumnezeu și în El ni se împărtășește harul dumnezeesc, puterea divină care ne înnoiește mereu.

Dar fiind Fiu al omului, Iisus Hristos este totodată și fiu al lui Avraam, Isac, Iacob, „toiag din rădăcina lui Iesei“ (Isaia 11, 1) și din seminția lui David și a urmașilor lui, fiu al poporului lui Israil, fiu al Țării Sfinte. Este, așadar, un om legat de orice om, de întreaga omenire, dar legat și de țara Sa, de poporul Său, de strămoșii care au viețuit cu nădejdea că va veni Cel așteptat, Cel proorocit a fi Mîntuitor pentru toate popoarele

lumii. Dragostea de patria și poporul Său Domnul nostru Iisus Hristos o arată adeseori în timpul vieții Sale, precum ne spun Sfintele Evanghelii. Dar această dragoste se împreună cu dragostea de întreaga omenire, de toate popoarele. Ea este dragoste fără de sfârșit, fără limite și fără de asemănare. Că așa de mult a iubit El pe om încât a primit să coboare din înălțimea Dumnezeirii, să fie ca un om între oameni și și-a dat viața Lui pentru mântuirea lumii (cf. Filipeni 2, 6—10).

Iubiți credincioși,

Acum înțelegem de ce ne cuprinde o bucurie atât de mare, de curată, de luminată, când auzim vestea cea bună că Dumnezeu s-a făcut om: pentru că în El avem mântuirea, „arvuna“ vieții celei veșnice (Ef. 1, 14). Dar nu-i destul să ne bucurăm și să cântăm, să preamărim pe Hristos. Se cuvine să pășim pe urmele Lui, să ne străduim a viețui așa cum a viețuit El. Este ceea ce ne învață Sfântul Apostol Ioan: „Cine zice că petrece în Hristos, dator este precum acela a umblat și el așa să umble“ (I Ioan 2, 6). Desigur în viața lui Iisus găsim multe virtuți, pe care trebuie să ni le însușim. Toate aceste virtuți se cuprind în una singură: dragostea.

Ne vom opri acum numai la dragostea de patrie și de omenire, pe care le-am amintit mai sus.

Nu este om care să nu aparțină unei familii, unui popor, unei patrii. Iisus însuși — cum am văzut — era din neamul lui Avraam, din sămânța lui David; El și-a iubit poporul, a iubit patria Sa. Așa și noi: nu sîntem numai fiii părinților noștri, ci și fiii strămoșilor noștri, ai înaintașilor noștri, al căror lanț se întinde peste veacuri pînă în timpuri necunoscute, lanț care prin noi se continuă, se prelungește în urmașii noștri — copii, nepoți, strănepoți — spre un viitor îndepărtat. La fel sîntem și noi: fii ai poporului român, fii ai patriei noastre. În noi răsună întreg trecutul acestui popor, în noi tremură tot zbuciumul luptelor lui seculare pentru libertate, dreptate și unitate, prin noi își găsesc împlinirea cele mai mărețe visuri ale strămoșilor. Pămîntul acesta, țara aceasta — apărută prin vitejia lui, transformată prin munca lui într-o grădină înfloritoare — este țara moșilor și strămoșilor noștri, este țara binecuvîntată de Dumnezeu, pe care hărnicia noastră a tuturor o ridică pe culmi de civilizație și pro-

gres și care pășește înainte spre viitorul tot mai fericit, tot mai luminos.

Așa cum Iisus Hristos și-a iubit poporul, și-a iubit patria, se cuvine ca fiecare dintre noi, ca adevărați ucenici ai lui Hristos, să ne iubim patria, să ne iubim poporul, să cinstim vrednicia înaintașilor noștri, să muncim pentru propășirea patriei. Ei să ne dăruim întreaga ființă, ei să-i dăruim și pe copiii noștri, o nouă generație sănătoasă, viguroasă, capabilă să ducă mai departe realizările și visurile poporului întreg.

Iubindu-ne patria, iubindu-ne poporul, noi tododată — asemenea lui Hristos, să iubim și pe celelalte popoare și, desigur, naționalitățile conlocuitoare, să sprijinim prietenia și colaborarea dintre popoare, prietenia dintre poporul român și ceilalți conlocuitori ai țării noastre. „Cine iubește pe Dumnezeu, acela iubește și pe fratele său“ — zice Sf. Apostol Ioan (I Ioan 4, 21). Iar fratele nostru este nu numai fratele după tată și mamă, nu numai cel de același neam, ci orice om, de orice nație, de orice-convingeri sau de orice credință religioasă ar fi. Iubirea de poporul român se împletește astfel cu iubirea față de omenire, față de toate popoarele, așa cum în viața lui Iisus Hristos iubirea de patria Lui era împreună, era una cu iubirea de întreaga omenire. În felul acesta, prin patriotismul nostru, prin omenia noastră, prin frățietatea ce ne unește cu cei de un neam și cei de alte neamuri, ne arătăm adevărați ucenici ai lui Iisus Hristos, Domnul nostru.

Biserica Ortodoxă Română, Biserica strămoșească, de-a lungul secolelor și-a desfășurat viața în strânsă legătură cu viața poporului român.

Biserica strămoșească a sprijinit poporul în lupta lui pentru libertate și dreptate, pentru unitate națională.

Ea sădește în sufletele preoților și credincioșilor ei dragostea de patrie, dragostea de pace și colaborare între popoare. Ea lucrează în duhul lui Hristos, care e duhul iubirii și păcii.

Iubiții mei fii sufletești,

Bucurându-ne împreună de marele praznic al Nașterii Domnului și urmînd învățămintele ce se desprind din întruparea și lucrarea Mîntuitorului și din viața Bisericii Sale, cîntăm și noi

cu Biserica strămoșească: „Ce vom aduce Ție, Hristoase? Că te-ai arătat pe pământ ca un om pentru noi, că fiecare din fapăturile cele făcute de Tine, mulțumită aduce Ție: îngerii lauda, cerurile steaua, magii daruri, păstorii minunea, pământul peștera, pustiul ieslea, iară noi pe Maica Fecioară!“ (Vecernia Crăciunului). Ce vom aduce Ție, Hristoase? Te vom lauda nu numai cu buzele, nu numai cu cântări duhovnicești și cu colinde, ci și cu faptele noastre, cu viața noastră întreagă. Vom dovedi cu fapta rodnicia credinței noastre, puterea dragostei noastre.

Făgăduința aceasta o vom împlini în vremea noastră prin păstrarea neclintită a unității noastre în „legea strămoșească“, în Biserica românească a strămoșilor noștri, prin muncă nepreocupată pentru înălțarea patriei, prin luptă pentru pace și înfrățire între popoare. Cîntecul îngerilor din noaptea sfîntă, la nașterea Celui ce e numit de prooroci „Domn al păcii“ (Isaia 9, 5): „Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace, între oameni bunăvoire“ (Luca 2, 14), ne cheamă să fim alături de cei ce vor ca războiul să piară de pe fața pământului și pacea veșnică să se statornicească pretulindeni, ne cheamă să sprijinim lupta sutelor de milioane de oameni care cer stingerea focarelor de război cum sînt Vietnamul, Orientul Mijlociu ș.a. — și susțin dezarmarea generală. Dacă „Hristos este pacea noastră“ (Ef. 2, 14) și a venit în lume ca să aducă pacea între oameni și între popoare, și noi, creștinii, trebuie să fim oameni ai păcii. Dacă Iisus Hristos este iubire, și noi, creștinii, trebuie să fim oameni ai iubirii, semănători ai iubirii. „Întru aceasta vor cunoaște toți că ai mei ucenici sînteți — zice Domnul — de veți avea dragoste între voi“ (Ioan 13, 35). De aceea, împreună cu Sfîntul Apostol Pavel, vă chem pe voi pe toți „să împliniți bucuria mea ca să gîndiți la fel, avînd aceeași dragoste, un suflet fiind, una cugețind, nimic făcînd din duh de împărechere, nici de mărire deșartă“ (Filipeni 2, 2—3). Să păziți pururea „unitatea Duhului întru legătura păcii“ (Efeseni 4, 3), ca buni fii ai Bisericii lui Hristos, ai Bisericii strămoșești.

Cu aceste gînduri și povețe părintești, acum cînd mă adresez pentru prima dată ca Arhiepiscop și Mitropolit fiilor mei duhovnicești, rog pe Pruncul Iisus din ieslea Vifleemului să reverse harul Său dumnezeesc peste voi toți, să Vă dăruiască sănătate, pace, bucurie și spor în credință, în dragoste frățească, în toate cele de folos Bisericii și Patriei și vieții noastre sufle-

tești și trupești și să vă ajute să prăznuiți cu vrednicie marile sărbători ale Crăciunului, Anului Nou și Bobotezei.

Pentru rugăciunile Maicii Domnului și ale tuturor sfinților, Domnul nostru Iisus Hristos să se sălășluiască în inimile voastre și să vă binecuvinte viața, familia și toate ale voastre cu darurile Sale cele bogate.

Al vostru al tuturor părinte iubitor în Iisus Hristos

† N I C O L A E
arhiepiscop și mitropolit

Data în reședința Noastră mitropolitană din Sibiu, la praznicul Nașterii Domnului din anul 1967.

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

† TEOFIL

DIN MILA LUI DUMNEZEU EPISCOP AL EPARHIEI
VADULUI, FELEACULUI ȘI CLUJULUI

*Prea iubitului cler și tuturor dreptmăritorilor creștini din
această eparhie: har și pace de la Dumnezeu-Tatăl și de la
Domnul nostru Iisus Hristos.*

*„Cu adevărat, mare este taina creștină-
tății: Dumnezeu s-a arătat în trup...”*

(I Tim. 3, 16).

Iubiți și preacinstiți credincioși,

Cînd cugetăm la Fiul lui Dumnezeu petrecînd sus în sînul Tatălui ceresc, ne simțim cuprinși de respect și ne cutremurăm de mirare, de teamă, în fața nesfîrșitei Sale măreții. Dar cînd îl privim jos în iesle, precum facem la fiecare sărbătoare a Crăciunului, atunci nu ne mai cutremurăm de spaimă, ci ne simțim pătrunși de dragoste. Aici în peșteră Fiul lui Dumnezeu ni se arată sub chipul unui prunc firav, nou-născut. Cine are teamă de un copil abia sosit în lume? Orice copilăș părăsit, fie el oricît de străin și necunoscut pentru noi, ne înduioșează și ne face să-l iubim. Cu cît mai mult ne vom simți mînați să iubim pe acest Prunc dumnezeiesc despre care știm că și-a acoperit majestatea Sa care înfricoșează, și-a ascuns slava care înspăimîntă, și-a aplecat înălțimea Sa care uimește spre a nu lăsa să se vadă decît dragostea care atrage, decît bunătatea care cucește. Cum nu ne vom simți cuprinși de iubire pentru acest Prunc dumnezeiesc cînd știm că el suferă și plînge pentru ispășirea păcatelor noastre, cînd îl vedem întinzînd spre noi cu gingășie mîinile lui, cînd privirile lui, în lipsa graiului, ne cer afecțiunea noastră, ne cer dragostea noastră și ne spun: „Dă-mi fiule inima ta...” (Prov. 23, 26).

Iubiți credincioși,

S-ar putea ca pînă acum să nu ne fi gîndit destul de adînc la misterul întrupării Fiului lui Dumnezeu. S-ar putea ca din această cauză inimile noastre să nu se fi încălzit îndeajuns de

dragoste față de Dumnezeu. La fiecare liturghie și la alte slujbe bisericești am auzit o dată cu rostirea „Crezului” mărturisirea credinței noastre care vestește că *„Cel de o ființă cu Tatăl . . . s-a pogorît din ceruri și s-a întrupat de la Duhul Sfânt și Maria Fecioara, și s-a făcut om”*. S-ar putea ca inimile multora dintre noi să fie totuși reci ca marmora și învîrtoșate ca piatra de pîrîu pe care apa, deși neîncetat o udă, nici cînd n-o înmoaie cîtuși de puțin.

De aceea, fiii mei, să medităm, să socotim astăzi împreună și să privim cu venerație toate aspectele acestei taine mari a sfintei noastre credințe.

„Și cu adevărat, mare este taina creștinătății: Dumnezeu s-a arătat în trup . . .” (I Tim. 3, 16). Taina creștinătății, taina întrupării Cuvîntului, este o taină mare, un mister de mare iubire. Spre a ne pătrunde adînc de acest mîngîietor adevăr să considerăm mai întîi cine este cel ce „s-a pogorît din ceruri pentru noi oamenii și pentru a noastră mîntuire”. N-a trimis Dumnezeu spre ajutorul nostru pe careva din îngerii Săi, ci pe însuși Fiul Său Unul-Născut, *„fiindcă atît de mult a iubit Dumnezeu lumea că a dat pe singurul Său Fiu, pentru ca oricine crede în El, să nu piară, ci să aibă viață veșnică”* (Ioan 3, 16). S-a pogorît la noi unicul Fiu al lui Dumnezeu care nu vatămă nicidecît pe Dumnezeu atunci cînd ne descopere că este deopotrivă, este egal cu Tatăl în toate privințele. *„Eu și Tatăl una sîntem”* (Ioan 10, 30). *„Tatăl este în Mine și Eu sînt în Tatăl. Cine mă vede pe Mine, vede pe Cel ce M-a trimis pe Mine. Cine m-a văzut pe Mine, a văzut pe Tatăl”* (Ioan 10, 38; 12, 45; 14, 9).

Cel ce este *„strălucirea măririi și icoana ființei lui Dumnezeu, adică Fiul, Care susține universul prin cuvîntul Său puternic”* (Evrei 1, 3), s-a pogorît la noi ca să ne ferească, după ce tot prin El s-au făcut veacurile, adică, lumea întreagă.

„Cu adevărat mare este taina creștinătății: Dumnezeu s-a arătat în trup . . .” În ce fel de trup s-a arătat Fiul lui Dumnezeu? Fără îndoială într-un trup preacurat dar supus tuturor slăbiciunilor omenești, afară de păcat. S-a arătat într-un trup supus oboselii și somnului, foamei și setei, supus durerii și întristării, un trup ajuns în cele din urmă pradă chinurilor morții. Trupul Domnului Iisus deși era preacurat, purta totuși înjosirea de a fi asemănător cu trupurile noastre ale păcătoșilor, cu trupurile noastre de atîtea ori și în atîtea feluri pîngărite cu fărădelegi, întinate cu nelegiuiri. Sfîntul Apostol Pavel vedește aceasta deslușit cînd scrie că: *„Dumnezeu a trimis, din cauza păcatului,*

pe însuși Fiul Său, în trup asemănător trupului păcatului și în trup — în corpul lui Mesia — a osîndit păcatul (omenesc)" (Romani 8, 3).

Trupul Mîntuitorului Hristos cu toate că era neprihănit purta asupra lui osînda cuvenită păcatelor noastre. Sfînta Carte despre acest adevăr scrie așa: „*El a purtat păcatele noastre în trupul Său pe lemn*" (I Petru 2, 24). Sfîntul Pavel arată povara și rușinea ce apăsă asupra trupului omenesc al Mîntuitorului Hristos scriind că: „*Pe Cel ce n-a cunoscut nici un păcat, Dumnezeu l-a făcut păcat pentru noi, ca noi să dobîndim întru El, dreptatea lui Dumnezeu*" (II Cor. 5, 21). Același prealuminat Apostol Pavel scrie în altă epistolă că din blestemul cuvenit păcatului Hristos ne-a izbăvit luîndu-l asupra Sa: „*Hristos ne-a răscumpărat din blestemul Legii, făcîndu-se blestem pentru noi, pentru că scris este: Blestemat e oricine care este atîrnat pe lemn*" (Galateni 3, 13).

Iubiții mei fii suflelești,

Odinioară Evreii i-au cerut socoteală Mîntuitorului nostru pentru ce El care părea numai om se făcea pe sine Dumnezeu? Pentru ei și pentru noi, cu dreptate și cu vrednicie este să-L întrebăm mai degrabă pentru ce El, Dumnezeu adevărat fiind s-a făcut pe Sine om pătimitor? Prin graiul Sfintelor Scripturi, El ne răspunde: M-am făcut om pentru că v-am iubit și vă iubesc, deopotrivă cu Tatăl Meu și cu Sfîntul Duh. M-am făcut om ca să arăt oamenilor veșnica și negrăita iubire a lui Dumnezeu față de voi, fapăturile sale. „*Dumnezeu este dragoste*" ne asigură Sfîntul Evanghelist Ioan în prima sa epistolă sobornicească (I Ioan 4, 8, 16).

Cu mulți ani înainte de Apostolul Ioan, profetul Ieremia a dezvăluit contemporanilor săi și oamenilor din toate timpurile: „*Domnul mi se arată de departe: Te iubesc cu o iubire veșnică; de aceea îți păstrez milostivirea mea*" (Ier. 31, 3).

Cu rostul vorbelor și cu graiul faptelor, Hristos Fiul lui Dumnezeu și Fiul Omului, fără încetare a făcut cunoscută dragostea lui Dumnezeu pentru noi oamenii și pentru a noastră mîntuire. În acest scop s-a numit pe Sine, nu o dată, cu frumosul titlu de „Mire". Însușirea cea dintîi a oricărui mire este iubirea sa față de aleasa inimii sale, față de mireasă. Ucenicii lui Ioan Botezătorul venind la Iisus L-au întrebat: „*De ce ucenicii Tăi nu postesc de loc în vreme ce noi și fariseii postim des?*" Iisus

le răspunde cu o întrebare în care pe Sine se numește Mire: „Pot oare nuntașii să fie triști cîtă vreme mirele este cu ei? Ci vor veni zile, cînd mirele va fi luat de la ei și atunci vor posti!” (Matei 9, 15). Altă dată, Domnul Iisus s-a numit pe Sine cu alte titluri ce oglindesc iubire: „Eu sînt Păstorul cel bun”; Eu sînt medic ceresc pentru sufletele păcătoase și pentru trupurile suferinde. „Iisus străbătea toate cetățile și satele, învățînd pe norod în sinagogi, propovăduind Evanghelia Împărăției și vindecînd orice fel de boală și orice fel de neputință, care era în norod” (Matei 10, 35).

Prin bunătatea Sa ca și prin învățătura Sa, Hristos ne-a încredințat cu prisosință că Dumnezeu, Ziditorul, are față de noi iubire părintească, are față de noi inimă de tată ce poartă grijă multă pentru binele și mîntuirea tuturor.

Ca să-i hrănească și să-i ferească pe oameni cu roadele firii, a naturii materiale „El face să răsară soarele Său peste cei răi ca și peste cei buni și dă ploaie peste cei drepți și peste cei nedrepți” (Matei 5, 45).

Biblioteca Mitropoliană Sibiu

Iubiții mei fii sufletești,

„Cu adevărat, mare este taina creștinătății: Dumnezeu s-a arătat în trup...” S-a arătat nouă ca să ni-L arate pe Dumnezeu, să ne arate iubirea Lui și voia Lui. Iar voia lui Dumnezeu, dorința și chemarea Lui este ca fiii să năzuiască a se asemana Părintelui lor: „Voi fiți dar desăvîrșiți după cum și Tatăl vostru cel ceresc este desăvîrșit” (Matei 5, 48). Fiți dar iubitori de oameni după cum și Tatăl vostru cel ceresc este iubitor de oameni. Ferice de cei blînzi, ferice de cei milostivi, ferice de cei făcători de pace că ei vor fi chemați fii ai lui Dumnezeu.

Să năzuim, frații mei, să iubim pe Dumnezeu care ne iubește. Să iubim în aceeași vreme pe toți semenii noștri de orice neam, de orice vîrstă și de orice credință. Să iubim în primul rînd pe părinții noștri și să-i sprijinim la bătrînețele lor. Să iubim pe copiii noștri și să ne îngrijim de educația lor. Soții de căsătorie să nu piardă din vedere că în fața lui Dumnezeu și-au promis iubire reciprocă, pînă la sfîrșitul vieții. Nu simțirea lui, a profesorului, ci simțirea lui Dumnezeu a arătat-o proorocul Maleahi, cînd a scris: „Eu urăsc despărțirea în căsătorie — zice Domnul Dumnezeu lui Israil... De aceea luați seama în mintea voastră și nu fiți necredincioși soțiilor voastre” (Maleahi 2, 16).

Iubiții mei fii duhovnicești,

„Pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm“. Ingenunchiați cu gîndul înaintea Pruncului celui dumnezeiesc să-I dăruim ceea ce ne cere. El ne zice: „*Fiule dă-mi inima ta*“ (Proverbe 23, 26). Să-I închinăm inima noastră plină de dorința de-a iubi pe Dumnezeu și pe semenii noștri, de-a iubi pe conducătorii Bisericii și ai Patriei noastre, pe părinții noștri trupești și sufletești, pe frații noștri care sînt în slujbe și trudesec pentru binele obștesc.

— Să-I închinăm inima noastră rugătoare pentru izbăvirea celor ce sînt în războaie, în lipsă, în boală și în orice fel de întristare.

— Să-I oferim lui Hristos inima noastră însetată după împlinirea cît mai curînd și cît mai deplin a frumosului cîntec îngeresc: „*Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pămînt pace, între oameni bunăvoie*“ (Luca 2, 14).

Și acum, la sfîrșitul acestor povățuiri, rog pe Atotmilostivul Dumnezeu să vă binecuvînteze ca să petreceți Sfintele Sărbători ale Crăciunului, ale Anului nou și ale Botezului Domnului, cu pace, cu sănătate și bucurii curate și să le ajungeți întru mulți și fericiți ani.

Darul Domnului nostru Iisus Hristos, dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și împărtășirea Sfîntului Duh, să fie cu voi cu toți.

Nașterea lui Hristos, să ne fie de folos !

Al vostru al tuturor, voitor de tot binele,

† TEOFIL
Episcopul Clujului

Pe acesta Dumnezeu l-a înălțat Mîntuitor... Și nu este mîntuire în nimeni altul, căci nu este alt nume sub cer, dat oamenilor, prin care trebuie să ne mîntuim“

(Fapte 5, 31 și 4, 12).

† VALERIAN

DIN MILOSTIVIREA LUI DUMNEZEU,
EPISCOP AL ORADIEI

Iubitorului de Hristos cler și tuturor dreptcredincioșilor creștini din această de Dumnezeu păzită Eparhie, har și îndurare de la Dumnezeu, Părintele nostru al tuturor, iar de la smerenia Noastră, arhieresti binecuvîntări !

Iubiții mei fii duhovnicești,

Astăzi magii se închină cu smerenie, îngerii slavoslovesc, steaua luminează și peștera sălășluiește pe Acela care avea să izbăvească neamul omenesc din mlaștina păcatului și din robia celui rău. Astăzi se împlinesc prorociile ce au vestit ca niște trîmbițe mult răsunătoare, prin negura veacurilor, zorile izbăvirii sufletești.

„Astăzi cerul și pămîntul s-au împreunat, născîndu-se Hristos. Astăzi Dumnezeu pe pămînt a venit și omul în ceruri s-a suit. Astăzi este văzut cu trup pentru om, Cel din fire nevăzut...“
„Dumnezeu în trup s-a arătat celor ce ședeau într-un întuneric și în umbră, născîndu-se din Fecioară. Peștera și ieslea l-au primit; păstorii vestesc minunea; magii de la Răsărit aduc în Betleem daruri. Iar noi să-i aducem ca îngerii laudă...“ (Litia de Crăciun).

Bucurie mare s-a făcut, căci „Răsăritul cel de sus“ s-a ivit și luminează mare a strălucit pentru cei ce erau „în latura și în umbra morții“. Bucuria aceasta o cîntă și colinda:

„Mărire întru cei de sus,
Îngeri cîntare au adus,
Că Hristos astăzi s-a născut
Lumea cu dar a umplut !

Juni, bătrîni, bărbați, muieri,
Și voi pruncuți tinerei,

Veseliți-vă, cîntînd,
Preamărind pe Fiul Sfînt, Dumnezeu !“

(Colinde culese de N. Dumitrescu)

Să poposim și noi cîteva clipe, în această zi de mare praznic creștin, cu magii și păstorii, în fața ieslii minunate și să-I aducem și noi Celui ce s-a născut, florile dragostei și recunoștinței noastre, pentru tot ajutorul bogat în har și lumină, pe care ni l-a dat, în lupta împotriva răului, a păcatului și în năzuința noastră spre mai bine, spre îndreptare și desăvîrșire.

Iubiții mei fii întru Hristos Domnul,

Sfînta Scriptură ne învață că prin căderea protopărinților noștri, adică a celor dintîi oameni, păcatul a intrat în lume și prin păcat suferința și moartea (Rom. 5, 12, 18). Realitatea răului, a păcatului, pe care noi uneori o trăim fără voia noastră, o arată și Sf. Pavel, spunînd: „Nu fac binele pe care-l vreau ci răul pe care nu-l vreau, pe acela îl fac“ (Rom. 7, 19). Păcatul, adică răul, este lipsa binelui, adică a virtuții, este păcatul sub toate formele lui, el fiind neascultarea și nesupunerea față de legea morală, călcarea cu voință și știință a poruncilor dumnezeiești, care duce pînă la urmă la dezordine în obștea credincioșilor și la decăderea morală a acestora.

Răul — păcatul — nu este ceva natural, nu este creația lui Dumnezeu, ci este ceva anormal, el fiind produsul bolnăvicios al libertății morale, este abuzul de libertatea voii cu care am fost înzestrați. Dumnezeu nu l-a creat pe om ca pe o păpușă, ci l-a înzestrat cu voință liberă, putînd să aleagă calea binelui sau a răului. „Posibilitatea răului moral este pentru om consecința unui mare bine, care este voia liberă și condițiunea unui bine mai mare, care este meritul“ (Leibniz). Avînd această libertate, omul putea să aibă merite, după cum avea și are răspundere pentru faptele sale. După concepția creștină, ivirea și nimicirea răului — păcatului — este dependentă de om, pentru că prin păcatul lui Adam, răul s-a transmis la toți urmașii lui.

Domnul nostru Iisus Hristos, izvorul suprem al vieții și al binelui, a venit să lupte pentru oameni, împotriva păcatului, a venit să ne arate calea pe care trebuie să mergem, să biruim răul sau păcatul, biruința asupra acestuia fiind cu puțință cu ajutorul lui Dumnezeu. Învățătura creștină nu numai că ne arată păcatul, ci ne arată și felul în care putem să-l biruim și să scăpăm de urmările lui, mîngîindu-ne, întărindu-ne și luminîndu-ne, arătîndu-ne sensul superior al vieții creștine.

Căderea omului n-a fost totală, în el rămînînd ideea de bine, o scînteie de bine, pe cînd căderea diavolului a fost mai grea și mai rea, pentru că diavolul a căzut prin voința sa, pe cînd omul a căzut și prin amăgirea și înșelăciunea diavolului.

Dragostea pentru ființa omenească l-a făcut pe bunul Dumnezeu să plănuiască mîntuirea omului din robia păcatului, fiindu-i milă de decăderea creaturii Sale. *„Iar Dumnezeu, bogat fiind întru milă, pentru cea multă a Sa dragoste cu care ne-a iubit pe noi și fiind noi morți cu păcatele, ne-a făcut vii împreună cu Hristos...”* (Efeseni 2, 4—5).

Omul nu putea singur să facă vreo faptă sau jertfă, care să-i aducă împăcarea cu Dumnezeu și atunci fiindcă omul nu se mai putea sui la Dumnezeu, acesta s-a pogorît la om prin trimiterea Fiului Său, Iisus Hristos, care s-a făcut om, a adus jertfa ispășitoare, deschizîndu-ne calea luminii și a vieții.

Esența mîntuirii constă în restabilirea legăturii cu Dumnezeu, a împăcării omului cu Creatorul, mîntuirea fiind un proces de întoarcere a fiului rătăcit la tatăl iertător. Mîntuirea este identică cu înfierea. *„Iar cîți L-au primit pe Dînsul, le-a dat lor putere ca să se facă fii ai lui Dumnezeu...”* (Ioan 1, 12), spune Evanghelistul Ioan.

Restabilirea legăturii cu Dumnezeu este posibilă prin: harul lui Dumnezeu, credință și fapte bune; credința și faptele bune fiind partea omului în actul mîntuirii.

Îndurarea lui Dumnezeu este posibilă prin pocăința omului, prin recunoașterea și îndepărtarea greșelilor, prin inimă frîntă și smerită (Psalm 50). Nu numai jertfe, ci și inimi curate pline de căință cere Dumnezeu. Ideea aceasta a pocăinței și a împăcării cu Dumnezeu, Domnul Hristos o arată așa de mișcător în pilda fiului risipitor, în care lacrimile fiului și îmbrățișarea tatălui, aduce împăcarea, sau în parabola cu oaia și drahma pierdută, care fiind pierdute și regăsite aduc o mare bucurie. Acest răspuns la iubirea lui Dumnezeu cu iubire și la chemarea lui cu întoarcere din partea noastră, cere Dumnezeu de la noi.

Prin întruparea Domnului Hristos, Bunul Dumnezeu și-a arătat o mare și deosebită dragoste față de noi cei păcătoși, fiindcă astfel Dumnezeirea a împărtășit cu noi oamenii soarta noastră de la leagăn pînă la Golgota și mormîntul ce i l-a oferit Iosif din Arimateia: *„Și noi am cunoscut și am crezut dragostea care o are Dumnezeu întru noi”* (I Ioan 4, 16). Împreună cu Hristos noi putem îndura suferința și cu ajutorul lui binele poate învinge răul, adică păcatul.

Intruparea lui Dumnezeu-Fiul a realizat opera mîntuirii noastre. Era absolut necesar un Mîntuitor de esență dumnezeiască, care să ne ridice din nou la Dumnezeu, din sînul căruia prin vina noastră căzusem și la care prin propriile noastre puteri noi nu mai puteam să ne reîntoarcem. Cînd Moisi a vorbit cu Dumnezeu, poporul a stat departe: prin Iisus noi nu stăm departe, ci sîntem la sînul lui Dumnezeu, ne unim chiar cu El, prin taina Sf. Euharistii. Nu în foc, trăznete, fulgere sau cutremure înfricoșătoare s-a coborît Dumnezeu la noi, ci în chipul Mielului lui Dumnezeu, smerit, care prin sîngele Său, spală și ridică păcatele noastre și le ia asupra Sa; nu în vifor și cutremurare, ci în suflarea liniștită a dragostei și a milei, care atrage și toate le iartă" (Svetlov, „Învățătura creștină”).

Pe Dumnezeu în esența sa nimeni nu l-a văzut niciodată, însă prin Fiul lui Dumnezeu — Hristos — toți îl vedem „*căci întru Dînsul! locuiește trupește toată plinătatea Dumnezeirii*” (Coloseni 2, 9). Prin Domnul Hristos, Dumnezeu s-a făcut văzut tuturor, ni s-a descoperit din nou, realizîndu-se astfel chiar unirea omului cu Dumnezeu, desăvîrșita noastră mîntuire, „*că ați murit și viața voastră este ascunsă cu Hristos întru Dumnezeu*” (Col. 3, 3); „*că unul este Dumnezeu, unul și mijlocitor, între Dumnezeu și între oameni, omul Iisus Hristos*” (I. Tim. 2, 5).

Mîntuitorul ne-a spus tot ce cere de la noi Dumnezeu, tot ceea ce trebuie să facem ca să-i fim bine plăcuți și cum trebuie să ne purtăm unii față de alții, pentru a redeveni copii buni ai lui Dumnezeu. „*Toate cîte am auzit de la Tatăl Meu, am arătat vouă*” (Ioan 15, 15). El ne-a arătat cum să-l preamărim pe Tatăl (Ioan 18, 4) și cum să îndeplinim voia lui. Prin tot ceea ce a făcut pentru noi, mai presus de puterea omului, demonstrează că Iisus Hristos este Fiul lui Dumnezeu. Prin firea omenească Iisus este reprezentantul adevărat al omenirii, care a cunoscut toate nevoile, durerile și necazurile ființei umane și numai El putea a se substitui nouă: „*Căci nu este alt nume sub cer, dat oamenilor, prin care trebuie să ne mîntuim*” (Fapte 4, 12).

*Dragii mei fii duhovnicești întru Domnul,
care s-a arătat în Betleem,*

Mîntuitorul este un exemplu viu și permanent de viață morală pentru noi toți. În persoana Lui nu se arată numai Dumnezeu, ci și omul așa cum ar trebui să fie, omul cel nou, omul adevărat, Iisus fiind un ideal al vieții moral-religioase. El este

perfectiunea moralității, care realizată în viața noastră duce la progresul moral. Mîntuitorul este perfectiunea moralității, deplinătatea virtuților, izvorul oricărui bine pe plan duhovnicesc.

Viața noastră a credincioșilor este o luptă permanentă contra răului, a păcatului. Nu putem ajunge la fericirea veșnică decît urmînd și făcînd binele, iar acesta are o valoare reală, el constînd în a face voia lui Dumnezeu, cu ajutorul căruia putem birui răul și să aducem la îndeplinire binele. De cele mai multe ori suferințele sînt opera noastră, întrebuițarea greșită a voii noastre libere, greșelile și păcatele noastre fiind mai totdeauna cauza durerilor noastre, de aceea împotriva lor trebuie să luptăm necontenit.

„Cunoaște-te pe tine însuși!“ a exclamat unul din marii învățați ai lumii antice. *„Vezi birna din ochiul tău...“*, spunea Mîntuitorul și altădată: *„Feriți-vă ochii voștri că văd...“* (Matei 7, 5 și 12, 16). Trebuie să ne cunoaștem pe noi înșine, să ne recunoaștem greșelile și apoi să ni le îndreptăm. Adevărata bogăție se află în ceea ce sîntem, nu în ceea ce avem. Adevărata valoare a omului se află în inima lui, întrucît din inimă ies gîndurile bune și tot din ea ies toate cele rele (Mat. 15, 19). *„Omul cel bun din comoara cea bună a inimii scoate cele bune, învață Domnul, iar omul cel rău din comoara cea rea scoate cele rele“* (Mat. 12, 35).

Să căutăm a avea inimile curate, ca o biserică bine plăcută lui Dumnezeu. Să lucrăm cu zor și stăruință la propria noastră perfectiune, să tindem mereu spre desăvîrșire, după îndemnul Evangheliei: *„Fiți desăvîrșiți, precum și Tatăl vostru cel din ceruri desăvîrșit este“*. Pentru aceasta a venit Hristos, pentru aceasta s-a întrupat, s-a jertfit, a înviat și s-a înălțat la cer, trimițîndu-ne pe Duhul Sfînt.

Trebuie să renaștem duhovnicește, să ne renaștem cu Hristos, să luptăm alături de El pentru biruința binelui împotriva răului, a păcatului, prin săvîrșirea permanentă a binelui, a tuturor virtuților. Să fim oameni noi: oameni ai adevărului, ai dreptății, ai sfințeniei, ai păcii și blîndeții, ai dragostei. Împlinirea datoriilor noastre creștinești și cetățenești să fie țelul nostru permanent. Farul credinței și al dragostei de Biserica Ortodoxă Română să ne lumineze neîncetat inimile, grija de sufletele noastre să fie cea mai înaltă preocupare de zi și de noapte, precum ne sfătuiește Sf. Evanghelist Ioan: *„Iubitule, mă rog să ai spor în toate lucrurile și să mergi bine cu sănătatea, precum cu sufletul mergi bine“* (III Ioan 1, 2), la care Sf. Apostol Petru adaugă: *„Credința și nădejdea voastră să fie întotdeauna întru Dumnezeu, curățînd*

sufletele voastre cu ascultarea adevărului prin Duhul spre nețărnică iubire de frați, din inimă curată iubiți-vă unul pe altul cu dinadinsul" (I Petru 1, 21—22), căci „*voi sînteți trupul lui Hristos și mădulare fiecare în parte*" (I Cor. 12, 27), adaugă Sf. Ap. Pavel. Și „*dacă cineva în Hristos făptură nouă este, cele vechi au trecut, iată toate s-au făcut noi*" (II Cor. 5, 17).

Biserica noastră strămoșească a Răsăritului ne îndeamnă mereu la grija de cele sufletești, la desăvîrșirea credinței noastre sufletești, dar în același timp ne îndeamnă și la împlinirea datoriilor noastre cetățenești, obștești, în calitate de fii ai Patriei și societății românești, în care ne-am născut și trăim.

Dacă avem obligații de ordin duhovnicesc, tot așa avem obligații de ordin cetățenesc, ca fapte omenești care ne-am născut, am crescut și trăim pe pămîntul acesta de care ne leagă aducerile aminte și jertfele bogate de sînge ale moșilor și strămoșilor noștri, ca și sacrificiile și înfăptuirile mărețe ale prezentului. O nouă istorie se croiește pe pămîntul țării noastre, prin osteneala, tenacitatea, hărnicia și geniul creator al poporului român; o istorie a păcii, a propășirii și a înfloririi în toate domeniile de viață.

Nu putem să nu simțim o justificată mîndrie și o mare bucurie, cînd din negura trecutului sărac și zbuciumat al bietului nostru popor, vedem cum răsare, ca în legenda Meșterului Manole, zidirea cea nouă, cea plină de sclipiri a poporului român. Nu putem să nu oferim contribuția noastră, oricît de modestă ar fi aceasta, dar aceasta este și trebuie să fie cinstită, țintind la ajutoarea operei de construire a vieții celei noi, pe care și-o construiește poporul, care astăzi a ajuns să-și conducă singur soarta și destinele lui.

La 30 Decembrie 1967, se împlinesc douăzeci de ani de cînd s-a născut Republica Română. Douăzeci de ani nu este mult în viața unui popor și totuși acest răstimp ne-a adus patriei și poporului român realizări care în trecutele vremi nu s-ar fi înfăptuit nici în veacuri. Ultimii douăzeci de ani au schimbat în mod vizibil și minunat fața țării. Orașe noi, fabrici, uzine, școli, spitale, hidrocentrale etc., toate ne încîntă ochiul și ne umplu de o satisfacție desăvîrșită. A dispărut analfabetismul, lumina cărții ajungînd pînă în cele mai îndepărtate sate. În toate sectoarele vieții sociale s-au produs salturi enorme în acest proces de transformare a societății românești, renumele țării noastre a ajuns să fie cunoscut pe tot globul pămîntesc, iar unul din concetățenii noștri a fost ales să prezideze adunarea Organizației Națiunilor Unite.

Drumul acesta spre progres a fost croit de mâini viguroase și voințe de oțel, izvorâte din străfundurile maselor populare, conducători ai poporului, care și-au închinat viața și propria lor existență, binelui și fericirii poporului român. Cu cât mai mulți vor fi cei prin munca lor stăruitoare și patriotismul lor cald vor ajuta la întărirea și ridicarea țării, cu atât efectele progresului și ale mersului înainte vor fi mai bogate și mai la îndemâna îndestulării tuturor fiilor patriei.

În fața măreței sărbători a Republicii România Socialistă, care împlinește două decenii de existență rodnică, noi fiii Bisericii Române Ortodoxe înțelegem să dăm toată contribuția noastră de muncă și jertfă, pentru făurirea unui viitor strălucit pe seama urmașilor noștri. Fiecare, la locul rânduit lui, să avem în vedere interesele superioare ale poporului și Patriei Române, mai presus de interesele noastre egoiste.

Să sprijinim noile măsuri pregătite de conducătorii patriei, pentru îmbunătățirea vieții noastre a tuturor. Să ne înfrățim în muncă și credință, alungînd dintre noi uneltirile viclene, orice veche animozitate sau dezbinare ce ar mai veni în inima cuiva.

Să fim toți una, așa cum ne-au poruncit Domnul Iisus Hristos și îngerii din Betleem, care cântau: *„Pe pămînt pace, între oameni bunăvoire !”*

Voi, soților, cinstiți-vă căminul, îngăduiți-vă și nu lăsați să se stingă dragostea din inimile voastre pentru tovarășele voastre de viață.

Voi, mamelor, iubiți-vă casa, soții și copiii, cărora sacrificați-le totul. Nu vă temeți să aveți prunci, așa cum nu s-au temut moșii și strămoșii noștri, care au salvat ființa poporului român.

Voi, fiilor și fiicelor, cinstiți-vă părinții și gîndiți-vă la jertfele pe care le-au făcut pentru voi, să aveți și voi grijă de ei, cînd mîinile care v-au purtat vor deveni slabe și neputincioase. *„Binecuvîntarea tatălui întărește casele fiilor, iar blestemul mamei le dărimă pînă la temelie !”* avertizează Sfînta Scriptură (Is. Sirah 3, 9).

Voi, credincioși ai Bisericii Ortodoxe Române, păstrați-vă credința voastră românească și datinile sfinte. Aduceți-vă aminte că Biserica este o mamă bună care ne poartă pașii de la leagăn pînă la mormînt. Cercetați-o, sprijiniți-o și ajutați-o în toată vremea și împrejurările, pentru că ea trăiește pentru voi și fericirea voastră o vrea în lumea aceasta.

Ca cetățeni dragi ai Republicii Socialiste România, nu uitați că avem o țară frumoasă, care se rează numai pe brațele, dragostea, munca și jertfele noastre ale tuturor. Arătați-vă vrednici de ea și că veți ști s-o păstrați și s-o lăsați puternică, bogată și fericită urmașilor noștri. Iubiți frumusețile ei, respectați legile ei, ajutați la înălțarea ei, ajutați ca pacea și înfrățirea între toți oamenii să se realizeze cât mai curînd în lume.

În aceste gânduri și îndemnuri de ierarh ortodox român, Vă urez ca sărbătorile Nașterii Domnului să vă aducă tuturor bucurie, pace, îndestulare din toate bunătățile pămîntești și duhovnicești. Totdeauna să fiți stăpîniți de gânduri sfinte, de năzuințe înalte și de dragoste fierbinte pentru căminele voastre, pentru Biserica și Patria Română, care vă binecuvîntează pașii, frămîntările și jertfele aduse spre fericirea celor mulți și spre viitorul strălucitor al celor ce vin după noi.

Hristos, Fiul lui Dumnezeu, cel ce s-a născut în peștera și ieslea Betleemului, să vă ocrotească și să vă ajute pe toți a fi biruitori împotriva răului — păcatului — a războiului și a tuturor suferințelor din lume, pentru ca împreună cu îngerii să putem și noi striga:

„Slavă întru cei de sus lui Dumnezeu, și pe pămînt pace, pe care ne-a dăruit-o nouă venirea Ta, Mîntuitorul nostru, Slavă Ție !” (Din Cîntările Litiei de la Crăciun).

Al vostru de tot binele voitor și totdeauna rugător către Dumnezeu !

† VALERIAN ZAHARIA
Episcopul Oradiei

Data în reședința Noastră episcopală din Oradea, la Praznicul Nașterii Domnului, 25 decembrie 1967.

Nr. 5310/1967

ANUL XX: INDICATOR SPRE VIITOR

— LA A 20-a ANIVERSARE A REPUBLICII NOASTRE —

Popoarele — ca și inșii singuratici, dar mai vădit decît aceștia — trăiesc în prezent și creează valori înregistrate pozitiv de repertoriile istoriei, dar rădăcinile lor sînt împlîntate în solul fertil al trecutului și năzuințele lor despică bărbătește zările viitorului. Din această pricină, cei ce înțeleg-țește ne ocîrmuiesc astăzi, arătînd prin toate faptele lor că sînt stăpîniți de-o înaltă răspundere față de țară, ne sînt pildă de aleasă cinstire și valorificare a visteriilor trecutului nostru, gospodăresc cu rezultate fără precedent capacitățile și avuțiile materiale actuale ale poporului nostru și ne călăuzesc cu pas sigur spre împlinirea unui viitor prosper și pașnic ale cărui beneficii le merită nu numai generația eroică a construcției socialiste, ci și urmașii noștri crescuți în cultul muncii și al dragostei de neam.

Cînd scriem aceste rinduri, în urzeala cărora am vrea să vibreze o convingere de dimensiuni obștești, gîndul nostru poposește împăcat ca o încuviințare deplină în pragul acestei constatări, făcută recent, cu competență și limpezime, de Dl Nicolae Ceaușescu, astăzi Președintele Consiliului de Stat al Republicii Socialiste România: „Succesele obținute de fiecare popor pe calea propășirii economice depind în mod hotărîtor de munca sa proprie, de modul cum reușește să valorifice resursele materiale și umane ale țării“.

De muncit, poporul nostru a muncit totdeauna. Hărnicia este una din însușirile fundamentale ale spiței noastre românești. Resurse materiale și umane am avut totdeauna și anume într-o astfel de măsură încît seminții prădalnice au jinduit nu o dată la ele și au încercat să și le însușească prin mijloace violente. Ultima experiență în această direcție — va fi într-adevăr ultima — o reprezintă jaful hitlerist căruia i-a pus capăt eliberarea Patriei, la 23 August 1944.

Pînă la răsturnarea monarhiei — ea însăși exploatatoare de primă linie a resurselor noastre materiale și umane — și instau-

rarea Republicii, poporul nostru a muncit pentru alții. Îi știm cine sînt și mai știm și aceea că vremurile lor de huzur au trecut pentru totdeauna. A munci, silnic, pentru alții, nu mai e muncă generoasă și bucuroasă pusă în slujba intereselor obștești, ci înrobire. De plaga aceasta am scăpat. Cînd am scăpat de ea, am eliberat de servituți odioase și resursele materiale și umane, excepționale, ale țării noastre, punîndu-le efectiv — și d e f i n i t i v — în slujba poporului nostru. De aceea „miracolul” pe care-l trăim de două decenii încoace se cheamă p r o s p e r i t a t e fără precedent în tot trecutul nostru. „Miracolul” acesta — calificativul aparține unor oaspeți din străinătate, impresionați de impetuosul nostru mers înainte — nu este produsul vreunei întâmplări oarbe, ci consecința firească a cotiturii fundamentale imprimată întregii noastre vieți naționale o dată cu abolirea monarhiei și proclamarea Republicii (la 30 decembrie 1947).

Departa de a-și renega trecutul — înțelegînd, constant, prin „trecut”, c e e a c e r ă m ă n e v a l a b i l peste ani și peste vremi din zbatările creatoare ale înaintașilor — poporul nostru, devenit stăpîn unic și deplin al resurselor sale, al destinului său, a pornit cu însufleșire nouă la construirea unui prezent care să pună temelie trainică mărețiilor viitoare ale istoriei noastre.

Ne-am slujit în acest scop de propriile noastre experiențe — adică și de cele ce, vremelnice, s-au dovedit costisitoare, anterioare instaurării Republicii — dar și de cuceririle epocale ale științei și tehnicii contemporane.

De fapt, cum s-a spus nu o dată, două procese revoluționare de proporții uriașe și-au pus pecetea pe obrazul epocii ce o trăim: trecerea societății omenеști (pe o considerabilă parte a globului pămîntesc) de la capitalism la socialism și, pe de altă parte, saltul impetuos înregistrat în știință și tehnică.

În viața poporului nostru, revoluția politică și social-culturală care ne-a trecut din orbita capitalistă în comunitatea socialistă este un act istoricește consumat. El aparține trecutului și înfăptuirea lui se numără cu anii trecuți de la eliberarea Patriei de sub jugul fascist și cu deosebire de la așezarea temeinică a vieții noastre obștești pe baze republicane populare și apoi socialiste.

Beneficiile celeilalte revoluții le culegem pe traseul dezvoltării continue a întregii noastre economii. Ocîrmuirea de Stat a Patriei noastre republicane sprijinește larg, cu curaj și îndrăzneală, valorificarea progresului tehnic actual pentru îndeplinirea în condiții optime a prevederilor Planului de Stat. Modernizarea

proceselor de producție — și, în această privință, adoptăm tot ceea ce se dovedește mai valoros și mai avantajos în lume — sporește cantitatea bunurilor obținute și le ridică indicele calitativ, dar totodată eliberează pe om de-o seamă de lucrări istovitoare, îi ușurează munca, i-o înlesnește.

Rezultatele, se văd: ele sînt mai mult decît încurajatoare, avem dreptul să ne mîndrim cu ele și să ne pătrundem de hotărîrea bărbătească de-a le depăși mereu.

Generația noastră n-a uitat în ce situație se găsea economia națională la începutul perioadei postbelice, înainte de instaurarea Republicii. Un nivel scăzut de dezvoltare a forțelor de producție, o industrie anacronică, slab dezvoltată, ce folosea utilaje expirate, o agricultură rudimentară și, firește, un standard de viață scăzut pentru majoritatea covîrșitoare a populației țării, — iată imaginea clară și completă a declinului în care ne aflam atunci. Prădarea nemiloasă a bogățiilor țării de către ocupanții hitleriști și slugile lor din țară și pagubele pricinuite de război au accentuat și mai vizibil starea precară a țării. Numai acestea din urmă au redus la jumătate potențialul economic al României.

Refacerea economică a țării era problema capitală care se punea ocîrmuirii noastre republicane. Ea prezenta caracter de urgență. A fost săvîrșită cu elan revoluționar, cu sforțări eroice, cu încercată înțelepciune, cu pilduitoare rîvnă patriotică.

Reușita acestei acțiuni de proporții naționale a fost asigurată prin faptul că s-a pus accentul pe industrializarea socialistă a țării, pe mobilizarea tuturor resurselor proprii, pe folosirea în primul rînd a posibilităților interne în dezvoltarea economică și social-culturală a Patriei. Conducerea de Stat a făcut constant eforturi deosebite pentru dezvoltarea și perfecționarea producției pe baza utilizării cuceririlor științei și tehnicii contemporane și prin folosirea cît mai chibzuită a resurselor de muncă.

În anii construcției socialiste industria a devenit ramura conducătoare a economiei naționale. De aceea, în prezent, participarea ei la realizarea venitului național este de circa 50%, cîtă vreme în 1938 era de numai 30,8 la sută.

„În condițiile industrializării socialiste a țării — și acum am dat cuvîntul unui specialist (Dl Conf. univ. dr. Mircea Bulgaru, director general adjunct la Direcția centrală de statistică) — a continuat să crească și să se diversifice producția materială, baza dezvoltării generale a întregii societăți. S-au intensificat

procesele care determină schimbări cantitative și calitative în direcția sporirii potențialului economic, modernizării ramurilor de producție, creșterii productivității muncii sociale. S-au produs schimbări adânci în structura generală a producției, în structura și repartizarea forței de muncă, s-a accentuat procesul de diversificare a ramurilor și subramurilor, a crescut gradul de prelucrare a materiilor prime, de valorificare a resurselor naturale ale țării". („Veac Nou", nr. 50/1967).

Agricultura a trecut prin transformări adânci și rodnice. Cooperativizarea ei a asigurat propășirea vieții satului, a îmbunătățit radical relațiile de producție agricolă, a creat condiții favorabile pentru promovarea rapidă a progresului tehnic în această ramură esențială a economiei naționale.

A crescut — o dată cu produsul social — și venitul național, iar simultan, bunăstarea materială și înaintarea culturală a celor ce muncesc au înregistrat creșteri masive. În anul trecut (1966), venitul național a fost de 4,5 ori mai mare decât cel realizat în anul 1950. Sporul mediu anual a fost de circa 10 la sută. Salariul real — în aceeași perioadă: 1950—1966 — a crescut de 2,4 ori.

Veniturile țărănimii de asemenea au înregistrat sporuri remarcabile, datorită cărora bunăstarea satelor e în continuă ascensiune.

Un vast program de acțiuni social-culturale a fost înfăptuit în anii construcției socialiste. S-au clădit mii de școli, așezăminte culturale și așezăminte de ocrotire a sănătății.

Conducerea de Stat a luat măsuri menite să ducă la perfecționarea organizării producției și a muncii. Măsurile acestea au și dat rezultate concrete superioare: în cursul primilor doi ani ai actualului Cincinal, ritmul mediu anual de creștere a producției globale industriale este de 12,3 la sută. El se situează deasupra limitei maxime a ritmului mediu anual de creștere prevăzut în Planul Cincinal.

Date aflate în posesiunea forurilor de specialitate arată că producția pe anul acesta (1967) va fi egală, în industrie, cu cea obținută în întreaga perioadă a primului Cincinal (1951—55).

Industria este ramură conducătoare a economiei naționale. Ea imprimă întregii economii a țării, într-o măsură din ce în ce mai vădită, propriile sale ritmuri de dezvoltare. Astfel, în agricultură, producția globală în anii 1966—1967 a realizat un ritm mediu de creștere de peste 7 la sută, depășindu-se astfel preve-

derile Planului Cincinal pentru această perioadă. „Recoltele de cereale din ultimii doi ani sînt printre cele mai mari din istoria țării” (Art. cit.).

„Obținerea unor ritmuri de dezvoltare constant ridicate — scrie specialistul citat — pe perioade de timp relativ mari, în principalele sectoare de activitate, reflectă echilibrul și stabilitatea economiei noastre. Prin politica de investiții sînt atrase tot mai puternic în circuitul economiei naționale regiuni puțin dezvoltate în trecut, creindu-se astfel condiții pentru o valorificare mai deplină a resurselor naturale și de forță de muncă ale țării”.

În primii doi ani ai actualului Cincinal s-au făcut mari investiții din fondurile Statului. Pînă în prezent (prima jumătate a lunii decembrie 1967), au intrat în funcțiune peste 400 de capacități și obiective industriale. Peisajul economic al Patriei s-a îmbogățit astfel în mod substanțial.

Orașele și satele s-au îmbogățit prin construcția a zeci de mii de locuințe, școli și așezăminte de cultură și sănătate. Aprovizionarea populației s-a îmbunătățit. Întreaga creație materială și spirituală a poporului nostru se află în plin avînt.

Nu numai atît: întreaga viață a națiunii noastre este dinamizată ca niciodată. Construim în țară, ne afirmăm înafară. Crește potențialul economic al poporului nostru, crește prestigiul țării noastre pe arena vieții internaționale. Alîtea inițiative salutare ale României socialiste au devenit documente și hotărîri de mare răsunet ale Organizației Națiunilor Unite. Mai mult decît atît: astăzi, ministrul afacerilor externe al Guvernului român este președinte al Adunării Generale a XXII-a a O.N.U. Ferm legați de țările socialiste, noi întreținem raporturi pozitive cu toate statele lumii, indiferent de orientarea și așezarea lor politică-socială, în spiritul coexistenței pașnice și al colaborării internaționale. Politica de pace și bună-înțelegere pe care o duce Guvernul Republicii Socialiste România, sprijinit de întregul nostru popor, este cotate la cel mai înalt nivel de considerație internațională. Regimul socialist a ajutat poporul nostru să-și regăsească echilibrul specific și să-l valorifice în acte de zidire nouă pe plan intern și în intervenții cuminți, întîmpinate cu încredere și recunoștință de alte țări ale lumii, pe arena politicii internaționale.

*

Știm cum am fost în trecut și ne bucurăm de toate victoriile prezentului, căci ele ne situează la altitudinea unei propășiri care ne îndreptățește să privim înainte cu sentimentul celei mai

desăvârșite încrederi în viitor. Piatra de hotar între ceea ce am fost și ceea ce aveam să devenim este proclamarea Republicii noastre.

Viitorul — spunea un om de spirit — este ceea ce vine spre noi, ori vrem ori nu vrem, cu o viteză de șaizeci de secunde pe minut. Generația noastră îl întâmpină cu fapte care o vor înscrie adânc și definitiv în amintirea urmașilor. Preconizate de înțeleapta ocîrmuire a țării noi și înnoite, ele sînt rodul strădaniilor eroice și consecvente ale întregului nostru popor.

Niciodată n-am fost atît de unitari în năzuințe, în muncă și în alipirea noastră față de conducerea Patriei. De aceea recoltăm izbînzi peste izbînzi în făurirea unei vieți obștești din ce în ce mai tihnite și mai îmbelșugate.

Rămînem așa, irevocabil: neclintire de stîncă în devotamentul față de interesele superioare ale Patriei, zvon de stup harnic în activitatea obștească, cuget senin în limpezirea problemelor noastre vitale, vrere neînduplecată de-a apăra de degradare valorile creației umane, pacea lumii și unitatea poporului nostru.

La cimentarea unității noastre naționale — săvîrșită în anii fierbinți ai Republicii — Biserica noastră și-a adus prinosul ei de participare loială, concretizată cu deosebire în înfăptuirea unificării bisericești a românilor din Ardeal și în neșovăielnica noastră contribuție la apărarea și consolidarea păcii.

Calea aceasta o vom bătători cu încredere și avînt și de-acum încolo. Pornită din străfunduri de veacuri, de la sursa închegării noastre ca neam, netezită și lărgită de eroicele înfăptuiri ale prezentului nostru republican, calea aceasta e un indicator spre viitor — viitorul României socialiste, țară liberă și stăpîină pe resursele sale materiale și umane, puse în slujba propășirii poporului nostru harnic și demn.

Una în cuget și-n simțiri, scandăm festiv și pătrunzător într-aripata urare a poetului:

„Trăiască, trăiască Republica noastră ...!”.

REDACTIA

A CINCEA ADUNARE A CONFERINȚEI BISERICILOR EUROPENE (NYBORG V)

Între 29 septembrie — 5 octombrie 1967 a avut loc la Pörtlach (Austria) a cincea Adunare Generală a Conferinței Bisericilor Europene, la care au luat parte circa 300 delegați ai Bisericilor din Europa (ortodoxe și protestante) și invitați și observatori romano-catolici.

Delegația Bisericii noastre a fost formată din: I. P. S. Mitropolit Iustin al Moldovei și Sucevei — conducătorul delegației —, I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, P. C. rector N. Nicolaescu de la Institutul Teologic Universitar din București, P. C. prof. Ioan Coman de la același Institut, P. C. prof. Gheorghe Moisescu, superiorul capelei române din Viena. Biserica reformată din Timișoara a fost reprezentată prin protopopul Leon Peuker.

Deviza sub care s-au desfășurat lucrările Adunării Generale a fost: „A sluji și a împăca — sarcina de azi a Bisericilor europene“. De aceea atmosfera și hotărârile Adunării au fost axate pe lucrarea acestor Biserici pentru promovarea păcii și colaborării multilaterale între popoarele europene din Răsărit și Apus, Nord și Sud. Totodată cu acest prilej Conferința Bisericilor Europene a ajuns la conștiința mai deplină a rolului ei ca organizație independentă, a specificului care îi justifică existența și acțiunea. S-a deschis astfel o etapă nouă în viața Conferinței Bisericilor Europene, în care prezența ei în problemele mari ale Europei actuale va fi mai vie, mai activă.

Ca aspect general e de remarcat atmosfera de frățietate creștină între reprezentanții unor Biserici atât de variate, atmosferă care a favorizat nu numai contacte personale utile de informări reciproce, de discuții prietenești, ci și luarea de hotărâri constructive în problemele ce stau în fața Bisericilor Europene și la rezolvarea cărora toate Bisericile sînt chemate să-și dea contribuția neprecupețită. Delegația noastră (inclusiv prot. Peuker) — în frunte cu I. P. S. Mitropolit Iustin al Moldovei și Sucevei (membru marcant al prezidiului), a fost prețuită în mod deosebit pentru atitudinea ei pozitivă, echilibrată în toate chestiunile ce s-au discutat și în toate soluțiile ce s-au dat.

Ca președinte al Adunării Generale Nyborg V a fost ales profesor Dr. E. Emmen (olandez), iar ca vicepreședinti dl. St. Jung (francez) și I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului.

„Documentul pregătitor“ al Adunării Generale, elaborat de grupele de lucru 2 și 3, a fost publicat sub titlul: „A sluji și a împăca — sarcina de azi a Bisericilor europene“ (40 pg.) și trimis Bisericilor membre din timp spre consultare și spre a fi „bază de discuții“ și de îndemn la servire și împăcare. Orientarea Adunării Generale a fost dată de la început prin Raportul secretarului general al Conferinței Bisericilor Europene, Dr. G. G. Williams și prin cuvântul dlui W. A. Visser't Hooft: „A sluji și a împăca“. Secretarul general G. G. Williams, făcînd o prezentare a activității de pînă acum, a precizat funcția specifică a Conferinței Bisericilor Europene, ca „o organizație ecumenică europeană, bazată pe o dezvoltare dinamică a unei discuții ecumenice regionale“, loc în care Bisericile se pot întîlni ca Biserici europene „unica platformă paneuropeană, de pe care ele pot vorbi împreună asupra problemelor proprii“ și „Unicul Forum paneuropean unde ele se pot sfătui ca Biserici asupra bogăției și complexității experienței lor și eventual pot formula păreri, care ar fi și o contribuție la discuția mondială“. Scopul e discutarea problemelor ce privesc Bisericile din Europa, ca să se sprijinească reciproc în sarcina dată tuturor Bisericilor de a sluji „în situația europeană actuală“, care se caracterizează printr-o înnoire, o „devenire“ continuă.

În cuvîntul său dl Dr. Visser't Hooft (ascultat la magnetofon, pentru că personal n-a putut participa la Adunarea Generală) arată că „Biserica există pentru slujire și împăcare“. Modelul slujirii ni-l dă Mîntuitorul: „El e slujitorul prin excelență“. Toată viața Lui e slujire (diaconie) pentru toți, totală dăruire de Sine, fără a cere nimic în schimb. El este și „reconciliatorul“ suprem, pentru că a adus pace între noi și Dumnezeu și pace între oameni și popoare. Nu e vorba numai de relațiile individuale de „mîntuirea“ fiecăruia, ci și de omenire și de cosmos. De aceea creștinii trebuie să treacă de la o „vietate egocentrică“ la „slujirea dezinteresată a tuturor oamenilor“, la lucrarea de împăcare a lumii. Biserica însăși e comunitatea care slujește și împacă și care „nu numai trăiește în lume, ci și pentru lume“. „Mandatul ei este servirea tuturor, proclamarea și punerea în practică a vestirii celei bune a marii reconcilierii“. Pe linia aceasta a slujirii și împăcării, Dr. Visser't Hooft enumeră cîteva „sarcini concrete ale Bisericilor“: 1. „Biserica statică“ să se transforme într-o „Biserică dinamică... gata a răspunde la orice trebuință spirituală și materială a omenirii... gata a face pace peste tot“; 2. întărirea unității creștine europene în servire (aici V. Hooft postulează un „ecumenocentrism“, care nu corespunde cu situația actuală a relațiilor ecumenice dintre Biserici); 3. sprijinirea acțiunilor de dezvoltare a „țărilor slab dezvoltate“; 4. A face punți, a sprijini colaborarea dintre Răsărit și Apus; 5. A descoperi „fața de slujire“ a Europei și a o dezvolta.

După discuțiile pe cele cinci secții și dezbaterile în ședințe plenare — unde s-au confruntat diferite păreri — au fost prezentate Adunării Generale rapoartele pe secții.

Secția I — cu tema: „Slujirea împăcării în lumea modernă“ (În ce fel pastorii și laicii pot exercita slujirea Bisericii în lumea modernă? II Cor. 5, 19—21) — în raportul ei pornește de la constatarea că „a sluji și a împăca constituie însăși misiunea Bisericii“. În Biblie Biserica nu e descrisă ca stăpîna lumii, ci ca noul popor al lui Dumnezeu care urmează lui Hristos pe calea slujirii și împăcării“. Pe această cale avem garanția dată de Hristos și Evanghelia Sa. Ca „împăcați (în Iisus Hristos) noi mărturisim împăcarea“, care însă „poate fi mărturisită numai în slujire, în pro existență“ (existență pentru altul, individ sau colectivitate).

Pentru ca lucrarea de slujire și împăcare să fie efectivă e nevoie:

1. Să se dezvolte relațiile ecumenice cu toate Bisericile (inclusiv Biserica romano-catolică), ca ele să „conlucreze frățește în slujire și împăcare;
2. Să se activeze pentru risipirea prejudecăților, neîncrederii, tensiunii, care promovează războiul rece și tulbură pacea și să fie sprijinite acțiunile pentru pace pe plan local și universal;
3. Să fie angajați și laicii, în lucrarea păcii între oameni și popoare.

Secția II — cu tema: „Constituția și fizionomia Bisericii în cursul deceniului următor“ (Ce consecințe trebuie să tragă Biserica din evoluția structurilor societății moderne, Rom. 12, 1—2) — a reflectat situația protestantismului occidental, care — spre a face față crizei religioase — caută „noi structuri“ de organizare bisericească și cult și face diferite „experiențe“, fără însă a ajunge la soluții general-valabile și eficiente (s. ex. Cîntece și muzică „moderne“, „teatru laic“ în slujba divină, „preoția universală“ etc.).

Reprezentanții Bisericilor ortodoxe (I. P. S. Mitropolit Iustin al Moldovei, reprezentanți ai Bisericilor rusă, sîrbă) au criticat raportul prezentat, arătînd că Biserica ortodoxă are structura sa ierarhic-sinodală și cultul său de la Mîntuitorul, Sfinții Apostoli și Sfinții Părinți și nu are nevoie de nici o transformare în organizare și cult. De altfel în privința aceasta fiecare Biserică își rezolvă problemele singură după situația și nevoile sale. Bisericile trebuie să-și rezolve reciproc felul propriu de a fi al fiecăreia. Punctul acesta de vedere a fost sprijinit și de delegați protestanți. Astfel că de comun acord raportul n-a fost acceptat ca document al Adunării Generale Nyborg V, ci a fost trimis Prezidiului și Comitetului Consultativ. Aceasta dovedește sinceritatea discuțiilor și rezolvarea în spirit de frățească înțelegere a problemelor ridicate.

Secția III — cu tema: „Creștinul și tehnologia modernă“ (Care e locul creștinului într-o societate tehnologică?) — în raportul prezentat

recunoaște progresele aduse de industrializare și automatizare, dar arată și urmările negative în unele țări și mai ales situația grea a popoarelor slab dezvoltate. De aici necesitatea ca Bisericele să sprijinească „progresul mondial de dezvoltare” prin care „progresul tehnologic să slujească” și popoarele din acele părți ale lumii. Tehnica trebuie să aibă un sens, adică să slujească binelui uman. Biserica poate folosi mijloacele tehnice moderne și să țină seamă în activitatea ei de transformările aduse de tehnică în societatea de azi și în mentalitatea credincioșilor.

Secția IV — cu tema: „Creștinul, cetățeanul și statul” (Ce înseamnă o slujire creștină într-un stat modern?) a exprimat două păreri deosebite: 1. Majoritatea membrilor secției a afirmat că creștinul trebuie „să conlucreze activ” la dezvoltarea societății. El trebuie să promoveze tot ceea ce slujește umanizarea și să se opună la ceea ce este inuman. Creștinul trebuie să se străduiască a cunoaște și răspîndi adevărul, să învețe de la ceilalți cetățeni și să lucreze împreună cu ei pentru binele semenilor. Greșelile făcute de unele Biserici în acest domeniu ne cheamă la slujire și împăcare întru căință. 2. Minoritatea (englezi) era de acord că creștinul „ca om trăiește într-o lume politică. Nu ne putem sustrage și nici nu voim să ne sustragem de la realitatea că viața noastră are de a face cu politica”, dar cum mediul social este variat, nu putem să stabilim pentru toți „ceea ce constituie răspunderea specifică creștină”, adică fiecare creștin e liber în deciziunea sa socială.

Mesajul final al Adunării, aprobat în unanimitate, arată însă clar că Bisericele Europene se angajează concret în acțiunea de stabilire a păcii și colaborării între popoare și de îmbunătățire a vieții. În felul acesta s-a stabilit în actualitate „ceea ce constituie răspunderea specific creștină”.

Secția V — cu tema: „Biserica, statele, societatea” (Care e răspunderea Bisericilor în promovarea păcii, securității și mai bunei cooperări a tuturor națiunilor în Europa și în toată lumea?) — a adus în raportul ei, nu numai îndrumări generale ci și atitudini concrete în actualitate. De aceea acest referat a suscitat un interes deosebit și a fost bine primit de Adunare (cu mici modificări).

„*A sluji și a împăca*” afirmă raportul — în (Biserică) și între Biserici, în (Stat) și între state și în sfîrșit în și pentru societate sînt întotdeauna un dar al Domnului nostru. El ne-a dat posibilitatea să căutăm calea păcii și să mergem pe ea. A căuta *pacea* înseamnă a practica mereu și din nou dreptatea. Prin aceasta pacea e un proces dinamic”. „Coexistența e o formă deosebită a păcii, în care statele” — care n-au în toate problemele aceleași păreri — „se respectă ca egale” — (egal îndreptățite). „Proexistența, de asemenea, e o formă deosebită a păcii”, care însă nu „cere numai egalitate” ci și sprijinirea celor ce au nevoie de ajutor“

În ce privește situația din Europa se subliniază „necesitatea coexistenței pașnice și a strânsei colaborări (conlucrări) a statelor europene“. Bisericile trebuie să ajute la înlăturarea barierelor și la stabilirea cooperării între popoare. Conlucrarea și înțelegerea reciprocă pot fi promovate prin schimb de informații, comerț, relații culturale, conferințe ale tinerilor și experților etc.

Creștinii Bisericilor trebuie să aplice porunca iubirii de aproapele mai deplin, să fie mai conștienți de „răspunderea lor față de popoarele lumii a treia“ și să sprijinească acțiunea O.N.U. și a altor organizații pentru dezvoltarea țărilor în curs de dezvoltare. În acest sens să se trimită o scrisoare viitoarei Conferințe mondiale pentru comerț și dezvoltare.

Se cere desființarea celor două blocuri militare din Europa. Un prim pas ar fi încheierea unui pact de neagresiune între N.A.T.O. și Pactul de la Varșovia. Pasul următor ar fi stabilirea unei zone denuclearizate între Oceanul Atlantic și granița Uniunii Sovietice, cu retragerea trupelor străine de pe acest teritoriu. Pacea mondială se poate stabili definitiv și efectiv numai printr-o demilitarizare deplină.

Contribuția la pacea în Europa trebuie să stea pe primul plan. E nevoie de o consecvență politică de destindere, de renunțare la folosirea forței și de rezolvare a problemei germane în acest spirit.

Exprimând bucuria pentru atmosfera de destindere stabilită în ultimii ani în Europa, se propune pentru întărirea păcii și colaborării, ținerea unei Conferințe a șefilor de guverne din Europa, care ar avea un rol important în desființarea blocurilor, în intensificarea relațiilor prietenești și o mai largă cooperare pentru sarcinile de dezvoltare a „lumii a treia“.

Se cere, apoi, încetarea războiului din Vietnam prin aplicarea hotărârilor Conferinței de la Geneva din 1954.

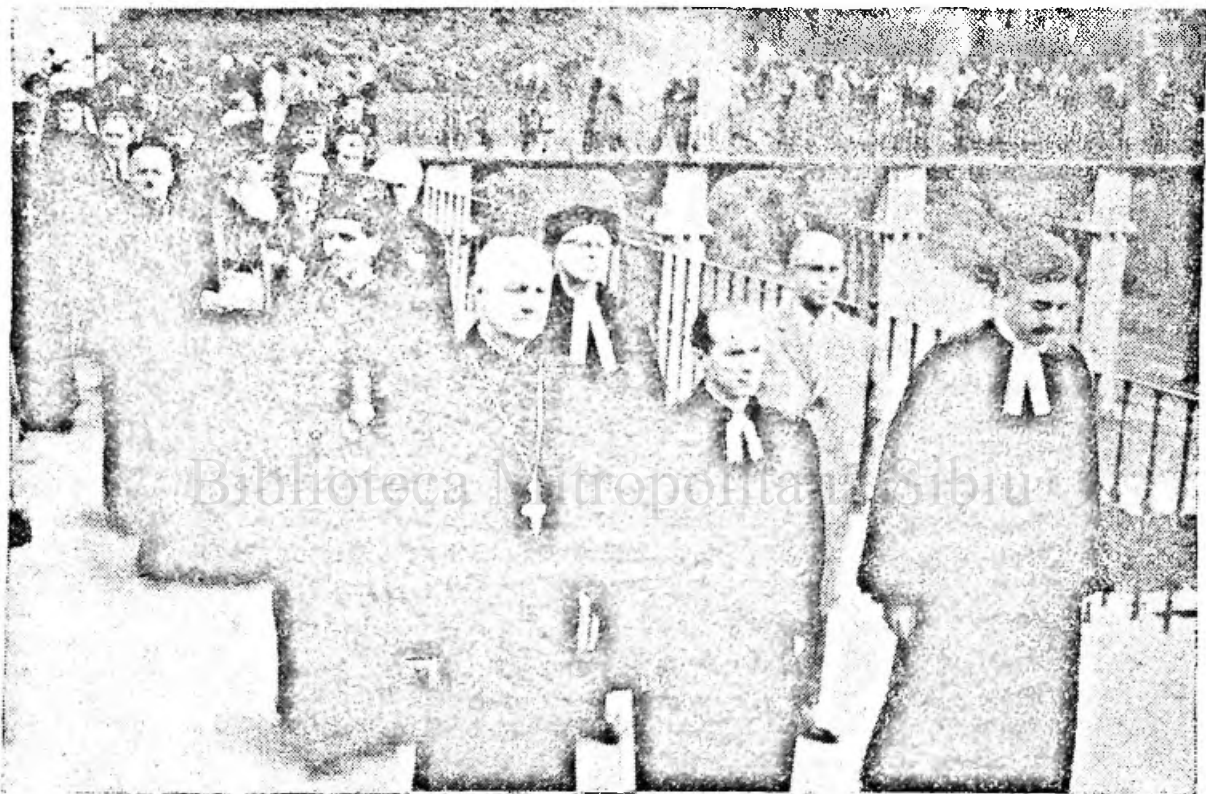
În încheiere, raportul afirmă că dacă creștinii nu împlinesc sugestiile de mai sus, se pot expune vinovăției de a nu împlini just slujirea împăcării. „Adevărata iubire și adevărata ascultare a creștinilor înseamnă mai mult ca altă dată: să se angajaze pentru o mai umană încheiere a relațiilor sociale și politice, pentru o mai mare dreptate și pentru o pace mai deplină“.

Adunarea Generală Nyborg V s-a încheiat cu votarea în unanimitate a *Mesajului*, care constituie concluzia lucrărilor ei.

În *Mesaj* se afirmă că „misiunea Bisericilor europene trebuie să se caracterizeze prin servire și împăcare, așa de necesare în continentul nostru ca și oriunde în lume. Bisericile europene au această misiune de la Hristos Iisus, Fiul lui Dumnezeu, la a cărui lucrare sînt chemate să participe. El s-a identificat cu omul și astfel a adus o nouă speranță lumii prin împăcarea oamenilor cu Dumnezeu, a ilor întreolaltă și cu toată creațiunea. În a cincea Adunare a Bisericilor Europene în Austria (Nyborg V), noi am

încercat să aplicăm aceste adevăruri la sarcinile de azi ale Bisericilor noastre"... E nevoie de o largă comprehensiune pentru nevoile tuturor oamenilor și o dispoziție smerită „de a lucra cu toți cei ce se devotază păcii, dreptății și nevoilor urgente ale societății”.

„Într-o epocă de mari transformări, Bisericile trebuie să devină dinamice, să iasă din izolare, și să fie gata să răspundă la orice nevoie spirituală sau materială a omenirii când apare, să împace acolo unde apar noi antagonisme”.

Delegați români la conferință

„Tehnologia este un dar care vine de la Dumnezeu: ea poate fi folosită corect sau rău”. Europa trebuie să-și folosească „talentele tehnologice și resursele sale pentru a sluji umanitatea”. Bisericile din Est și Vest, ca să poată sluji împăcării, trebuie să se adune. Ele pot ajuta în mai multe domenii. Astfel „pot fi înlăturate bariere prin promovarea comerțului și prin încurajarea de contacte personale pe o scară mai largă în domeniile culturii, religiei, cunoașterii, științei și tineretului”. Pe plan politic cerem acum „un pact de neagresiune între cele două părți..., ca o primă etapă spre abolirea pactelor N.A.T.O. și de la Varșovia. Noi trebuie să lucrăm în vederea abolirii armelor nucleare prin neproliferare și dezarmare, demilitarizare efectivă și punerea la dispoziție consecutivă de fonduri pentru folosință pașnică în toate părțile lumii.

Securitatea europeană rămîne o chestiune cheie pentru pacea mondială. Statu-quo-ul european va trebui acceptat: noi refuzăm folosirea sau

amenințarea forței ca mijloc de schimbare. Noi refuzăm la fel forța când ea e folosită în interiorul unei țări spre a lipsi pe oameni de drepturile lor democratice și ne ocupăm de suferințele ce rezultă de aici.

Europa are, de asemenea, o responsabilitate în situațiunile din Vietnam și Orientul Mijlociu. Forța armelor nu poate fi acceptată ca un mijloc de cucerire teritorială sau pentru a rezolva diferendele politice. Resursele Europei trebuie folosite pentru a promova dreptatea socială și economică în Orientul Mijlociu. E necesar să se facă toate eforturile pentru a pune capăt războiului din Vietnam. Chestiunea Vietnamului trebuie rezolvată pe baza acordurilor de la Geneva din 1954.

Noi trebuie să mergem de la coexistență la cooperare internațională și serviciu mutual în folosul tuturor popoarelor, oricare ar fi sistemul lor politic sau social. Cerem creștinilor europeni și Bisericilor lor să sprijinească aceste obiective fiind gata să se dăruiască servirii și împăcării“.

Mesajul — precum se vede — este ancorat în problemele actualității sociale, dovedind că Bisericile Europene sînt pregătite să aducă o contribuție sporită la stabilirea unui climat de pace și colaborare între popoarele din Europa și din alte părți ale lumii, căci Europa nu e izolată, ci în legătură cu celelalte continente.

Adunarea Generală Nyborg V a hotărît crearea unui Secretariat general permanent al Conferinței Bisericilor Europene și a ales în unanimitate ca Secretar General pe Rev. Dr. G. G. Williams, care se bucură de prețuirea tuturor și care e un prieten al țării și Bisericii noastre.

S-a stabilit de asemenea ca să existe trei grupe de studiu: 1) Bisericile Europene și ale altor continente; 2) Slujirea Bisericii în societate; 3) Probleme eclesiologice în societatea europeană modernă.

S-a hotărît ca viitoarea Adunare (Nyborg VI) să aibă loc în 1970 într-o localitate care se va fixa ulterior.

Adunarea s-a încheiat într-o atmosferă de satisfacție generală pentru rezultatele dobîndite și cu hotărîrea ca Conferința Bisericilor Europene să fie sprijinită de toate Bisericile în lucrarea ei pe linia marilor imperative actuale ale slujirii și împăcării popoarelor în Europa și din alte părți ale lumii.

Bucuria delegației noastre a fost faptul că Biserica noastră este cunoscută și apreciată pentru felul cum lucrează și pe plan intern și pe plan ecumenic în spiritul lui Hristos și al vremurilor noi. La fel sînt prețuiți ierarhii Bisericii noastre, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian.

Am fost de asemenea mîndri să vedem că participanții la Adunarea Generală și autoritățile austriece cunosc și apreciază într-un mod deosebit marile progrese ale țării noastre, realizate într-un timp atît de scurt — și politica de pace și colaborare între popoare, bazată pe respectarea libertății, independenței, suveranității, egalității în drepturi și avantajului reciproc.

Nădăjduim că rezultatele pozitive de la Nyborg V vor da roadele așteptate și Conferința Bisericilor Europene — în conlucrare cu Consiliul Ecumenic al Bisericilor, cu Conferința Creștină pentru Pace, cu Biserica romano-catolică și cu alte organizații europene și internaționale — va aduce o sporită contribuție la pacea și propășirea popoarelor europene, la „pacea a toată lumea“.

PREDICA SF. APOSTOLI PETRU ȘI PAVEL

S-a spus cu drept cuvânt că biserica primară a fost în adevăr o biserică misionară (R. Nels), iar P. Batiffol spune același lucru: „Avant d'être une tradition qui se maintient, le christianisme est une parole qui se propage”.¹

În lumina acestui adevăr istoric ne dăm seama mai ușor de rolul primordial pe care predica creștină l-a avut în vremea Sf. Apostoli. Însăși porunca pe care Mântuitorul a dat-o ucenicilor Săi a fost ca mai întâi să predice și apoi să îndeplinească celelalte îndatoriri: „Mergînd învățați toate neamurile, botezîndu-i...” (Mt. 28, 19). Prin întîietatea propovăduirii se justifică și orînduirea diaconilor (F. Ap. 6, 2—3). Era și în logica lucrurilor ca cea dintîi funcțiune a Sf. Apostoli să fie cea de predicatori, căci numai astfel ei puteau să transmită lumii mesajul divin al mîntuirii. Minunat arată acest lucru Sf. Ap. Pavel, cînd scrie: „Dacă mărturisești cu gura ta, că Iisus este Domnul și crezi în inima ta că Dumnezeu l-a înviat pe El din morți, te vei mîntui... Căci: oricine va chema numele Domnului, se va mîntui. Dar cum va chema numele Aceluia în care încă n-au crezut? Și cum vor crede în acela de care n-au auzit? Și cum vor auzi fără propovăduitor? Prin urmare, credința vine din predica auzită, iar predica este prin cuvîntul lui Hristos” (Rom. 10, 9. 13—14. 17).

După Pogorîrea Sf. Duh, Sf. Ap. Petru și Pavel au dezvoltat o bogată activitate predicatorială. În F. Ap. avem destul mărturii despre propovăduirea neobosită a celor doi mari apostoli. „Hristos nu m-a trimis ca să botez, ci să binevestesc...” (I Cor. 1, 17), declară Sf. Ap. Pavel. El simțea mai mult decît ori care altul marea răspundere pe care o are de a „binevesti”. „Căci de vestesc Evanghelia — mărturisește el — n-am cuvînt de laudă, întrucît poruncă mare stă deasupra mea. Vai mie dacă nu binevestesc!” (I Cor. 9, 16). În funcția de binevestitor el se socotește ca un împreună-lucrător cu Dumnezeu (I Cor. 3, 9). Înă-

1. Cit de T. M. Popescu, Primii Didascali creștini, „Șt. Teol.”, 1932, p. 143.

inte de a sfătui pe ucenicul său, Timotei, ca să propovăduiască „cuvîntul“ (II Tim. 4, 1, 2, 5), a propovăduit el „cu timp și fără timp“, nu numai sîmbăta, ci și în toate zilele (F. Ap. 19, 9), ziua și noaptea (F. Ap. 20, 31), în public și particular. A predicat în sinagogile din localitățile pe care le-a străbătut (F. Ap. 9, 20; 13, 5; 14, 1; 17, 1; 18, 4), în case particulare (F. Ap. 18, 7; 20, 8; 20, 20), în localuri publice (F. Ap. 19, 9), în piețe (F. Ap. 17, 17, 19; 20, 20) ca și în alte locuri unde oamenii se adunau pentru rugăciune (F. Ap. 16, 13). Cu siguranță că la fel va fi predicat și Sf. Ap. Petru.

Vechii istorici bisericești și panegiriști creștini, ca și imnologia Bisericii, i-au socotit pe Sf. Ap. Petru și Pavel și ca mari predicatori.

Astfel, Eusebiu, în Istoria sa bisericească, se întreabă cu admirație: „Ce să mai zicem de Pavel, care a împlinit evanghelia lui Hristos de la Ierusalim pînă în Iliric, iar mai tîrziu a fost martirizat la Roma, sub Nero?“. Fer. Augustin, vorbind de persecutorul devenit apostol: „Christum ferventissimus praedicabat“.² La rîndul lui, Fer. Ieronim încă îl laudă, numindu-l: „trîmbiță evanghelică, vas de aur, care strălucește în toată lumea“. *Biblioteca Mitropolitană Sibiu*

Din panegiriștii creștini care au văzut în cei doi apostoli și aleși predicatori menționăm aici numai pe Sf. Ioan Gură de Aur și Asterie al Amasiei din Răsărit, iar din Apus pe Bossuet.

În imnologia creștină cei doi apostoli sînt socotiți neîntrecuți predicatori: „propovăduitorii cei tari și de Dumnezeu vestitori“ (condac). Calificativul de „ritor“, dat Sf. Ap. Pavel, e foarte frecvent: „Pavele, de Dumnezeu grăitorule, ritore și luminătorule al sf. Biserici“. „Și care Biserică nu te are pe tine ritor?“ (ipac.). „Bucură-te al Bisericii, ritorul cel bine grăitor. Bucură-te al lumii prea înțeleptul propovăduitor“ (icos).

Dacă am întreba pe cei doi apostoli ce părere au despre virtutea lor ca predicatori, ne-ar răspunde Ap. Pavel cu smerenia lui caracteristică: „În vorbire sînt lipsit de meșteșug“ (II Cor. 11, 6); „cuvîntul și propovăduirea mea nu stăteau în dovezile meșteșugite ale înțelepciunii omenești“ (I Cor. 2, 4).

Pentru a putea aprecia predica Sf. Ap. Petru și Pavel la justa ei valoare, trebuie să vedem care sînt factorii care face pe un orator mare, plăcut și eficace: a) personalitatea celui care vorbește; b) materia pe care o tratează, precum și măiestria cu care știe s-o prezinte; c) și, în fine, efectele sau roadele cuvîntării.

1. Se știe că înfățișarea fizică, plăcută, a predicatorului ajută mult la câștigarea interesului ascultătorilor, la obținerea acelei „captatio benevolentiae”. Se pare — la prima privire — că Sf. Ap. Petru și Pavel nu s-au bucurat de nici unul din acestea avantaje. Care a fost înfățișarea fizică a celor doi apostoli? „Înfățișarea . . . trupească” a Sf. Ap. Pavel, nu era impunătoare, ci „fără vlagă” (II Cor. 10, 10). „Omul de trei coți”, cum l-a numit Sf. Ioan Gură de Aur, n-a putut’ captiva prin exteriorul său. Fizicul lui ar fi fost astfel: „nasul acvilin, părul negru argințiu, spinarea ușor încovoiată, fața palidă și foarte expresivă și atât de fermecător încît toată ființa sa călca a demnitate și-ți inspira respect și simpatie”.²

Ap. Petru e zugrăvit ca moșneag cu barba rotundă, ținînd în mîna dreaptă două chei. În realitate, nu-i cunoaștem adevărata înfățișare.

Condiția socială a celor doi apostoli — unul pescar și altul împletitor de corturi — încă nu le putea da un prestigiu prea mare în ochii ascultătorilor. Și totuși, cei doi apostoli s-au bucurat de o mare autoritate, de un deosebit prestigiu în fața ascultătorilor prin personalitatea lor morală. În adevăr, portretele lor morale — așa cum au fost în mod constant reprezentate în artă — sînt mai elocvente decît înfățișarea lor fizică. „Wie in dem Petrustyp Würde und Kraft, so kommt in dem Paulustyp Weisheit und Mut zur Darstellung”, — cum a observat în mod just un istoric de artă.³

Faptul că obștea din Listra a fost atît de impresionată încît i-a luat drept zei pe Varnava și Pavel (F. Ap. 14, 11—12) e suficient de grăitor în această privință. Nu minunea i-a impresionat atît de mult pe cei din Listra, ci „cuvîntul” Ap. Pavel, după cum a observat și Sf. Ioan Hrisostom. Dacă Ap. Pavel n-ar fi impus prin prezența sa, atunci cum să explicăm succesul și entuziasmul provocat de cuvîntarea sa din ziua Cincizecimii? Desigur că, atunci, puterea Sf. Duh s-a arătat prin gura marelui apostol. De asemenea, dacă Ap. Pavel n-ar fi impus în mod deosebit prin prezența sa, n-am putea înțelege ura cu care era urmărit de iudai-zanți și nici dragostea fierbinte cu care era îmbrățișat de frați (Gal. 4, 15). Cei din Galatia deși l-au văzut în stare neplăcută, de criză, l-au primit „ca pe un înger al lui Dumnezeu, ca pe însuși Hristos Iisus” (Gal. 4, 14).

2. Dr. Gr. Marcu, Saul din Tars, Sibiu 1939, p. 54.

3. Gr. Marcu, o. c., p. 108.

Cei doi apostoli au fost mari predicatori prin marile lor calități morale.

Din nefericire, ne-au parvenit numai un număr redus din predicile rostite de cei doi apostoli. Din cele 18 cuvîntări, cuprinzînd 255 versete, cîte ni s-au păstrat în F. Ap., numai 7 sînt ale Ap. Petru, cu 69 versete și numai 6 cu 108 versete sînt ale Ap. Pavel. Dar și acestea cîte ni s-au păstrat, nu le avem exact și în forma în care ele au fost rostite de Ap. Petru și Pavel. S-a susținut chiar că aceste cuvîntări, sînt compoziții libere ale Sf. Luca, pe care le-a compus după procedeul istoricilor vechi: Herodot, Thucydide.⁴ Aceștia puneau în gura eroilor cuvîntări întocmite de ei, preocupîndu-se prea puțin să redea exact ceea ce eroii au spus, ci ceea ce ei au socotit că trebuiau să spună în anume împrejurări. Sf. Luca n-a făcut istorie de dragul istoriei, adică artă pentru artă, ci din necesitate, preocupîndu-se să redea cît mai fidel posibil evenimente și adevăruri. Creștinii n-au avut de la început tahi-grafi, care să le păstreze în scris predicile, cuvînt cu cuvînt. „Ideile principale ale acestor cuvîntări puteau fi însă ușor și lungă vreme reținute de cei care le-au rostit sau de cei care le-au auzit. Timpurile era prea mari, decît ca ele să nu fi făcut adîncă impresie asupra celor care au trăit pe vremurile de atunci. Și cum fiecare dintre cuvîntările care ni se comunică, corespunde exact situațiunii de pe vremea, în care a fost rostită, vom trebui să mai zicem, că Luca și-a dat silința, ca să le reproducă exact, așa după cum le-a auzit din gura martorilor oculari și nu le-a alcătuit cumva însuș de la sine“, cum conchide exegetul V. Gheorghiu.⁵

Jacquier încă ajunge la aceleași concluzii.⁶

Predica Sf. Ap. Petru și Pavel a fost în primul rînd o predică misionară, prin care se urmărea cîștigarea sufletelor iudeilor și păgînilor pentru Hristos. Pentru cele mai multe din cuvîntările misionare adresate iudeilor, ideile exprimate sînt aproape întotdeauna aceleași: Iisus, răstignit de iudei și înviat de Dumnezeu, e Mesia prezis de profeți. Dar cei doi apostoli mai rostesc și predici de zidire sufletească, de adîncire și întărire a credinței în sufletele celor convertiți la creștinism (cf. F. Ap. 2, 42; 20, 7, 11).⁷

4. Thucydides, Războiul Peloponesiac; tr. N. I. Barbu, București, 1966, cap. 1, 22, p. 159.

5. Dr. V. Gheorghiu, Introducere în sf. cărți ale Testamentului Nou, Cernăuți, 1929, p. 350.

6. E. Jacquier, Les Actes des Apôtres, Paris, 1926, p. CCLXII.

7. D. Belu, Predica apostolică, „Mitrop. Ardealului“, 1966, p. 101.

Propovăduirea creștină a fost o lucrare dificilă. Pînă a fost Mîntuitorul cu Sf. Apostoli, ei făceau numai ceea ce le spunea El. După Cincizecime cînd „s-au umplut toți de Duhul Sfînt“ (F. Ap. 2, 4), ei au simțit întreaga răspundere pentru împlinirea poruncii Mîntuitorului de a binevesti la toate neamurile (Mt. 28, 19). A propovădui pe Hristos cel răstignit — „pentru iudei, smin-teală, pentru păgîni, nebulie“ (I Cor. 1, 23) a fost un lucru greu: primii așteptau cu înfrigurare pe Mesia, iar ceilalți încă aspirau după ceva nou, după mîntuire. Lumea era pregătită, era coaptă pentru venirea unui Mîntuitor. Profeții au pregătit pe Iudei, iar filozofii pe păgîni, încît Clement Alexandrinul, a putut spune că filozofia greco-romană a fost un pedagog către Hristos.

Dar tocmai prin aceasta se învederează marele merit al Sf. Ap. Petru și Pavel, că în ciuda unor dificultăți reale, ei au reușit să facă cunoscută lumii Evanghelia Domnului, să determine pe ascultători s-o accepte și să se călăuzească în viață după ea.

Cum au reușit să realizeze în mod concret această lucrare? Se va vedea din predicile pe care le-au rostit.

a) *Cuvîntarea Ap. Petru la alegerea lui Matia* (F. Ap. 1, 12—22) în locul lui Iuda. E scurtă și perfect adaptată momentului. Ea cuprinde propunerea de a se completa colegiul apostolilor cu un ucenic care a fost „martor al învierii“ Mîntuitorului. În această cuvîntare se arată conținutul evangheliei lui Iisus, începînd cu botezul lui Ioan și pînă la înălțarea Domnului la cer. E chiar conținutul Evangheliei după Marcu, care reproduce cateheza Ap. Petru. Modul de adresare, ca și aplicarea profețiilor e potrivită. Sf. Ioan Gură de Aur laudă înțelepciunea Ap. Petru, pentru că „nu se mînie, nu proferă insulte, numind pe Iuda, pătat de sînge, infam, ci expunînd simplu ceea ce s-a întîmplat. El nu-l numește nici chiar trădător, ci se silește să arunce asupra altora răspunderea faptei. „Se remarcă conciziunea, clari-tatea și delicatețea acestei cuvîntări.“⁸

b) *Cuvîntarea din ziua Cincizecimii* (F. Ap. 2, 14—36) e prima predică misionară pe care o rostește Ap. Petru. Ea are forma unei omilii și se împarte în trei părți. Petru vorbește inspirat de Duhul Sfînt, adresîndu-se solemn către: „Bărbații din Iudeia și către toți care locuiesc în Ierusalim“. În partea întîia (c. 2, 14—21) apostolul explică celor prezenți că ceea ce se petrece acolo nu e decît împlinirea profeției lui Ioil, despre revărsarea Sf. Duh. Sf. Ioan Gură de Aur remarcă curajul, prudența și blîndețea apostolului, căci a vorbit înaintea unor vrăjmași, pe care-i interpelează cu moderațiune, deși majoritatea auditoriului era cu el. El răstoarnă mai întîi părerea greșită pe care și-au făcut-o și apoi se justifică. Nu le ia în serios cuvintele, fiindcă sînt izvorîte din ignoranță și răutate. Se știe să iudeii, la ora 9 dim., încă nu beau. Abia la ora 10, după rabini, era permisă mîncarea. Predicatorul mai dovedește înțelepciune în grai, căci pomeneste mai întîi de profetul Ioil și nu numele lui Iisus. În partea a doua (c. 2, 22—32)

8. Jacquier, o. c., p. 32, 38.

aplică la Iisus făgăduința lui Ioil și astfel demonstrează că El e Mesia, dovedit „prin puteri, prin minuni și prin semne”. Totodată răspunde la ceea ce scandalizase pe iudei și i-a făcut să-l refuze, fiindcă nu venise ca un rege triumfător, pentru ce Iisus a suferit răstignirea. Iisus a suferit moartea prin hotărârea lui Dumnezeu. Cauza a fost iudeii, romanii fiind numai instrumentul. S-a afirmat (de Renan) că Petru n-a putut vorbi astfel unui auditoriu iudeu. Lucrul însă a fost posibil, fiindcă faptele erau prea proaspete încât cineva să le poată tăgădui. Cu siguranță că au fost prezenți și din cei care au strigat „răstignește-l”. Centrul cuvântării era învierea, căci după cum moartea apărea ca o negație a mesianității Lui, așa apărea învierea ca o afirmare a ei. El probează aceasta în două feluri: 1) prin probă scripturistică menită să impresioneze și să convingă pe iudei și 2) prin atestarea ca martori a apostolilor. Deși Mîntuitorul a înviat prin propria Sa putere, totuși Ap. Petru, vorbind unor iudei, a fost obligat să declare că Dumnezeu l-a înviat. În partea a treia (2, 33—36) vorbește de înălțare, care urmează învierii. David a vorbit de înălțarea Domnului la cer, căci el nu s-a înălțat, ci numai Iisus. Dovadă mormîntul lui David din Ierusalim și mormîntul gol al lui Iisus. Proclamarea acestui adevăr, adică o mormîntului gol, în fața mulțimilor e de mare însemnătate, căci dacă l-au ascuns iudeii, de ce nu-L arată acum? Iar dacă l-au furat ucenicii, cum se explică entuziasmul și îndrăzneala lor? De aceea Petru putea să conchidă că Iisus e „Domn și Hristos”, iar pe Israil să-l invite să accepte pe Iisus și să se boteze (v. 37—39).⁹

c) *Cuvîntarea lui Petru în pridvorul lui Solomon* (F. Ap. 3, 12—26) e rostită în urma vindecării unui olog din naștere. Ea se împarte în 3 părți: 1) Apostolul ia ca punct de plecare mirarea iudeilor, provocată de minunea săvîrșită și arată că n-a săvîrșit-o prin puterea lor, ci prin puterea lui Iisus, pe care ei l-au dat morții, dar Dumnezeu l-a înviat (v. 12—14); 2) Iudeii au lucrat din neștiință, neînțelegînd că — după planul lui Dumnezeu — Mesia trebuia să pătîmească (v. 17—18); 3) Petru îi îndeamnă la pocăință, pentru ca să ajungă la mîntuirea vestită prin profeți. Fiilor legămîntului le-a fost trimis mai întîi pe Fiul lui Dumnezeu, ca să-i binecuvînteze (v. 19—26). În esența ei, această cuvîntare se înrudește cu cea precedentă, dar se deosebește de ea, fiindcă e mai puțin dogmatică și polemică și mai mult parenetică.¹⁰

d) *Cuvîntarea lui Petru înaintea sinedriului* (F. Ap. 4, 19—20) e o simplă declarație pe care Apostolul o face înaintea sinedriului: atunci cînd datoriile noastre față de oameni ajung în conflict cu datoriile ce le avem față de Dumnezeu, trebuie să optăm pentru acestea din urmă. Răspunsuri analoage, istoria cunoaște multe; menționăm pe cel mai celebru, al lui Socrate.

e) *A doua cuvîntare a Ap. Petru înaintea sinedriului* (F. Ap. 5, 29—32). Aici avem un scurt rezumat al credinței creștine și al prediciei apostolice. Răspunsul din această cuvîntare ne amintește de răspunsul precedent, însă acesta din urmă e mult mai clar și expresiv. Trebuie să asculte mai mult de Dumnezeu decît de oameni, căci ei s-au dovedit că au judecat rău. Apoi expune în fața autorității iudaice, porunca primită de la Dum-

9. Idem, p. 55, 57.

10. Idem, p. 102.

nezeu și de care trebuie să asculte. El rostește numele lui Iisus cu îndrăzneală. E. Jacquier a observat că răspunsul lui Petru e aproape identic cu cel al Antigonei, către Creon.¹¹

f) *Cuvîntarea lui Petru în Cezareia* (F. Ap. 10, 34—43) dezvoltă o idee nouă: absoluta universalitate a Bisericii și imparțialitatea lui Dumnezeu cu privire la toate neamurile, iudei și păgîni. După expunerea de principiu (v. 34—36), se expun patru idei principale: 1) face o istorisire sumară a vieții publice a lui Iisus, precum și moartea Lui (v. 37—39); 2) reliefează importanța învierii Lui (v. 40—41); 3) anunță venirea Lui ca judecător al viilor și morților (v. 42); 4) profeții dau mărturie de aceasta (v. 43).

g) *Cuvîntarea de apărare a Ap. Petru în Ierusalim* (F. Ap. 11, 5—17) justifică faptul de a fi botezat pe Corneliu. Deși între 10, 47 și 11, 17, e multă asemănare ca formă, totuși se deosebesc ca idee, căci în primul caz se face aluzie la botezul lui Corneliu, care nu putea fi refuzat, iar în acesta din urmă e vorba de darurile mintuitoare pe care Dumnezeu le-a acordat și neamurilor și care nu pot fi oprite.

Predicile Sf. Ap. Petru, în general, sînt bine adaptate la împrejurările care le-au provocat atît prin formulele de agrăire, cît și prin conținutul lor. De asemenea se pot stabili identități de idei și doctrină, între cuvîntările Ap. Petru și epistolele lui.¹²

*

Cuvîntările Sf. Ap. Pavel din F. Ap. oferă numeroase puncte de asemănare cu epistolele lui, ca: expresii familiare, doctrina lui, felul lui de a cita textele V. Testament etc. Toate acestea duc la concluzia că ele sînt autentice. Fondul cuvîntărilor e incontestabil al Ap. Pavel. Cele 6 cuvîntări principale sînt cuvîntări-tip, care răspund la toate situațiile în care s-a aflat Apostolul.

Sf. Luca le-a ales ca tipuri și ca rezumate a modului obșnuit de argumentare a Ap. Pavel. De altminteri, nu-i imposibil ca Sf. Luca, să fi condensat în fiecare cuvîntare, ceea ce Ap. exprimase în situații asemănătoare.¹³

a) *Cuvîntarea Ap. Pavel în sinagoga din Antiohia Pisidei* (F. Ap. 13, 16—41), e o predică misionară tip de felul cum vorbește iudeilor despre Iisus-Mesia. În momentul în care a fost rostită, Luca încă nu era însoțitorul Apostolului, așa că el n-a putut-o auzi. În schimb, Sf. Luca a ascultat adesea cuvîntări analoage, pe care Ap. Pavel le-a adresat conaționalilor săi în sinagogi.

Cuvîntarea se împarte în 3 părți: a) Un scurt rezumat al istoriei lui Israel, pentru a ajunge la Iisus, descendent al lui David (v. 16—25); b) Iisus e Mesia. În El s-au împlinit profețiile prin suferința și învierea Lui. Face mențiune de mormîntul gol (v. 26—37); c) Dumnezeu dă iertare de păcate prin credința în Iisus. Printr-un avertisment solemn ascultătorii sînt îndemnați să recunoască pe Iisus (v. 38—41). Predica e bine încheșată și adaptată mentalității iudeilor, fiind și lucrată după metoda iudaică.

11. Idem, p. 171.

12. Idem, p. CCLXV.

13. Idem, p. CCLXVII și CCLXVIII.

b) *Cuvîntarea Ap. Pavel în Listra* (F. Ap. 14, 15—17). S-a remarcat pe bună dreptate priceperea marelui Apostol de a ști să dozeze și adapteze argumentele din predicile lui misionare la nivelul ascultătorilor. Apostolul expune aici simplu faptele și adresîndu-se unui popor fără cultură arată: 1) că Dumnezeu e unic, creator atotputernic; 2) acest adevăr a fost ascuns neamurilor; 3) ceea ce se petrece în natură: ploi, succesiunea anotimpurilor, roadele pămîntului, sînt dovezi ale puterii și bunăvoinții lui Dumnezeu față de om.¹⁴ Cuvîntarea e adaptată la starea de spirit a unui popor religios, dar închinător la zei, care nu cunoaște pe Dumnezeu cel adevărat.

c) *Cuvîntarea Ap. Pavel în Areopag* (F. Ap. 17, 22—31) e o dovadă strălucită că Apostolul — mare predicator creștin — n-a fost străin nici de principiile retoricii păgîne. Urmind să vorbească înaintea unui auditoriu păgîn cult — era doar în patria artelor și a elocinței — nu putea să trateze decît despre urîciunea idolatriei și speranța eshatologică a creștinilor. Însăși formula cu care se adresează areopagiților: „Bărbați atenieni“, e formula clasică folosită de retorii greci. Începînd să facă elogiul religiozității atenienilor, folosește un mijloc retoric de a-și apropia ascultătorii. Sf. Pavel, în adevăr, a știut să se facă „tuturor toate“ (I Cor. 9, 22): iudeilor le-a vorbit ca un iudeu, aducînd mărturii din V. Testament — singura autoritate pentru ei —, iar grecilor le-a vorbit ca un grec, aducînd dovezi din poezii lor. Plecînd de la o inscripție păgînă și citînd poezi păgîni, Ap. Pavel face propovăduire creștină. „Apostolul nu vorbește de neamuri, ci de un singur neam, neamul omenesc. În fața Areopagului, el declară că nu există demnitate de rasă, ci numai demnitate de om“.¹⁵ E adevărat că n-a putut să-și termine cuvîntarea, căci în clipa în care a început să vorbească despre „învierea“ Mîntuitorului, a fost întrerupt. Nu-i de mirare, căci atît pentru stoici cît și pentru epicurei, învierea morților era o doctrină absurdă. Cu toi „rîsul“ unora, cuvîntarea apostolului e avut și succes: „Dar cîțiva bărbați s-au alătura de el și au crezut, între cari Dionisie Areopagitul și o femeie cu numele Damaris și alții împreună cu ei“ (F. Ap. 17, 34).

d) *Cuvîntarea Ap. Pavel către presbiterii din Efes* (F. Ap. 20, 18—35) e un exemplu de predică pastorală și de zidire. Sf. Luca l-a ascultat și de aceea a și reprodus-o așa cum a fost rostită. A fost, desigur, adînc impresionat de mișcătoarea scenă la care era prezent: despărțirea Apostolului de frații lui. După versetul 32, se pare că vorbirea s-a sfîrșit; totuși, ea continuă, ceea ce denotă că Sf. Luca n-a intervenit în nici un fel ca să pună ordine în cuvîntare. În ea se află: 1) amintiri din slujirea sa în Efes (v. 18—20); 2) în ciuda încercărilor care-l așteaptă, Pavel își va continua călătoria (v. 22—25); 3) Apostolul și-a împlinit pe deplin datoria (v. 26—27); 4) încredințează turma credincioșilor, presbiterilor, pe care îi îndeamnă la fidelitate (v. 28—31); 5) îi încredințează lui Dumnezeu, arătîndu-și dezinteresul său (v. 32—35).

e) *Cuvîntarea Ap. Pavel înaintea procuratorului Felix* (F. Ap. 24, 10—21) e o apologie și un exemplu de felul cum știe apostolul să se apere în fața unui tribunal roman. Apostolul se arată încă de la început foarte abil. El probează că nu-i om de dezordine, singurul fapt ce putea să intereseze pe un funcționar roman, care a fost cîștigat de la început prin

14. Idem, p. 427.

15. Iustin Moiescu, *Activitatea Sf. Ap. Pavel în Atena*, Iași, 1946, p. 161.

modul curtenitor cu care a fost salutat (v. 10). După un scurt exord, el respinge acuzele ce i s-au adus (v. 10—13); arată apoi că nu-i un apostat al religiei iudaice (v. 14—16) și că n-a voit să profaneze templul cum a fost acuzat, ci tocmai să-l cinstească (v. 17—21). E o pledoarie demnă de Apostol, potrivită împrejurărilor.

f) *Cuvîntarea Ap. Pavel înaintea poporului din Ierusalim* (F. Ap. 22, 3—21) și cea înaintea lui Agrippa (F. Ap. 26, 2—23) sînt apologii pe care le rostește în fața iudeilor. Așa se și explică asemănările dintre ele. Sînt aceleași fapte, numai prezentarea lor e diferită. Ele sînt bine adaptate la situațiile care le-au provocat. Avînd să se apere în fața conaționalilor săi, care-l acuzau că e călcător de lege, arată zelul lui de altădată pentru Lege, precum și înverșunarea cu care a prigonit pe creștini, pînă cînd pe drumul Damascului s-a convertit. În felul acesta procedează ap. cînd voiește să fie plăcut ascultătorilor sau cititorilor săi (cf. Gal. 1, 13—14). S-a pus la îndoială cuvîntul lui Iisus, adresat lui Saul: „Greu îți este să lovești în țepușă cu piciorul” (F. Ap. 26, 14), sub motivul că această sentință se regăsește în termeni aproape identici în Eschyl. S-a răspuns cu dreptate că Mîntuitorul a putut folosi o expresie proverbială, bine cunoscută în antichitate, mai ales că ea răspundea la starea de spirit a lui Pavel. Încearcă să potolească furia poporului, arătînd că nu-i dușmanul legii. Pentru a fi mai bine înțeles de iudeii prezenți și pentru a-i cîștiga, le vorbește în aramaică. Insistă asupra educației sale iudaice, îndrumat de un învățător cinstit de toți. Mai arată raporturile bune pe care le avea cu iudeii din Damasc și că în Ierusalim frecventa templul. Cuvîntarea are trei părți: 1) În prima arată originea, educația sa, precum și zelul lui pentru prigonirea Bisericii (v. 1—5); 2) convertirea și botezul său (v. 6—16) și 3) sarcina sa de a converti neamurile, întărită printr-o poruncă a Sf. Duh (v. 17—21).

g) *Cuvîntarea Ap. Pavel înaintea lui Irod Agrippa II* (F. Ap. 26, 2—23). După opinia specialiștilor, aceasta are cel mai literar stil. Apostolul a voit să se adapteze la înalta cultură a auditoriului său.¹⁶ Cuvîntarea are trei părți: 1) Exordul, în care Ap. își exprimă fericirea că se poate apăra înaintea unui om instruit în problemele iudaice (v. 2—3); după ce își povestește tinerețea sa în iudaism, arată că în Iisus s-au împlinit profețiile (v. 4—11); 2) nașterea apostolatului său (v. 12—18); 3) dă o schiță a activității sale misionare (v. 19—23).

h) *În F. Ap. 27, 21—26, 33—34 ni s-au păstrat și cuvintele de încurajare pe care Ap. Pavel le-a adresat marinarilor, pe corabia care îi transporta la Roma, în momentele de panică cînd toți credeau că vor naufragia.* Cuvîntare de circumstanță, nu cuprinde nici o învățătură, în afară de aluzia pe care o face la Dumpezeu în care el crede.

i) *Prima cuvîntare a Ap. Pavel către Iudeii din Roma* (F. Ap. 28, 17—21). În Roma, Apostolul a ținut să ia contact cu fruntașii iudeilor, spre a le explica situația sa de arestat care a făcut apel la judecata Cezarului, precum și nevinovăția sa. Caută să-i convingă că numai pentru speranța lui Israel a ajuns în lanțuri și le cere să fie solidari cu el. Se știe că autoritatea romană a recunoscut nevinovăția lui, numai iudeii se opu-

neau la eliberarea lui. S-a remarcat abilitatea cu care Apostolul a știut să treacă peste detalii și să evite tot ceea ce ar fi putut să irite pe frații lui de sânge.¹⁷

j) *A doua cuvîntare a Ap. Pavel către iudeii din Roma* (F. Ap. 28, 25—30) se reduce la un citat din Isaia (6, 9—10), care oglindește situația în care se afla Apostolul față de iudei.

În afară de puținele predici ale Sf. Ap. Petru și Pavel ce ni s-au păstrat în F. Ap., desigur numărul celor rostite de ei, dar care nu ni s-au păstrat a fost foarte mare. Să pomenim aici numai pe Ap. Pavel, la Roma, unde a stat doi ani deplini „și primea pe toți care veneau la el, propovăduind împărăția lui Dumnezeu și învățînd despre Domnul Iisus Hristos cu toată îndrăzneala și fără nici o piedică” (F. Ap. 28, 30—31).

La predicile propriu-zise ale Sf. Ap. Petru și Pavel, trebuie să adăugăm și epistolele lor, care încă au fost declarate de unii „predici”. Oare epistola către evrei, nu este o adevărată omîlie? E adevărat că s-au exprimat și păreri contrare. „Totuși nu se poate nega că Epistolele răsfrîng însuși conținutul predicilor Sf. Apostoli și, într-o oarecare măsură, însăși forma în care ei propovăduiau învățătura. Scrisorile Apostolilor sînt o îmbinare a stilului epistolar indirect, o îmbinare a stilului scris cu cel de tip oral, direct, al predicii”.¹⁸ Păr. prof. D. Belu, califică în mod just Epistolele Sf. Apostoli numindu-le „predici de citit”, căci au fost destinate să fie citite în fața credincioșilor (Col. 4, 10). Pericopele din „Apostol” ce se citesc în cadrul cultului ortodox sînt tot atîtea „predici citite”. Iată cum se pronunță în această problemă L. Vaganay: „În realitate, Pavel este scriitorul N. Testament, care are vocabularul cel mai variat; el folosește limba de conversație curentă și, la el, repetițiile de cuvinte sînt uneori un procedeu oratoric. De obicei, el dictează epistolele sale și focul improvizației explică multe din neglijențele sale. De fapt, epistolele apostolului — e vorba de Pavel — sînt mult mai puțin epistole, decît cuvîntări. În corespondența sa, el rămîne înaintea de toate predicator”.¹⁹

E incontestabil că succesul unui predicator e în funcție și de mijloacele retorice pe care le folosește. S-au folosit Sf. Apostoli în propovăduirea lor de mijloacele pe care marii oratori ai anticității le-au utilizat? La această întrebare toți cercetătorii în

17. Idem, p. CCLXXXIV.

18. D. Belu. o. c., p. 102—3.

19. Dictionnaire Pratique des connaissances religieuses, I. Bricout, Paris VI, 1927, tom V, p. 379.

materie sînt unanimi în opinia că Sf. Ap. nu s-au preocupat și n-au căutat mijloace și artificii retorice în vestirea Evangheliei.²⁰ Grija lor cea mai mare n-a fost arta, ci zelul de a transmite cît mai deplin și mai grabnic Evanghelia Domnului! „Cuvîntul meu și propovăduirea mea nu stăteau în dovezile meșteșugite ale înțelepciunii omenești“ (I Cor. 2, 4). Cu toate acestea, îndeosebi Sf. Ap. Pavel — care a fost în școala lui Gamaliel și a cunoscut arta retoricii încă din Tars — s-a folosit și de mijloace oratorice atunci cînd cuvîntul lui putea să influențeze mai puternic pe ascultători sau cititori. În epistolele ca și în cuvîntările Sf. Ap. Pavel aflăm o mulțime de figuri oratorice, ca antiteze (Rom. 8, 38—39; 1 Cor. 4, 10), acumulațiunea (II Cor. 11, 23). Vorbirea lui înaripată se exprimă în forma de adevărate strofe ritmice (1 Tim. 3, 10). De asemenea folosește ironia (I Cor. 4, 8; 2 Cor. 2, 16), sarcasmul (Fil. 3, 2; Gal. 4, 17, 512), alegorii (2 Cor. 3, 1; Col. 2, 6), aducînd exemple din istoria universală și națională (Evr. 11; 1 Cor. 10, 1—11). Menționăm aici și comparația dezvoltată din 1 Cor. 12, 12—27 care amintește de vechiul apolog despre stomac și membre, povestit odinioară romanilor de M. Agrippa și pe care La Fontaine l-a făcut popular. F. V. Farrar închină un capitol întreg, retoricii lui Pavel.²¹

Fără îndoială că limbajul Ap. Pavel era un limbaj biblic, plăcut, „cu sare dres“, încît știa cum să vorbească fiecăruia (Col. 4, 6). Cu toate acestea, succesul predicii Apostolului nu se datorește retoricii în primul rînd, ci dinamismului interior, puterii și focului Sf. Duh. Pentru a înțelege aceasta mai bine, trebuie să amintim de puterea cuvîntului lui Iisus: a fost așa de mare, încît au simțit-o și niște oameni simpli, ca servitorii templului, ceea ce i-a făcut să declare fără reticență: „Niciodată n-a vorbit vre-un om așa cum vorbește Omul Acesta“ (In. 7, 46). Sf. Evangheliști spun că cuvîntul Lui era plin de putere (Lc. 4, 32), iar Sf. Marcu precizează că Mîntuitorul învăța „ca cel ce are putere, iar nu în felul cărturarilor“ (1, 22). La fel putem spune și de predica Apostolilor: ea se deosebea fundamental de vorbirea cărturarilor și a predicatorilor populari ai vremii. Ei vorbeau cu putere, căci nu se predicau pe ei, ci pe Hristos (II Cor. 4, 5). Sf. Ap. Pavel spune că „Evanghelia noastră nu s-a vestit la voi numai în cuvînt, ci și întru putere și în Duhul Sfînt“

20. Cf. A. Oepke: *Die Missionspredigt des Apostols Paulus*, Leipzig, 1920; Pieper: *Die Missionspredigt des heiligen Paulus ihre Fundstelle und ihr Inhalt*, Paderborn, 1921.

21. F. V. Farrar, *Viața și operele Sf. Ap. Pavel*, trad. de Nicodim. Partea I.

(I Tes. 1, 5). Predica Sf. Apostoli ardea de căldura Duhului Sfânt și astiel a putut să aprindă și sufletele ascultătorilor, căci după spusa Fer. Augustin: „Qui non ardet, non incendit!“.

3) Rămîne să privim cel de al treilea aspect al predicii Sf. Ap. Petru și Pavel: al roadelor pe care cuvîntul lor (rostit sau scris) l-a produs în sufletele ascultătorilor și cititorilor lor. Influența propoveduirii orale sau scrise a celor doi Apostoli a fost imensă în lumea creștină. Prin predica lor, mesajul evanghelic a pătruns în lumea veche și s-a împlinit profeția lui David: „În tot pămîntul a ieșit vestirea lor, și pînă la marginile lumii răsună cuvintele lor“ (Ps. 18, 4). Prin grai viu ei au făcut cunoscută Evanghelia Mîntuitorului în lumea veche, iar prin scrisul lor, cuvintele lor răsună pînă la marginile lumii cunoscută azi.

Între primele roade ale Sf. Ap. Petru, sub acest raport, sînt cele produse de predica lui misionară de la Pogorîrea Sf. Duh, cea mai mare performanță predicatorială din istoria creștină prin efectul ce l-a avut în sufletele ascultătorilor și prin marele număr de convertiri ce s-au făcut: „Auzind ei acestea au fost pătrunși la inimă și ziseră lui Petru și celorlalți apostoli: Bărbaților și fraților, ce să facem?“ (F. Ap. 2, 37). Acolo s-a atins acel deziderat preconizat de Fer. Augustin, după care o cuvîntare trebuie în primul rînd să miște (ut moveat). Succesul acelei predici s-a soldat cu circa 3.000 de convertiri (F. Ap. 2, 41). Acest succes al Ap. Petru l-a făcut pe Asterie al Amasiei, să-l declare „orator înțelept“, pentru că „prin înțelepciunea cuvintelor sale și pe temeiul mărturiilor din lege, a adus la credință pe ascultători, nu zece, nici o sută, nici de trei ori sau de cinci ori pe atîția, ci trei mii de bărbați, o pliromă a Bisericii“.²²

Cît privește „roadele“ predicii Ap. Pavel, încă vom da cîteva exemple. În Cipru, la curtea proconsulului S. Paulus, „bărbat înțelept“, cuvîntul Ap. Pavel demască un vrăjitor — agreat la curte — și cîștigă pentru credința creștină pe un mare demnitar (F. Ap. 13, 6—12). Mai menționăm aici succesul cuvîntului Apostolului în corabia ce-i ducea la Roma (F. Ap. 27), succesul avut chiar în Areopag, cînd a cîștigat pe Dionisie Areopagitul, pe femeia Damaris „și alții împreună cu ei“ (F. Ap. 17, 34).

Dar pe Ap. Pavel îl vedem nu numai ca predicator ci și ca pe un părinte duios care își întărește pe fiii săi duhovnicești. Cuvîntul de despărțire pe care îl adresează presbiterilor din

22. Asterie al Amasiei, Omilii și Predici, tr. de D. Fecioru, p. 153—4.

Milet e deosebit de mișcător. Impresia puternică pe care a produs-o o consemnează Sf. Luca, în aceste cuvinte: „Și mare jale i-a cuprins pe toți și, căzînd pe grumajii lui Pavel îl îmbrățișau“ (F. Ap. 20, 37).

Sf. Ioan Gură de Aur arată că celebritatea Ap. Pavel, față de ceilalți Apostoli se datorește scrisorilor lui: „Care nu din cauza sfintei virtuți a epistolelor sale — din care mult au folosit nu numai credincioșii de atunci ci și cei ce au mai fost de atunci și pînă în zilele noastre și vor folosi și cîți vor mai fi pînă la venirea lui Hristos — și nu vor înceta să facă aceasta tot timpul cît ar rămîne neamul omenesc pe pămînt? Căci ca un zid clădit din diamant așa înconjoară pretutindeni bisericile, scrierile lui, pe toată fața pămîntului...“²³

În concluzie putem spune că Sf. Ap. Pavel a fost mare predicator, nu numai fiindcă cei din Licaonia l-au luat drept, zeul elocinței (Hermes-Mercur), ci și pentru că cel mai mare predicator creștin, Sf. Ioan Gură de Aur, l-a considerat la fel cînd spune: „Și dacă aş cere predicatorului dulceața lui Socrate, forța lui Demostene, măreția lui Tucidide, înălțimea lui Plato, ar putea atuncea să-mi pună la mijloc această mărturie a fericitului Pavel...“²⁴

Cît privește Sf. Petru, cu mai puține cunoștințe din arta vorbirii decît Sf. Pavel, a fost și el mare predicator. Demade, care a fost un simplu vîslaș, fără să fi învățat retorică, totuși, după mărturia lui Sextus Empiricus, a „devenit cel mai bun orator“²⁵. Cu atît mai mult Petru, modestul pescar și vîslaș de la lacul Ghenizaret, a devenit mare predicator, fiindcă a urmat școala lui Iisus și a Sf. Duh.

Predica acestor mari Apostoli influențează și azi și de-a pueri sufletele credincioșilor creștini. De aceea cînd auzim că Biserica îi numește: „predicatorii cei mari și de Dumnezeu vestiitori...“, Petru și Pavel, nu trebuie să înțelegem că e vorba de o exagerare sau de o expresie retorică, ci de articularea unui mare adevăr istoric.

Prot. AUREL RADU

23. Sf. Ioan Hrisostom, *Despre Preoție*, tr. A. Geamănu, 1941, p. 122.

24. *Idem*, o. c., p. 120.

25. Sex. Empiricus, *Opere Filozofice*, tr. de A. M. Frenkian, 1965, p. 233.

TEOLOGIA ORTODOXĂ ÎN SECOLUL XVII (pînă la Sinodul de la Iași din 1642)

În secolul XVI, teologia ortodoxă a cunoscut o desfășurare unitară, datorită circulației nestăvilite a cărților bisericești ortodoxe. Dacă textele greco-bizantine circulau mai mult încă în manuscrise, după edițiile de la Muntele Athos, și unele din ele au văzut chiar și lumina tiparului la Veneția, pentru ceilalți ortodocși au apărut tipografii și tiparnițe locale. Astfel la sîrbii ortodocși ctitori de tipografii și de tipărituri au fost Macarie de la Cetinie, Bojidar Vukovici și fiul său Vincențiu, și Teodor Liubovici cu fiul său Dimitrie; la români s-au impus Filip Maler-Pictorul din Moldova și ilustrul Diacon Coresi cu tipărițiile sale de la Brașov, și la ruși mitropolitul Macarie de la Moscova și Constantin din Ostrog.

Tiparul a oferit ortodocșilor posibilitatea să concureze cu literatura teologică apuseană, mai ales în contact cu uniația papală și cu prozelitismul luteran și calvin. O expresie tipică a acestei atitudini perseverente ortodoxe este poziția patriarhului ecumenic Ieremia II, care poate fi considerat inaugurator al Simbolicii, adică a teologiei creștine comparate. Cu aceasta s-a pus piatra fundamentală pentru o renaștere a teologiei ortodoxe în variate limbi și din variate medii naționale populare. (Vezi Șesan M., Teologia ortodoxă în secolul XVI, în Mitropolia Banatului pe 1967, cu bibliografie și pentru sec. XVII).

EPOCA NEOELENISTICĂ

Dacă în secolul XVI s-a impus „sîrbismul” în vechile centre ortodoxe și la Istanbul, rezistența grecească împotriva sufocării culturale din partea turcilor a dat naștere în secolul XVII la „neoeelenism”, pentru ca apoi să se impună și contribuția românească, și în fine și cea rusească, în cadrul unui: Bizanț după Bizanț.

Imprejurările de viață au oferit grecilor din Patriarhia ecumenică, precum în genere din Imperiul otoman, sporirea puterii de rezistență ortodoxă, care s-a accentuat în Școala patriarhală de la Istanbul, apoi la Biblioteca patriarhală de la Alexandria și la Mănăstirea Sf. Ecaterina din Sinai (Maniatopoulos G., Catalogul tipăriturilor de la Sinai, 1950), și în fine la centrul ortodox al Ciprului. Apoi tineri greci au plecat la studii în Apus, precum Gavril Seviros, Ciril Lucaris, Meletie Sirigul și Teofil Korydaleu la Padua, vechi centre de umanism bizantin; Nicodem Metaxa și Mitrofan Kritopulos au studiat la Oxford; Paisie Ligaridis la Roma. Deci în fața noilor situații europene, grecii trebuiau să ofere și o concepție ortodoxă de viață la nivelul timpurilor, care în Apus, erau desemnate de războiul de 30 ani dintre romano-catolici și protestanți, cu bogat accesoriu social, politic și cultural. Această concepție a pornit de la Alexandria, la inițiativa directă a patriarhului Meletie Pigas, fiind numită apoi: **Neoelelenism**. (Despre Literatura neoelelenică, vezi la Papadopoulos Vretos, Atena 1857; Paranika M., Constantinopol 1867; Sathas K., Atena 1868 și 1894; Papadopoulos Chr., Ortod. theologia en XVI—XVII eth., Atena 1937; Papaioannos C., Istoria tes. orth. ekkesias Kypru, 3 vol., Atena 1923/30; Papadopoulos Th., Studies to the history of the Greek Church under Turkish domination, Bruxella 1952; Hellenisme Contemporain (1453—1954), Atena 1953; Lavagnini B., Storia della letteratura neoellenica, Milano 1955).

Neoelelenismul a fost o sinteză a elementelor celor mai bune din clasicism, ortodoxie și modernism; din clasicism s-au preluat tezaurul cultural antic, ideea libertății, patriotismul și dorința după cunoaștere, folosind metoda aristotelică; din Ortodoxia bizantină s-a păstrat doctrina Bisericii, tăria în credință și ideea unității creștine; în fine din modernism s-a acceptat progresul cunoașterii științifice și metoda de lucru. Astfel noul curent de viață (concepție despre lume) oferea cunoștințe enciclopedice, într-o formă experimentată de armonie între Dumnezeu, creațiune și credincios, după indicațiile unui M. Psellos și Sf. Grigore Palama, în formă nouă, din care lipsea efemerul politic anumit, și era accentuată tendința pentru progres. În aceste împrejurări, neoelelenismul a sprijinit la greci patriotismul robust și tăria în credință, la ruși a dus vestigiile culturii superioare și românii le-a ajutat să-și întărească cultura proprie, în limba poporului. Așadară neoelelenismul nu însemna în esență o grece-

zare retrospectivă, ci folosirea tezaurului vechi cultural, clasic și bizantin, mijlocit apoi și prin slavonism și atitudini autohtone, spre un progres evident, în fața noilor condiții de viață europeană și la răscruce de lumi. Aparițiile de „filetism“ național unilateral, au fost simple excepții trecătoare.

În Alexandria, patr. Meletie Pigas (—1601) a înzestrat biblioteca patriarhală cu manuscrise de mare valoare. Astfel pe lângă cele 600 manuscrise din sec. XVI, s-au mai realizat în sec. XVII alte 350 copii, cuprinzând între altele: Omiliile-cazaniile Sf. Ioan Hrisostomul (texte din sec. XI), Codicele Alexandrin, Faptele Apostolilor (din sec. XII), Mineile (din sec. XIV), Triodul din 1352, Cazaniile mitrop. Teolipt al Filadelfiei, numeroase opere clasice etc. Patr. Meletie a mai copiat Didahii, Retorica lui Aristotel, Liturgia Sf. Marcu, Viețile Sfinților, a compus: Manual despre creștinism, numit și: Dialog creștinesc, apoi Manual de dogmatică, numit: Orthodoxos didaskalia, îndreptate contra latinilor și a protestanților, cu un conținut simbolic, de teologie comparată. În acest scop a mai achiziționat și 17 cărți din Apus (Papadopoulos Chr., Patr. M. Pigas, Ierusalim 1904; despre Biblioteca alexandrină, Moskonas T., Patr. Alexandrieas katalogoi tes patr. bibliothekes, 3 vol., Alexandria 1945/7, și recenzia Năsturel P., în Ortodoxia 1, 1955, p. 113—122).

Ucenicul său, arhidiaconul Maxim (—1603) a copiat pentru savantul olandez George van der Does: Omiliile sf. Ciril al Alexandriei și ale sf. Ioan Hrisostomul, părți din scrisul sf. Atanasie cel Mare, Istoria lui Ioan Zonara, Viața în Hristos a lui Nicolae Cabasila (Codicele Bodleian) și scrisoarea sf. Grigorie Palama despre Purcederea Sf. Duh contra latinilor, și în fine Dialogul patr. Meletie (Barbour R., Maximos, în Volumul Bibliotecii Alexandrine, Alexandria 1953, p. 111 s). Pe această linie i-a urmat și ca patriarh, nepotul patr. Meletie, Ciril Lucaris (—1621), bărbat cu o cultură vastă și tenace în Ortodoxie, care se inspira din atmosfera ortodoxă pură de la Athos. I-a urmat apoi patr. Gherasim Spartaliotul (—1639), teolog versat și în filozofie, care a scris: Despre Epicleză, și patriarhul Ioanichie (—1657), care a copiat Dialogul patriarhului Meletie și un Kiriakodromion.

Al doilea centru neoelenist, cu ecouri largi spre Apus, s-a stabilit la Veneția, în jurul unei puternice colonii grecești, care dispunea și de tipografie. Aici au activat umanistul Maxim Margunios din Cythera (—1602), neoelenistul Gavriil Seviros

(—1616), care a scris: *Despre cele 7 Sf. Taine*, împotriva protestanților, Meletie Vlastos, Apostol Tzigara a publicat aici în 1613 și 1631 *Cronica mitrop. Dorotei al Monebasiei* și în 1637 Matei Kigala i-a dat o formă nouă, cu titlul: *Noul compendiu — Nea synopsis*; în el autorul explică dezastrul bizantin din 1453 ca „o urmare a păcatelor și ca o pedeapsă divină pentru acestea”. Adevăratul dascăl de neoelenism la Veneția a fost Toma Flanginis din Cipru, care a inaugurat în 1626: școala Flanginion, din care au ieșit apoi numeroși ucenici și dascăli de neoelenism.

Patriarhul Ciril Lucaris, ajungând patriarh ecumenic, a inaugurat în 1621 la Constantinopol un alt centru puternic de neoelenism, reușind prin legăturile ecumenice cu țările ortodoxe și cu centre apusene de la Padua, Venetia, Geneva, din Olanda și Anglia, să exercite o puternică influență binefăcătoare. Vechea școală patriarhală a transformat-o în școală neoelenistă, cuprinzând între materiile ei și prelegeri despre literatura clasică elină, psihologie, logică și metafizică aristotelică. Totuși logica era predată după manualul belgianului Jean Baptist Van Helmont de la Louvain (—1644), care în opoziție cu iezuiții accepta principiul armoniei dintre experiență și rațiune și critica scolasticismul apusean tomist, apropiindu-se astfel de poziția lui M. Psellos. Reorganizatorul școlii a fost apoi dascălul Teofil Korydaleu (—1646) din Atena, care a activat un timp înainte la Veneția și apoi la școlile de la Zante și Cipru. Influențat inițial de latini, și apoi de Zygomalas, el s-a apropiat în cele din urmă de patr. Ciril Lucaris, și a scris: *Carte despre suflet*, care s-a bucurat de real succes și s-a răspândit mult (Tsourkas C., *Les debuts de l'enseignement philosophique dans les Balkans, La vie et l'oeuvre de Th. Korydalée*, București 1948).

În acest cerc se mai numărau: patr. Mitrofan Kritopoulos al Alexandriei (—1640), care vizitând Oxfordul și Helmstädt din Germania, a compus: *Mărturisire de credință ortodoxă*, pentru luterani, ca să cunoască învățătura ortodoxă. El avea o bibliotecă proprie, cu vreo 300 de cărți, între care se aflau: Omiliile Sf. Ioan Hrisostomul, foarte mult utilizate pe atunci; apoi *Improvizațiile* lui Gh. Pachimere despre Aristotel, *Tratatul de logică*, *Insemnările* lui Al. Afrosidios la *Topicele* lui Aristotel, (Veneția 1513), *Descrierea lumii* de Dionisie din Alexandria (Paris 1547), *Acrivia sf. Ioan Damaschinul* (Basilea 1575), *Tratatul contra iudeilor*, de P. della Cavalleria (Veneția 1592), *Despre creștinism*, de luteranul Schröder, și *Gramatica italiană* (Padova 1594), *Instituțiunile* lui Calvin (ed. 1597), apoi *Gramatica greacă*, și ebraică (Brema 1614), *Gramatica latină* de Melanchton (Wittenberg 1621), *Historia iesuitica* (Basilea 1627), *enciclopedia Nomenclator omnium rerum* (Frankfurt 1611) și din operele clasice

ale lui Homer, Cicero, Salustiu, Virgiliu, Horațiu și cei elini și bizantini (Karmiris N., *Metrof. Kritopoulos*, Atena 1937; Hammerschmidt E., *Hypostasis...* bei Mitr. Kritopoulos, *Oriens Christianus* 40, 1956 p. 78 ss).

Apoi era învățatul Nichifor Romanos, care a solicitat în 1631 pentru greci ajutorul regelui suedez Gustav Adolf; apoi George Koressios (—1654), polemist antilatin și dogmatist; patriarhul Teofan II din Ierusalim (—1644) care a susținut Ortodoxia prin călătoriile sale în Țara Românească, în Moldova și Rusia. Ucenicul patr. Ciril, Nicodem Mētaxas, care a studiat la Londra, a înființat la Constantinopol, în 1627, o tipografie, după ce un an înainte Atanasie Patelarie a pregătit pentru tipar textul unei Psaltiri în greaca populară. Dar tipografia a fost distrusă de turci la intriga iezuită. De aceea alte cărți grecești s-au tipărit la Veneția sau la tiparnițele grecești din Țările românești. Astfel Maxim Kallipolitul, ajutat de patr. Ciril Lucaris, a tipărit la Geneva, în 1630, un text de Biblie greacă. La școala patriarhală au mai activat: dascălul înțelept și pișos mitrop. Gavriil Vlasios, care îl aprecia foarte mult pe astronomul Galileo Galilei; bucurîndu-se de atenția lui Vasile Lupu și a lui Matei Basarab, a invitat și ucenici români la școala neoelenistă, devenită Academie.

Dar a survenit „cazul patriarhului Ciril Lucaris”, pe seama căruia s-au plăsmuit mai multe scrieri filolatine și calvinisante, pînă a apărut în 1629 și 1633 faimoasa „Mărturisire de credință” la Geneva, calvinizată, cu adevărat „pseudo-lucariană” (Cred în vinovăție: Mazarakis, Renieris, Iorga, Mihălcescu; protestanții Kimmel și Gieseler, catolicii Legrand, Hofman G., Malvy A., Belmont R., Schlier R. etc.; stau nehotărîți: Balanos D., Mitrop. Ghermanos de Tiatire, vezi Bodogae T., *Din istoria Bisericii ort. de acum 300 de ani*, Sibiu 1943; nu cred în alunecarea calvinizată: Mathas I., Kyriakos D., Ghedeon M., Mesoloras J., Dumitrescu Drag., Gălățeanu M., Erbiceanu C., Balamaci F., Loichița V., Papadopoulos Chrys., Papamihail G., vezi amănunte în volumul omagial, Kyrillos o Lukaris, publicat la Atena în 1939, cu contribuția lui Adamantios N., Diamantopoulos și Arvanitidis Gh., Șesan M., în *Biserica Ort. în sec. XV—XVII*, Mitropolia Ardealului 11/12 1963 p. 868 ss; Hatziantoniou G., Patr. Kyrillos Lukaris, Atena 1954). Acest caz a pus în fața teologilor ortodocși nu numai problema confesională, ci și pe cea: cum trebuie să se comporte un ortodox în cazul cînd e atacată Ortodoxia, precum și în cazul unei ciocniri confesionale dintre romano-catolici și protestanți: să încline spre o tabără, să stea la mijloc între ele, sau să rămînă deasupra lor? Deși patr. Lucaris a răspuns în 1634 prin *Apologia* sa, că nu este autorul prelinsei Mărturisiri, ea nu a fost luată în seamă nici de calvini și nici de latini, căci ambelor tabere le convenea „cazul Lucaris”: calvinilor ca să arate că ortodocșii sînt alături de ei, iar iezuiților le convenea prilejul „abaterii” patr. Lucaris, ca să-i poată cuceri mai ușor pe ortodocșii nedumeriți. Acest fapt a stîrnit o literatură largă polemică și explicativă din ambele părți.

Astfel s-au produs trei curente teologice: primul era filolatin și era reprezentat prin Ciril Kontaris (—1639), Petru Arkudios, Leon Allațiu și Paisie Ligaridis (—1678); al doilea era mai raționalist-umanist și filoprotestant, cu Teofil Korydaleu

(—1646) și ucenicul său Ioan Karyofil (—1694); în fine al treilea era ortodox, tradiționalist și neoelenist-aristotelic, care apăra ortodoxia patr. Lucaris, fiind reprezentat prin patr. Nectariu al Ierusalimului (—1669), autorul lucrării despre: *Dumnezeiasca liturghie*, în sens mistagogic (Manusakas M., *Epitome... tu Nektariu*, în *Kretika chronika* 1, 1952 p. 291 ss), și Meletie Sirigul (—1662), cel mai erudit filozof și teolog al vremii, și rector al Academiei patriarhale, pînă în 1646. În cadrul acesteia el s-a străduit să promoveze ortodoxia pe linie teologică, prin aplicarea Acriviei Sf. Ioan Damaschinul, să folosească filozofia ca o învățătură despre cer, retorica drept o știință a sufletului, și metafizica îndrumînd spre cele materiale; în fine literatura clasică, din care comenta pe Platon, Aristotel, Demostene, Isocrate, Cicero, Virgiliu, Pindar, Sofocle, Plutarh, Euripide, Xenofon, Euclid, Homer și Esop îi folosea pentru accentuarea principiilor umaniste. Meletie a mai scris despre: *Argumentarea împ. Ioan Cantacuzen împotriva islamismului*, folosind dovezi din teologia palamită „a luminii”. Apoi a tradus în grecește: *Viața Sf. Ioan cel Nou de la Suceava*, scrisă de mitrop. Varlaam al Moldovei în 1646 și mai tîrziu a scris: *Despre Sf. Liturghie*, lucrare trimisă patriarhului Nikon al Moscovei. El a participat activ la sinodul de la Iași, din 1642, pentru aprobarea Mărturisirii de credință a mitrop. Petru Movilă; i-a imputat lui Teofil Korydaleu că este „iatro-filozof”, adică încearcă să susțină unitatea teologică interconfesională, în mod caritativ, trecînd dincolo de limitele Ortodoxiei; aceleași imputări le-a făcut și lui Ioan Karyofil, care i-a urmat din 1646 la conducerea Academiei patriarhale, că în sens protestantizant elimină prefațarea la Sf. Euharistie și că admite ca și laicii să săvîrșească Sf. Taine, susținînd condamnarea lui. Pe Paisie Ligaridis, care susținea teze latiniste, dobîndite din Colegiul grec de la Roma, din cadrul organizației: *De propaganda fide*, l-a combătut patr. Nectarie al Ierusalimului, prin lucrarea: *Antireticul*, în care respingea primatul papal. Pentru Vasile Lupu al Moldovei a scris un tratat: *Despre ultimele sfîrșituri ale omului* (moarte, judecată, iad, viață veșnică). Alături s-a mai situat și monahul Teofilact, care a publicat în 1643, la Veneția, un *Typikon* și apoi Ianache Misirliul din Egipt, răscumpărat de Matei Basarab, a copiat în 1646 textul turcesc al Mărturisirii de credință al patr. Ghenadie Scholariul din 1453, numindu-l pe acesta „luptător neobosit și plin de curaj pentru credința ortodoxă”.

În aceste împrejurări au ajuns la cunoștința grecilor variate opere apusene, între care și Teseida lui Boccacio (Follieri E., *La versione del Teseida*, Studii bizant. e neoellenici 7, 1953 p. 67 s), care a primit chiar și o redacție în greaca populară. În cultul ortodox al grecilor se continuau vechile cântări psaltice bizantine, în redacția lui Manuil Vrieniu din sec. al XIV-lea, din epoca teologiei palamite.

✕ Curentul neo-elenist s-a lățit și spre Ucraina și Rusia, și anume prin Mitropolia ortodoxă de Kiev, care depindea de Patriarhia ecumenică, precum și prin Patriarhia Rusă, care menținea legături strânse cu Orientul ortodox. Deoarece Ucraina era expusă prozelitismului iezuit din Polonia catolică, apărarea Ortodoxiei slavone se răzima pe Ortodoxia greacă, folosindu-se aceleași metode de care făceau uz și apusenii (vezi Hrușevski M., *Istoria ukrainskoi literaturi*, 3 vol., Kiev-Lvov 1923; Ogienko L., *Istoria ukrainskogo drukarstva*, 2 vol., Lvov 1925; Sobolevski A., *Literatura Moskovskoi Rusi* (sec. XVI—XVII), Petrograd 1903; Petuchov E., *Russkaia literatura*, Petrograd 1916; Titov T., *Tipografia Kievo-pecerskoi lavri*, (1606—1716), Kiev 1918; Florovski G., *Puti rusk. bogoslovii*, Paris 1937, p. 38 ss; Franko I., *Apokrifi i legendi v ukrainskikh rukopisov*, 2 vol., Lvov 1896/8; Berdiaev N., *Russkaia ideia*, Paris 1946; Zenkovski V., *Istoria russkoi filosofii*, vol. 1/3, Paris 1948; Idem, *Ruskie mysliteli i Evropa*, ed. II, Paris 1955; Pistruu Ch., *Catechisme ruse*, Mitropolia Ardealului 3/4 1957).

✕ Apărarea Ortodoxiei o îndeplineau în primul rând Frățiile ortodoxe de breslași din Leov, Vilna, Ostrog și Kiev (Popkov A., *Bratrstva*, Moscova 1900). În acest cadru episc. Balaban din Leov a publicat în 1606: *Evangelhia învățătoare*, după textul patriarhului palamit Calist I; o altă ediție a apărut în 1616 la Vilno, și ediția a treia în 1619 la Măn. Poceaiev, a îngrijit-o Ciril Trankvilion Starovețki, care încă în 1612 tipărise la Vilna „*Dioptra*“, sub numele de „*Oglinda teologiei*“; dar a suferit influența teologiei tomiste și a trecut la uniști (Zabelin P., *Ucitelnoe evangelie Trankviliona*, Kiev 1873). Între criticii săi erau Leontie Karpovici de la Vilna, episcop la Vladimir și distins ucenic al școlii de la Ostrog, fiind considerat „al deoilea Hrisostom“. Apoi A. P. Firsov, care a publicat în 1613 *Psaltirea*, în limba rusă populară și în fine Meletie Smotrițki de la Vilna, care a tipărit: *Gramatica paleo-slavă* în 1619, cu ediții în 1629 și 1633, și lucrarea importantă: *Alfabetul duhovnicesc*, o Apologie ortodoxă; în fine a publicat și: *Threnos*, sau plîngerea bisericii orientale pentru căderea Bizanțului, însoțind-o și cu o

expunere a dogmelor ortodoxe, împotriva uniației și romano-catolicismului (Zasadkievici N., Mel. Smotrițki, Odessa 1883). Paralel s-a asociat și tiparnița de la Kiev, de la Lavra Pecerska, unde s-a impus Zaharia Kopistenski (—1626), care a combătut silogistica tomistă și afirma că credința ortodoxă se poate păstra și apăra prin ținerea tradițiilor bizantine, dovedind astfel că aparținea curentului lansat în sec. XVI de Maxim Grecul și acum și de neo-elenism. Alături de el activa Elisei Platenetki.

Aceștia au pregătit apariția marelui cărturar Petru Movilă, considerat „părintele teologiei ortodoxe moderne” și la fel de mareț ca și Petru cel Mare (—1646) (Vezi Golubev S., Mitrop. Petr Mogila, 2 vol., Kiev 1883/98, lucrare fundamentală; Panaitescu P. P., Petru Movilă și Românii, Buc. 1942; Ionescu T., La vie et l'oeuvre de Pierre Moghila, Paris 1944; Spaskii I., Mitrop. Petr Mogila, Revista Patriarhiei din Moscova 1/3, 1951; Karmiris I., Orthodoxos omologia Petru Mogila, Atena 1953; Mitrop. Nicolae Krutițki, Petr Mogila, trad. rom. în B.O.R. 9, 1954 p. 897 ss). Petru Movilă era din familie română voevodală din Moldova, stabilită apoi în Polonia. După studii la Leov și în Apus, probabil și la Paris, Petru Movilă a intrat în Măn. Pecerska, ajungînd arhimandrit. Aici inaugurează o bogată activitate literară slavonă, prin tipăriturile dintre 1623 și 1629, care sînt: Lestvița — Scara paradisului a Sf. Ioan Scărarul, de caracter palamit; Comentarul la Apocalipsa după Andrei din Cesareea, Liturghierul, Ceaslovul, Psaltirea, Triodul, Învățăături călugărești în prelucarea lui Agapet și Doroftei, Acatistierul de la Kiev, Nomocanonul slavon — Pravila de ispravă, după texte grecești, tipărite în 1620 și 1624, în redacția românului Pamva Berînda (Smochină N., în B.O.R. 11/12 1965 p. 1050). Pentru patr. Filaret al Moscovei, Petru Movilă a tipărit în 1627 un Triod și un Catehism, la Moscova, prin strădania protosului Laurentie Zizanii-Kykol Tustankovski; dar nefiind editorii siguri că lucrarea lor este perfectă, pentru că urmașii lui Maxim Grecul se îndoiau mereu de autenticitatea textelor slavo-ruse, acest Catehism nu s-a bucurat de răspîndire. Apoi Petru Movilă l-a sprijinit pe arhim. Varlaam din Moldova, lămurindu-i minunea „îngreunării moaștelor Sf. Ioan cel Nou de la Suceava” și îndemnîndu-l să-și organizeze o școală înaltă și o tipografie.

Astfel Petru Movilă și-a atras atenția patriarhilor Kiril Lucaris și Teofan II al Ierusalimului, care l-a hirotonit episcop și l-a sprijinit să devină mitropolit la Kiev. Totodată el a bine-

cuvîntat transformarea școlii Franței din Kiev într-o Academie înaltă, în 1633, cu învoirea regelui polon Vladislav IV (Despre: Relațiile dintre patriarhii Ierusalimului cu biserica rusă au scris: Papadopoulos Chr., Atena 1890; Kapterev N., Petrograd 1895). Totuși Academia era la început organizată după tipul unui colegiu polon, cu discipline filozofice, ca să promoveze scolastica tomistă, prin metodă apodictic-expositivă, și mai puțin explicativ-argumentativă. Pe lângă limba oficială latină mai erau cultivate paleoslavona, greaca și polona. Apoi în 1658 Academia a fost recunoscută cu rang universitar, după ce însă Petru Movilă, ca mitropolit, i-a dat caracter curat ortodox.

În activitatea sa, mitrop. Petru Movilă a fost sprijinit de Isaia Kopinski (—1635), care a publicat în tiparnița Frăției de la Leov, condusă de Ioan Kunotovici, Alfabetul duhovnicesc al lui Meletie Smotrițki; apoi rectorul Isaia Trofimovici și de Silv. Kossow, profesori de filozofie, de retorul Sofron Pociatki, care ca rector l-a înfruntat pe Teofil Korydaleu cu privire la problema sufletului; de arhim. Inochentie Ghizel, care a publicat în 1645 în latinește lucrarea: *Opus totius philosophiae*; de rectorul Lazar Baranovici (—1658), de egumenul Iosif de la Poceaiev și de rectorul Ioanichie Galeatovski (—1662), care a compus: *Cheia înțelegerii* — *Kliuci razumnenia*, în 1649, cu ediția a treia în 1665, și: *Cerul nou*, cu indicarea minunilor Maicii Domnului, și unele texte apocrife.

Pe linia tipograficească, mitrop. Petru Movilă a mai publicat, între 1633 și 1642, cu ajutorul numeroșilor săi ucenici: două ediții de liturghier, trei ediții de Psaltire, Menologhionul, trei ediții de Octoih, două ediții de Triod, Antologhionul, două ediții de Acatistier, Imnologhion, Euharistier, Evangheliar, Apostolul, Cazania sau Evanghelia cu tâlcuire după patr. ecumenic Calist I, utilizînd în 1637 ediția cazaniei din 1606; apoi Didascalia despre 7 Sf. Taine, cu altă ediție la Kremenet și una la Vilno; Molitvelnicul-Slujebnic, Crucea lui Hristos, Eufonia muzicală cu notare liniară; Paramiția și Viața Sf. Macarie Egipteanul; două ediții de Psalmi aleși, după colecția bizantinului N. Blemide și cu pripealele românului Filotei de la Cozia din sec. XIV; apoi a publicat la Leov ediția slavonă a romanului: Varlaam și Ioasaf, care s-a bucurat de largă circulație, fiind chiar citată în cadrul predicilor. În limba polonă a publicat Patericul cu viețile Sfinților și Cartea minunilor. În 1640 a definitivat lucrarea sa principală: Mărturisirea credinței ortodoxe, atît de necesară pentru întreaga Biserică

Ortodoxă, pentru a se răspunde provocărilor realizate prin „unirea“ de la Brest din 1596 și prin Mărturisirea pseudo-lucariană din 1629/33; a fost scrisă la început în ucraineană sau polonă, și apoi tradusă în latină, poate cu ajutorul lui Isaia Kozlovski (Unii afirmă că ar fi conținut latinisme, orientate după Catehismul lui Petru Canisiu, în deosebi cu privire la Purgator și Epicleză; Vezi la G. Florovski; apoi recent la Barlea O., *De confessione orth. Petri Mogilae*, Frankfurt 1948; Hammer-schmidt E., *Usia-hypostasis, bei Petrus Mogilae*, *Oriens Christianus* 42, 1958 p. 77 s; Arhiep. Vasile Krivoshein, *Textes symboliques . . .*, *Mesagerul Exarhatului Patriarhiei ruse* nr. 48—50, Paris 1964/5). Mărturisirea a fost aprobată la sinodul de la Iași, din 1642 și de către sinodul Patriarhiei ecumenice din 1643 (vezi la sfârșit).

Pentru credincioșii săi, mitrop. Petru Movilă a tipărit în slavonă, în 1645, un Catehism prescurtat, apoi o altă ediție la Leov în 1646 și alta la Moscova în 1649, pentru că patriarhul ecumenic Partenie II a întârziat să-i trimită textul grecesc, oficializat, integral. Apoi a publicat o ediție nouă: *Dioptra-Oglinda* lui Chiril, la Vilna și: *Despre tainele bisericii*, la Leov. A susținut tipărirea la Moscova, în 1642, a colecției de omilii ale Sf. Ioan Hrisostomul, numită: *Izmaragd-Mărgăritar*, și ediția *Dioptrei* cu Indicele cărților apocrife, interzise să fie difuzate. În fine l-a sprijinit pe Eus. Pimen să publice lucrarea: *Lithos*, sau *Piatra din praștia adevărului Sf. Biserici pravoslavnice*, în care a combătut apologetic-polemic uniația și a arătat cum latinismul papal a stimulat schisma; în argumentare a folosit izvoare grecești, latine, patristice și altele. În total Petru Movilă a realizat 71 de tipăriri în 10 tipografii.

În acest cadru s-a definit și cântarea bisericească, pentru care Dilețki de la Kiev a compus prima carte de „Muzikie“, cu indicații de armonie pentru mai multe voci; dar în unele exemplificări se resimt influențele „barocului polonez“. (Osipov I., în *Ţerkowni Wiestnik* 7, Varșovia 1962 p. 12 ss).

Între ucenicii de mai târziu ai mitrop. Petru Movilă, s-au impus E. Slavenițki și Arsenie Satanovski, care a publicat pînă în 1646: un *Liturghier*, *Octoih*, *Ceaslov*, *Poluustav*, *Evangeliiar*, *Antologhion* și *Trebnic*.

Dar din cauza izbucnirii marelui război polono-ucrainean, în 1654, activitatea s-a întrerupt, pînă ce prin pacea de la Andrussov, o parte din Ucraina și Kievul au trecut din nou sub

stăpînirea țarului rus și sub jurisdicția patriarhiei ruse de la Moscova, în 1667. Acum centrul activității ortodoxe se mută la sediul patriarhului rus, la Moscova, care începe să fie mai des vizitată de patriarhii orientali, precum în 1652 de către Paisie al Ierusalimului, Atanasie IV și Partenie III ai Constantinopolului și alții, după călătoria de răsunet a patr. Macarie II al Antiohiei, din 1647 (Ep. Vasil Samaha, Raporturile dintre Biserica ort. din Antiohia și Biserica ort. rusă B.O.R. 3/4, 1958).

* Aflîndu-se între cele două focare de cultură ortodoxă, Constantinopolul și Kievul, credincioșii ortodocși români din cele trei mitropolii, a Țării Românești, Moldovei și Ardealului, au suportat influența binefăcătoare a amîndurora (Cartoian N., Istoria literaturii române, vol. 2/3, Buc. 1942/5; Patriarhia Română, Istoria Bisericii Române, vol. 2, Buc. 1957 p. 5—66; Strempel G., Copiiști de manuscrise românești, vol. I, Buc. 1959; Despre neoelenism la români: Russo D., Elenismul în România, Buc. 1912 și Studii istorice greco-române, 1939; Iorga N., Byzance après Byzance, Buc. 1935; Constantinescu-Iași P., Bizantinismul în România, Buc. 1948; Despre relațiile româno-ruse și ucrainene, Ciobanu St., Buc. 1938; Constantinescu-Iași P., Buc. 1956; Ionescu-Nișcov Tr., în B.O.R. 11/12 1965, p. 1082 s; Ionescu D., Relațiile Țărilor Române cu Patriarhia din Alexandria, Buc. 1935; Beza M., Urme românești în Răsăritul ortodox, Buc. 1935; Bodogae T., Ajutoare române la sf. Munte Athos, Sibiu 1941; Romanescu M., Mile domnești în Srem și Hertegovina, Buc. 1941; Georgescu I., Legăturile Țărilor Române cu Ierusalimul, Studii Teologice 5/6 1956).

* Mereu stăruiau în sufletele românilor ortodocși îndemnurile patr. Ciril Lucaris pentru statornicie în Ortodoxie, rostite la Țîrgoviște și Iași, după 1612 și ale patr. Teofan al Ierusalimului, din 1617, contra inovațiilor latine a Purgatoriului și Filioque, urmate de cele ale eruditului mitrop. Dorotei (Ierotei) al Monembasiei (—1618), ca și ale învățatului Matei din Mira Lichiei (—1630), care a compus între altele Cronica Țării Ungrovlahiei și Viața Cuv. Parascheva, în sens teist, că Dumnezeu proniază viața și istoria. În această vreme a fost scrisă Pravila Bistrițeană, în 1618, după ediția Pravilei românești din 1563; apoi Cronograful românesc al lui Mihail Moxalie din 1620, cu titlul: Din începutul lumii dintîi, care urma vechilor cronici după Malala și Manasse, începînd cu Facerea lumii și pînă la anul 1489; prin ea s-a trezit interesul românilor pentru istoria uni-

versală, (Predescu L., Moxalie, B.O.R. 9/10 1960), după ce din Calendarul historic, din 1603, al lui Radu Șerban, ei au fost lămurii asupra unității neamului românesc din cele trei regiuni. Cu aceasta a fost inaugurată o vastă activitate, care în secolul al XVII-lea a produs: 61 tipărituri românești, 20 slavo-române, 11 slavone și 17 grecești (Teodorescu B., Cartea veche românească, Mitropolia Olteniei 9/12 1959).

Orientarea spre neo-elenism a fost sprijinită în primul rând de mitropolitul Luca Cipriotul al Ungrovlahiei (1605—1626), caligraf, ilustrator și miniaturist; el a oferit o frumoasă simbioză panortodoxă, iubind neoeelenismul, scriind românește și iscăbindu-se slavonește (Iorga, Istoria bis. rom. I, 1929 p. 249; Pächt J., Cycle of illustrations, Cahiers archeol. 7, 1954 p. 35 ss). Alături de el activa ca predicator al curții domnești grecul Neofit din Rodos, autor de Didahii, și apoi Benedict din Creta. Era pe vremea voievodului Radu Mihnea (—1629) care ca bun cunoscător de elină, latină și de studii clasice a inaugurat sistemul: închinărilor de mănăstiri către centrele ortodoxe grecești din Orient. Pe această cale s-au realizat contacte largi interortodoxe și au venit în țară numeroase texte grecești, care au început concurența cu cele slavone, în favoarea celor românești; astfel pe pământul românesc a început o reală simbioză slavo-greco-română, ortodoxă.

În Moldova, unde sediul mitropoliei s-a mutat la Iași definitiv abia în 1630 (Ciurea A., în Mitropolia Moldovei 10/11 1955), episcopul Efrem al Rădăuților a dispus să fie introdusă la strănă cântarea românească, pe melodia psaltichiei grecești. Apoi mitrop. Teofan a rânduit în 1612 să fie copiate Legile monahale. Dar mitrop. Anastasie Crimca (—1629) se opunea neoeelenismului, dînd precădere slavonismului, pentru că stătea în legătură cu Movileștii; astfel a copiat textele slavone pentru Evanghelie (în 1609 și 1614), Apostol și Liturghier (1610 și 1612), pe care le-a ilustrat cu frumoase miniaturi (Grigoraș N., Mitrop. A. Crimca, Mitropolia Moldovei 3/4 1958. Pe vremea lui a apărut la Măn. Secul arhim. Varlaam Motoc, care căuta să realizeze o coordonare între slavonismul de la Kiev și neoeelenismul de la Constantinopol. În acest scop a vizitat Kievul și pe Petru Movilă, și apoi Moscova. De aici a adus cu sine textele slavone pentru: Lestvița — Scara paradisului, pe care a publicat-o pe două coloane, în slavo-română, în 1629, cu îndrumare spre teologia palamită a lumînii; apoi a folosit textele slavone din Triod, Molitvelnic, Psaltire, Liturghier, Învățătura lui Hristos, și altele, după care a făcut traduceri românești, a completat Viața sf. Ioan cel Nou după Gr. Țamblac, a trimis spre tipar la Kiev un Octoih și a inițiat compunerea Patericului, cu viața Sfinților moldoveni (Lupaș I., Varlaam al Moldovei, Cluj 1935; Corneanu N., Mitropolit, Traduceri române după versiuni ruse, Mitropolia Banatului 11/12 1954, și Studii Teol. 3/4 1959, și Tălmăcitori români ai Scării, Studii Teol. 3/4 1964; Floca I., Molitvelnicul ortodox, Mitropolia Ardealului 1/2 1962; Mihail P., Leastvița, B.O.R. 11/12 1964).

Cu ascensiunea arhim. Varlaam în scaunul Mitropoliei Moldovei (—1657) și cu urcarea la tron a lui Vasile Lupu în Mol-

dova (—1653) și Matei Basarab în Țara Românească (—1654), s-a inaugurat o epocă de strălucită cultură românească, alături de cea slavonă și neoeleenistă, cu repercusiuni pentru întreaga ortodoxie, domnitorii luând atunci atitudini chiar de basileu bizantin. Semnalul a fost dat de aducerea în Moldova, în 1633, a unui exemplar din Panoplia lui Eut. Zigabenu, ca și cultul deosebit al Sf. Trei Ierarhi (Moisescu Gh., Sf. Trei Ierarhi, Ortodoxia 1, 1960; Grigoraș N., Biserica Sf. Trei Ierarhi, Mitropolia Moldovei 5/6 1961; și în broșură, 1962). Deci s-au întărit vizitele patriarhilor și chiriarhilor greci orientali în țările române și a sporit corespondența reciprocă. Astfel au venit Meletie Sirigul în Moldova (în 1632, 1646), patr. Atanasie Patelarie, antilucarian (în 1634 și 1654), patr. Mitrofan Kritopulos al Alexandriei (decdează în 1640 în Muntenia), patr. ecumenic Partenie I (în 1642), patr. Teofan II al Ierusalimului, patr. Paisie, ales și sfintit la Iași în 1645; patr. Macarie II al Antiohiei, împreună cu istoricul Paul din Alep, în 1647 (Radu V., Voyage du patr. Macaire, Patrol. Orientalis XXII, Paris 1930; Braniște M., Patriarhi de Constantinopol prin țările române, Mitropolia Olteniei 1/2 1958).

Un alt moment de coordonare interortodoxă l-a realizat Vasile Lupu aducând de la Țarigrad, în 1641, moaștele Cuv. Parascheva pentru biserica Sf. Trei Ierarhi și înființarea prin mitrop. Varlaam, cu ajutorul mitrop. Petru Movilă, a Școlii înalte de la Sf. Trei Ierarhi și a unei tipografii. De la Kiev a venit ca rector Sofronie Pociatki, și Academia s-a organizat cu limbile slavonă, greacă și latină, cu materiile teologice și ale artelor liberale, ca gramatică, retorică, dialectică, aritmetică, muzică, geometrie și astronomie. Pentru învățământ mai erau folosite: Îndreptarea legii, sau Pravila aleasă, din 1632, a lui Eustratie Logofătul, orientată după Nomocanonul lui Manuil Malaxul de la Constantinopol din 1561, care cuprindea texte din Zonaras, Vlastare și Harmenopulos; Eustratie a mai tradus în românește și din Herodot (Cronț G., Îndreptarea legii, Studii rev. de istorie 1, 1960). Apoi strălucita lucrare a Mitrop. Varlaam: Cazania, sau Evanghelia învățătoare de la Iași, din 1643, care nu s-a orientat după Cazania lui Petru Movilă, ci după alte texte, cu bază în Evanghelia învățătoare a patr. Calist I palamitul, dobândind o largă circulație inter-română, pentru unificarea graiului, și circulând spre Ucraina și Haliciu. (Mureșanu Fl., Cazania lui Varlaam, Cluj 1943; Popa At., Cazania, Timișoara 1944; Papuc, Gh., Principii ermineutice în Cazanii, B.O.R.

3/4 1954; Omagiu pentru Mitrop. Varlaam, Mitropolia Moldovei 10/12 1957; Vianu T., De la Varlaam la Sadoveanu, Buc. 1958; Vornicescu N., Cazaniile noastre, Mitropolia Moldovei 3/4 1961; Mihail P., Contribuții privind circulația Cazaniei lui Varlaam, B.O.R. 3/4 1964). A urmat apoi lucrarea: Cele 7 Taine ale Bisericii, tipărită în românește la Iași în 1644, numită și: Pravila de la Iași, orientată după un text kievean contra protestantismului (Găină D., Pravila de la Iași 1644, B.O.R. 5/6 1963). S-a alăturat apoi și: Carte ce se cheamă răspunsul împotriva Catehismului calvinesc, publicat la Iași în 1645, ca răspuns la Catehismul indicat, publicat la Alba-Iulia în 1640, pe care Varlaam l-a aflat în biblioteca lui Udriște Năsturel din Muntenia. Apoi a urmat: Pravila sau Cartea românească de învățătură de la pravilele împărătești, numită și: Pravila lui Vasile Lupu din 1646, alcătuită de Eustr. Logofătul, după textul grecesc al lui Manuil Malaxul și după Pravila lui Alexandru cel Bun, pierdută, care se orienta după Basilicale (Longinescu S., Pravila lui Alex. cel Bun, București 1923, urmînd informația dată de Dimitrie Cantemir). Mai erau cunoscute și lucrările lui Münster S., de la Basilea: Despre cosmografia universală; incunabulul: Summa Theologiae a arhiep. Antoniu din Florența, tipărit în 4 volume la Nürenberg în 1477/9, apoi Omiliile Sf. Ioan Hrisostomul, foarte mult gustate pe atunci, în 8 volume, publicate în grecește în 1612, la Eton în Anglia; apoi Cronica lui Grigore Ureche, în care era subliniată originea romanică a românilor; apoi Logica lui Aristotel; Cronica lui Misail de la Bisericieni, autor al unui Apostol românesc din 1652 (Ed. Panaitescu P., București 1956). Se mai citea „cartea păgînă” despre Alexandru Makedon și prin popor circula: Zodiaceul de la Bizanț, cunoscut în 1620 în copie românească, datorită lui Popa Ion Românul din Sîmpetru din Ardeal, precum și: Gromovnicul, carte astrologică pentru prevestirea tunetelor, rînduită după zodiile fiecărei luni, într-o copie din 1639, orientată după un text slavo-rus.

Astfel Iașul s-a impus ca un centru important în Ortodoxie și de aceea acolo s-a ținut, în 1642, la biserica Sf. Trei Ierarhi, marele sinod panortodox, împotriva uniației și calvinismului (vezi la sfîrșit). În consecință, se vorbea că Patriarhia ecumenică ar fi pregătit pentru Vasile Lupu o coroană imperială, considerîndu-l „locțiitor al basileilor ortodocși și păzitorul păcii pe pămînt”; pentru mitropolitul Varlaam se făcuse, în 1639, chiar propunerea ca să ajungă patriarh ecumenic.

În Țara Românească a lui Matei Basarab, cultura bisericească a înflorit datorită mitrop. Teofil Bistrițeanul (—1648), ctitor al limbii românești în biserică, patronul caligrafilor și sprijinitorul lui Mihail Moxalie. Astfel mărturisea latinul Fr. Merkanile, în 1637, că „Matei Vodă are de gând să retipărească toate cărțile bisericești de rit oriental, folosite de preoți în Moldova, Rusia, Bulgaria, Serbia, Rascia, Herțegovina, mare parte din Turcia și Macedonia, pînă la Sf. Munte” (Iorga, Doamna Elena, *Memoriile sect. ist.* XIII-3, 1932/3).

Alături s-a impus logofătul Udriște Năsturel (—1657), fratele Doamnei Elena, soția lui Matei, cunosător al limbilor slavonă, greacă și latină, cărturar și teolog. El a discutat cu misionarul latin R. Lavakovici, cu patriarhi și chiriarhi greci, și întreținea corespondență; și-a organizat o bibliotecă particulară, cu lucrări clasice, bizantine și slavone, dînd preferință slavonismului, ca garanție pentru Ortodoxie. În bibliotecă avea și Gramatica lui Smotrițki, cum o mărturisește rusul Suhanov, trimis de la Moscova la Muntele Athos după manuscrise patristice.

Matei Basarab și Udriște au organizat, cu ajutorul mitrop. Petru Movilă de la Kiev, o mare tipografie slavonă la Dealul, Cîmpulung-Muscel și o Academie, aducînd profesori de la Kiev, cum au fost I. Glebovici, Meletie Macedoneanul, Timotei Verbițki, șeful tipografiei și I. Kunotovici. În vederea difuzării tipăriturilor, Udriște întreținea corespondență cu cronicarul sîrb George Brankovici, cu mitr. Longhin Brancovici, cu mitr. Mihail din Kratovo, cu patr. Gavriil din Ipek, cu patr. Macarie al Antiohiei, cu mitrop. Meletie Sirigul și mulți alții (Năsturel P. V., Familia Năsturel, în *Revista pentru istorie*, X/XII, 1909—1911; Predescu L., U. Năsturel și romanul Varlaam și Ioasaf, *B.O.R.* 1/2, 1965). Că existau pe atunci largi preocupări teologice, aceasta o confirmă faptul că boierul Istrate Leurdeanu l-a îndemnat pe Ianachie Misirliu să-i copieze: Mărturisirea de credință a patr. Ghenadie Sholariul din 1453, pentru a cunoaște în ansamblu credința ortodoxă.

✚ Din această străduință au apărut ca primele următoarele tipărituri slavone: *Molitvelnicul* din 1635, *Psaltirea* de la Govora, și *Psaltirea* din 1638 cu Psalmii aleși, după N. Bleide și Pripealele lui Filotei de la Cozia, prin grija lui U. Năsturel, cunoscînd o largă circulație, fiind și pînă atunci cunoscute 24 manuscrise slavone din țară și 11 manuscrise slavo-ruse de nord (Teodor S., în *Mitropolia Olteniei* 4/6, 1954 p. 183 ss). Prima carte românească a fost: *Pravila mică* de la Govora, din 1640, îngrijită de U. Năsturel și M. Moxalie (Cronț G., *Pravila* de la Govora, *Studii rev. de*

istorie 5, 1961; Floca I., Pravila de la Govora, B.O.R. 3/4, 1963); i-a urmat apoi: Evanghelia învățătoare de la Govora, prin grija egumenului Silvestru, numită și: Cazania preste duminicile anului și la praznicele împărătești și la alții sfinți mari, cu prefață de U. Năsturel, era numită și: Cazania de la Govora, fiind orientată după cazanii slavone mai vechi. Deoarece limba ei era cam stingace, la 1644 s-a tipărit Cazania mitrop. Varlaam, ca: Evanghelia învățătoare, cu menirea să înlăture din circulație pe cea din 1642, de la Govora. Tiparul s-a realizat acum la Măn. Dealul. Apoi au urmat câteva tipăriri slavone, precum: Antologhionul de la Cîmpulung, din 1643, cu prefață de U. Năsturel; Liturghierul de la Dealul; Molitvelnicul-služebnic din 1648, Penticostarul, Triodul, de la Tîrgoviște și Psaltirea din 1650 de la Cîmpulung. Între timp U. Năsturel a publicat în slavonă, de prima dată, Imitația lui Hristos, în 1647, la măn. Dealul, după latinul Toma a Kempis și exemplarele ei s-au răspândit și prin Rusia (Păcurariu M., Traduceri din literatura teol. rusă, Studii Teol. 3/4 1959).

În continuare, mitrop. Simeon Ștefan (1648—1668) a susținut o activitate frumoasă de tipăriri românești, între care s-au impus: Simbolul de credință, și U. Năsturel a publicat în românește romanul: Varlaam și Ioasaf, după un text slavon, în 1648, pentru că această carte se bucura de o circulație largă în lumea ortodoxă, era citată chiar în predici și a influențat folclorul (Predescu L., U. Năsturel și romanul Varlaam și Ioasaf, B.O.R. 1/2 1965 și în B.O.R. 1/2 1966). În acest cadru a apărut și prima traducere a interpretării Apocalipsei, după Andrei din Cesașreea, în text ucrainean. Acest fapt de bilingvism slavo-român a necesitat și confecționarea unui: Dicționar slavo-român, pe care l-a realizat Mărdarie de la Cozia și l-a publicat în 1649. Apoi tipărirea românească de la Tîrgoviște a mai publicat: Pogribania preoților, în 1650 și Mistiriion despre Sf. Botez și Sf. Mir, în 1651, ca și Tîrnosania — despre sfințirea unei biserici, în 1652.

În aceste împrejurări teologia a devenit un obiect de discuții mai largi. Faptul îl confirmă monahul rus Arsenie Suhanov, trimis de la Moscova la Athos după monuscrite slavone și grecești; el constată în 1654, că la Tîrgoviște a participat la o discuție aprinsă teologică între mitrop. Simeon, latinofronul Paisie Ligaridis și ortodocșii Gavriil Vlasios, Meletie Sirigul și secretarul Dionisie Comnene (viitor patriarh ecumenic), care își justificau pozițiile prin citate din Acrivia Sf. Ioan Damaschinul, tipărite la Veneția. Tot în acest sens, Matei Basarab a dispus publicarea marelui cod de legi, numit: „Pravila cea mare“, sau Pravila de la Tîrgoviște, sau Indreptarea legii, din 1652, care cuprindea după originale bizantine legislația împ. Justinian și a lui Leon Filozoful și colecția canoanelor după Sintagma lui Aristen și Matei Vlastare cu comentarele lui Zonara și Balsamon, cuprinse în Nomocanonul mitrop. Porfirie al Niceii și al lui Harmenopol și expuse și în Nomocanonul lui Manuil Malaxa și Pravila lui Vasile Lupu; dar îi lipsea un plan sistematic. Manuscrisul pentru tipar l-a pregătit vistiernicul Gheorghe Karidas din Tricca.

Aceste tipărituri românești s-au răspândit printre toți românii și dincolo de Carpați, și cele slavone au alinat dorul după carte ortodoxă la sîrbi și bulgari. Prilej pentru acest export de publicații în sudul Dunării l-au constituit ctitoriile românești în Bulgaria (Vidin, Siștov), în Sirmiu și mai departe pînă la Athos.

x Nici Ardealul nu a rămas în urma acestei activități, el care trăia din moștenirea Diaconului Coresi. Astfel încă în 1628 clerici români și monahii Teodosie, Ghedeon și Mardarie de la Prislop-Hațeg, ca și mitrop. Longhin Brancovici de la Ienopole, sfințit vlădică în 1628 de patr. Ciril Lucaris, au mers pe drumul Kievului și al Moscovei după cărți; în acest cadru s-a organizat apoi Școala gramaticească din Caransebeș, în 1635, și mitrop. Ghenadie de la Bălgrad a organizat o tipografie, în care a publicat în 1639 un Sbornic, prin grija Dascălului Dobre (Amănunte în Mitropolia Banatului 11/12 1953, p. 17 ss; Cotoșman Gh., Școala de la Caransebeș, Mitropolia Banatului 7/12, 1961). La silințele calvinizante, exprimate în 1640 prin Catehismul calvinesc, mitropoliții Ghenadie și Ilie Iorest (—1643) au răspuns prin: Cazania de la Brașov, din 1641, numită și Evanghelia cu învățătură de la Alba-Iulia, orientată după ediția lui Coresi din 1581. Nobilul român Ștefan din Făgăraș a sprijinit și pregătirea textelor românești pentru Psaltire și Catehism, dar au rămas numai în manuscris. În schimb mitrop. Simion Ștefan de la Bălgrad a reușit să tipărească frumoasa ediție a: Noului Testament de la Bălgrad, din 1648, tradus după grecește și verificat după texte slavone și latine, folosind principiul pedagogului Amos Comenius, prezent apoi la Șaroș Patak, între 1650—1654, că fiecare neam are dreptul să se instruiască în credința și în limba sa maternă (Vezi Șesan M., Comenius și românii, Mitropolia Ardealului 3/4 1959). Apoi a publicat în 1651 la Bălgrad Psaltire românească, după limba „jidovească”-ebraică. La prima tipăritură s-a ostenit egum. Silvestru de la Govora, la o doua nu e menționat nimeni, în afară de vlădicul Simeon. Deși calvinii au răspuns la critica mitrop. Varlaam prin: Scutul catihismușului, în 1656, ei nu au putut realiza nimic, în afară de organizarea unei școli teologice române calvinisante la Făgăraș. Dar ortodocșii se țineau de „pravoslavnică” lege românească și evitau „boscoadele” eterodoxe, păstrînd unitatea de legătură, prin cărți cu celelalte țări românești (Floca I., Unitatea dintre pravilele folosite în Transilvania cu cele din Țara Românească și Moldova, Mitropolia Ardealului 9/12 1962).

Pe lângă teologia minții, mai era nevoie și de organizarea cîntării românești la strană. În acest scop, Doamna Elena, soția lui Matei Basarab, a pus să se tipărească în 1635 o carte de cîntări bisericești în românește și în 1640 a susținut tipărirea Triodului românesc. În același an, în Moldova, mitrop. Varlaam a organizat la Iași o școală de cîntăreți bisericești, fapt care a ușurat organizarea de coruri pe mai multe voci. Apoi Vasile Lupu a dispus ca la strana dreaptă să se cînte grecește, în cinstea bisericii patriarhale, și la cea stîngă în românește, ca să priceapă poporul. Ca bază pentru texte și melodii s-a luat psaltichia bizantină, pe care a susținut-o apoi protopsaltul Manuil Hrisafie de la Constantinopol.

Pentru poporul credincios s-au confecționat copii după Codicele Sturzan, apoi după Codicele Marțian, Codicele Teodorescu și Codicele de la Cohalm, în care se cuprindeau: călătoria Maicii Domnului la iad, Legenda lui Avram, a Sf. Sisoe, Apocalipsa Sf. Pavel și altele, orientate după texte slavo-bulgare. Pentru a-i feri pe credincioși de texte nepotrivite, s-a trecut în redacția românească a Pravilelor, după Matei Vlastare, și registrul cărților apocrife. Apoi pentru a îndruma corespunzător dorința populară după „cunoașterea viitorului“, și a evita vestirile „zodiacului“ și ale astrologiei, cu manifestări decadente (citire în palmă, ghioc etc.) s-a accentuat în pictura bisericească: Scara paradisiului după sf. Ioan Scărarul, pentru indicarea evitării păcatelor și a însușirii virtuților și s-a dat loc special pentru pictarea scenei: Judecării finale (Drăguț V., *Picturi murale exterioare în Transilvania*, Studii și cercelări de istoria artei 1, 1965; M. Muzicescu, *Mănăstirea Sucevița*, Buc. 1965 cu picturile ei). Astfel iconografia ortodoxă rămînea pe mai departe pentru credincioși carte de teologie (dogmatică pictată). În Ardeal s-a tipărit în 1653: *Sicriul de aur*, și preotul Mihai din Topa de Sus—Bihor, a compus: *Jitii — vieți de sfinți*, în românește, pe la 1658, privitoare la Nicolae, Iofimia, Ilisafra, Mărgărita etc. S-a asociat și Codex Caioni, al românului Ioan Caioni de la Cluj (—1671), care a publicat o serie de melodii, între care și românești; el a trecut apoi la franciscani (Negrea M., *Un compozitor român ardelean*, Craiova 1950 și în rev. *Steaua* 8, 1958 p. 92 s).

Literatura slavonă din Nordul Dunării a trecut cu succes și la slavii ortodocși balcanici. Pe atunci bulgarii ortodocși, cuprinși în Patriarhia Ohridei, erau lipsiți de literatură proprie nouă, folosind copii după textele lăsate de Ivan din Kratovo, Petru Gramaticul și Sf. Pimen Zografski, din sec. XVI. Pentru primenirea ei, au fost trimiși de la Măn. sf. Rila delegații speciale la Moscova, în 1628 și 1631, ca să ceară ajutoare și cărți bisericești; astfel au venit la ei din publicațiile mitrop. Petru Movilă (Snegarov I., *Terkovni kulturni otnoșenia mejdu Bulgaria i Rossia*, în sec. XVI—XVII, Sofia 1953). De altă parte, cînd s-a afirmat activitatea tipografică slavonă la Cîmpulung și Dealu, mitrop. Ștefan al Ohridei și alți vlădici au venit în Țara Românească și în 1640 participă la publicarea *Pravilei* de la Govora și a *Antologhionului* de la Cîmpulung, din 1645. Apoi au inițiat organizarea unei tiparniți proprii pentru bulgari, dar fără efect mulțumitor, căci cărțile aduse erau mai ieftine. De aceea cărturarul bulgar Ștefan din Loveci a venit la Tîrgoviște ca să publice aici Gramatica slavonă a lui M. Smotrițki, în 1655, avînd ca ucenici pe Dușko și pe Anghelar (Dilevski N., *Loveškiat knijovnik ot 17 vek*, *Duchovna kultura* 10, 1956 p. 16 ss).

Sîrbii ortodocși, cuprinși în Patriarhia de Ipek, au încercat prin patr. Iovan (1592—1614) să-și razime opoziția lor față de turci pe copile după tipăriturile realizate în sec. XVI de cărturarii din familiile Liubovici și Vukovici, și pe cele ale Diaconului Coresi, ca și pe tradițiile legate de Sf. Sava, patronul țării și al „bisericii sîrbe svetosavice“. Dar Sinan Pașa a ordonat arderea în public a moaștelor Sf. Sava, la Belgrad, în 1594, și împrăștierea cenușei în vînt, ca să piară orice nădejde în viitor. Dar rezultatul a fost contrar, pentru că patr. Paisie Ianievaț (1614—1647), deși s-a apropiat politicește de turci, pentru popor el a compus: Viața Sf. rege Uroș II, ca nou patron al poporului credincios. Apoi urmașul său patr. Gavriilo Raici a plecat la Moscova după ajutoare și cărți, aducînd și din tipăriturile mitrop. Petru Movilă. Astfel s-a întărit viața ortodoxă și în puținele mănăstiri cruțate, înflorind în schimb în noile centre monahale, organizate în emigrația din Ungaria de sud, la Chopovo, Orechovița, Marcea, Srem și Fruška Gora. Pe lîngă tipăriturile de la Kiev, s-au confecționat între sîrbi Apostolul, în 1638 și 1660 și apoi: Abecedarul slavon de la Măn. Savina, cu cuvinte slavo-ruso-grecești, latine și polone; tot acolo a apărut și Savina Kormciaia — Pravila cu legi bisericesti (Ruvaraț I., Peciski patriarhi, 1557—1690, Zadar 1888; Skerbici J., Srpska literatura XVII goda, Belgrad 1909; Prochaska D., Das kroatisch-serbische Schrifttum, Zagreb 1911; Hudal A., Die serbisch-ortod. Nationalkirche, Graz 1921; Pavlovaț M., Antologia srpskog pešništva, Belgrad 1964).

* Un fapt de importanță deosebită panortodoxă a fost ținerea Sinodului de la Iași, din 1642, ca și aprobarea Mărturisirii de credință ortodoxă a Mitrop. Petru Movilă. Sinodul s-a ținut între 15 sept. și 27 oct. cu delegații celor trei mari ramuri ortodoxe, întrunite de prima dată într-un sinod comun, în această componență. Reprezentanții ramurei grecești erau exprimați prin cărturarii Patriarhiei ecumenice: mitrop. Porfirie al Niceii și marele teolog Meletie Sirigul, care a făcut traducerea grecească a Mărturisirii mitrop. Petru; ramura slavonă era reprezentată prin lucrarea mitrop. Petru Movilă și prin delegații rectorul Sofron Pociatki, I. Trofimovici, I. Konovici și Ig. Xenovici, și ramura românească era prezentă prin mitropolitul Varlaam și vlădicii moldoveni. A fost deci un adevărat sinod interortodox. S-a precizat că mărturisirea publicată la Geneva nu aparține patr. Ciril Lucaris, fiind o plastografie, și că Mărturisirea de credință a mitrop. Petru Movilă este perfect ortodoxă și merită să fie răspîndită în întreaga Biserică Ortodoxă. A fost o hotărîre crucială pentru întreaga Ortodoxie. Actele sinodului au fost confirmate de sinodul patriarhal de la Constantinopol, din 31 oct. 1642 și la sinodul celor patru patriarhi, de la Constantinopol, din 11 martie 1643; Catehismul mitrop. Petru Movilă a fost aprobat integral și intitulat: Orthodoxos omologhia, — Mărturisirea de

credință a Bisericii catolice și apostolice a Răsăritului, cu recomandarea ca toate Bisericile ortodoxe locale să și-o însușească. În amănunt s-a precizat: am găsit cartea aceasta că urmează dogmelor Bisericii lui Hristos, că este împreună glăsuitoare cu sf. canoane, hotărâm cu votul de obște al sinodului, ca tot creștinul ortodox aflat în Biserica apostolească de răsărit, să o citească și să nu o lapede. Apoi la sinodul din 1672 s-a mai precizat: Mărturisirea ortodoxă a lui Petru Movilă este oglinda veșnic credincioasă și actuală a unei trăiri cerești pe pământ, integrând dogmatica în experiența dumnezeiască și omenească, în același timp, prin încadrarea desăvârșită a vieții ortodoxului în cele trei virtuți teologice: credința, nădejdea și iubirea... În Mărturisirea Ortodoxă avem conștiința ortodoxă de ieri, de azi și de totdeauna, veșnic actuală, veșnic vie, oglindită sub specia eternității și în care e arătată poziția ei față de oricare confesiune eterodoxă, dincolo de limitele de timp și spațiu. †

În consecință în mod succesiv *Mărturisirea de credință* a românului Petru Movilă a devenit carte simbolică obligatorie în întreaga Biserică Ortodoxă, precum o dovedesc confirmările bisericilor locale. Astfel în 1645 a fost publicată la Kiev, pentru Mitropolia Ucrainei; în 1649 la Moscova, pentru Patriarhia rusă; în 1662 în limba greacă pentru Patriarhia Ierusalimului, prin patr. Nectarie; în 1667 în limba greacă pentru Patriarhia ecumenică, prin dragomanul Panagiot Nikussios, care a confecționat alte ediții, în grecește și latinește, la Amsterdam, ca să fie cunoscută și în Europa apuseană; o nouă ediție grecească a apărut în 1672; în 1691 a fost publicată și în românește, de Radu Greceanu, pentru Mitropolia Ungro-vlahiei; în 1696 a apărut o nouă ediție rusă, la Moscova, prin grija patr. Adrian, care o considera drept: carte inspirată de Dumnezeu. Interesul Apusului se concretizează în cercetarea ei de către jansenistul Arnauld A. și traducerea în limbile olandeză (1722), germană (1727), engleză (1762) și maghiară (1791).

Iașul s-a mai înscris încăodată în istoria Ortodoxiei, prin ținerea sinodului din 1645, la care a fost combătut Catehismul calvinesc și a fost aprobat: Răspunsul la catehismul calvinesc, compus de mitrop. Varlaam. În el s-au dat răspunsuri precise și valabile ortodoxe cu privire la Sf. Scriptură, Sf. Treime, Sf. Tradiție, Sf. Euharistie, credință și fapte bune, fiind condamnate predestinația, concepția largă despre biserică cu preoție universală, și refuzul cinstirii sf. icoane, al sf. moaște și al Sfinților.

(Şesan M., În amintirea soborului de la Iaşi, Candela 1942/3 cu bibliografie; Chiţescu N., Însemnătatea Mărturisirilor de credinţă, Ortodoxia 4, 1955; Patriarhia Română, Teologia dogmatică şi simbolică, vol. 1, 1958 p. 32 s, şi 206 ss, cu bibliografie şi expuneri; Şesan M., Sinodalitatea ortodoxă în sec. XV—XVII, Mitropolia Ardealului 4/6 1965, p. 326).

În concluzie se poate spune că activitatea cărturarilor ortodocşi de pretutindeni, din prima jumătate a secolului al XVII-lea a contribuit la marea sinteză slavo-greco-română, exprimată prin: Mărturisirea de credinţă ortodoxă a mitropolitului român Petru Movilă de Kiev, carte declarată expresia Ortodoxiei prin excelenţă, precum s-a pronunţat sinodul panortodox de la Iaşi, din anul 1642.

Pr. Dr. MILAN ŞESAN

Profesor la Institutul Teologic Universitar, Sibiu

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

O DECLARAȚIE DE CREDINȚĂ A BISERICII PRESBITERIENE UNITE DIN S.U.A.

Biserica Presbiteriană Unită din S.U.A. și-a formulat o nouă mărturisire de credință, numită „Mărturisirea de credință din 1967” (Confession of 1967). Presbiterienii din America sînt o ramură protestantă, fără episcopat, cu doctrină trinitară și de nuanță calvinistă, organizați în comunități locale independente, federalizate sau pe cale de federalizare.

Alcătuirea acestei Mărturisiri a fost hotărîită în 1958, cînd Adunarea Generală a Bisericii Presbiteriene din S.U.A. a instituit o Comisie specială pentru redactarea unei „scurte mărturisiri contemporane de credință”. După cîțiva ani, în 1965, amintita Comisie a prezentat un proiect de Mărturisire, care, după cercetare în Adunarea Generală din acel an și în sinoade locale, a fost adoptată de Adunarea Generală a Bisericii Presbiteriene Unite din S.U.A. ținută în primăvara acestui an (1967) în orașul Portland din Statul Oregon de pe coasta Pacificului.

Noua Mărturisire de credință a presbiterienilor americani nu vrea să înlocuiască mărturisirile anterioare primite de dînșii, ci să se adauge la acestea, constituind o *parte nouă* a „Cărții de mărturisiri” (Book of Confessions), și la un nou formular de instituire a slujitorilor bisericești (Book of Order).

Nu urmărim aici o prezentare critică a acestei Mărturisiri presbiteriene, ci doar menționarea elementelor esențiale din cuprinsul ei și a spiritului care o străbate și-i explică apariția.

În preambulul Mărturisirii despre care vorbim se afirmă că Biserica, dînd mărturie despre Iisus Hristos în cuvînt și faptă, a făcut aceasta totdeauna corespunzător nevoilor timpurilor pe care le străbate. Primele mărturisiri se găsesc în Sf. Scriptură. Apoi, mărturisirile au îmbrăcat diferite forme, apărînd ca imnuri,

formule liturgice, declarații doctrinare, catehisme, sume de sisteme teologice. Toate mărturisirile și declarațiile în Biserică sînt subordonate autorității lui Hristos, pe care îl mărturisește Sfînta Scriptură. Nici o formă de mărturisire, însă, nu are valoare exclusivă și nici o declarație nu este neschimbabilă. Așezarea sub autoritatea lui Hristos, ascultarea de El, constituie temeiul datoriei și libertății Bisericii de a reforma viața și învățătura, așa cum, sub conducere divină, împrejurările pot să o ceară. — Sînt idei de coloratură specific protestantă.

Biserica Presbiteriană Unită din S.U.A. acceptă și consideră drept călăuze următoarele Mărturisiri de credință: Simbolul niceo-constantinopolitan, Simbolul numit apostolic, din veacurile primare ale creștinismului; Mărturisirea Scoțiană, Catehismul de Heidelberg, A doua Mărturisire Helvetică, din timpul Reformei; Mărturisirea de Westminster, Catehismul mic, din veacul al 17-lea; și Declarația Teologică de la Barmen, din veacul al 20-lea.

Mărturisirea din 1967 vrea să fie un apel în vederea unității în mărturisire și în misiune în Biserică, pe care îndeosebi timpul nostru o cere de la creștini. De aceea ea, Mărturisirea, nu urmărește să înfățișeze un sistem doctrinal al temelor tradiționale ale teologiei, ci să orienteze credința cu conținutul ei de totdeauna și fapta spre problemele contemporaneității. Sîmburele Evangheliei este în orice timp opera divină de împăcare săvîrșită de Iisus Hristos și trimiterea spre împăcare (mission of reconciliation) a Bisericii, împăcare în Hristos de care lumea noastră are îndeosebi trebuință. Aceasta este tema fundamentală a Mărtisirii din 1967: chemarea către toți a Bisericii la împăcare (reconciliere) cu Dumnezeu și întreolaltă. Ea este expusă sub diferite aspecte, în diferite capitole, după împărțirea obișnuită în astfel de documente bisericești și, firește, conform specificului confesional (opera de mîntuire în Iisus Hristos, viața cea nouă, Biserica și misiunea ei, forme și ordine, revelație și religie, reconciliere și societate, cultul, predica, tainele etc.).

În Iisus Hristos, Dumnezeu-Omul, lumea este obiectiv reconciliată cu Dumnezeu și cu sine însăși; iar în Biserică, Hristos își continuă prin Duhul Sfînt opera de reconciliere subiectivă. Pentru aceea Biserica cheamă pe credincioși la împăcare și cu Dumnezeu și cu semenii.

Iisus Hristos a adus iubirea lui Dumnezeu și a exprimat-o în cuvînt și faptă, făcîndu-se tuturor oamenilor frate, Dumnezeu

fiind. Jertfa și învierea lui Hristos l-a făcut pe El învingător, câștigând pentru toți oamenii victoria asupra păcatului și morții și dând tuturor puțința îndreptării și a unei vieți noi în iubire de Dumnezeu și de aproapele. Căci iubirea suverană a lui Dumnezeu care se jertfește pentru lume este o taină de dincolo de înțelegerea umană. Puterea iubirii lui Dumnezeu, manifestată în Iisus Hristos, ca să schimbe în bine lumea, îl arată pe Mântuitorul ca Domn și Creator, prin care toate lucrurile s-au făcut ca să slujească țelului iubirii Sale.

Dumnezeu a creat pe om spre o viață de rapoorturi personale cu El și cu semenii, astfel ca omul să răspundă multiform iubirii Creatorului său. L-a rânduit Dumnezeu pe om ca stăpîn al lumii materiale — ca să și-o poată face slujitoare sieși, bucurîndu-se de lucrurile bune — și spre o viață comunitară într-un larg complex de relații sociale de-a lungul generațiilor. Viața este un dar care trebuie primit cu recunoștință și o misiune care trebuie împlinită cu curaj. Omul este liber să-și caute viața sa în cadrul scopului divin: să valorifice și să dezvolte mijloacele naturale pentru binele general, să lucreze în societate pentru dreptate și pace, ca și să întrebuițeze în felurite chipuri capacitățile sale creatoare pentru creșterea și plinirea vieții umane. — Orientarea spre concretul vieții actuale, în special spre raporturile sociale, întru îmbunătățirea acestora, spre dreptate și pace, constituie firul roșu care străbate Mărturisirea presbiteriană din 1967; acesta este duhul ei și, considerăm, valoarea ei de actualitate.

Viața cea nouă instaurată de Fiul lui Dumnezeu întrupat își găsește direcția în El, în cuvîntul și fapta Lui, Domnul păcii și dreptății. Astfel credincioșii Bisericii sînt mesageri ai păcii, căutînd binele oamenilor în colaborare cu aceia care în politică, cultură și economie au putere și autoritate și le întrebuițează pe acestea pentru progresul vieții. Tăria credinciosului stă în siguranța biruinței binelui.

Biserica este încredințată cu mesajul divin de reconciliere și ea se străduiește să înlăture dintre oameni neînțelegerea și dușmănia care îi desparte de Dumnezeu și pe unii de alții. Aceasta este chemarea Bisericii după voința Întemeietorului ei; pentru aceasta El i-a împărtășit darurile Duhului Sfînt. Viața omenească a lui Hristos aduce Biserica în viața de toate zilele a credincioșilor. Slujirea Lui către oameni obligă Biserica să lucreze pentru binele uman sub toate formele acestuia. Suferințele lui Hristos fac Biserica atentă la suferințele omenirii; pe fața suferindă a

celor lipsiți, Biserica vede fața suferindă a lui Hristos. Răstignirea lui Hristos arată Bisericii judecata lui Dumnezeu asupra intoleranței și fanatismului oamenilor și îngrozitoarele urmări ale complicității lor la nedreptate. În puterea lui Hristos cel înviat și în așteptarea venirii Lui, Biserica vede făgăduința lui Dumnezeu de înnoire a vieții omului în societate și biruința binelui asupra răului.

Instituțiile Bisericii se schimbă și variază după cum misiunea ei reclamă acest lucru, în locuri și timpuri diferite. Unitatea Bisericii însă se împacă cu multiplicitatea formelor, dar ea se acoperă și se sparge dacă formele felurite sînt întrebuintate pentru despărțirea credincioșilor în confesiuni, denominațiuni și comunități rivale. Lucrarea Bisericii constă în vestirea Evangheliei, în slujirea ei pentru lume; iar ordinea ei instituțională trebuie să rămîna deschisă reformelor necesare, pentru ca acestea să devină instrumente ale misiunii de reconciliere. Darurile divine ale Bisericii sînt și rămîn aceleași, însă ea se simte obligată să schimbe formele slujirii ei în chip corespunzător diferitelor generații și culturi.

Fiecare epocă și fiecare loc își au problemele și crizele lor deosebite unele de altele, prin care Dumnezeu cheamă Biserica la acțiune, cerîndu-i colaborare cu forțele care lucrează spre bine. În vremea noastră, după „Mărturisirea din 1967” a Bisericii Presbiteriene Unite din S.U.A., următoarele sînt mai cu seamă de avut în vedere:

a. *Relațiile de la om la om.* Dumnezeu a dăruit întreg pămîntul pentru toate popoarele, astfel ca acestea să reprezinte o familie universală. În iubirea Sa reconciliatoare, El învinge barierele dintre frați și dărimă orice formă de discriminare care s-ar întemeia pe diferențe de rasă sau de neam, indiferent dacă sînt reale sau numai în conștiințe. Biserica este chemată să apropie pe oameni așa ca aceștia să se recunoască reciproc ca persoane în toate relațiile de viață: la locul de muncă, în comunitatea de locuință, în procesul de educație, în petrecerea timpului liber, în căsătorie, în familie, în Biserică și în exercitarea drepturilor politice. Biserica se străduiește pentru desființarea oricărei discriminări rasiale și ajută pe cei care au de suferit sub povara ei. Oricine — comunități, persoane particulare sau grupări creștine — dacă nesocotește pe semenii, voind să-i excludă de la beneficiile vieții, să-i domine sau să-i trateze de sus, se opune

Duhului lui Dumnezeu și leapădă de fapt credința pe care o mărturisește, pretinzând că o are.

b. *Pacea, dreptatea și libertatea.* Reconcilierea în Iisus Hristos este bază duhovnicească pentru pacea, dreptatea și libertatea între națiuni. Toate puterile de conducere a popoarelor sînt chemate să slujească acestora — păcii, dreptății, libertății — și să le apere. Și Biserica în propria ei viață la aceasta este chemată, ca și să îndemne națiunile la căutarea colaborării și păcii ca principii fundamentale de politică. Se impune restabilirea de noi și pline de răspundere raporturi între popoare, pe deasupra neînțelegerilor și conflictelor, oricînd posibil. Reconcilierea între națiuni este îndeosebi urgentă, întrucît mai multe țări dezvoltă arme atomice, chimice și biologice, utilizînd nu spre scopuri constructive oamenii și resursele lor naturale și în același timp punînd în pericol însăși existența umană pe pămînt. Firește, națiunile pot sluji scopuri divine în istorie, dar aceasta nu înseamnă că vreo anumită structură politică sau socială să se identifice singură cu voința divină; iar dacă o Biserică ar săvîrși aceasta, ea ar tăgădui stăpînirea lui Hristos și și-ar trăda chemarea.

c. *Mizeria și subdezvoltarea unei părți din lume*, în timp ce altă parte din lume este bogată. Acestea sînt incompatibile cu reconcilierea în Iisus Hristos, care s-a identificat cu cei lipsiți și exploatați. De aceea cauza celor în mizerie este și cauză creștină. Biserica nu trebuie să desvinovățească existența mizeriei, indiferent dacă ea are la bază nedreapta structură socială, exploatarea a celor dezarmați, lipsă de resurse naționale, lipsă de mijloace tehnice sau prea rapidă creștere a populației. Dacă o Biserică stă indiferentă față de mizerie, dacă ocolește răspunderea ei și în domeniul economic, dacă este atentă numai față de o pătură socială, așteptînd recunoștință pentru faptele ei de binefacere, atunci ea nu cinstește după cuviință reconcilierea și nu slujește drept pe Dumnezeu și cu atît mai puțin pe credincioși.

d. *Raporturile dintre sexe.* Dumnezeu a binecuvîntat pe oameni spre a se înmulți și stăpîni pămîntul, instituind căsătoria și înzestrîndu-i cu toate darurile care ajută la realizarea scopurilor vieții celei de Dumnezeu dăruite. Biserica nu poate rămîne indiferentă nici față de dezordinea contemporană în raporturile dintre bărbat și femeie. Ea, Biserica, slujește lui Dumnezeu și societății umane dacă se străduiește neobosit să învețe însemnă-

tatea particulară a vieții de familie și să îndrepte pe calea cea mai bună conviețuirea bărbatului și femeii, ca soți și părinți deplin responsabili față de Dumnezeu, față de societate și față de ei înșiși.

Privită în ansamblu, Mărturisirea de credință presbiteriană din 1967 nu este atît o mărturisire de credință în sensul obișnuit al acestei numiri, ci este și vrea să fie mai ales o aplicație a credinței la problemele majore ale vieții actuale, ca acelea ale păcii, dreptății sociale și libertății, îndeosebi subliniate.

Socotim, mai departe, că nu este nesemnificativ că această Mărturisire a apărut într-o țară unde și într-un moment cînd o anume viroză războinică bîntuie în anumite cercuri avide de putere și cîștig mai puțin muncit, amenințînd astfel pacea lumii și tulburînd munca și strădaniile de mai bine în care cea mai bună parte a omenirii s-a angajat cu hotărîre.

De aceea, dincolo de specificul confesional — explicabil și pe care nu-l discutăm —, Mărturisirea aceasta se așează în rîndul acelor glasuri care, tot mai multe și cu tot mai multă putere, cer înțelegere și colaborare între oameni, între state și popoare, cer pace și dreptate, voite de Dumnezeu și pîrghii necesare ale progresului omnilateral al vieții umane. (După revista „Die Zeichen der Zeit“ 1967 Heft 9).

Pr. Dr. ISIDOR TODORAN

Profesor la Institutul Teologic Universitar, Sibiu

FAMILIA ȘI VIAȚA MODERNĂ

IMPORTANȚA FAMILIEI

Familia a fost, este și va fi pentru toate timpurile și în toate împrejurările vieții realitatea cea mai sigură, temelia cea mai nezdruccinată și în același timp instituția cea mai desăvârșită care asigură dezvoltarea sănătoasă atât a vieții fizice cât și a celei sufletești, asigură prosperitatea și fericirea societății și a individului. Familia creștină este instituția care determină și asigură frumusețea morală, armonia spirituală și desfășurarea vieții normale a credincioșilor în cadrul Bisericii lui Iisus Hristos și tot familia asigură ordinea, bunăstarea și progresul continuu al statului și al individului. Datorită acestui rol, acestei influențe hotărâtoare a familiei asupra societății și a individului Mântuitorul Iisus Hristos a acordat o atenție și o prețuire deosebită familiei și vieții de familie.

În concepția creștină familia este un fruct natural, pe care îl rodește firea omului, fire pe care Dumnezeu a plăsmuit-o în felul acesta, spre a fi aptă și capabilă să perpetueze neamul omenesc. Scopul legăturii conjugale l-a mărturisit în primul rând Adam, care vorbind despre femeie a spus: *„Aceasta este os din oasele mele și trup din trupul meu: aceasta se va chema femeie, pentru că din bărbat a fost luată. De aceea va părăsi omul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa și vor fi amândoi un trup”* (Geneză 2, 23—24). Scopul acestei legături, adică al căsătoriei este asigurarea continuității neamului omenesc și păstrarea și dezvoltarea continuă a societății. Pentru atingerea acestui scop Dumnezeu a binecuvântat pe primii oameni, pe Adam și pe Eva, zicând: *„Fiți rodnici și vă înmulțiți și umpleți pământul și-l stăpâniți și domniți peste peștii mării, peste păsările cerului, peste toate animalele, peste toate vietățile ce se mișcă pe pământ, și peste tot pământul”* (Geneză 1;28).

Legătura naturală dintre bărbat și femeie, existentă prin orînduire divină, a fost întărită și înălțată la gradul de taină de către Iisus Hristos. Mîntuitorul a cinstit întemeierea vieții familiale prin participare personală la nunta din Cana, unde a săvîrșit cea dintîi minune, prefăcînd apa în vin (Ioan 2, 1—11). Testamentul Nou atribuie nunții, adică actului prin care se întemeiază familia, un caracter spiritual, înălțîndu-o la rangul de taină. Sf. Apostol Pavel prezintă însoțirea, unirea dintre bărbat și femeie ca icoană vie a uniunii mistice dintre Hristos și Biserică, numind nunta „*Mare Taină*”, mare mister (Efeseni 5, 22—23). Din această legătură tainică decurg în chip firesc toate îndatoririle de iubire reciprocă, de ascultare, de bună înțelegere, de prețuire și de curată și adevărată jertfelnicie dintre bărbat și femeie. În concepția creștină nunta, familia și îndatoririle dintre bărbat și femeie depășesc toate limitele legăturilor naturale, fiind înălțate în sfera harului dumnezeiesc, care le purifică, le binecuvîntează, le sfințește și le întărește. Aceste legături, binecuvîntate de Dumnezeu și de Biserică și înălțate la rangul de taină, depășesc toate legăturile vieții trecătoare, proiectîndu-se în veșnicie împreună cu toate obligațiile reciproce adecvate. De aceea, Taina aceasta este cu adevărat mare, asemenea legăturii dintre Hristos și Biserica Sa, legătură care rămîne desăvîrșită și indisolubilă în veșnicie.

Această concepție este exprimată și de către cărțile vechi de cult, de către aghiasmature și molitvelnice, care cuprind împreună cu rînduiala altor taine și rînduiala Tainei cununiei. La fel exprimă această înaltă idee și anumite monumente vechi de artă creștină, prin aceea că înfățișează perechi de bărbați și femei, avînd în mijlocul lor pe Iisus Hristos, care-i binecuvîntează, îi sfințește, îi cunună.¹

Sfinții Părinți au dezvoltat pe larg învățătura Testamentului Nou despre Taina cununiei, „considerînd nunta ca o însoțire sfîntă ce trebuie realizată prin binecuvîntarea Bisericii,² fiind

1. Kraus, Realencyklop. I, 383.

2. Ignatie, ep. către Policarp: „Se cuvine ca cei ce se căsătoresc să încheie căsătoria lor cu aprobarea episcopului, ca nunta lor să fie după Dumnezeu și nu după poftă”. Vezi și Tertulian, Ad. uxor. II, 9 „matrimonium Ecclesia consiliat et confirmat oblatio et obsignat benedictio, Angeli renunciant, Pater rato habet”. Origen la Matei 14, 16. Ambrozio, ep. 19, 6 „cum ipsum conjugium sacerdotali et benedictione sanctificari oporteat...”. Vasile cel Mare, Hexaem 7, 5 „legătura firii, însoțirea prin binecuvîntare”. Fotie, Nomocanon 7, cap. 2 „Nu împreunarea, ci slujba rugăciunii face să se socotească logodna nuntă”. Sf. Ioan Gură de Aur, Despre desfr. Cf. Hristu Andrusos, Dogmatica, Sibiu, 1930, p. 422, nota 3.

sfințită de Hristos și împărtășindu-se de harul dumnezeiesc”.³ Deci în concepția creștină cununia, adică actul prin care se întemeiază familia, se bucură de o atenție deosebită, iar familia e considerată ca instituție esențială, care determină întreagă dezvoltarea vieții sociale, întreg progresele moral și material al Bisericii, al statului și al individului.

Importanța familiei pentru societate, pentru stat, pentru toate instituțiile publice și pentru individ a fost totdeauna recunoscută de către toți oamenii mari ai lumii. Filozofi, sociologi, pedagogi și oameni de stat au subliniat în permanență valoarea și importanța familiei pentru progresul social și individual. S-a spus și cu drept cuvânt că familia este purtătoarea focului sacru al oricărei civilizații și temelia întregului organism social. Familia este stratul în care se plantează simburile moralității și al civilizației, este mijlocitoarea între generațiile vechi și nouă, punctul de mîncare al întregii vieții sociale și fundamentul special al statelor.⁴

În parlamentul Angliei lordul Beaconsfield a spus cuvinte ca acestea: „Familia este temelia cea mai unitară a oricărei civilizații. De aici pornesc toate puterile sau toate slăbiciunile care îndrumă societatea omenească spre bine sau spre rău, spre virtute sau spre patimi și prăbușire, familia este izvorul și leagănul neamului și fiecare popor este și va fi totdeauna așa cum a fost modelat în sînul familiei”.⁵

Soarta tuturor popoarelor atîrnă de sănătatea vieții familiale. Numai popoarele acelea sînt cu adevărat tari și cresc mereu în putere, în valoare și strălucire care au în mijlocul lor familii deplin sănătoase atît din punct de vedere fizic cît și din punct de vedere sufletesc. Familia este celula oricărui organism social. Cînd această celulă este bolnavă, organismul întreg este în suferință și dacă celula nu reușește să-și redobîndească sănătatea, în chip natural urmează moartea, descompunerea organismului. De aceea s-a spus că „un popor care tolerează să i se distrugă viața de familie consimte la omorîrea tuturor puterilor sale lăuntrice. Cînd familia se îmbolnăvește, cînd viața ei degenează, poporul întreg este în declin. În cazuri de acestea nici un fel de prosperitate, nici un fel de cultură, nici o armată și nici un

3. Hristu Andrușos, *Dogmatica Bisericii Ortodoxe Răsăritene*. Trad. rom. Sibiu 1930, p. 422—423 și nota 1 de la p. 423.

4. Hertling, *Recht, Staat und Gesellschaft*, cit. din Ludwig Heilmayer, *Familie und Seelsorge*, München 1920, p. 7.

5. Peter Saedler, *Mütterseelsorge und Mütterbildung*. Freiburg im Br. 1919, p. 11.

fel de altă putere lumească nu mai poate opri de la prăbușire poporul respectiv. Ceva și mai mult: acolo unde familia este în descompunere se surpă și se risipește și Biserica lui Iisus Hristos“.⁶

Istoria universală ne dă destule dovezi despre faptul că popoare care la un moment dat păreau invingibile s-au prăbușit vertiginos când microbul descompunerii morale a început să roadă la temelia vieții de familie. Fără o viață familială sănătoasă nu s-a putut și nu se poate clădi nimic temeinic în lume. Desigur, adevărul acesta a determinat pe M. Wolf să spună că au fost în cursul istoriei popoare care au câștigat bătălii mari, au zdrobit împărății glorioase și au cucerit cetăți și teritorii imense, dar că și aceste popoare n-au putut să creieze nimic statornic și de valoare decît atunci cînd vînătorii și călăreții sălbateci au ieșit din păduri spre a clădi cămine și a întemeia familii statornice. Deci viața de familie a fost în toate timpurile și la toate popoarele pedestalul cel mai sigur pentru toate marile realizări ale societății, ale Bisericii și ale statului.⁷

Sănătatea fizică și spirituală a familiei nu condiționează însă numai puterea, grandoarea și trăinicia realizărilor sociale, a celor din cuprinsul statului și al Bisericii, ci familia sănătoasă este totodată și factorul cel mai important de care depinde binele și fericirea individului. „În familie se naște omul și la rîndul său întemeiază el însuși o nouă familie, în care-și așteaptă apoi sfîrșitul vieții“.⁸ Familia sănătoasă este vatra proprie unde individul găsește totdeauna căldură și mîngiere, familia sănătoasă este singura instituție în care omul găsește o inimă care bate la fel cu inima lui și pentru el, găsește dragoste sinceră, devotament și participare neprefăcută la toate durerile și la toate bucuriile sale. Cercul intim al vieții familiale este singurul mediu care descrețește fruntea bărbatului copleșit de griji multe, singurul mediu care poate să aline sau să împrăstie durerile pe care le are în urma loviturilor primite din lumea externă. Familia este mediul în care femeia adevărată își petrece cele mai frumoase clipe ale vieții ei și tot familia este și pentru copii instituția cea mai sigură în care primesc ajutor și mîngiere. În familie părinții se bucură de viața fără de prihană a copiilor, și copiii sînt fericiți în acest cuib cald de dragoste părintească. Nici unde pe lume copiii nu întîlnesc o dragoste mai caldă și mai

6. L. Heilmaier, op. cit., p. 10. Epistola episcopilor germani din anul 1903.

7. Cf. Pr. Sp. Cîndea, Pastorația familiei, Sibiu, 1938, p. 3—4.

8. Idem, p. 5.

curată, o înțelegere și o prețuire mai desăvârșite și un spirit de jertfă mai nelimitat decât în familie.

Dar nu numai prin faptul că familia este locul în care fiecare membru al ei își găsește mângăiere și o îndulcire a clipelor vieții, ci familia contribuie la fericirea individului într-o măsură foarte mare și prin educația pe care părinții o dau copiilor în cadrele vieții familiale. Omul asupra căruia educația părintească, adică familia, și-a exercitat toată influența ei bună, este înarmat pentru întreaga lui viață cu toate armele necesare biruirii răului. Omul care a primit în familie o educație bună a ajuns să aibă o temelie solidă, care nu-l va lăsa să-și piardă echilibrul sufletească în nici o împrejurare a vieții. Un asemenea individ este înzestrat cu un adevărat tezaur de virtuți, care îi dau putere, îi dau mângăiere și-l ajută să treacă biruitor peste toate valurile furtunilor și peste toate necazurile pe care viața le ridică în drumul lui. Iată deci că familia are un rol principal și condiționează în mare măsură atât viața și fericirea societății cât și a individului.⁹

FAMILIA ȘI VIAȚA MODERNĂ

Caracteristica esențială a epocii noastre, emblema secolului XX este și rămîne *uriașa revoluție științifico-tehnică*, în fața căreia lumea întreagă privește cu uimire, stă uluită și plină de o nețărmurită admirație. Ceea ce veacuri de-a rîndul a fost numai vis, fantezie și în întregime de domeniul irealului, al fantasticului, a devenit în zilele noastre o realitate uluitoare. Astăzi nu numai că au dispărut toate distanțele de pe planeta noastră și omul călătorește acum cu avioane turboreactoare și în cîteva ore străbate oceanele și continentele globului pămîntesc, dar este asaltat cu mare îndrăzneală cosmosul și se fac pregătiri uriașe pentru descinderi în Lună, în Marte și în alte planete. Sateliții artificiali ai pămîntului și navele cosmice sînt realizări îndrăznețe în acest domeniu.

Oamenii de știință de astăzi pătrund din zi în zi tot mai adînc în tainele naturii, descifrează rostul, pun stăpînire asupra ei și o dirijează spre servirea intereselor superioare ale societății, ale omenirii întregi. Pătrunderea omului în cunoașterea structurii intime a atomului și realizarea fisionării lui a dus la descoperirea uriașei energii atomice, care determină, preocupă și stăpînește în clipa de față lumea întreagă. Dezvoltarea tehnicii moderne, mecanizarea și automatizarea, și în special automatele superioare, cibernetice, ajută și ușurează nespus de mult pe om, atât în îndeplinirea muncii fizice cât și în domeniul intelectual. Indiscutabil, ne găsim în fața unei adevărate revoluții tehnice, în fața unor descoperiri științifice și a unor realizări asemenea cărora omenirea n-a cunoscut niciodată pînă acum. Toate acestea și altele asemenea lor contribuie la creșterea confortului și a bunăstării materiale a oamenilor, la diminuarea eforturilor de muncă și la sporirea mijloacelor de trai.

9. Cf. mai pe larg Pr. Sp. Cîndea, op. cit., p. 3—6.

Partea tristă și deosebit de dureroasă a problemei este însă aceea că dezvoltarea etică, dezvoltarea morală a omenirii n-a ținut și nu ține pas cu dezvoltarea științifico-tehnică. Dimpotrivă! De aceea între aceste două realități s-a produs un decalaj, o prăpastie uriașă. Datorită acestui fapt revoluția tehnică și toate descoperirile moderne nu sînt puse exclusiv în serviciul binelui, în slujba vieții, a păcii și a bineistării a omenirii. Ele sînt adeseori întrebuințate chiar în scopuri infernale. Uriașele bombardiere ale lumii capitaliste, rod al revoluției tehnice, sînt puse în slujba morții și a distrugerii. Uzine electrice, căi ferate, poduri și șosele, școli, spitale și orașe întregi sînt zi de zi dărîmate, arse și șterse de pe fața pămîntului. Sute de mii de vieți omenești, adeseori copii, femei, bătrîni și oameni pașnici sînt victimele acestor bombardiere în Vietnamul de Nord.

La rîndul ei energia atomică nu e pusă numai în serviciul binelui obștesc, al progresului și al binefacerilor. Bombele atomice și rachetele cu încărcătură nucleară sînt o permanentă amenințare a omenirii, sînt mijloacele diabolice care amenință cu distrugerea nu numai cultura, civilizația și tihna omului, ci însăși viața, însăși existența omului.

Chiar și uzinele și fabricile moderne, cu atomatizarea, cu aparate cibernetice și cu întreaga lor dezvoltare nu sînt puse pretutindeni și exclusiv în serviciul binelui și al prosperității colective. În general toți capitaliștii de pe lume întrebuințează descoperirile revoluției tehnice pentru îmbogățirea lor nelimitată și pentru exploatarea și subjugarea continuă a maselor de muncitori. Statele capitaliste amenință în permanență omenirea cu posibilitatea declanșării unui război atomic, care ar fi cel mai groaznic mormînt al omenirii întregi.

Toate aceste realități și altele cu un caracter și mai special, au făcut și fac ca revoluția științifico-tehnică să influențeze nu numai în sens pozitiv ci și în sens negativ și asupra vieții de familie. Și aceasta mai ales în următoarele realități:

a) Sute de mii, milioane de familii de muncitori agricoli, de țărani, atrași de miracolul uzinei, al fabricii, al orașului sau al marilor centre industriale au părăsit casa lor de la țară și viața patriarhală, stabilindu-se în marile centre industriale ale vieții moderne. În zilele noastre s-a produs un adevărat exod al locuitorilor de la țară spre marile centre industriale. Aceste familii, dezrădăcinate din mediul lor natural, desprinse din tradițiile lor de veacuri, din obiceiurile lor moștenite din moși-strămoși, au ajuns într-un mediu cu totul schimbat, într-un mediu cu totul străin. Alte condiții de viață, altă mentalitate, alte raporturi sociale și alte forme de trăire și manifestare a vieții familiale au întîlnit aceste familii în locurile unde au ajuns. Aceste realități noi au zguduit uneori din temelii viața acestor familii, ducîndu-le la pierderea echilibrului și uneori la prăbușirea lor morală.

b) Exodul locuitorilor de la țară spre orașe și spre centre industriale a dus în chip inevitabil pretutindeni în lume la marea criză a locuințelor. Lipsa de locuințe a constrîns lumea la înghesuială, uneori chiar la acceptarea unor condiții de trăire în mizerie, în promiscuitate, realități cu consecințe grave pentru viața morală a familiei moderne.

c) Viața modernă a scos pretutindeni pe femeie din cadrul vieții de familie și a plasat-o în cîmpul muncii. Intrucît în cele mai multe întreprin-

deri, în chip inevitabil trebuie să se lucreze fără întrerupere ziua și noaptea, utilizându-se cele trei ture de schimburi de muncitori, se întâmplă adeseori că femeia să fie despărțită de soțul ei în timpul săptămînii în fiecare zi timp de 16 ore, rămînînd pentru viațuire împreună numai restul de 8 ore, timp în care unul din soți este obosit și trebuie să se odihnească, să doarmă. Deci, efectiv și în aceste ore soțul și soția sînt oarecum despărțiți unul de altul, ei nu pot fi nici acum în comuniune perfectă de gînduri, de simțămînte de înțelegere reciprocă superioară. Datorită acestor realități ale vieții moderne bărbatul se găsește timp mai îndelungat în legătură cu alte femei și cu alți bărbați. În mod natural aceste realități au adeseori repercursiuni negative, uneori de-a dreptul dezastruoase asupra vieții de familie. Referindu-se la aceste realități, ziarul „Scînteia” din 5 octombrie 1967 constată: „În condițiile unei societăți moderne, intens diferențiată ca cea în care trăim azi, structura familiei se află oarecum modificată, în sensul că foarte adesea ambii părinți sînt angajați în procesul de producție, își petrec deci o bună parte din timp în afară de existența familială și, implicit, în afară de puțința de a-și exercita continuu fireștile influențe... Relațiile de familie nu sînt neîntrerupte ci au un caracter *intermitent*. Prin înseși condițiile obiective pe care le crează în familie, așezînd raporturile dintre membrii ei pe o altă durată, *discontinuu*, realitatea socială influențează relațiile familiale și implicit și pe cele pedagogice care se desfășoară la acest nivel”.¹⁰

Dar chiar și în cazul în care femeia este la locul ei de muncă în același timp cu soțul ei, ea este totuși despărțită de copiii ei, ceea ce are urmări dureroase asupra educației copiilor. Referindu-se la această problemă același ziar face următoarele constatări: „Familia nu e numai acea entitate primordială care constituie celula unei societăți, ci este și instituția pedagogică cea mai firească la nivelul căreia se exercită o influență hotărîtoare asupra copilului. Aici e atelierul în care se formează valorile fundamentale ale conștiinței, aici se realizează climatul sufletesc și moral pe care omul îl va purta cu sine toată viața. În atmosfera familiei se făuresc valori morale de care se pătrunde copilul pentru ca mai târziu, ca om în toată firea, să le întruchipeze. În cadrul familiei trec în conștiința copilului primele probleme mari ale omului și ale vieții și tot acolo se adevărește răspunsul concret la ele.

Nu trebuie pierdut din vedere faptul „că îndrumarea familiei este indispensabilă, și dacă ea poate fi *întregită* de alți factori educativi, nu poate fi în nici un caz *înlocuită* de ei. În bunul lui simț poporul a înțeles totdeauna importanța celor „șapte ani de-acasă”, referindu-se mereu la lucrarea temeinică ce se desfășoară aici, la nivelul familiei”.¹¹

Aceste realități noi din viața familiei ridică o serie întreagă de probleme, o serie întreagă de preocupări pentru stat, pentru

10. Petre Pintilie, Structura familiei și cerințele educației, ziarul „Scînteia” nr. 7483 din 5 oct. 1967.

11. Idem, ibidem.

Biserică, pentru școală și pentru toate celelalte instituții de educație a tineretului și de formare a viitorilor cetățeni.

Statul este chemat să se ocupe tot mai intens de problema dislocării și transferării locuitorilor de la sate la orașe. Această problemă este tot mai mult adâncită, studiată, planificată, îndrumată și controlată în sensul ca aceste familii să fie ajutate, să fie susținute întru păstarea bunelor moravuri și continuarea tradițiilor sănatoase. Familiile acestea trebuie ajutate pas cu pas și clipă de clipă pentru ca trecerea lor de la un fel de viață la altul să se facă fără zguduiri, fără crize lăuntrice și mai ales fără prăbușiri.

La rîndul ei Biserica e datoră să se intereseze de-aproape, de soarta, de felul de viață, de păstrarea și desăvîrșirea vieții morale a credincioșilor transplantați de la sate la orașe. O grijă cu totul deosebită trebuie acordată păstoririi, bunei îndrumări a acestor familii creștine mai ales în faza primă a descinderii lor în orașe, cînd pericolul rătăcirilor și al prăbușirilor este mult mai mare. Problema locuințelor este și rămîne o problemă de mare actualitate, care interesează de-aproape pe toți factorii de răspundere ai societății moderne.

Statul, Biserica, școala, presa și toate celelalte instituții de educație modernă sînt datoră să facă tot ceea ce este posibil spre a păstra, spre a consolida și desăvîrși viața morală a familiei moderne.

Bărbaților trebuie să li se arate clar condițiile de viață modernă în cadrul familiei și ei trebuie să consimtă și să se obișnuiască cu aceste condiții. Trăinicia familiei moderne pretinde ca și bărbatul să se preocupe și să depună toate eforturile posibile, alături de femeie, pentru procurarea celor necesare vieții familiei și să lucreze intens zi de zi și clipă de clipă pentru satisfacerea tuturor nevoilor familiei și chiar pentru păstrarea ordinii și a curăteniei din casă. Bărbatul trebuie obișnuit cu ideea că munca depusă pentru împlinirea nevoilor familiei nu prejudiciază și nu coboară cu nimic prestigiul și demnitatea lui de bărbat. Dimpotrivă, această demnitate crește și sporește atunci cînd bărbatul muncește conștiincios, alături de femeie, pentru împlinirea și satisfacerea tuturor necesităților familiei.

Femeilor de astăzi trebuie de asemenea să li se arate clar și răspicat că viața modernă pretinde mult mai mult femeii decît în trecut. Femeia de astăzi trebuie să fie titrată, calificată, și muncitoare alături de bărbat în toate compartimentele

vieții, dar în același timp ea trebuie să fie conducătoarea căminului familial, să fie soție, mamă și gospodină desăvârșită în cadrul familiei.

Deci condițiile de viață ale familiei moderne pretind atât bărbatului cât și femeii orientări noi, obligații noi, debarasări de orice prejudecăți, de orice concepții învechite și angajări hotărâte la împlinirea tuturor îndatoririlor pe care le reclamă viața, sănătatea și trăinicia familiei moderne. Fără aceste clarificări și fără aceste hotărâri din partea ambilor soți familia modernă se găsește în permanență pe margini de prăpăstii.

INDATORIRILE ESENȚIALE ALE FAMILIEI

a. *Cea dintâi îndatorire esențială a soților este asigurarea trăinicieii, asigurarea durabilității familiei.*

Mîntuitorul Iisus Hristos a subliniat importanța indisolubilității familiei și obligația soților de-a privi la această indisolubilitate ca la un lucru sfînt prin cuvintele: „Ceea ce a împreunat Dumnezeu omul să nu despartă” (Matei 19, 6).

Deci este o poruncă divină ca trăinicia familiei să fie pusă mai presus de orice alte considerații lumești. Datorită acestui fapt fiecare bărbat și fiecare femeie sînt datori ca chiar mai înainte de a păși la actul sfînt al căsătoriei să gîndească serios, să cugete profund și îndelungat asupra tuturor binefacerilor și asupra tuturor greutăților vieții familiale. Candidații la căsătorie sînt obligați să cerceteze amănunțit, să examineze serios existența iubirii reciproce, existența afinităților sufletești, existența potrivirilor de caracter, existența unei mentalități dacă nu comună cel puțin apropiată. Acestea sînt elementele esențiale care formează chiagul și asigură trăinicia viitoareii familii. Fără iubire curată, fără afinități sufletești, fără cinstire și prețuire reciprocă, fără unitate de gîndire și simțire, fără năzuințe și idealuri comune nu este posibil a se întemeia o familie durabilă, o familie trainică.

În același timp și în aceeași măsură viitorii soți trebuie să se hotărască eroic și să mobilizeze întreaga lor voință spre a face din familia lor o cetate nebiruită, o cetate în stare să înfrunte toate furtunile, toate ispitirile veacului, toate greutățile zilei și toate vrăjmășiile închipuite și neînchipuite. Familia trebuie să fie în permanență o fortăreață în care răul din afară să nu pătrundă, iar unitatea și armonia ei lăuntrică să se păstreze totdeauna nealterate, nepătate. Numai în felul acesta, adică, acționînd cu știință și conștiință, cu dorință și voință și cu stăruință continuă întru consolidarea, întru apărarea și menținerea vieții familiale se asigură în mod cert sănătatea, viabilitatea și trăinicia familiei.

Viața modernă, cu schimbările ei profunde și rapide în toate compartimentele existenței, a afectat puternic și concepția despre familie. În mare parte tineretul de astăzi nu mai privește la familie cu seriozitatea necesară. În mare parte tineretul de astăzi a socotit că și căsătoria este un

act obișnuit, un lucru comun, care se poate schimba de la o zi la alta, după bunul plac al fiecăruia, care se face astăzi când îmi convine și se desface mâine când nu-mi mai convine. Din această greșită concepție au derivat nesfârșitele neînțelegeri între soț și soție, practicarea unui sport inadmisibil și în acest compartiment intim al vieții omenеști, părăsirea căminului conjugal, extravagantele condamnabile și în cele din urmă cereri de divorț.

Sesizînd existența acestui rău, Conducătorii noștri de Stat au luat la timp măsurile necesare pentru curmarea abuzurilor și pentru asigurarea trăinicieii familiei.

În concepția noii orînduiri socialiste din țara noastră familia este considerată ca o instituție de bază a societății și de aceea i se acordă întreagă prețuirea și întreg ajutorul necesar. Înalta prețuire și substanțiala ajutorare a familiei din partea statului s-au concretizat în alcătuirea și publicarea „Codului familiei“, lege votată de Marea Adunare Națională a Republicii Populare Române în ziua de 29 decembrie 1953. Prin acest cod se reglementează în chip pozitiv căsătoria și familia, acordîndu-se o deosebită grijă mamei și copilului.

Pentru combaterea unei mentalități nesănătoase a unor oameni căsătoriți, care se adresau cu multă ușurință tribunalelor, cerînd desfacerea căsătoriei pe motive cu totul neîntemeiate și pentru a frîna în același timp înclinarea cu ușurință a Tribunalelor de a da urmare unor asemenea cereri de divorț, Consiliul de Stat a modificat unele articole din Codul familiei și din Codul de procedură civilă. Prin aceste modificări, aduse mai ales art. 37 și 38 din Codul familiei, se precizează că, prin divorț, căsătoria se poate desface numai în cazuri excepționale, iar „Înstanța judecătorească nu poate desface căsătoria prin divorț, decît atunci cînd, datorită unor motive temeinice, raporturile dintre soți sînt atît de grav și iremediabil vătămăte, încît continuarea căsătoriei este vădit imposibil pentru cel care cere desfacerea ei“.

Modificările aduse art. 613 din Codul de procedură civilă, prevăd că cererile de desfacerea căsătoriei nu mai pot fi judecate în fond decît după ce se va da soților timp de gîndire, pînă la un an și jumătate, spre a se împăca.

Prin toate aceste modificări, ca și prin urcarea taxei de timbru pentru acțiunea de divorț, la 3000 pînă la 6000 lei, Conducerea de Stat urmărește frînarea dezmățului și asigurarea trăinicieii familiei.

b. O a doua îndatorire esențială a soților este nașterea de prunci.

Dumnezeu a poruncit primilor oameni, zicînd: „Fiți rodnic și vă înmulțiți și umpleți pămîntul, și-l stăpîniți...“ (Geneză 1, 28). Deci nașterea de copii este o poruncă divină, este o obligație sfîntă a fiecărei familii, este chiar scopul principal al întemeierii familiei. Numai prin nașteri de prunci se perpe-

tuiază părinții, se perpetuiază familia și se asigură continuarea neamului omenesc în lume. Fără copii se stinge definitiv viața părinților, se stinge viața familiei și încetează perpetuarea neamului omenesc în lume.

În concepția creștină, copiii sînt o binecuvîntare a lui Dumnezeu, iar lipsa de copii este încercarea aspră sau chiar o pedeapsă a cerului și adeseori o dovadă a degenerării sufletești și trupești, o stîlcire a frumuseților spirituale ale soților, o părăginire și sălbătăcire a raiului familial, o dezertare condamnată de la împlinirea poruncilor dumnezeiești și în același timp o nesocotire și a tuturor legilor naturale.

Mîntuitorul Iisus Hristos a iubit și a prețuit în chip deosebit pe copii. În împrejurarea în care anumite mame și-au adus copiii la Mîntuitorul, ca să-i binecuvînteze, iar Apostolii au încercat să le împiedece, certîndu-le pentru îndrăzneala lor, Mîntuitorul s-a supărat și a poruncit, zicînd: *„Lăsați pruncii să vie la mine și nu-i opriți, că unora ca aceștia este împărăția lui Dumnezeu”*. Adevăr zic vouă: „Cine nu va primi împărăția lui Dumnezeu ca un prunc, nu va intra într-însa. Și luîndu-i în brațe, și-a pus mîinile peste ei și i-a binecuvîntat pe dînșii“ (Matei 19, 13—15; Marcu 10, 13—16).

Morala creștină susține cu tărie împlinirea poruncii divine, ca femeia „în dureri“ să nască prunci și prin aceste dureri să ajungă la cea mai sublimă bucurie, la cea mai înaltă fericire, la aceea de-a fi mamă, de a fi dat întruchipare vieții, de a fi născut prunci nevinovați. Morala creștină respinge orice încercare de limitare a nașterilor, respinge malthusianismul și neo-malthusianismul, ca și fecundările artificiale și socotește un păcat greu folosirea oricăror mijloace anticoncepționale. Nimic pe lume nu poate aduce soților mai multă bucurie și fericire și familiei mai multă trăinicie decît nașterea pruncilor. Copiii fortifică temeliile familiei, ei unesc în gînduri și simțiri pe părinți, ei dau rosturi superioare existenței familiei, ei pricinuesc zămislirea celor mai frumoase idealuri ale părinților, ei asigură continuitatea vieții și întreg viitorul fericit al familiei, al neamului și al lumii întregi. De aceea scria cu drept cuvînt poetul: „Păzește, Doamne, pe toți cei dragi ai mei de a vedea vreodată o primăvară lipsită de flori, o colivie goală, un stup fără albine și casă fără prunci. Dăruiește fiecăruia să guste proverbul poporului nostru: „Mulțimea copiilor fericirea românului“ (Mama, Oradea 1944).

Datorită însă unui „modernism“ rău înțeles și condamnatul interpretat, la care s-a adăugat existența unui egoism feroce, multe familii „zise moderne“ au făcut și fac tot ceea ce este posibil și imposibil pentru a nu avea copii. Se etalează fel și fel de motive spre a justifica lupta împotriva copilului. Lipsa de confort, lipsa posibilităților materiale, lipsa unui spațiu locativ îndestulător, lipsa de timp liber pentru îngrijirea copiilor, imposibilitatea de a suporta greul sarcinii, durerile facerii, zgomotul produs de copii etc., etc., sînt tot atîtea motive aduse împotriva nașterilor de prunci. Desigur, unele din aceste motive conțin elemente care cer cercetare, studiere și rezolvare pozitivă. Ele nu sînt însă dogme, nu sînt nici probleme insolubile, care să ducă la justificarea atitudinii de-a fi împotriva nașterilor de prunci.

Realitățile vieții de pe întreg globul pămîntesc fac dovada că lipsa nașterilor de copii, sau, reducerea nașterilor la unul sau doi copii într-o familie, este un fenomen care apare tocmai în țările înaintate și la popoarele cu un standard de viață ridicat, apare în straturile sociale cele mai bine situate din punct de vedere material. Cultura, civilizația materială și buna stare a oamenilor n-au stimulat nici unde nașterile de prunci, ci chiar dimpotrivă. Deci, adevărul este că nu motivele invocate sînt cauza reală a lipsei de nașteri. Adevăratele motive care determină lipsa nașterilor de prunci sînt în primul rînd de ordin elic, de ordin religios-moral, sînt dorințele așa zisei „societăți evolute“ de a nu avea greutate, de a trăi cît mai comod posibil, de a nu face eforturi, de a nu fi stîngherită de nimeni și de nimic în programul ei de plăceri zilnice, de distracții și confort.

Microbul acestei îmbolnăviri moderne a infectat în bună parte și familiile din țara noastră. Factorii de răspundere de la Conducerea țării, sesizați de acest fenomen îngrijorător, care afectează atît sănătatea femeii cît și scăderea natalității, mai ales în urma aplicării, cu prea multă lipsă de discernămint și de răspundere pentru interesele superioare ale poporului și ale patriei, a Decretului nr. 463 din 1957, pentru încuviințarea întreruperilor de sarcină,¹² au luat măsuri energice spre a pune capăt abuzurilor și a remedia stările îngrijorătoare cu privire la natalitatea țării. De aceea au întocmit un nou Decret, abrogîndu-se Decretul din 1957. Noul Decret al Consiliului de Stat,¹³ nr. 770 din 29 septembrie 1966 prevede ca normă generală următoarele: „Întreruperea cursului sarcinii este interzisă“. În cazuri excepționale, cînd se constată o stare patologică gravă, care pune în pericol viața femeii, se admite întreruperea sarcinii cu aprobare specială dată de către o comisie medicală, raională sau orășănească, instituită în acest scop prin Decizia Comitetului Executiv al Sfatului Popular Regional sau al orașelor București și Constanța. Efectuarea întreruperii sarcinii în alte condiții decît cele prevăzute în acest Decret, constituie infracțiune și se pedepsește potrivit dispozițiilor Codului penal (art. 7).

Medici specialiști, academicieni și oameni de știință au arătat prin studii documentate și prin articole de ziar cît de grave sînt consecințele pentru sănătatea femeii și pentru eventualii ei urmași din cauza întreruperii

12. Decretul nr. 463, pentru încuviințarea întreruperilor de sarcină, a fost publicat în Buletinul Oficial, nr. 26 din 30 sept. 1957.

13. Decretul Consiliului de Stat nr. 770 din 29 sept. 1966, publicat în Buletinul Oficial al Republicii Socialiste România, nr. 60 — parte I, din 1 oct. 1966

cursului sarcinii. La fel s-a arătat cât de păgubitoare este întreruperea abuzivă a sarcinii pentru potențialul biologic al neamului și pentru viitorul patriei.¹⁴

Consiliul de Stat a emis, odată cu Decretul nr. 770/1966, pentru reglementarea întreruperii cursului sarcinii, și Decretul nr. 771 din 29 septembrie 1966, pentru modificarea unor articole din Codul penal¹⁵ prin care se pedepsește infracțiunea de avort, cu sancțiuni corespunzătoare pericolului social pe care-l prezintă această infracțiune.

În același timp Conducerea noastră de Stat a luat o serie întreagă de măsuri menite să stimuleze creșterea natalității, îmbunătățirea condițiilor de ocrotire a mamei și a copilului și de susținere continuă a familiei. Datorită acestor măsuri s-au înființat și amenajat case noi pentru nașteri, dispensare, creșe, case ale copilului, grădinițe de copii etc., etc. La fel s-au luat măsuri și s-a legiferat acordarea unei indemnizații de 1000 lei mamei care naște al treilea copil, s-au prevăzut ajutoare de sarcină și lehuze, prelungirea concediului pentru nașteri, încadrarea femeilor, cu copii în vîrstă pînă la 7 ani, în producție cu jumătate normă, acolo unde specificul muncii permite acest lucru și alte multe asemenea avantaje.

Măsurile acestea luate de Conducătorii Statului nostru prin Decretele amintite și prin diferite dispoziții sînt o adevărată binefacere, care ajută puternic creșterea natalității, asigură sănătatea fizică și morală a familiei și în același timp asigură viitorul strălucit al poporului nostru.

c. O a treia mare îndatorire a părinților este aceea a creșterii, a educării copiilor.

Toți părinții din lume trebuie să știe că ei nu sînt numai ființele acelea care dau naștere trupească copiilor, ci sînt și trebuie să fie mai ales ființele acelea care au datoria să dea și naștere spirituală, să facă creșterea și educarea copiilor lor. Lucrarea aceasta de creștere, de educare, de formare a viitorilor membri ai societății este mult mai grea decît nașterea însăși, este o lucrare sistematică și de lungă durată, o lucrare care cere cunoștințe speciale, pricepere, răbdare și stăruință neobosită.

Dumnezeu și natura a înzestrat pe părinți cu toate însușirile esențiale necesare îndeplinirii acestui rol mare de educatori ai copiilor lor.

14. A se vedea în această privință St. Milcu, Medicul și responsabilitatea lui față de generațiile viitoare, în ziarul „Scînteia” nr. 7139 din 22 oct. 1966; Dr. conf. Mircea Bulgaru, Expresia înaltei responsabilități a generațiilor de azi pentru viitorul poporului român, ziarul „Scînteia” nr. 7174 din 26 noiembrie 1966 etc.

15. Publicat în Buletinul Oficial nr. 60 — partea I — din 1 oct. 1966.

Se știe că opera de educare pretinde ca educatorul să aibă în primul rînd o iubire caldă, curată și sinceră față de ființa care trebuie educată. Se pretinde apoi ca educatorul să aibă o răbdare îngerească, o răbdare nelimitată și în același timp un spirit de jertfă totală, de dăruire integrală pentru îmbogățirea spirituală a celui ce urmează să fie educat. În cele din urmă se cere conștiință clară, voință neînduplecată și cunoașterea metodelor, a mijloacelor de a îndeplini rolul de educator.

Se știe că nimeni pe lume nu poate iubi pe copil cu o iubire mai caldă, mai curată și mai desăvîrșită decît părinții lui. La fel, nici o altă ființă de pe lume nu poate avea răbdarea și jertfelnicia pe care le au părinții pentru copiii lor. De aceea, părinții au fost totdeauna, sînt și vor fi mereu cei dintîi, cei mai naturali și cei mai buni educatori ai copiilor lor. Părinții completează iubirea, răbdarea și jertfelnicia cu o autoritate naturală, pe care numai ei o pot avea față de copiii lor.

Datorită existenței acestor însușiri, acestor podoabe cerești, sădite în ființa părinților, s-a spus adeseori și se spune mereu și astăzi că nimeni pe lume nu poate înlocui integral pe părinți în opera lor de educare a copiilor. „Ori cît de pregătite și de ideale ar fi persoanele acelea care sînt puse să facă educație în familii, în creșe, în grădinițe de copii, în școli și în alte instituții de creștere și educare — instituții întemeiate de Biserică, de Stat sau de alte asociații — ele rămîn totdeauna niște persoane care încearcă să suplinească lipsa părinților, dar ele nu vor reuși niciodată să facă integral înlocuirea acestora în opera de educație a copiilor”.¹⁶ Părinții au fost și vor fi totdeauna cei mai ideali educatori. Cunoscînd, desigur, acest adevăr, Napoleon I a spus, cu prilejul vizitei făcută la cel mai de seamă institut de educație pentru fete al Franței, Doamnei de Campan, directorul acestei instituții, următoarele cuvinte: „Doamnă, cea mai înaltă și mai frumoasă datorie a domniei tale este să lași ca aceste fete să fie crescute de mamele lor, de părinții lor!”

Influența pe care părinții o exercită asupra copiilor este hotărîtoare pentru întreaga lor viață. De această educație depinde în cea mai mare parte întreg viitorul copiilor, al familiilor și al societății. În special influența pe care părinții o exercită în primii ani ai vieții copilului determină întreaga lui conduită și orientare în viitor. Toate cercetările pedagogice și toate experiențele făcute secole de-a rîndul ne arată că educația omului se face în primul

16. A. Heinen, *Die Familie, ihre Gefährdung und Pflege*, p. 82.

rînd în cei șapte ani de acasă. Primele impresii care străbat acum în sufletul copilului se imprimă puternic și statornic în aceste suflete curate și ele rămîn neșterse și determină în mare măsură însăși natura omului viitor. În această epocă părinții seamănă și sădesc în terenul curat și fraged al copiilor tot ceea ce va crește și se va dezvolta ulterior în viața lor. Atmosfera familiei este climatul în care cresc și se formează oamenii viitorului. Prin mii și mii de pori pătrund acum în ființa copilului toate concepțiile de morală, toate concepțiile de viață ale părinților. Exemplul lor de viață, armonia și frumusețea vieții lor influențează în chip pozitiv asupra copiilor, așa precum lipsa de exemplu a părinților influențează în chip dezastruos asupra copiilor.

În special influența mamei, care prin natura lucrurilor petrece mai mult în preajma copilului mic și e chemată să se ocupe mai stăruitor de creșterea lui, este mai hotărîtoare. De aceea s-a spus că cea mai mare fericire pentru un copil este să aibă o mamă bună, o mamă conștientă de rolul ei de educatoare.

Dacă mama este inima familiei, tata este creierul ei. Dacă mama este reprezentanta iubirii nemărginite și a tuturor simțămintelor curate și superioare, tata reprezintă și întruchiează în familie autoritatea și disciplina, elemente tot atît de necesare educării ca și iubirea. Deci tata împreună cu mama alcătuiesc o singură unitate, o singură forță educativă în cadrul familiei.

Dacă, în general, părinții au iubirea, au răbdarea și spiritul de jertfă necesare unei bune educări, părinții nu au totdeauna conștiința și știința necesară îndeplinirii acestei lucrări grele. De aceea, pentru îndeplinirea rolului de educatori în cadrul familiilor creștine, părinților trebuie să li se atragă mereu atenția asupra îndatoririlor lor de educatori, asupra răspunderii mari pe care o au în fața lui Dumnezeu și în fața istoriei de creșterea pe care o dau copiilor lor. În același timp majoritatea părinților trebuie ajutați, trebuie îndrumați și lămurii pînă în cele mai mici amănunte cu privire la cunoștințele pe care trebuie să le predea zi de zi și an de an, precum și la metoda de predare a acestor cunoștințe. Răspunderea pentru păstrarea trează a conștiinței părinților creștini și pentru predarea cunoștințelor necesare copiilor lor, o au pretutindeni păstorii de suflete, preoții. De aceea fiecare preot trebuie să fie pe deplin conștient de faptul că va răspunde în fața lui Dumnezeu, în eternitate și cu sufletul său de îndeplinirea acestei mari îndatoriri profesionale.

Atunci cînd fiecare preot își face pe deplin datoria întru lămurirea și îndrumarea educatorilor firești ai copilului, adică a părinților, atunci buna educație, buna creștere se face în chip sigur în cadrul fiecărei familii creștine.

Conducerea noastră de Stat a luat și în privința bunei creșteri a copiilor anumite măsuri pozitive, măsuri împotriva părinților care ar neglija această îndatorire. Așa b.o. „dacă sănătatea sau dezvoltarea fizică a copilului este primejduită prin purtarea abuzivă sau prin neglijență gravă în îndeplinirea îndatoririlor de părinte, ori dacă educarea, învățătura sau pregătirea profesională a copilului nu se face în spirit de devotament față de Republica Socialistă România, instanța judecătorească, la cererea autorităților tutelare, va pronunța decăderea părintelui din drepturile părintești.¹⁷

Avînd în vedere importanța cu totul deosebită a familiei, influențele negative ale modernismului exercitate asupra vieții de familie, trebuie să recunoaștem că măsurile luate de către Conducerea noastră de Stat pentru salvarea și reînsănătoșirea vieții familiale sînt bine venite și necesare. Ele trebuie susținute din toate puterile și promovate de către toate instituțiile și de către toți factorii de răspundere pentru viitorul patriei și al poporului nostru.

Pr. Dr. SPIRIDON CÂNDEA

Profesor la Institutul Teologic Universitar, Sibiu

---

17. Eugen A. Barasch, Ion Nestor, Savelly Zilberstein, Ocrotirea părintească (Drepturile și îndatoririle părinților față de copiii minori), București, 1960, p. 174.

PREDICĂ LA DUMINICA XXII DUPĂ RUSALII

„Și a murit săracul și a fost dus de îngeri în sinul lui Avraam“ (Luca 16, 22).

Pericopa evanghelică de azi (Luca 16, 19—31) cuprinde una din cele mai frumoase parabole ale Mântuitorului: aceea a bogatului nemilostiv și a săracului Lazăr. Actualitatea ei — dealtfel permanentă ca întreaga învățătură a Mântuitorului — iese azi în plin relief, ea avînd un viu și profund ecou în spiritul vremii de azi. Drept aceea, vom încerca a desluși adîncă semnificație a acestei parabole pentru vremea noastră.

Semnificația morală a parabolei este incalculabilă. Nimic mai sesizant și mai puternic pentru a feri pe cei avuți de seducerile unei vieți petrecute în egoism, care este *inuman* prin el însuși. De asemenea, interesul doctrinal, pe care-l prezintă parabola, nu este mai prejos, întrucît Iisus arată aici ce înțelege prin mîntuire și prin pierderea sufletului.

Parabola aceasta este o istorioară mișcătoare luată din viața omenească cu scopul de a desprinde din ea o învățătură de utilitate practică. Ea urmărește să ne pună în față două tipuri de oameni cu totul deosebite, pentru a desprinde din modul lor de viață și din destinul lor, învățătura despre necesitatea ca omul să folosească bunurile sale după voia lui Dumnezeu. Prin ea, Mîntuitorul pune în lumină o nouă față a acestei probleme deosebit de serioase, arătînd — prin exemplul mult grăitor al unui bogat nemilostiv — unde duce pînă la urmă posedarea de averi pămîntești, dacă acestea nu-s folosite decît pentru bucuria personală, în loc de a face din ele instrument pentru a-și face prieteni în cer.

Întregul unitar și indisolubil al acestei parabole cuprinde o dramă compusă din două acte: primul (v. 19—21) se desfășoară pe pămînt iar al doilea (v. 22—31) în lumea cealaltă. În ambele acte întîlnim o izbitoră deosebire între starea celor două persoane în jurul cărora se desfășoară acțiunea.

În primul act ne sînt prezentate — fără o aluzie la moralitatea lor — cele două personaje ale pericopei, trăind unul aproape de celălalt în viața aceasta pămîntească, dar în situații cu totul deosebite.

Primul este „un om bogat“, de neam iudeu, al cărui nume Mîntuitorul nu-l menționează din cauza că el nu merită să fie înscris în cartea vieții. Din două trăsături de penel — semnificative și vivante — divinul Învățător ne înfățișează viața sensuală și mondenă a bogatului nemilostiv:

una privește îmbrăcămintea iar cealaltă hrana. Prima trăsătură: „se îmbrăca în porfiră și în in de mare preț”, adică în purpura strălucitoare de Tîr și în inul fin de Egipt, tot așa de alb ca zăpada, care erau la fel de celebre în vechime. Aceste stoffe, care erau uneori tot atît de costisitoare cît greutatea lor în aur, furnizau pe atunci nobililor și bogaților cele mai somptuoase veșminte ale acestora. Din purpură se făcea de obicei haina exterioară: mantoul, iar din in alb se confecționa haina interioară: tunica. Prin asocierea lor se obținea o grațioasă combinație de culori.

A doua trăsătură: „petrecea în fiecare zi, înconjurat de slavă”, subliniază faptul că *luxul* îmbrăcămintei se adaugă *luxul* mesei: viața sa era un ospăț continuu.

Cîtă putere de expresie și de redare în aceste cîteva cuvinte! Nu se poate zăgăvi mai bine — în două trăsături de penel — o viață de trîndăvie, de dulceață, de neconținute și splendide ospețe, de magnificență cu totul neobișnuită. Mîntuitorul îi reproșează, în fond, acest cult adus trupului (cărni) și duritatea sa inumană față de săracul Lazăr; el apare cu totul *inuman*: atît de larg pentru plăcerile sale și acelea ale prietenilor săi, el nu are nimic de dat săracului Lazăr. Cu toate că-n ochii lumii contemporane lui trecea drept un „inocent desăvîrșit”, el va fi condamnat de Dumnezeu, pentru că a uitat cu totul de *funcția socială* și *umanitară* a averii.

Portretul săracului este ceva mai dezvoltat, cuprinzînd descrierea unei stări de suferință. Din primul moment, contrastul e izbitor: după acela al celei mai mari fericiri vremelnice, ne apare în față tabloul celei mai negre mizerii. După cum remarcă just și sugestiv Fer. Augustin: „Lumea dădea un nume bogatului și trecea sub tăcere pe acela al săracului, Mîntuitorul trece sub tăcere numele bogatului și menționează pe acela al săracului”. Numele de „Lazăr”, purtat și de către prietenul intim al lui Iisus, fratele Martei și al Mariei (Ioan 21, 4), pare să fie o contracțiune a cuvîntului *Lé ézer*, adică „auxilio destinatus”, dar e considerat mai frecvent ca o formă prescurtată a lui *Eléazar*, adică „Deus auxilium”.

În ambele cazuri, numele săracului este plin de semnificație. Săracul e destinat ajutorului nostru și se impune în fața lui Dumnezeu prin încrederea neștrămutată în El și prin ținuta sa morală în fața suferințelor!...

Săracul Lazăr „zăcea la porțile lui plin de bube”. Aruncat de prietenii săi care l-au adus și l-au abandonat la intrarea principală a casei bogatului cu gîndul că acesta-i va veni generos în ajutor, Lazăr zăcea „plin de bube”. La cea mai neagră sărăcie, se adăuga o boală îngrozitoare. La chinul pricinuit de ulcere, se adăuga foamea, căci în casa bogatului nu se practica obiceiul de a împărți celor lipsiți resturile de la masa bogatului. Lazăr era părăsit de toți și nu avea ca însoțitori decît pe cîinii din stradă, care se strîngeau în jurul său și-i disputau — poate — și bruma de hrană, și pe care bietul om nu-i putea alunga și nici să-i împiedice a-i linge ranele.

Bogatul știa de toate acestea, dar nu intervenea cu nimic, încît Lazăr „ar fi poftit să se sature din ce cădea de la masa bogatului”, dar nici atît nu primea: nimenea nu-i dădea nimic, căci servitorii bogatului — formați după chipul stăpînului lor — erau inumani ca și el. Este de tot clar că nici unul, nici alții nu aveau inimă, nu aveau simț uman!...

Nu era deajuns atîta durere, ci se adăuga alta: „Ci cîinii venind lîngeau bubele lui” — trăsătură dramatică și profund mișcătoare: incapabil să se apere, Lazăr este silit să sufere crudele lovituri de limbă ale cîinilor de pe străzile Orientului, care rățăceau fără stăpîn și mereu flămînzi.

În actul al II-lea al dramei, sîntem transportați dintr-o dată pe tărîmul celeilalte lumi, în care îi regăsim pe cei doi eroi ai parabolei noastre. Dar rolurile lor sînt acum cu totul schimbate. De data aceasta, Lazăr este prezentat în primul rînd.

Moartea trupească vine, în fine, să-l elibereze pe Lazăr de cruntele sale suferințe; mai mult: abia intrat în cealaltă viață, îl vedem acoperit de cînte și bucurîndu-se din plin de fericirea rezervată celor aleși. Cel părăsit odinioară de oameni, acum este servit de spiritele cerești, care-l duc în sălașul fericîților, în „sînul lui Avraam”, cuvînte care exprimă dulce odihna și fericirea celor aleși. Astfel, Lazăr, care nu mai avea societate decît pe cîinii vagabonzi, devine fiul iubit al lui Avraam și odihnește la sînul acestuia.

Curînd după Lazăr, moare bogatul. În contrast cu umila înmormîntare a lui Lazăr, i se fac funeralii splendide, conform bogăției și rangului său. Aruncat în fundul iadului, bogatul „ridică ochii” spre rai și vede de departe pe Avraam și pe Lazăr în sînul lui.

Credința noastră sesizează ușor realitatea care se ascunde sub acest mod de a vorbi: — aceeași parabolă ne deschide o fereastră către lumea de dincolo, către iad și rai. În felul acesta Mîntuitorul dă la o parte vîlul ce ascunde tainele viitorului; din această parabolă putem vedea ce se petrece în lumea de dincolo. În trăsături puține, dar vii și grăitoare, Mîntuitorul ne descrie în mod sublim chipul lumii acesteia și pe acela al lumii de dincolo în contrastele lor izbitoare — toate apărînd pe fundalul unei mari și desăvîrșite unități.

Văzînd pe Avraam și pe Lazăr în sînul lui, bogatul strigă cu puterea unui glas stîrnit de durere și care vrea să se facă auzit: „Părinte Avraame...” În acest chip, se angajează un dialog de cel mai viu interes între condamnat și Părintele credincioșilor (v. 24—31). Dar acesta refuză — pe motive puternice — cele două implorări ale bogatului nemilostiv.

După un „fie-ți milă de mine” emfatic, auzim prima cerere: „trimite-l pe Lazăr...”, adică îl face pe acesta mijlocitor între Avraam și el pentru împlinirea modestei sale cereri. Simțînd că nu poate obține eliberare totală, condamnatul cere o ușurare a suferințelor sale prin bunele servicii ale lui Lazăr, făcînd apel la compasiunea lui Avraam.

Avraam răspunde cu un refuz plin de demnitate și delicatețe, care exclude orice sentiment de milă: deși milostiv, sufletul celui sfînt este ținut să se manifesteze în conformitate cu dreptatea lui Dumnezeu. De aceea, Avraam face apel la memoria celui ce suferă pentru a-l duce pe el însuși la concluzia c-ar fi injust să-i asculte cererea: s-a bucurat pe pămînt cum a dorit. Acum, în urma unei drepte judecăți, situațiile sînt cu totul răsturnate și s-a sfîrșit: trebuia să-i ajungă faptul că s-a desfătat din plin pe pămînt. Acum trebuie să înțeleagă că nu mai are nici un bine de nădăjduit.

Pe lîngă aceasta, bogatul cere un lucru nu numai nedrept, ci și imposibil: abisul mare și încremenit — prăpastia ce desparte iadul de rai

— este veșnic și sentința ireversibilă. De aici rezultă clar cât de grav este păcatul egoismului!...

La cererea următoare (v. 27—28), Avraam îi răspunde tot cu un refuz, motivînd că împietrirea inimii pervertite și degradate de lăcomia după avuții este așa de persistentă, încît nici învierea cuiva din morți n-o poate îndupleca să-și schimbe modul de viață (v. 29—31).

Din adîncă semnificație morală a parabolei desprindem: Bogăția în sine nu este un păcat, după cum nici sărăcia în sine nu este o virtute. *Valoarea lor morală atîrnă de atitudinea credinciosului față de ele.* Bogatul nu are parte de iad pentru simplul fapt c-a fost bogat, după cum săracul nu intră în rai pentru simplul fapt c-a fost sărac. Greșeala bogatului constă în faptul c-a folosit averile sale în mod cu totul egoist și a uitat cu totul de *funcția socială* a acestora. Meritul săracului nu este acela c-a acceptat pur și simplu mizeria cu mîinile încrucișate, ci-n faptul c-a suportat creștineste încercările trimise de Dumnezeu asupra lui, c-a trecut cu succes strălucit examenul la care l-a supus Dumnezeu.

Încătușate în ghiarele nemiloase ale egoismului, avuțiile — materiale și spirituale — devin pricină de mizerie, de pustiire, de moarte duhovnicească (păcat). Căci avuțiile rodesc bogat și fericitor — atît pentru ins, cît și pentru colectivitate — numai dacă ele sînt stropite și fecundate de roua *iubirii de Dumnezeu și de aproapele*. În acest caz, ele se revarsă în fapte generoase de binefacere trupească și sufletească.

De unde rezultă că pierzania sufletului izvorăște din egoism, iar calea ce duce la mîntuirea sufletului este dăruirea din plin pentru alții.

Înmulțit azi în nenumărate exemplare de oameni care sufăr crunt de foame și de mizerie în general, săracul Lazăr reprezintă simbolic și în miniatură pe toți cei destinați de Dumnezeu ajutorării noastre frățești, indiferent de poziția lor geografică și spirituală. În toți aceștia trebuie să vedem pe frații noștri „pentru care a murit Hristos” (I Cor. 8, 11) și să-i tratăm ca atare.

În felul acesta realizăm *frățietatea socială*, comuninea în sensul de fraternizare cu semenii noștri prin iubire atotcuprinzătoare față de ei, prin muncă altruistă totală, prin dăruire pînă la uitare de sine în acțiune de ajutorare a semenilor. Totodată, mijlocim *umanizarea* condițiilor de viață socială precum și o mai mare dreptate socială și o pace mai deplină!...

Pr. Prof. CORNELIU SIRBU.

PREDICĂ LA DUMINICA XXIII DUPĂ RUSALII

„A lui (Dumnezeu) făptură sîntem, zidiți întru Hristos Iisus spre fapte bune, pe care Dumnezeu mai înainte le-a gătit ca să umblăm întru ele” (Efes. 2, 10).

Profund mișcat de minunata întocmire a lumii, de măreția Universului, marele profet David exprimă, într-unul din Psalmii săi, rugăciune de mulțumire Marelui nostru Ziditor, care pe toate „cu înțelepciune le-a făcut”.

Privind la rînduielile noastre liturgice, la slujbele care se săvîrșesc în bisericile ortodoxe, gînduri de mulțumire și recunoștință se nasc și în

inimile noastre pentru Părinții bisericești, care, și ei, cu înțelepciune pe toate bine le-au întocmit. S-a spus adesea despre slujbele noastre că cerul coboară pe pământ, cu deosebire atunci când ele se săvîrșesc cu toată sinceritatea, cu toată inima, priceperea și atenția cuvenită.

Ca exemplu imediat privitor la această bună întocmire, să luăm de pildă Evanghelia și Apostolul care s-au citit la Sf. Liturghie de astăzi. Dacă zăbovim puțin asupra pericopei evanghelice (Luca 8, 26—39) cit și a apostolului (Efes. 2, 4—10), vedem cum aceste pericope nu sînt alese la întîmplare, ci, deși sînt la distanță ca proveniență și autor, ele se completează, se armonizează întreolaltă, se explică reciproc.

Astfel, pericopa evanghelică de astăzi ne vorbește de înălțarea Mîntuitorului nostru Iisus Hristos cu un îndrăcit, cu care nimeni dintre conșătenii săi nu putea răzbi. El trăia prin morminte, prin gropi săpate în stîncă adică, și, prin faptele sale, băga groază în ghergheseni, locuitorii din părțile acelea. Cauzele precise ale unor astfel de situații științifice încă nu s-au putut arăta. Viața însă ne demonstrează că persistarea sau preocuparea de cele rele și, mai ales, săvîrșirea deasă a răului duce pe cel în cauză la o stare anormală, de decădere, la o stare ieșită din făgașul frumos al vieții, la o stare de nebunie, de înrăire, de îndrăcire. Sînt desigur rare cazurile, dar ne este dat totuși să vedem cum patimi urîte și dăunătoare, nevîndecate și repetate, pun stăpînire pe unii oameni, care-și pierd complet busola dreaptă a vieții lor. Un bețiv care roade paharele, insultă, bate și strică, un invidios încarnat, un dușman al familiei sale, al părinților și al societății din care face parte, și alții de felul acestora nu sînt oare tot ațîți ghergheseni căzuți sub stăpînirea diavolului, care, după cum îl definește Mîntuitorul cu un alt prilej, este ucigător de oameni și tată al minciunii, potrivnicul binelui și al adevărului (cf. Ioan 8, 44).

Mîntuitorul Iisus Hristos vindecă pe îndrăcitul de care ne vorbește Evanghelia, arătîndu-i o altă cale de urmat în viață, cale despre care ne grăiește mai lămurit Apostolul care s-a citit astăzi. Această cale luminoasă, pe care merg toți oamenii de bine, toți oamenii cu mintea sănătoasă și deplin stăpîni pe voința lor, este calea binelui, a faptelor bune, și asupra ei vom zăbovi puțin în continuarea cuvîntului nostru.

II

Faptele bune exprimă o noțiune mult cuprinzătoare. Tot ce facem sincer și dezinteresat, tot ce facem din dragoste adică și din credința noastră dreaptă pentru semenii noștri, pentru ajutorul și zidirea lor, tot ce facem pentru progresul sau ridicarea societății în care trăim, tot ce facem pentru valorificarea maximă a minunatelor însușiri cu care sîntem înzestrați fiecare, se cuprind în sfera faptelor bune.

Orice faptă bună este o licărire în întuneric, este un dram de lumină. De aceea, lucrarea binelui, a faptelor bune, face din orice creștin sîrguincios un focar sau izvor de lumină, care dă frumusețe și farmec deosebit omului, înălțîndu-l pînă sus la starea îngerească.

Faptele bune se mai pot asemăna apoi cu fructele coapte, care împodobesc un pom roditor. Iată, sîntem încă în plin sezon al culegerii roadelor, luna octombrie, în care ne găsim, fiind declarată la noi în țară luna recoltei.

Este frumoasă, este minunată o vie plină de struguri, este încântătoare o livadă încărcată cu fructe, este odihnitoare imaginea unui măr de pildă, plin de mere coapte, rumenite în toate culorile. Dar este infinit mai frumoasă, este negrăit mai plăcută imaginea unui om încărcat de fapte bune, de roadele dragostei sale de Dumnezeu și de oameni, de roadele muncii sale osîrdnice, curate și cinstite.

După ce vorbește de dragostea cea nemărginită a lui Dumnezeu pentru noi, care, prin Iisus Hristos, ne-a scos din întunericul relelor și din amărârea păcatelor, Sf. Apostol Pavel spune în încheierea Apostolului de la Sf. Liturghie de astăzi că a lui Dumnezeu „făptură sîntem, zidiți întru Hristos Iisus spre fapte bune, pe care Dumnezeu mai înainte le-a gătit ca să umblăm întru ele” (Efes. 2, 10).

Lucarea faptelor bune, a tot ce este frumos și înălțător ține deci de destinul ființial al omului. Pășirea pe această cale este chemarea noastră de căpătii în această lume. În preștiința sau în planul măreț și veșnic al lui Dumnezeu, lucrarea binelui a constituit aspectul esențial al zidirii omului. De aceea, numai făcînd binele existența noastră își primește adevăratul sens. Aceasta pentru simplul motiv, că lucrarea binelui nu numai că ferește de decădere, ca cea a îndrăcitului din Evangheia de astăzi, ci îl înalță pe om, îl face mai om, îl apropie de Dumnezeu, Creatorul său. Mai știm apoi, că numai lucrarea binelui, numai faptele bune aduc după ele adevărata bucurie a vieții.

De la început deci, menirea noastră a fost aceea de a tinde mereu spre Dumnezeu — Frumusețea și Binele absolut — prin a trăi în armonie pe acest pămînt, prin a ne ajuta frățește întreolaltă, prin a avea o inimă largă unii față de alții. Așa se face că cu mii de ani în urmă, încă Vechiul Testament abundă în îndemnuri și porunci chiar privitoare la lucrarea faptelor bune. „Nu zăbovi a face bine celui ce are nevoie, cînd ai puțința să-l ajuți” — spune înțeleptul Solomon. „Căutați binele și nu răul ca să fiți vii. Urîți răul și iubiți binele” — îndeamnă cu stăruință profetul Amos (5, 14—15). „Judecați după pravila cea dreaptă, fiți milostivi și îndurători unii față de alții, nu apăsați pe văduvă, pe orfani, pe străin și pe cel sărman și nimeni să nu pună la cale fărădelegi în inima lui împotriva semenului său” — citim și la Zaharia (7, 9—10).

Folosindu-se de o imagine luată din viața agricultorilor, profetul Asea zice: „Sămănați-vă fapte bune!” (10, 12), priviți la muncitorii agricoli, parcă ar vrea să spună, luați seama la munca lor și așa cum aceștia aruncă cu hărnicie, cu mîna plină și cu toată nădejdea, sămînta în pămînt, la fel și voi semănați fără spîrcenie, din belșug faptele bune. „Inima necăjită nu o tulbura — găsim în cartea lui Iisus Sirah — și nu întîrzia a da celui lipsit”. Și tot aici întîlnim și minunatele cuvinte: „Să nu fie mîna ta întinsă a lua și strînsă a da” (Iisus Sirah 4), căci „mai fericit este a da decît a lua”, ca să folosim tot un cuvînt al Scripturii.

Lucrarea binelui, a faptelor bune ne-o reamintesc cu deosebire Mîntuitorul nostru Iisus Hristos, Sfinții Săi Apostoli și Sfinții Părinți, cu toți dovedind în viața lor că trăiesc nu ca să li se slujească, ci ca să slujească semenilor, binelui obstesc, binelui general.

„Voi prietenii mei sînteți de veți face toate cîte am poruncit vouă” — se adresează Mîntuitorul ucenicilor Săi și nouă tuturor. Așa după cum

am mai amintit, lucrarea faptelor bune imprimă făptuitorului o aureolă deosebită, o înălțătoare lumină morală, cum ne arată și ne confirmă și Mîntuitorul Iisus Hristos cînd ne poruncește, zicînd: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, ca văzînd ei faptele voastre cele bune să mărească pe Tatăl vostru cel din ceruri“ (Matei 5, 16).

Dintre scrierile Sfinților Apostoli, epistolele Sf. Pavel cu deosebire sînt mai bogate în referiri la tema cuvîntului nostru de astăzi. „Să fim neosteniți în săvîrșirea binelui — se adresează el Galatenilor, căci nelenevindu-ne la vreme potrivită vom secera. Pînă cînd avem vreme deci, să facem bine tuturor oamenilor“ (Gal. 6, 9—10). Tesalonicenilor le reamintește: „Voi, fraților, nu slăbiți în a face bine“ (II Tes. 3, 13), drept aceea „pururea cele bune să le căutați, unul către altul și către toți“ (I Tes. 5, 15).

Ucenicului său Tit îi pune la inimă să învețe pe credincioși cu deosebire unele ca acestea: „Adevărat este cuvîntul, și vreau să mărturisesci aceasta, pentru ca cei ce au crezut în Dumnezeu să aibă grijă să se silească spre fapte bune, căci acestea sînt de folos oamenilor“ (Tit. 3, 8).

De altfel, Sf. Apostol Pavel a trăit ca nimeni altul dintre oameni aceste îndemnuri, ceea ce îl face pe Sf. Ioan Gură de Aur să spună că el, Pavel, a arătat „ce este omul, cît este de mare noblețea firii omenesti și cît de în stare de virtute este ființa aceasta... Pavel mergea pe pămînt, — continuă Sf. Ioan Gură de Aur — dar săvîrșea toate faptele sale așa cum ar fi mers împreună cu îngerii. Era îmbrăcat în trup muritor, dar era tot atît de curat ca și îngerii“, ceea ce ne dovedește „că este cu puțință ca om fiind să fii împreună cu îngerii și să stai aproape de ei“.

Povețe asemănătoare ne dau și Sfinții Părinți, acești înțelepți Gama-liili ai Bisericii noastre. „Omule — spune Sf. Vasile cel Mare — fii asemenea pămîntului care aduce roade și nu te dovedi mai rău decît pămîntul cel fără de suflet“. Sf. Ioan Gură de Aur ne învață că Dumnezeu nu vine în ajutorul celor ce dorm, în al acelora ce trîndăvesc adică, ci în ajutorul celor care se obosesc și muncesc pentru binele lor și al altora. Sf. Grigore de Nisa ne arată și el că în calea realizării binelui nu există oprire sau limită, ci „numai atunci cineva se poate numi desăvîrșit, cînd, crescînd către ceva bun, nu se oprește în drumul său niciodată și nici nu-și mărginește desăvîrșirea punîndu-și vreo limită oarecare“.

Din imensul tezaur de doctrină al Bisericii noastre, se pot scoate desigur încă multe astfel de ziditoare învățături, privitoare la lucrarea binelui. Din acest motiv Creștinismul a fost numit pe drept cuvînt „filozofia faptelor“, căci el dintru început s-a dovedit a fi o religie a faptelor celei bune.

III

Din cele urmărite pînă aici, socotim că ne putem da ușor seama de rolul covîrșitor pe care faptele bune îl au în viața noastră creștinească. Vedem cum pe de o parte lucrarea binelui ne ferește de degradări fizice și morale, de împătimiri și înrăiri care ne duc pînă la desfigurare, iar pe de altă parte faptele bune dau un sens nobil vieții noastre. Vedem de asemenea că faptele bune ne sînt destinate sau rînduite din veșnicie, lucrarea binelui constituind singura cale de urcare spre Dumnezeu, singurul mijloc de asemănare cu El, suprema noastră chemare.

Să ne străduim deci să scuturăm relele care ne-ar stăpîni și care pătează și întunecă chipul frumos al ființei noastre. Pe de altă parte apoi să „fîm neosteniți în săvîrșirea binelui“, așa cum frumos ne îndeamnă Sf. Apostol Pavel. Să semănăm fără odihnă fapte bune, cum bine ne învață profetul Osea. Să facem bine adică, cît mai mult bine, cu vorba și cu fapta. Să semănăm fără preget în jurul nostru grîul curat al dragostei de oameni, al ajutorării, al cuvintelor bune, înțelepte și ziditoare, al muncii cinstite și al păcii, căci numai astfel trăind ne aflăm pe drumul fireștii noastre chemări, vom fi de folos țării și societății din care facem parte și bine plăcuți lui Dumnezeu, Amin.

Diacon GH. PAPUC

PREDICĂ LA DUMINICA XXVII DUPĂ RUSALII

„Femeie, ești dezlegată de neputința ta“
(Luca 13, 12).

Iubiți credincioși,

Pericopa evanghelică de azi (Luca 13, 10—17) ne înfățișează una din multele minuni săvîrșite de Mîntuitorul asupra omului: — vindecarea femeii gîrbove. În cele ce urmează, vom încerca să deslușim adîncă semnificație a acestui nobil și generos gest al Mîntuitorului, pentru a putea desprinde — apoi — din ea învățămintele necesare și folositoare vremurilor de azi.

Iubiți credincioși,

La începutul și sfîrșitul activității Sale publice, îl vedem pe Mîntuitorul propovăduind Evanghelia în sinagogi, și anume în zile de sîmbăta. El nu se poate lăsa să nu arunce în inimi grăuntele cel bun al Evangheliei. De data aceasta, este ultimul caz cînd vorbește într-o sinagogă.

Dacă nu arată decît în chip general locul și data minunii, în schimb sf. autor descrie cu iscusință de medic starea patologică a femeii gîrbove. Iată, o femeie care avea — de 18 ani — un duh de debilitate. Cauza stării ei de slăbiciune este una cu totul de ordin spiritual-moral: infirmitatea ei provine din faptul că este stăpînită de un duh rău, satanic (cf. v. 16).

Dezvăluind caracterul specific al bolii de care suferea această femeie, medicul Luca — pentru a arăta cît era ea de vrednică de milă — ne informează că „era gîrbovă și nu putea să se țină dreaptă, cu nici un preț“ (v. 11). De unde rezultă că sărmana femeie — asupra căreia Mîntuitorul aruncă o privire de milă — este îndoită în două, încovoiată asupra sa însăși. Răul de care este bîntuită această femeie — după toate probabilitățile o paralizie — nu sălășluiește numai în grumaz, ci îi afectează atît spatele cît și rinichii, într-un cuvînt întreaga șiră a spinării.

Sf. Părinți consideră această stare tristă a femeii gîrbove ca simbolul sufletelor împotmolite cu totul în cele pămîntești. După cum arată însăși forma trupului său, care este și el — nu numai sufletul — purtător al „chipului lui Dumnezeu“, în frunte cu ținuta sa autentic verticală; după cum remarcă cu drept cuvînt Sf. Vasile cel Mare, omului îi convine într-

totul a „căuta lucrurile cerului și a-și ridica privirile sale deasupra pământului“ (Hom. IX în Hexam.; cf. și Fer. Augustin: Ennarat. II în Ps. 68, 24). Spiritul elin subliniază pregnant această calitate fonciară a ființei umane, prin faptul c-o numește *ἄνθρωπος*, de la verbul *ἀνó ἀνθρώ*, care însemnează a privi în sus.

Toate acestea ne îndreptățesc să tragem concluzia că femeia gîrbovă este în așa măsură înrobîtă păcatului, încît îngăduie duhului celui rău s-o stăpînească cum îi place lui.

Adînc mișcat de simțămîntul de milă față de această ființă umană cu totul deplasată de pe linia destinului său autentic, Mîntuitorul ia El însuși inițiativa săvîrșirii minunii și nu așteaptă să fie rugat în acest sens de către sărmana femeie. Noi știm că cu anevoie obișnuiește Mîntuitorul să vindece pe cineva fără să fie rugat. Or, de data aceasta, El nu numai vindecă pe gîrbovă fără să fie rugat, ci o roagă oarecum ca să vrea s-o vindece.

De aceea, o cheamă la El și-i zice: „Femeie, ești dezlegată de neputința ta“ (v. 12). „Cuvînt cu totul vrednic de Dumnezeu — exclamă Sf. Ciril — și plin de maiestate cercască! Totodată, Mîntuitorul își pune mîinile asupra ei (v. 13). Gestul acesta, semn al atotputerniciei Mîntuitorului, însoțește probabil cuvintele atotputernice ale Mîntuitorului, care ating cauza ascunsă a bolii. Efectul produs de cuvinte și de punerea mîinilor este instantaneu: „și îndată s-a îndreptat și a început să mărească pe Dumnezeu“ (v. 13).

Descătușată dintr-o dată de legăturile sale spirituale și trupești, plină de o adîncă recunoștință față de Dumnezeu pe care-L privește acum ca pe autorul dezrobirii sale, sărmana femeie preamărește din toată inima pe Cel de la care vine toată darea cea bună și tot darul desăvîrșit.

Dar scena se schimbă subit: cuvinte de mînie și de indignare întrerup zgomotos pe acelea ale mulțumirilor aduse de femeia tămăduită. Cel ce le proferează este mai marele sinagogii, care — în orbirea sa spirituală — nu se lasă afectat nici de intervenția lui Dumnezeu prin minuni și nici de binefacerea unei vindecări. Sclav al tradiției nesăbuite, el consideră ca o lucrare servilă și neavenită acțiunea săvîrșită de Mîntuitorul. Dar neîndrăznind să se plîngă direct Mîntuitorului, el adresează mulțimii nevinovate reproșurile sale amare (v. 14).

Indignat de această atitudine dictată de un zel orb și de ură, Mîntuitorul reprobă just un asemenea procedeu printr-o aspră apostrofare, căreia îi adaugă o viguroasă și laconică apologie (v. 15—16). În ele, Mîntuitorul afirmă ferm și răsplat adevărul că dacă dobitoacele fără rațiune nu sînt lăsate să îndure sete nici măcar cîteva ore, atunci cu atît mai vîrtos nu se cuvine să fie lăsată pradă suferinței o ființă umană care poartă titlul glorios de „fiică a lui Avram“. Dînd o usturătoare replică atitudinii mai marelui sinagogii, Sf. Ciril zice: „Incetați, deci, a mîncea și a bea, a vorbi și a cînta psalmi în ziua sîmbetei, căci toate acestea sînt, de asemenea, o muncă!“

Intervenția Mîntuitorului produce un efect dublu: pe de o parte, dușmanii Săi — acoperiți de rușine — nu pot să-I răspundă Mîntuitorului; pe de alta, norodul experiază un viu sentiment de bucurie, văzînd pe Iisus săvîrșind atîtea minuni.

Iubiți credincioși,

Stăruie în mintea noastră întrebarea: De ce Mîntuitorul vindecă nerugat pe femeia gîrbovă? Socotim că nu greșim dacă răspundem: E aici în vîguroasă acțiune concretă *iubirea divină*, mișcată adînc în fața tragicei situații a coroanei făpturilor: *omul*, pe care Tatăl ceresc — care lucrează prin Fiul Său — nu-l poate lăsa în prăpastia unei denaturări și degradări atît de grave.

Din acest fapt ne dăm seama cît de mult ține Tatăl ceresc să-l vadă pe om mergînd nu pe linia descendentă a desumanizării sale, ci pe linia ascendentă a *progresului* spiritual-moral pînă la asemănarea — după har — cu El, adică pe linia umanizării lui depline.

Oricare ar fi motivul acestei spontane intervenții a Mîntuitorului în favorul femeii gîrbove — și să nu uităm că noi nu putem pătrunde cu mintea taina Providenței divine! — principalul lucru este că ea dovedește — în mod grăitor și concludent — o *solicitudine deosebită a lui Dumnezeu față de om*.

Este aici în plină acțiune *iubirea integrală și necondiționată* a Tatălui ceresc. Este aici — ca să vorbim într-un limbaj cît mai adecvat epocii noastre — *umanismul integral și necondiționat al Tatălui ceresc*, care se lasă inspirat și călăuzit de principiul cardinal: *a căuta și cerceta pe om, a promova și dezvolta umanul pînă la desăvîrșirea lui maximă*.

De ce? Pentru că spre a te apropia de Dumnezeu, trebuie să devii mai întîi om adevărat! Pentru că *a fi creștin și a nu fi om adevărat, însemnează în fond a nu fi creștin!*

Cîtă întremare sufletească și cîtă încurajare se strecoară în sufletul nostru cînd vedem în acțiune intensă atîta grijă și dăruire a lui Dumnezeu *pentru om?* ... Cu adevărat, putem spune: Dumnezeu este cu noi!

Iubiți credincioși,

Din adîncă semnificație a vindecării minunate a femeii gîrbove, se desprinde învățămîntul atît de necesar și de folositor zilelor noastre: aceeași spontaneitate trebuie s-o dovedim și noi în *solicitudinea frățească* — necondiționată și nelimitată — pe care o acordăm semenilor noștri, indiferent de poziția lor geografică sau de poziția lor în ce privește concepția lor despre lume și viață.

Gestul nobil și generos al Mîntuitorului ne învață că fiecare individual trebuie să ne simțim *răspunzători de tot ceea ce se întîmplă azi în lume*. Soarta întregului glob ne privește pe toți. De aceea, sf. autor nici nu precizează locul și timpul minunii săvîrșite de Mîntuitorul; fapta bună în favorul semenului *trebuie săvîrșită în tot locul și în toată bună vremea*.

De asemenea, ne învață că chemarea omului față de semenul său nu este aceea de a-l încătușa, oprima sau distruge din motive și interese meschine. Din contră, datoria omului față de om este aceea de a-l sluji frățește după pilda aleasă a Mîntuitorului, atît material cît și spiritual, ca să nu se poticnească — din pricina lipsurilor materiale sau spirituale — în drumul său spre mîntuire, desăvîrșire, preamărire a lui Dumnezeu și dobîndire a fericirii veșnice.

Abia cînd vom fi deplin convinși — și vom dovedi acest lucru prin fapte — că fratele nostru este orice om, dar mai ales cel ce suferă în Vietnam sau în Orientul Mijlociu, cel în suferință în țările în curs de dezvoltare, cel bătrîn și bolnav, cel fără adăpost, în primejdie și oprimat, abia atunci vom fi oameni cu adevărat. Abia atunci cînd vom înțelege — și vom proceda practic în consecință — că toți aceștia sînt tot alțiia Lazări ce stau în fața ușii noastre și așteaptă de la noi o frățască solici-tudine, abia atunci vom fi cu adevărat vrednici să aducem preamărire lui Dumnezeu.

Regele macedonean Alexandru cel Mare, unul din cei mai mari stăpînitori din vechime, a poruncit înainte de moartea sa ca mîinile sale să fie lăsate afară din sicriu, pentru ca toți să poată vedea că el nu ia nimic cu sine, că ele sînt goale! Dacă aceste mîini goale pot fi îngrozitoare, cu atît mai îngrozitoare trebuie să fie inimile goale, inimile care n-au făcut nici o faptă bună întru slujirea semenilor!...

Exemplul cel bun dat de Mîntuitorul prin vindecarea minunată a femeii gîrbove, ne cheamă și ne îndeamnă să săvîrșim slujirea atotcuprin-zătoare a semenilor, ca să putem da răspuns bun la înfricoșătoarea judecată a lui Hristos! .... Amin!

Pr. Prof. CORNELIU SÎRBU

PREDICĂ LA DUMINICA XXX DUPĂ RUSALII

— MINCIUNA ȘI URMĂRILE EI —

1. Se găsesc în Sf. Scriptură zece propoziții scurte, cu învățăături deosebit de prețioase pentru orientarea morală a vieții noastre: sînt cele zece porunci. Dintru început, ele au fost înscrise în firea umană. Cînd ființele cuvîntătoare erau pe punctul de a le uita, din cauza alunecării în păcat, ele au fost scrise din nou pe table de piatră de către însuși Crea-torul. În felul acesta, ele puteau fi citite și cu ochii trupești. Dumnezeu a condiționat fericirea sau nefericirea creaturilor sale superioare de res-pectarea sau călcarea acestor reguli de viață morală. Ele sînt mereu valabile, actuale, nu se învechesc niciodată, după cum rezultă din discuția dintre Mîntuitorul și un dregător oarecare, relatată de către textul Sfintei Evanghelii de astăzi.

Dregătorul vroia să știe ce trebuie să facă pentru a moșteni viața de veci. Mîntuitorul îi enumeră cîteva porunci din Decalog: „*să nu fi desfrînat, să nu ucizi, să nu furi, să nu fi martor mincinos și să cinstești pe tatăl tău și pe mama ta*“ (Luca 18, 20). Cunoașterea acestora, însă, nu este de ajuns în vederea realizării scopului sublim al desăvîrșirii; se cere și împlinirea lor, rodirea lor în viața de toate zilele.

2. Ne oprim asupra uneia dintre aceste porunci: „*Să nu mărturisești strîmb împotriva aproapelui tău*“ (Eșire 20, 16). Este porunca a IX-a din Decalog, în care se interzice minciuna, tăinuirea cu știință și voință a adevărului. Minciuna este „denaturarea intenționată a adevărului“, prin cuvinte, gesturi și fapte.

Minciuna poate îmbrăca mai multe forme și anume: *ipocrizia sau fățărnicia*, care constă în tăgăduirea piezișă a adevărului, în purtarea

falsă a cuiva. Ipocritul zice una și face alta. Exemple clasice de ipocrizie sînt fariseii, de pe vremea Mîntuitorului, numiți „vipere” și „morminte spoite”.

Calomnia sau bîrfeala urmărește denigrarea aproapelui, portretizarea lui în culorile cele mai urite; i se atribuie păcate și defecte pe care nu le are sau le are în măsură mult mai mică. Cu o singură lovitură de limbă calomniatorul face trei omoruri: își ucide sufletul său, ucide pe al ascultătorului său și strică bunul nume al celui pe care îl calomniază. Cînd ia forma de imputări grave și publice, calomnia poartă numele de *defăimare* sau *hulire*.

Delațiunea este denunțarea sau pîra, inspirată din motive josnice: interesul, invidia, ura, răzbunarea. Ea este condamnată sub orice formă s-ar face, dar mai ales prin scrisori anonime.

Indiscreția este divulgarea secretului ce ne-a fost încredințat de cineva. Cînd secretul este de ordin general, indiscreția se numește trădare. Indiscreții se numesc și oameni limbuți, care vorbesc vrute și nevrute, se fac atotștiutori.

Lingușirea constă în laudele meritate și mai mult nemeritate aduse oamenilor, speculînd înclinarea lor spre vanitate și egoism, spre a obține un folos personal (cf. Teofrast: Caracterele, trad., de C. Fedeleș, București, 1943, p. 5—6).

— Sub orice formă s-ar înfățișa, minciuna este un păcat, fiindcă prin ea se calcă voia lui Dumnezeu, care pretinde creaturilor Sale raționale să mărturisească adevărul. Mîntuitorul se găsea înaintea lui Pilat, care l-a întrebat dacă este cu adevărat împărat, iar El a răspuns: „*Tu însuți zici, că eu sînt împărat. Eu pentru aceasta m-am născut și pentru aceasta am venit în lume, ca să mărturisesc adevărul. Oricine este din adevăr ascultă glasul meu*”. (Ioan 18, 37). Sf. Ioan Gură de Aur ne spune că Dumnezeu a dat omului limba pentru a mărturisi totdeauna adevărul. „*Din cuvînt se cunoaște înțelepciunea și din graiurile limbii învățătura. Nu grăi împotriva adevărului, ci te rușinează pentru neînvățătura ta... Pînă la moarte te luptă pentru adevăr și Domnul Dumnezeu se va lupta pentru tine*” (Is. Sirah 4, 26—30). „*Nu semăna minciuni asupra fratelui tău, nici împotriva prietenului tău să nu faci așa. Nu-ți îngădui nici o minciună, că minciuna nu este bună*” (Is. Sirah 7, 13—14). „*Buzele care spun adevărul vor fi de-a pururi, iar limba grăitoare de minciună numai pentru o clipă*” (Pilde 12, 19).

Prin minciună, păcătuim față de noi înșine dar păcătuim îndeosebi față de semenii noștri, cărora trebuie să le spunem totdeauna adevărul, spre a nu-i înșela în buna lor credință.

Consecințele dezastruoase ale minciunii sînt multe. Enumărăm cîteva dintre ele, cu osebire pe acelea care prihănesc inima și purtarea noastră.

Mulți folosesc minciuna de frica unei pedepse, alții din spirit de intrigă, asemenea lui Iago; alții se folosesc de minciună spre a scăpa de o încurcătură de moment sau pentru a obține o înlesnire. Indiferent de motivele care stau la originea minciunii, toți mincinoșii sînt străini de urmările ei dezastruoase, în primul rînd, pervertirea sufletească, asemenea lui Lelio din „Mincinosul” lui Goldoni. Toți se lasă momiți de ademenirile ei și uită de veninul pe care îl conține și-l varsă peste latura

morală a vieții omenești, într-un moment neașteptat. Minciuna este asemenea riului Congo care, la început, curge spre nord, încât ai fi ispitit să crezi că va urma aceeași direcție până se va varsa în mare. De la un loc, însă, face o mare cotitură, o ia spre apus și se varsă în Oceanul Atlantic. Așa este și minciuna, dacă te uiți numai la mersul ei de la început, te înșeli amarnic asupra urmărilor grave pe care le are asupra vieții umane. Privind mai de aproape mersul ei, constăți că se furișează pe nesimțite în tainițele sufletului, apoi face deodată o cotitură mare și, prin valea tănuirilor, se varsă în marea fără țărmuri a necunoscutului, unde orice corabie se îneacă. O minciună aduce cu sine alte zeci, care, la rîndul lor, generează un șirag întreg, tocind sensibilitatea morală. Este cunoscut cazul tînărului Lorenzaccio, care trăia la o curte princiară cufundată în viciu. A fost înlăturat din demnitățile ce i se cuveneau, din cauza excesivei sale omenii. Spre a intra, totuși, în grația tiranului uzurpator a simulat minciuna, beția, desfrîul. Tiranul l-a luat pe lîngă sine tocmai pe motivul că-l considera josnic, o cîrpă. Dar tocmai cînd era mai sigur de aceasta, Lorenzaccio i-a înfipt pumnalul în inimă. Urmarea? Se va îndrepta? Nu, fiindcă păcatul devenise a doua natură, își crease reflexul care îl va împinge mereu spre acte abominabile... O minciună este asemenea unui bulgăre de zăpadă, pe care, cu cît îl tăvălești mai mult cu atît se face mai mare, nimicind așezămîntul moral al ființei noastre, în bulgărele minciunii își găsesc adăpost durabil: înșelăciunea, furtul și crima. Mincinosul, hoțul și ucigașul merg cot la cot, colaborînd la dărîmarea palatului fericii umane. Profitul de moment, din care s-a zămislit minciuna, a fost nada, care a adus o mulțime de nenorociri pe capul celui ce s-a lăsat prins în mrejele ei, precum și a celor ce au venit în contact cu el.

Este îndeobște știut că în societatea omenească, încrederea este piatra de temelie a bunei viețuiri, condiție prin excelență a traiului în comun. Minciuna dă lovitură de moarte acestei temelii; ea înăbușă adevărul, roade încrederea dintre oameni, nimicește legăturile de dreptate și de iubire dintre ei, făcînd împosibilă înflorirea vieții obștești. Cine minte odată, a doua oară nu este crezut, chiar dacă spune adevărul: nici el nu acordă credit altora, fiindcă îi judecă prin sine. Bine zice Sf. Ioan Gură de Aur: „Omui pirîtor, trădător și martor mincinos, este fiară prefăcută și mult împleticită, tulbură judecățile, desparte pe bărbat de femeie, încurcă pe stăpînitori, face dezbinări, întărită pe oameni unul asupra altuia, desparte prietenii, varsă sînge, păgubește, răpește, nedreptățește, dezbracă orfanii, întristează văduvele, dărîmă case, risipește sale, pustiește orașe și pierde popoare întregi” (Sf. Ioan Gură de Aur: *Hristoitis*. p. 101, cit. după: *Învățătura de Credință Creștină Ortodoxă*, București, 1952, p. 405).

Minciuna este expresia lașității. Mincinosul este laș, fiindcă el nu duce lupta fățiș, ci întrebuintează o rețea întreagă de intrigi pentru a-și stăpîni și nimici victima. Cel cu adevărat curajos nu minte, iar reproșul ce i s-ar face că este mincinos îl consideră ca o insultă, întocmai ca și reproșul ce i s-ar aduce că este laș.

Ce să mai vorbim de numeroasele încurcături în care ajunge mincinosul. Ii trebuie o contabilitate a minciunilor, pentru a evita contradicția dintre ele. Dar nici pe această cale, nici prin cea mai fidelă memorie, nu va putea scăpa de rușine și încurcături, de dispreț și oprobiu societății.

S-a spus că adevărul n-are timp de pierdut, pe cînd minciuna are cu nemiluita. Judicioasă observație! Cel harnic și însetat după adevăr, este într-o neîntreruptă activitate, deci întreprinde ceva constructiv, pe cînd mincinosul își pierde vremea țesînd intrigi și urmărind pentru sine profituri efemere și ieftine din gîndurile și graiul lui veninos.

3. Fiind păcat, Sf. Scriptură ne povățuiește să ne ferim de minciună, mai ales că ea porcede de la diavolul, care cu o minciună i-a făcut pe cei dintîi oameni să calce porunca divină. „*Voi aveți pe diavolul de tată și țineți să faceți faptele tatălui vostru. El, dintru început, a fost omorîtor de oameni și cu adevărul nu stă laolaltă, pentru că nu este adevăr întrînsul. Cînd spune minciuna, grăiește dintru ale sale, căci mincinos este și părințele minciunii*” (Ioan 8, 44). „*Să nu spuneți minciuni și să nu înșele nimeni pe aproapele său*” (Lev. 19, 11). „*De orice cuvînt mincinos să te ferești*” (Eșire 22, 7). „*Buzele cele grăitoare de minciună sînt uriciune înaintea Domnului, iar cei ce mărturisesc adevărul sînt plăcerea lui*” (Pilde 12, 22). În literatura clasică universală întîlnim judecăți aspre la adresa minciunii și mincinoșilor, după cum întîlnim aprecieri elogioase față de cunoașterea și mărturisirea adevărului. Astfel, Victor Hugo zice despre dracul că are două nume: satana și mincinosul.

Fiind uriciune înaintea lui Dumnezeu și înaintea oamenilor, minciuna atrage după sine pedeapsa. „*Pierde-vei pe toți cei ce spun minciuni...*” (Ps. 5, 6). Concludentă este pedeapsa aplicată soților Anania și Safira (Fapte 5, 1—11). Într-un basorelief, săpat pe pedestalul unei statui a Dreptății, chiar pe scările tribunalului din Breslau, se face amintire de pedeapsa naturală, promptă, și anume fracturarea piciorului unui martor mincinos. (Arhim. I. Scriban: Curs de Teologie morală, p. 423).

Porunca a IX-a din Decalog: „*Să nu fi mărturie mincinoasă împotriva aproapelui...*”, este categorică. De aceea, să ne străduim s-o respectăm, deprinzînd și pe copiii noștri cu mărturisirea adevărului. Nu este îngăduit unui creștin să-și pîngărească limba prin vreo minciună, fiindcă este nedemn să iei cu aceeași limbă Sf. Impărtășanie cu care rostești minciuna. Tăria de a mărturisi adevărul este nota demnității oricui, dar cu osebire a creștinului; falsitatea este nota pervertitului și iresponsabilului. Adevărul înalță și sfințește, minciuna înjosește și slutește. Ca atare, „*nu grăți minciună unul către altul*” (Col. 3, 9), ci „*lepădînd minciuna, grăți adevărul cu aproapele, căci unul altuia sîntem mădulare*” (Efes. 4, 25).

Preot ION BUNEA — Cluj

PRAZNICUL IERARHIEI ORTODOXE *

Zis-a Domnul ucenicilor săi: „Voi sînteți lumina lumii... Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor ca văzînd faptele voastre cele bune să preamărească pe Tatăl vostru cel ceresc.” (Matei 5, 16)

S-a spus pe drept cuvînt că Ortodoxia este cerul pe pămînt, pentru că prin rugăciune și virtute — ea ne unește cu Dumnezeu și ne așează real în comunitatea de viață fericită cu El.

* Predică la Sf. Nicolae, rostită în catedrala din Sibiu, 1967.

Ortodoxia este fluviul spiritual care izvorăște din Ființa infinită și veșnică a Sf. Treimi și curge de două milenii în istoria umană, prin cele 7 guri de foc ale Sf. Taine care ne dau harul Sf. Duh și ne îndumnezeiesc viața, după asemănarea cu Hristos Domnul. Prin această lucrare minunată, Ortodoxia umple istoria de îngeri în trup, de Sfinți.

În curgerea sa bimilenară, apa cristalină a acestui fluviu ceresc a fost tulburată adesea de credințe greșite, de erezii și schisme aduse de diavol, ca să rățăcească de la Adevărul absolut revelat de Hristos Dumnezeu, să țină sufletele în păcate și să le piardă pe veci. Dar bunul Dumnezeu care voiește fericirea noastră a limpezit neîncetat această apă a vieții prin Sf. Părinți, care, adunați în 7 Sinoade ecumenice, au așezat în Biserică dogme și canoane, adică reguli de credință și viață.

Astfel stâlpii de granit ai Ortodoxiei în istorie sînt și rămîn Părinții Bisericii. Cine sînt ei?

Sf. Părinți sînt acei bărbați înțelepți ai Bisericii care au apărut și întărit Ortodoxia cu prețul vieții lor, și — trăind în trup ca îngerii — nu s-au abătut de la ea nici cu vorba și nici cu scrisul. Prin personalitatea lor, ei sînt faruri de lumină duhovnicească așezate în porturile spirituale, în praznicele religioase, ca să arate credincioșilor drumul drept către împărăția cerurilor. Împreună cu toți Sfinții, Părinții Bisericii sînt mîinile nevăzute ale lui Dumnezeu, întinse către noi oamenii, ca să ne ajute să ne ridicăm la cer, să ne mîntuim prin har și virtute, prin rugăciune și fapte bune.

Mulți dintre Sf. Părinți au fost mari Ierarhi și păstori ai Bisericii după modelul Păstorului celui bun, și Arhiepiscopul cel veșnic care este Mîntuitorul Iisus Hristos Domnul. În fruntea lor stă ca o stîncă a Ortodoxiei ecumenice, Sf. Nicolae, Marele Ierarh al Mirelor Lichiei (Asia Mică), făcătorul de minuni, pe care-l serbăm azi. El strălucește la începutul epocii de aur a Bisericii, sec. IV-lea, ca un luceafăr al dimineții în cununa de slavă cerească a lui Dumnezeu. Păstor adevărat și dascăl ideal, Sf. Nicolae este cel mai iubit și mai popular dintre Sfinții care împodobesc calendarul la toate confesiunile și neamurile creștine. Și pentru ce? De unde provine această mare popularitate a sa? Desigur din viața și faptele sale minunate și luminoase, din personalitatea sa excepțională închinată slujirii lui Dumnezeu, Bisericii și poporului dreptcredincios.

Iubiți credincioși, Caracteristica fundamentală, nota esențială și forța dinamică a vieții și operei nemuritoare a Sf. Nicolae este dragostea de Dumnezeu, de om și de popor, care nu cade niciodată (I Cor. 13, 8) și ne unește pe toți în marea și sfînta familie a lui Dumnezeu care este Biserica, în care toți sîntem fii și frați, buni și fericți. Această dragoste este podoaba marilor Ierarhi ai Ortodoxiei, prin care lumina lui Hristos a strălucit așa de frumos și de puternic în lume, încît mulți văzîndu-i, le-au urmat viața și au preamărit pe Tatăl nostru cel ceresc (Matei 5, 14). Dragostea slujitoare a umplut sufletul și inima Sf. Nicolae de bunătate și blîndețe, de înțelepciune și smerenie, de înțelegere și spirit de jertfă, față de toți credincioșii săi, dar mai ales față de cei mici și asupriți, încercați și nenorociți. Dragostea l-a împodobit cu toate virtuțile religio-morale și social-umanitare.

Mișcați de focul dragostei, credincioșii din toate categoriile sociale alergau la Sf. Nicolae după ajutor și alinarea necazurilor și nimeni nu pleca de la el nemulțumit. Dragoste și binefacere a revărsat peste păstoriții săi, dragoste și ascultare a primit de la ei care l-au privit ca pe părintele și păstorul lor cel bun. Din dragoste s-a identificat cu Hristos-Dumnezeu și cu toți credincioșii, cu întreg poporul pe care l-a slujit cu cel mai deplin devotament și cu cel mai înalt spirit de abnegație și dăruire de sine.

X Din mulțimea binefacerilor Sf. Ierarh de azi amintim câteva. Odată, aflînd despre necazurile unui părinte care voia să-și vîndă cele trei fete unui negustor și să ajungă în noroiul păcatelor, el le-a înzestrat pe ascuns cu daruri, aruncînd trei nopți în șir trei pungi de aur și astfel le-a scăpat de la pierzare. Deatunci a rămas frumosul obicei creștinesc ca, de Moș Nicolae, părinții să facă daruri în ascuns copiilor lor cuminți. Altădată, cu autoritatea sa a scăpat din mina călăului pe trei tineri condamnați la moarte pe nedrept. Iar cu ocazia unei foamete mari în orașul Mira și jur, Sf. Nicolae cu aceeași autoritate a abătut corăbiile cu griu în Mira, și — fiind un om bogat de la părinți — a deschis hambarele sale de griu și a împărțit poporului pe care l-a scăpat de foamete și de moarte.

Astfel Sf. Nicolae a fost în toate timpurile și împrejurările tatăl orfanilor și ocrotitorul săracilor, al văduvelor și bătrînilor; a fost izbăvitorul celor din primejdii și nevoi, mîngăitorul celor întristați. Inima sa curată a fost o mare în care s-au vărsat șiroaie de lacrimi de durere și amar de la cei mulți și năpăstuiți și pe toate le-a svîntat și le-a ușurat, căci pe toți i-a ajutat. Suflul său sfînt a fost o biserică în care s-au întîlnit toate suferințele umane pe altarul rugăciunii, pentru ca, prin răbdare și nădejde, să fie schimbate în izvor de binecuvîntare și de mîntuire.

Dar, iubiți credincioși, Sf. Nicolae a avut aceeași văpaie de dragoste și față de Hristos-Dumnezeu și de Biserica Sa. Astfel cînd dușmanii Ortodoxiei — în frunte cu Arie ereticul — au început să tulbure sfînta și dreapta credință tăgăduind eterna Dumnezeire a Domnului Hristos, spunînd că el este numai o creatură a lui Dumnezeu, un om mai perfect decît noi, Sf. Părinte a mers degrab la I-ul Sinod ecumenic de la Niceea, la anul 325, unde — în fața a 318 Părinți — a apărut cu cea mai mare energie, pasiune și convingere dreapta învățătură, a stirpit eresul lui Arie care a cutremurat Biserica și a întărit Ortodoxia. Cu acest prilej, Sf. Ierarh Nicolae a mărturisit adevărul mare cît veacurile care stă la temelie Bisericii creștine prin care ne mîntuim că: Hristos Domnul este Fiul lui Dumnezeu, Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut din Tatăl mai înainte de veci, iar nu făcut, sau creat, cum zicea Arie întunecatul. Pentru aceasă sfîntă, luminată și mîntuitoare învățătură de credință ortodoxă, Sf. Nicolae este un mare dascăl al Bisericii noastre, și-l cinstim, numindu-l în cîntare „îndreptător de credință“.

Iubiți credincioși, aceasta este pe scurt personalitatea Sf. Nicolae, care a fost chip blîndețelar, învățător înfrînării, îndreptător credinței, cu dragoste fierbinte de Dumnezeu, Biserică și poporul întreg. Urmînd pilda Domnului Hristos și-a pus sufletul său pentru oile sale (Ioan 10, 10) și ca Sf. Pavel s-a făcut tuturor toate, ca pe toți să-i ajute, să-i scape de moarte fizică și spirituală, să-i scape de păcat și să-i mîntuiască. Cu smerenia slujirii a cîștigat cele înalte și cu sărăcia cele bogate. Cu duhul

blindeții, al înțelepciunii și al bunătății a intrat în ceata Sfinților și prin slujire și binefacere a primit cununa nemuririi.

După o viață zbuciumată, de luptă dreaptă în slujba Domnului Hristos și a oamenilor, marele Părinte al Ortodoxiei-ecumenice a trecut la cele veșnice în 6 dec. anul 350, în vîrstă de 80 de ani. El trăiește, însă, etern, în Biserică și în mijlocul nostru, prin rugăciunile pe care le face pentru mîntuirea noastră înaintea lui Dumnezeu și prin viața sa sfîntă, prin virtuțile slujirii sale pilduitoare.

În fața noastră, icoana sa este de-a pururi vie și actuală, pentru problemele pe care le-a apărut, pentru adevărul pe care l-a mărturisit și pentru spiritul de jertfă cu care s-a dăruit și a slujit lui Dumnezeu, Bisericii și poporului drept credincios — care sînt și problemele mari de azi.

De aceea să rugăm pe Sf. Ierarh Nicolae ca să ceară de la Hristos Dumnezeu iertare păcatelor noastre: să ne dea duhul dragostei sale, ca să trăim în pace și armonie, în bunătate și blindețe, în slujire și binefacere unul față de altul. Să-l rugăm pe Sf. Ierarh ca bunul Dumnezeu să ne sporească neîncetat credința ortodoxă care este legea noastră strămoșească, legea românească prin care am supraviețuit în lume și am înscris pagini de glorie în istoria noastră zbuciumată, dar măreață.

Iubiți credincioși, pomenind azi pe Sf. Nicolae, cinstim pe toți marii Ierarhi ai Ortodoxiei, cărora le-a fost model viu. După cuvîntul Domnului, aceștia au fost lumina lumii și cetate așezată deasupra muntelui ca să arate credincioșilor calea către Dumnezeu" (Matei 5, 14). În această clipă avem impresia că ne trec prin fața ochilor sufleștești chipurile de lumină ale marilor Ierarhi ai Ortodoxiei ecumenice, în frunte cu cei din istoria națională și în special cei din Biserica ardeleană ca: Ilie Iorest, Simion Ștefan, Sava Brancovici, Șaguna și alții, care în păstoria lor zbuciumată și în inima lor plină de dragoste, au cuprins toată jalea și amarul, tot clocotul de suferință și de durere al poporului român ortodox, iobag pe glia străbună și s-au identificat pînă la mucenicie, luptînd — secole de-a rîndul — cu politica confesională a unor state eterodoxe, ca să ne păstreze nealterată ființa Ortodoxiei, neamul, limba și tradiția pe pămîntul Transilvaniei.

La praznicul Ierarhiei Ortodoxe, întrupat de Sf. Nicolae este prezentă toată suflarea ortodoxă din Ardeal. Aceasta își îndreaptă gîndul către Sibiu — cetatea de scaun a Mitropoliei Ortodoxe de două sute de ani, pentru că aici, din voia lui Dumnezeu, scaunul ei a fost și este ocupat cu cinste de trei ierarhi luminați care au purtat și poartă numele Sf. Nicolae.

Iubiți credincioși, I. P. S. Sa Dr. Nicolae Mladin are aceeași dragoste fierbinte față de Dumnezeu, de Biserica strămoșească, de poporul nostru și întreaga omenire ca și Sf. Ierarh Nicolae, are aceeași rîvnă pentru binele și fericirea credincioșilor ca și marii săi înaintași pe scunul marelui mitropolit Șaguna. Prin dragoste ne este tuturor pildă de slujire devotată, de bunătate și blindețe, de răbdare și înfrinare, de binefacere și pace cu toți oamenii.

Dascăl al Ortodoxiei românești cu viața, cu scrisul și cu cuvîntul luminat, I. P. S. Sa este pentru noi o certitudine că va conduce corabia Bisericii ardelenе cu înțelepciune spre limanul mîntuirii și al fericirii noastre.

De aceea, în această zi de bucurie, noi credincioșii aducem omagiiu de dragoste, cinstire și atașament față de I. P. S. Sa și mulțumim cu recunoștință bunului Dumnezeu că ni l-a trimis părinte și arhipăstor bun și înțelept. Il rugăm să ni-l țină sănătos, îndelungat în zile, drept învățînd cuvîntul adevărului.

I. P. Sf. Părinte, în acest praznic luminat făgăduim că vom urma chemarea pe care ne-ați făcut-o în ziua alegerii de mitropolit — care este însăși porunca Mîntuitorului Hristos — să iubim pe Dumnezeu din toată inima, din tot sufletul și din tot cugetul nostru, iar pe aproapele ca pe noi înșine (Matei 22, 38), căci numai așa sîntem cu adevărat ucenicii Săi. Făgăduim să creștem în dragoste, căci dragostea este sufletul vieții noastre creștine și să transformăm această dragoste în energie de slujire a marilor imperative ale Bisericii și ale Patriei noastre (T. R. nr. 21—24/1967).

Strîns uniți în jurul scaunului arhieresc și solidari cu idealul creștin, patriotic și social, Vă facem urarea cu cuvintele Mîntuitorului: „Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor...” (Matei 5, 14).

Bunul Dumnezeu să Vă țină sănătos, cu puteri sporite de muncă și să Vă învrednicească să ajungeți această zi, întru mulți ani fericiți, ca să Vă vedeți realizat idealul din tinerețe, spre slava lui Dumnezeu și binele Bisericii strămoșești, pentru mîntuirea poporului nostru, înflorirea Patriei noastre și binele omenirii întregi, în veci Amin.

Prot. Dr. SIMION RADU

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

POPASURI OMILETICE LA DUMINICI ȘI SĂRBĂTORI

Duminica XI după Rusalii

Evangelhia: Matei 18, 23—35; Apostolul: I Cor. 9, 2—12.

MINA LUI DUMNEZEU ȘI MINA OMULUI PĂCĂTOS

„Să cădem mai bine în mîna Domnului,
căci mari sînt îndurările Lui”.

(II Împărați 24, 14)

Dintre cele trei pedepse, puse înaintea regelui David, de către proorocul Gad: șapte ani de foamete, fuga trei luni în fața dușmanului, trei zile de ciumă, el a ales-o pe cea din urmă, ca să cadă astfel numai în mîna milostivă a lui Dumnezeu.

Și a avut dreptate, căci abia a început prăpădul și Dumnezeu a poruncit îngerului morții: „Destul acum! Trage-ți mîna înapoi!” (v. 16).

Aceeași lucrare a mîinii milostive a lui Dumnezeu ne-o pune înaintea și Sfînta Evanghelie de azi, în chipul stăpînului, care a făcut socoteală slugilor sale.

Venind una care-i datora „zece mii de talanți”, pentru care sentința legii era: „să-l vîndă pe el și pe femeia lui și pe copiii lui, și toate cîte

avea, și să plătească" (Matei 18, 25), a căzut înaintea lui, rugându-l: „Îngăduiește-mă și-ți voi plăti tot!" (v. 26).

Și nu numai că a îngăduit-o, dar: *i-a iertat și datoria*" (v. 27).

Ce înseamnă însă a cădea în mina omului păcătos?

O arată în continuare Evanghelia, în chipul acestei slugi, pe care a iertat-o stăpînul său, dar care s-a arătat crud și nemilostiv față de soțul său de muncă. Acesta îi datora lui o sumă foarte mică: „o sută de dinari", și a căzut peste el, îndată ce a ieșit iertat de la stăpînul său, cu amenințarea: „*Plătește-mi ce-mi ești dator!*"

Nu l-a mișcat cu nimic rugăciunea acestuia, rostită și de el cu cîteva clipe mai înainte, ci „*l-a băgat în temniță, pînă cînd va plăti datoria!*" (v. 30).

De aceeași judecată a omului păcătos se plînge și Sfîntul Pavel în apostolul de azi, și cu toată smerenia, care-l caracteriza, găsește necesar să se apere cu faptele sale de propovăduitor (I Cor. 9, 3).

Dar nu judecata aceasta, ci cea dintîi, este după voia lui Dumnezeu și rînduiala firii. Păcatul și răutatea fiind ceva nefiresc în viața omenească, ajung, mai curînd sau mai tîrziu, sub lovitura inevitabilă a sancțiunii, după cum se vede în urmarea Evangheliei. Sluga nemilostivă a fost muștrată aspru de stăpînul său (v. 32—33) și dată apoi la chinuri: „*pînă ce va plăti toată datoria!*" (v. 34).

E avertismentul sever al Duminecii de azi, împotriva lucrării mîinii omului păcătos în lume!

*

Duminica înainte de Înălțarea Sfintei Cruci

Evanghelia: Ioan 3, 13—17: Apostolul: Galateni 6, 11—18.

NADEJDEA CREȘTINĂ

„*Cel ce crede întrînsul să nu piară, ci să aibă viață veșnică!*" (Ioan 3, 15)

La primă vedere, s-ar părea contradictoriu. Aici: „să nu piară, ci să aibă viață veșnică", iar în alte locuri: „să se lapede de sine!... (Marcu 8, 34); „cine-și va pierde sufletul, acela-l va mîntui!... (Ibide. v. 35); „omorîți mădularele voastre!... (Col. 3, 5).

Și totuși e atîta lumină în toate.

Căci peste tot, în N. T., unde se arată moartea, pieirea, pierderea ca o condiție a cîștigului, a vieții, este vorba de moartea negativului din om, a păcatului, ca să triumfe pozitivul, viața. „*Socotiți-vă că sînteți morți păcatului și vii lui Dumnezeu*" (Romani 6, 11).

Iar unde se spune: „să nu piară!“, e vorba de natura cea bună a omului, care aşteaptă cu nădejde să fie izbăvită „din robia stricăciunii“ (Romani 8, 21).

Această moarte a negativului şi salvare a pozitivului din om este condiţia vieţii de toate zilele a insului. Dar este, în acelaşi timp, condiţia vieţii de toate zilele a societăţii.

Căci stăruinţa negativului în societate înseamnă: neînţelegere, regres, ceartă, ură, răzbunare şi neîncetată luptă.

În schimb, triumful pozitivului, în orientarea vieţii după voia lui Dumnezeu, care e şi voia făpturii celei bune, înseamnă: bunăvoinţă, iubire, progres, bunăstare şi pace.

Pentru aceasta a înălţat Moisi şarpele de aramă în pustie, ca un stindard şi putere a pozitivului, în mijlocul unei societăţi bîntuite de şerpii negativului, ca tot cel ce e muşcat de ei să nu piară, ci să „rămînă cu viaţă“ (Numeri 21, 8—9).

Pentru acelaşi scop s-a înălţat pe Golgota crucea cu Fiul cel Unul Născut al lui Dumnezeu, în mijlocul unui popor, care „înghiţea cămila şi strecura ţînţarul“, ca „tot cel ce crede întrînsul să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică!“ (Ioan 3, 16).

Şi aceasta este marea nădejde creştină de totdeauna, atît pentru viaţa aceasta, a insului şi a societăţii, cît şi pentru cea veşnică, spre care călătorim, că prin credinţa în Hristos: „acest trup stricăcios“ — rob al negativului — „se va îmbrăca întru nestricăciune, şi acest trup muritor se va îmbrăca întru nemurire“, împlinindu-se cuvîntul definitivului triumf al pozitivului: „Înghiţitu-s-a moartea întru biruinţă!“ (I Cor. 15, 54).

*

Duminica după Înălţarea Sfintei Cruci

Evangelhia: Marcu 8, 34—9, 1; Apostolul: Gal. 2, 11—29.

INDREPTARUL MORAL AL CREŞTINULUI

„Să-mi urmeze mie!“ (Marcu 8, 34)

Multe sînt darurile care se revarsă peste creştinătate din persoana desăvîrşită, absolută şi veşnică a Domnului Hristos.

El e *răscumpărarea*: I Cor. 1, 30; Gal. 3, 13; I Tim. 2, 6; El e *mijlocitor*: I Tim. 2, 5; Evrei 12, 24; El e *putere*: I Cor. 1, 24, 30; El e *dreptate*: I Cor. 1, 3; El e *sfinţire*: I Cor. 1, 30; El e *înţelepciune*: I Cor. 1, 24, 30; El e *lumină*: Ioan 8, 12; 9, 5; II Tim. 1, 10; El e *pacea*: Ef. 2, 14—17.

Dar pentru curgerea vieţii de toate zilele se ridică şi stă deasupra tuturor puterea Lui de *îndreptar moral*, care se îmbie, cheamă, dar nu sileşte. Căci zice: „Oricine vrea să vină după mine... să-mi urmeze mie!“

Însemnătatea de *îndreptar moral* al lui Iisus Hristos constă în aceea că El nu este un îndreptar înafara și împotriva naturii umane, ci este însăși legea morală naturală a omului, în cea mai înaltă și sublimă împlinire a ei.

În acest înțeles se pot lua cuvintele lui Iisus din Predica de pe Munte: „Să nu socotiți că am venit să stric legea... n-am venit să stric, ci să plinesc” (Matei 5, 17).

Că întreaga lege morală revelată nu este altceva, decât reaprinderea în sufletul omului a legii sale morale naturale, care a fost acoperită și întunecată de legea păcatului, se vede și din cele din urmă cuvinte ale lui Moisi, după recapitularea tuturor legilor primite de la Dumnezeu pe muntele Sinai, când zice: „Porunca aceasta, pe care ți-o poruncesc eu astăzi, nu este neînțeleasă pentru tine și nici este departe... ci porunca aceasta e tare aproape de tine: *ea este în gura ta și în inima ta, ca să o împlinești*” (Deut. 30, 11—14).

Urmarea lui Hristos ca îndreptar moral nu înseamnă, deci, anularea eului bun al creștinului, ci regăsirea lui în El. Înseamnă, însă, lepădarea sinelui păcatului, care este străin de om, dușman al sufletului și întunecare a tuturor năzuințelor sale naturale bune.

Iar puterea cea mare a acestui îndreptar stă în aceea că n-a fost numai formulat — ca atâtea altele — *ci a fost trăit de El sub toată povara omenescului*.

Din aceasta decurge însăși mîngîierea și încrederea celor ce-l urmează, că nu aleargă după ceva ce nu se poate ajunge. „*Căci întrucît, ispitit fiind, El însuși a pățimit, poate să ajute și celor ce se ispitesc*” (Evrei 2, 18).

*

Duminica XVIII după Rusalii

Evangelhia: Luca 5, 1—11; Apostolul: I Cor. 9, 6—11.

SĂTURAREA

„Au umplut amîndouă corăbiile”

(Luca 5, 7)

Marea și-a închis pîntecele în noaptea aceea, mărturisindu-și neputința de a-i mai sătura pe cei care-i cereau mereu și nu se mai îndestulau. Erau nedumeriți pescarii și toată mulțimea de pe țărmuri, pentru că marea aceasta era, din moși-strămoși, strachina nesecată care le dădea hrana de toate zilele. Il aștepta, poate, și ea, pe cel care venise cu mana din cer?

N-a mai trecut mult și El s-a arătat și acolo, înconjurat de mulțimi de oameni, veniți după El, „să asculte cuvîntul lui Dumnezeu” (v. 1).

Și a început și aici săturarea celor flămînzi, după metoda din pustia Galileei, când a săturat gloatele. Le-a săturat mai întîi foamea sufletească

și după aceea le-a dat poruncă pescarilor să mine la adânc și să arunce mrejele spre pescuire. I-a săturat asifel și trupește, că „*se rupeau mrejele*” de mulțimea peștilor.

Faptul acesta, de lângă lacul Ghenizaretului, se repetă și în viața creștinului, ori de câte ori pierde harul lui Dumnezeu, care este hrana lui sufletească de toate zilele.

Singură hrana trupească nu satură, scoțindu-i creștinului, același trist și tânguitor refren: „*Toată noaptea ne-am ostenit și n-am prins nimic!*”

Săturarea nu este totuși departe. Se află în corabia Bisericii, în care așteaptă același Iisus pe truditarii îndeșert cu porunca de odinioară: „*Mînă la adânc și aruncați mrejele voastre spre pescuire!*”, în *marea învățăturii și vieții Mele!*

Și toți care o ascultă trăiesc bucuria pescuirii minunate, umplîndu-și *amîndouă corăbiile*: și *trupul* și *sufletul* de bucuria și fericirea săturării.

*

Duminica XIX după Rusalii

Evanghelia: Luca 6, 31—36; Apostolul: II Cor. 11, 31—12, 9.

BIBLIOTECA MITROPOLITANĂ SIBIU GAMA IUBIRII CREȘTINE

„*Iubiți!...*”

Pentru care motiv și pe cine?

Fragmentul din Predica de pe Munte, citit în Evanghelia de azi, desfășoară o întreagă gamă a celei mai esențiale linii din învățătura lui Iisus Hristos, și anume: *iubirea*.

O *primă treaptă*, mai aproape de omul de rînd, o prezintă cuvîntul: „*Precum voiți să vă faceți vouă oamenii, așijderea să le faceți și voi lor*” (v. 31).

Ca poziție morală, aici e depășită legea talionului, care s-ar formula invers: *Precum vă fac vouă oamenii, faceți și voi lor*.

Nu e totuși în întregime emancipată de util, e legată încă de acesta, cel puțin ca termen de comparație: „*Precum voiți să vă faceți vouă*”.

Ca *primă treaptă*, cuvîntul acesta definește metoda de luptă creștină împotriva răului, pe care Sfîntul Pavel avea s-o prindă în formula: „*Nu te birui de rău, ci biruiește răul cu binele!*” (Rom. 12, 21).

A *doua treaptă* a iubirii, pe care ne urcă Evanghelia de azi, e însemnată prin cuvintele: „*Faceți bine și dați împrumut, nimic nădăjduind!*” (v. 35), nici chiar: „*Precum voiți să vă faceți vouă!...*”

Aceasta este: *iubirea care iubește pentru că este iubire*, ca apa care curge pentru că este apă, sau ca roadele pomului care se oferă pentru că sînt roade.

De aici e doar un pas pînă la *a treia treaptă*, exprimată în îndemnul de încheiere a Evangheliei: „*Fiți deci milostivi, precum și Tatăl vostru este milostiv!*” (v. 36); în termenii Sfîntului Matei: „*Fiți dar voi desăvîrșiți, precum și Tatăl vostru cel din ceruri este desăvîrșit!*” (Matei 5, 48).

Aceasta arată că însăși această curgere a iubirii, pentru că este iubire, nu este o curgere de indiferență, ci-și dezvăluie și-și împlinește sensul în *desăvîrșire*. Deci: *iubire pentru desăvîrșire!*

E rațiunea suficientă pentru care cei ce o ajung, după ce au parcurs toată gama iubirii lui Hristos, sînt pe drept cuvînt: „*Fiii Celui Prea Înalt!*”

*

Duminica XX după Rusalii

Evanghelia: Luca 7, 11—16; Apostolul: Gal. 1, 11.

MAMA CREȘTINĂ

„*Iar Iisus l-a dat pe el mamei sale*” (v. 15)

Mama!...

E cea mai înaltă, cea mai frumoasă și cea mai fidelă întruchipare a chipului și lucrării lui Dumnezeu în lume, prin întreitul ei destin: *de a da viață, de a iubi și de a îngriji*.

Ea dă copilului viață trupească din viața ei, dar îi dăltuiește și sufletul după sufletul ei; ea iubește fără condiții și fără limite; ea este străjerul neadormit care poartă grija cea mare ca nici apa, nici focul, nici sabia, nici boala și nici o altă primejdie, să nu se atingă de rodul pîntecelui ei.

Nu este, însă, în lumea aceasta nici durere mai mare ca durerea ei, nici chip mai jalnic și mai sfîșietor ca chipul ei, nici plîns mai amar ca plînsul ei cînd își vede dărîmat de boală, de alte suferințe, de moarte, *sau de decădere morală* monumentul creației, al iubirii, și al tuturor ostenețelor sale.

În asemenea împrejurări, mai păstrează mama creștină în arsenalul ei, vreo armă de luptă și de salvare a copilului ei?

Una singură, dar cu multă putere, încît a făcut pe un învățat să spună, că: „*Rugăciunea mamei* apără de orice primejdii, pe apă și pe uscat”.

Poate fi făcută cu glas tare, cu ingenunchere în biserică, în fața tuturor; sau poate fi murmurată, tainic, în cămara răvășită a inimii.

O astfel de rugăciune tainică, se pare că a tremurat în inima mamei triste pe care o întîlnim în Sfînta Evanghelie de azi.

Și n-a fost fără urmare, căci în fața convoiului care-i scotea copilul mort pe poarta cetății Nain a apărut Stăpînul vieții și al morții, coborît o vreme, trupește, pe cărările durerii, spunîndu-i: „*Nu plînge!*”...

Și nu s-a oprit la atît, ca nevolnicele mîngăieri omenești, ci a intrat în realitatea dureroasă a lucrurilor. Aceasta se exprimă în Evanghelie prin cuvîntul: „*S-a atîns de pat*”.

În aceeași clipă a început redresarea, desfășurată în două momente: *stăvilirea negativului* — „Cei ce-l duceau s-au oprit!”, și *lucrarea puter-nică a pozitivului*, prin: „Tinere, ție-ți grăiesc, scoală-te!”

Procesul s-a încheiat tot cu triumful mamei, care a trăit minunea, despre care avea să spună Sfântul Pavel că: „Femeile, prin înviere, și-au primit iarăși morții lor” (Evrei 11, 35). Căci spune evanghelia mai departe: „S-a sculat mortul și a început a grăi”. Iar Iisus — harul, ajutorul lui Dumnezeu, care se dă tuturor celor ce-l cer „*l-a dat pe el maicii sale!*”

*

Duminica XXI după Rusalii

Evanghelia: Luca 8, 4—15; Apostolul: Gal. 2, 16—20.

SAMINȚA ȘI RĂSPUNDERE

„Ieșit-a sămănătorul să samene sămînța sa”
(Luca 8, 4)

Pămîntul a fost bun, ploaia la timp, soarele și-a dat căldura. Ce-a răsărit, totuși, și ce-am cules? La ce n-am luat seama, unde am greșit de a crescut tăciune în loc de grîu?

Și nu-i greu să-și dea seama gospodarul, că vina și răspunderea o poartă el, că „*sămînța sa*” n-a fost aleasă înainte de a o semăna.

Dar dacă în ordinea fizică a lucrurilor faptul acesta se scontează doar cu lipsă pentru o vreme, uneori fără urmări asupra altora, în ordinea spirituală răspunderea e cu atît mai mare cu cît mai mare e numărul aceloră în sufletele cărora a ajuns, a încolțit și a crescut sămînța cea rea, care înseamnă învățătura greșită.

De celelalte condiții ale rodirii spirituale și morale: teren sufletesc, mediu social, influențe dăunătoare etc. sămănătorul — părinte, dascăl, preot, orice conducător și îndrumător social — poate fi absolvit, de sămînță, de învățătură, care iese „din prisosul inimii lui”, însă, niciodată, nu!

„Că pentru tot cuvîntul deșert pe care-l vor rosti oamenii, vor să dea seama în ziua judecării. Că din cuvintele tale te vei îndrepta și din cuvintele tale te vei osîndi” (Matei 12, 36—37).

„Este cu neputință să nu vină smintelile, *dar vai de acela prin care vin!* Mai de folos i-ar fi lui, de i s-ar lega de gît o piatră de moară și s-ar arunca în mare” (Luca 17, 1—2).

Dacă în pilda sămănătorului, care s-a citit în Evanghelia de azi, Mîntuitorul nu s-a ocupat și de calitatea semînței așa cum s-a ocupat de cea a pămîntului, e pentru că sămănătorul de care vorbea era însuși Dumnezeu, iar sămînța — cuvîntul Lui.

În ordinea omenească a lucrurilor, însă, cu sămănători supuși greșelii și învățătură supusă oricînd alunecării, avertismentul Mîntuitorului, privind

răspunderea, cade cu aceeași greutate și asupra semănătorului, pentru cel mai mic cuvânt de învățătură aruncat în arena vieții și a societății: „*Cine are urechi de auzit, să audă!*“

*

Duminică XXXIII după Rusalii

Evangelhia: Luca 8, 26—39; Apostolul: Ef. 2, 4—10.

IN ROBIA AVERII

„*L-a rugat pe dînsul tot poporul din ținutul Gherghesenilor, să se ducă de la dîșii, căci erau cuprinși de mare frică*“

(Luca 8, 37)

De ce i-a cuprins o frică alît de mare pe cei care veniseră din cetate și din sate — la vestirea păstorilor, ca să-l vadă pe Iisus și pe cel din care scosese demonii?

Fără îndoială că n-aveau nici un motiv să se teamă că le-ar fi fost în primejdie propria lor persoană și viață, căci îl vedeau pe cel de care se spăimîntau pînă atunci, acum „îmbrăcat și întreg la minte, șezînd lingă picioarele lui Iisus“ (v. 35).

Alături de el, însă, era *muntele*, pe care nu mai vedeau turme de porci, și *lacul*, mărturie materiale ale pierderii pe care o suferiseră. Și aveau încă multe turme și multe averi. Știau apoi că mai erau mulți demonizați în ținutul acela, încît dacă Iisus i-ar fi vindecat pe toți, după aceeași metodă, ar fi rămas fără turme și fără averi.

Aveau înainte cumpăna: izbăvirea omului cu pierderea averii, sau păstrarea averii și nenorocirea mai departe a omului? Sau, mai pe scurt: *averea pentru om, ori omul pentru avere?*

În sufletul lor cumpăna atîrna greu în partea nefirescului. Averea devenise un scop în sine, adică: *omul pentru avere*, și nu un mijloc: *averea pentru om*.

Se năruise în concepția și viața lor starea de la început a lucrurilor, în care bunurile pămîntului erau socotite ale tuturor și pentru toți. Bunurile deveniseră un idol, în fața căruia se închinau nenorociții lor posesori. Oamenii intraseră în *robția averii*.

De aceea, în loc să se bucure și ei de izbăvirea unui om, cum s-au bucurat păstorii săraci, care „au fugit și au spus în cetate și prin sate (v. 34), ei s-au înfricoșat. Omul tămăduit era pentru ei, în clipa aceea, o mărturie vie de prețul cel mare pe care l-au dat în schimb, fără voia lor, rupt din idolul lor.

Și nu erau dispuși, nu puteau, pentru că nu-i lăsa lanțul robiei în care căzuseră, să mai plătească pentru nimeni asemenea preț. Acesta a fost

motivul că s-au înfricoșat și *au ales* în gând, fără nici o frământare sau împărțire între ei, să rămână pe mai departe cu porcii, pe care-i mai aveau, și l-au rugat pe Iisus: „*să se ducă de la dinșii!*“

*

DuminicaXXXIV după Rusalii

Evangelhia: Luca 8, 41—56; Apostolul: Ef. 2, 14—22.

PORUNCA BINELUI

„*Nu te teme, crede numai și se va mîntui (fiica ta)!*“
(Luca 8, 50)

Se vînzolesc și se încrucișează, de multe ori, atîtea gînduri de deznadejde în sufletul omului, sirene primejdioase care duc la destrămare și distrugere.

Din cele mai mărunte întimplări, gîndurile acestea fac dramă. Dacă nu plouă cîteva zile, sau dacă plouă prea mult, că moare de foame; dacă e în boală, că nu se mai scoală; în ori ce suferință ar cădea, că e pierdut.

Nu-și dă omul seama că mai primejdioasă decît ori ce suferință sau lipsă, în care ar cădea, este tocmai această deznadejde, boală grea care se naște din lipsa de credință. Cu adevărat, după cuvîntul Sfîntului Iacob, omul acesta „este asemenea valului mării, care se aruncă și se învăluiește de vînturi“ (Iacob 1, 6).

Antidotul acestei boli este unul singur: *credința în bine*, care să răsune mereu, ca o poruncă, în sufletul omului, în orice greutate s-ar afla, în forma care se găsește în Evangelhia de azi: „*Nu te teme, crede numai!*“

În Sfînta Evangelhie de azi e și ilustrată această poruncă a binelui, prin două imagini de suferință, care se izbăvesc prin urmarea ei. Una e femeia gîrbovă „care de doisprezece ani pătimea de curgerea sîngelui“ (v. 43), dar nu-și pierduse nădejdea și dorea să se atingă doar de poala hainei lui Iisus, ca să se vindece. Și Domnul i-a rînduit această clipă și s-a vindecat (v. 43—48). Cealaltă e a lui Iair, mai-marele sinagogii, a cărui unică fiică „era pe moarte“. A trecut peste toate impedimentele religioase și sociale și l-a chemat pe Iisus. Pe cînd mergeau spre casă, i s-a vestit lui Iair că i-a murit fiica: „Nu mai supăra pe Învățătorul!“ (v. 49). În acest moment i-a spus lui Mîntuitorul: „*Nu te teme, crede numai și se va mîntui fiica ta!*“

Iair a crezut și nu s-a înșelat, căci la a doua poruncă, a vieții, rostită de Iisus în fața copilei moarte (v. 54), *s-a întors duhul ei și s-a sculat îndată!*“ (v. 55).

*

Nașterea Fecioarei

Evangelhia: Luca 10, 38—42; Apostolul: Fil. 2, 5—11.

DOUA SURORI: MUNCA ȘI RUGĂCIUNEA

„Maria . . . , șezînd la picioarele lui Iisus, asculta cuvintele Lui. Iar Marta se silea spre multă slujbă“. (Luca 10, 39—40)

Erau surori și nu se puteau nici despărți, nici înstrăina una de alta. Împreună duceau truda casei și tot împreună gustau și toate bucuriile, ca și cea din Sfînta Evanghelie de azi, cînd a intrat Iisus în casa lor.

Maria a găsit de bine, urmînd cea dintîi lege a ospetiei, să stea cîteva clipe cu oaspetele iubit, să-l asculte, să-l privească și să-i murmure, în gînd cel puțin, o rugăciune.

Marta a intrat de-a dreptul în osteneala pregătirii mesei, cu teama că n-o să-i ajungă timpul să le pună pe toate la punct.

Cînd a muștrat-o, în urma rugăciunii ei, ca să-i zică și Mariei s-o ajute, Mîntuitorul n-a osîndit-o pentru truda ei, ci a voit să-i corecteze doar perspectiva. „*Maria și-a ales partea cea bună!*“ Ar fi făcut și Marta mai bine, dacă s-ar fi așezat și ea cîteva clipe la picioarele lui Iisus, în contemplație. S-ar fi hrănit și ar fi prins puteri noi, ca pe urmă să treacă amîndouă la pregătirea ospățului.

Aceasta ar fi fost împlinirea armonioasă a lucrului celor două surori. În felul acesta ar fi arătat, pentru totdeauna, un model de împletire pentru alte două surori ,care duc împreună truda și tot rostul casei vieții omenești: rugăciunea și munca.

Prin corectivul adus de Mîntuitorul, ele au rămas totuși ca atare. Arătîndu-le cum ar fi mai bine să lucreze, El n-a făcut altceva decît să restabilească un echilibru al vieții omenești, pe care în Predica de pe Munte l-a formulat în cuvintele: „*Căutați mai întîi împărăția lui Dumnezeu și dreptatea lui și toate acestea se vor adăuga vouă!*“ (Matei 6, 33).

Acest echilibru a fost îndreptarul vieții bătrînilor și sfinților părinți: Ioachim și Ana. Prin rugăciune au dobîndit, la bătrînețe, pe copila a cărei naștere o sărbătorim azi, *Fecioara*, mai pe urmă, *de Dumnezeu Născătoarea Maria*.

*

Înălțarea Sfintei Cruci

Evangelhia: Ioan 19, 6—20; Apostolul: I Cor. 1, 18—24.

VINA RĂSTIGNIRII

„Atunci l-au dat pe el lor, să se răstignească“. (Ioan 19, 16)

De cîte ori se ridică Crucea lui Iisus în fața lumii, se ridică, acuzînd, și: *vina răstignirii*.

Din ea s-au țesut legende (Evreul rătăcitor), și s-au reeditat procese (rejudecarea procesului lui Iisus), dar greutatea vinei nu se ușurează, ci lumea se frământă și se întreabă și mai mult: Cine e de vină? Pilat sau Caiafa? Romanii sau Evreii?

Juridic și istoric ea va rămîne mereu o întrebare răscolitoare de păreri și de adversități, dar moral și dogmatic ea a fost demult lămurită de către Sf. Apostol Pavel, în multe locuri din epistolele sale. Cităm unul, dintre cele mai caracteristice: „Ștergînd cu poruncile (Evangheliei) zăpădăcitul ce era asupra noastră și care era potrivit nouă; pe care l-a luat și l-a *pirontit pe cruce*” (Col. 2, 14).

Vina răstignirii este acest zăpădăcit, care înseamnă păcatul, pentru care a trebuit să se plătească prețul cel mare (I Cor. 7, 23) al sîngelui lui Hristos.

Aceasta înseamnă că vina răstignirii este vina păcatului, iar păcatul fiind al tuturor, înseamnă că și *vina răstignirii e a tuturor*.

Din adîncul istoriei, din coapsele strămoșului care a săvîrșit păcatul, *toți am strigat*: „Să se răstignească!” Unii, din ură; alții, ca o rugăciune, implorîndu-i mila și voia de a ne dezlega de durerile Crucii.

Ce mai numără, atunci, uneltele împlinirii istorice a unui act fără de care nu se putea îndeplini mîntuirea neamului omenesc? Căci dacă ar fi vrednici de acuză Caiafa sau Pilat, romanii sau evreii, pentru actul material al răstignirii, ce laude le-am putea aduce pentru darul cel mare pe care, fără să-și dea seama, l-au dăruit lumii: „*Crucea, întărirea credincioșilor; crucea, ingerilor mîrire și dracilor rană*” (svetilna).

Dar dacă vina răstignirii, vine de departe, de la căderea cea mare a strămoșului, de ce mai stăruie în conștiința lumii și continuă să acuze?

Pentru aceeași cauză din care s-a născut, care e: păcatul. Nu numai păcatul strămoșesc, ci și păcatul actual, care se întetește și se îngrămădește, nu în neștiința și lipsa de har a celor din trecut, ci în toată plinătatea cunoștinței și a harului, care se revărsă asupra creștinătății din preasfînta și îmbelșugata vistierie a Bisericii.

Cu toată smerenia, îndrăznim să credem că și acesta ar fi unul din înțelesurile sărbătorii de azi: Înălțarea Sfintei Cruci. Faptul istoric pe care-l amintește, al găsirii sfintei cruci, după sute de ani de la Golgota, de către împărații Constantin și Elena, și al înălțării ei la loc înalt de către Patriarhul Macarie al Ierusalimului, ar putea fi arătarea materială a vinei răstignirii, care se continuă în istorie prin fiecare păcat al nostru, care este cui în cruce și rană în trupul Răstignitului.

Cu această lumină în înțelegere și în năzuința, de a ne ușura vina și a înlătura acuza, nu avem un act mai potrivit de făcut, în sfînta zi de

azi, decît să cădem, ca poporul de atunci, în fața Crucii, și să strigăm și noi, din adîncuri de căință și de durere: „Doamne, miluiește!”

Sfîntul Dumitru

Evangelhia: Ioan 14, 17—16, 2; Apostolul: II Tim. 2, 1—10.

LIE ȘI NESTOR

„Întărește-te deci în darul care este întru Iisus Hristos!” (II Tim. 2, 1)

Lie și *Nestor* sînt dintr-o întîmplare istorică, din Tesalonic, în legătură cu viața Sfîntului Dumitru, a cărui pomenire a săvîrșim azi.

Lie era un păgîn puternic la trup, care dădea spectacol în fața oamenilor, lăudîndu-se că nu-l poate răpune nimeni în luptă.

Nestor, un tînăr creștin, mîhnit și jignit de făloșenia păgînului, a ieșit să-l înîrune. Era mic și slab de putere trupească, dar venea cu bărbăția sufletească și cu harul lui Dumnezeu, primit prin rugăciunea Sfîntului Dumitru, care era în temniță.

Nestor l-a învins pe *Lie*, dar a plătit, împreună cu Sfîntul Dumitru prin moartea de martiri.

Lie și *Nestor*, ca și *Goliat* și *David*, din V. T., înafară de realitatea lor istorică, sînt o permanentă realitate morală: *binele* și *răul* din sufletul omului.

Lie — *Goliat*, răul, crește ușor, ca neghina, amenințînd mereu statura firavă a lui *Nestor*—*David*, a binelui.

Binele are totuși o putere deosebită, care-l menține în suflet, ori cît de mare ar crește răul, și anume: faptul că *e de la natură*, că e pus de la zidire în suflet, cîtă vreme răul e ceva străin, adus de „un om vrăjmaș” (Matei 13, 18).

Drama binelui, în schimb, e că singur nu mai poate înfrînge răul. I s-a dat însă calea harului lui Dumnezeu, pe care-l poate primi prin rugăciune și ajutorul sfinților, cum se arată în sfînta sărbătoare de azi.

La acest har ne îndeamnă pe fiecare în parte Sfîntul Pavel, prin rostul apostolului de azi, zicînd: „Întărește-te deci în darul, care este întru Hristos Iisus!”

Pr. ZOSIM OANCEA

ITINERAR ARHIPĂSTORESC

După rinduirea sa la cirna Arhiepiscopiei Sibiului și a Mitropoliei Ardealului, Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Dr. Nicolae Mladin a purces fără preget la îndeplinirea misiunii pe care i-a rinduit-o Părintele ceresc prin volul reprezentanților clerului și credincioșilor Bisericii noastre.

Așa cum arată prima încreștere la răboj din „itinerarul arhipăstoresc” apărut în nr. precedent al revistei noastre — combinat cu înregistrările din relatarea de față — activitatea arhipăstorească a Înalt Prea Sfințitului nostru Mitropolit Nicolae se desfășoară în toate țărimurile de viață bisericească. La Centrul eparhial și în Eparhie, în Mitropolie și în alte Eparhii ale Bisericii Ortodoxe Române, în țară și peste hotare, prezența activă a Arhipăstorului nostru se afirmă intens și la nivelul însemnătății scaunului mitropolitan al Ardealului. Ea înmănunchează un repertoriu bogat și variat de probleme și preocupări bisericești și cetățenești, specific ortodoxe și de colaborare interconfesională. Ședințele de lucru cu membrii Consiliului arhiepiscopesc pentru rezolvarea lucrărilor administrativ-bisericești curente alternează cu audiențele de serviciu, participarea la lucrările Sfântului Sinod, ale Adunării naționale bisericești și la felurite festivități bisericești și patriotice, prezidarea lucrărilor Adunării noastre eparhiale, vizite în parohii și în alte eparhii, sfințiri de preoți și de biserici, misiuni de reprezentare în țară și o sesiune de lucru interbisericesc peste hotare.

Despre unele din aceste manifestări, numărul de față al revistei oferă relatări separate, corespunzătoare însemnătății lor. Pe acestea, „itinerarul arhipăstoresc” pe lunile octombrie-decembrie a.c. se va limita să le înregistreze, calendaristic. Asupra celorlalte, reportajul nostru va insista, la locul cuvenit.

*

— În zilele de 29 sept.—5 oct. a.c., I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae a participat la lucrările Adunării generale a Conferinței Bisericilor Europene („Nyborg V”) care s-au desfășurat la Pörschach am Wörthersee (Austria).

— În săptămâna 16—21 oct. a.c., I. P. S. Sa a participat la festivitățile împreunate cu vizita la Sfânta Patriarhie a Sanctității Sale Patriarhul Ecumenic *Athenagora I* al Constantinopolului. Venerabilul ierarh a fost primit de Prea Fericitul Părinte Patriarh *Justinian* — înconjurat de

I. P. S. și P. S. Membri ai Sfintului Sinod — cu dragoste frățească și cu prețuirea cuvenită însemnătății Scaunului Patriarhal pe care-l cinstește Sanctitatea Sa Patriarhul Athenagora I.

- Arhipăstorul nostru a avut bucuria de-a fi fost prezentat Sanctității Sale ca arhimandrit profesor, încă la serbările Mileniului athonit (Sfintul Munte Athos, în iunie 1963).

De astă dată — împreună cu alți înalți ierarhi — I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae I-a însoțit pe Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Athenagora I în vizitele pe care le-a făcut unor așezăminte bisericești din Capitală și din Curtea de Argeș, Tîrgoviște, Mînăstirea Dealu, Mînăstirea Ghighiu ș. a.

Întîlnirile pe care le prilejuiesc vizite de natura aceasta contribuie la strîngerea legăturilor interbisericești și înlesnesc definirea corectă și completă a pozițiilor pe care le adoptă Bisericile respective față de problemele vieții contemporane.

— Duminică, 22 oct. a.c., în Catedrala mitropolitană din Sibiu, îndată după Sf. Liturghie, Arhipăstorul nostru a informat pe slujitorii bisericești și pe credincioși despre desfășurarea și însemnătatea Adunării generale „Nyborg V” și a vizitei făcute de Sanctitatea Sa Patriarhul Ecumenic Athenagora I.

— Sîmbătă, 28 oct. a.c., — însoțit fiind de P. C. vicar arhiepiscopesc Tr. Belasçu și de P. C. arhidiacon Iosif Bolog — Înalt Prea Sfîntul nostru Mitropolit Nicolae a plecat la Timișoara, spre a face o vizită frățească — la invitația Înalt Prea Sfîntului Mitropolit Dr. Nicolae Corneanu — titularului Mitropoliei Banatului, cu prilejul celei de-a 20-a aniversări a reînființatei Mitropolii surori din laturile bănățene.

— În zilele de 2—3 noiembrie a.c., I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae a prezidat o Consfătuire mitropolitană, la care au luat parte: I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului și P. S. Episcop Teoctist al Aradului, Teofil al Clujului și Valerian al Oradiei.

Înalții ierarhi au cercetat minuțios problemele vieții bisericești din eparhiile Mitropoliilor Ardealului și Banatului, preconizînd măsuri adecvate pentru soluționarea lor. Au fost luate, de asemenea, unele dispozițiuni pentru buna desfășurare, în continuare, a activității Institutului Teologic de grad Universitar din Sibiu, care se află sub îndrumarea și ocrotirea părintească a înalților ierarhi participanți la consfătuire.

În 3 noiembrie a.c., I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae și I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului au luat parte la obișnuita rugăciune de seara din Paraclisul Institutului Teologic. Îndată după rugăciune, Înaltii Ierarhi au dat expresie bucuriei de-a se fi aflat împreună cu prilejul consfătuirii mitropolitane și au împărtășit studenților teologi luminoase povești și îndemnuri la hărnicie și conduită exemplară.

— Duminică, 5 noiembrie a.c., I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae a săvîrșit Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană, precum și hirotoniri întru diacon și preot. La sfîrșit, a vorbit despre aniversarea de două decenii de la reînființarea Mitropoliei Banatului.

— Așa cum se arată în reportaj separat, I. P. S. a prezidat personal cele mai multe conferințe preoțești de orientare din luna noiembrie a.c.

— Duminică, 12 noiembrie a.c., Arhipăstorul nostru a săvârșit prima sfințire de biserică în Arhiepiscopia noastră (în parohia Țapu, prot. Mediaș“.

— În după-amiaza zilei de 23 noiembrie a.c., I. P. Sf. Sa a plecat la București. Acolo, joi 23 noiembrie a.c., Arhipăstorul nostru s-a întâlnit cu Eminența Sa Dr. Franz *Cardinal König*, din Viena, care — la invitația Prea Fericitului Părinte Patriarh *Justinian* — făcea o vizită Inițiatătorului Bisericii noastre.

Primatul Bisericii romano-catolice din Austria — după cum a arătat într-o conferință de presă, premergătoare sosirii la București — a făcut astfel de călătorii și în alte țări socialiste, cu scopul de „a restabili și întreține contacte“ interbisericești. Eminența Sa nu era împluternicit și nu intenționa să ducă oarecare tratative oficiale, acestea fiind, principial, de resortul cancelariilor Vaticanului. Eminența Sa venea în calitate de primat al Bisericii romano-catolice din Austria.

La noi, înaltul oaspete a avut prilej să cunoască centre bisericești și așezăminte mînăstirești, precum și unele aspecte ale peisajului nou din cuprinsul Republicii Socialiste România.

Eminența Sa Cardinalul König a fost primit la Departamentul Cultelor de Dl Secretar general Profesor *Dumitru Dogaru*.

De asemenea, Eminența Sa a avut convorbiri cu Eminențele Lor Episcopii romano-catolici Petru Pleșca și Marton Aron.

Joi, 23 noiembrie a.c., seara, Prea Fericitul Părinte Patriarh *Justinian* a dat o recepție, la Palatul Patriarhal, în cinstea Eminenței Sale Cardinalului König. Cu acest prilej, Prea Fericirea Sa și înaltul oaspete au rostit cuvîntări.

Eminența Sa Cardinalul König a exprimat mulțumiri pentru îndatoritoarea primire ce i-a fost rezervată, a spus că pleacă de la noi cu impresii de neuitat, că a constatat între cultele din țara noastră o adevărată atmosferă ecumenistă, a invitat pe Prea Fericitul Patriarh *Justinian* să-i întoarcă vizita — invitația fiind acceptată cu plăcere — și a oferit 2 burse pentru schimb de studenți în teologie. Prea Fericitul Patriarh *Justinian* a oferit de asemenea 2 burse pentru studenți teologi romano-catolici din Biserica Austriei.

S-a convenit asupra unui schimb de publicații teologice și asupra unei vizite la Viena a profesorilor noștri de teologie.

Vizita Eminenței Sale Cardinalului König reprezintă o contribuție de seamă la apropierea dintre Biserica noastră și Biserica romano-catolică a Austriei, precum și la adîncirea și întărirea legăturilor dintre țările respective.

Sîmbătă, 25 noiembrie a.c., I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae s-a înapoiat la reședința sa.

— Duminică, 26 noiembrie a.c., I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae a săvârșit Sf. Liturghie — cu hirotoniri — în Catedrala mitropolitană. La sfîrșit, I. P. S. Sa a informat pe preoți și credincioși asupra sfințirii bisericii din parohia Țapu (prot. Mediaș), asupra vizitei Cardinalului König în țara noastră și asupra întîlnirii de la Alba-Iulia a Arhipăstorului nostru cu Eminența Sa Episcopul romano-catolic Marton Aron.

— În săptămîna premergătoare Praznicului de pomenire a Sfîntului Ierarh Nicolae, Arhipăstorul nostru a săvîrșit — aproape zi de zi — hirotoniri întru diacon și întru preot, în Paraclisul Institutului Teologic.

— În ajunul și în ziua Praznicului Sfîntului Ierarh Nicolae (5 și 6 dec. a. c.), I. P. S. Sa a primit felicitările clerului și credincioșilor, de ziua numelui I. P. S. Sale (așa cum se arată în reportaj separat).

— Zilele de 7—9 dec. a. c. au fost dedicate examinării și definitivării lucrărilor pregătite de P. V. Consiliu arhiepiscopesc pentru a fi prezentate iminentei sesiuni a Adunării eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului.

— Duminică, 10 decembrie a. c., dimineața, Înalt Prea Sfinția Sa — înconjurat de un sobor restrîns — a săvîrșit Sf. Liturghie în Paraclisul Institutului Teologic și a făcut Rugăciunea de invocare a Duhului Sfînt.

În continuare, a prezidat — pentru prima dată — sesiunea Adunării eparhiale din acest an și apoi a participat cu membrii Adunării la agapa de amiază.

— În ziua de marți, 12 dec. a. c., I. P. S. Sa a primit vizita Eminenței Sale Episcopului romano-catolic Marton Aron de la Alba-Iulia.

La sosire, înaltul oaspete a fost întîmpinat de către P. C. vicar arhiepiscopesc Tr. Belășcu și de P. C. Consilieri arhiepiscopesci I. Nicoară, I. Vlad și D. Călugăr, precum și de P. C. Rector Dr. Sofron Vlad și P. C. Prof. Dr. Grigorie Marcu.

În salonul de recepție, oaspetele a fost primit de I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae, care l-a salutat cu căldură și i-a dat relații asupra vieții noastre bisericești, trecute și actuale.

Eminența Sa Episcopul Marton Aron și-a exprimat bucuria de-a putea relua legăturile frățești pe care le-a întreținut altădată cu Mitropoliții ortodocși ai Ardealului, Nicolae Bălan și Nicolae Colan (cu acesta din urmă, ca episcop al Clujului).

I. P. S. Sa l-a condus apoi pe oaspete să viziteze Institutul Teologic — Paraclisul, biblioteca și aula — și Catedrala mitropolitană.

După ce a luat masa de amiază la Reședința mitropolitană, oaspetele și-a încheiat vizita făcută Arhipăstorului nostru.

— În zilele de sîmbătă 16 și Duminică 17 dec. a. c., la București, Arhipăstorul nostru a participat la lucrările sesiunii Sfîntului Sinod și ale Adunării naționale bisericești.

— Duminică, 24 dec. a. c., în Catedrala mitropolitană, I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae — îndată după Sf. Liturghie — a vorbit preoților și credincioșilor despre vizita Em. Sale Episcopului romano-catolic Marton Aron și despre lucrările recentelor sesiuni ale Sfîntului Sinod și ale Adunării naționale bisericești.

După masă, în cadrele Vecerniei, I. P. S. Sa a asistat la îndătinatul Concert de colinde de stea, dat de Corul mixt al Catedralei mitropolitane, sub diriguirea P. C. Prof. Gh. Șoima.

În cadrele concertului, obișnuitul cuvînt de zidire sufletească a fost rostit de P. C. Consilier cultural Ioan Vlad.

— În prima zi a Praznicului Nașterii Domnului (luni, 25 decembrie a. c.), Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae a săvîrșit Sf. Liturghie în Catedrala mitropolitană și — din ușile împăratești ale Sfîntului Altar — a citit Rugăciunea de dezlegare și de mulțumită a praznicului.

La priceastă, din amvon, P. C. preot Victor Hin Bunea a dat citire primei Pastorale pe care Arhipăstorul nostru a adresat-o clerului și credincioșilor din Arhiepiscopie.

— A doua zi de Crăciun (marți, 26 dec. a.c.), I. P. S. Sa a săvârșit Sf. Liturghie și a predicat în catedrala din orașul Blaj.

— A treia zi de Crăciun (miercuri, 27 dec. a.c.) — fiind Praznicul de pomenire a Sf. Arhidiacon Ștefan — I. P. S. Sa a luat parte la Sfinta Liturghie în Catedrala mitropolitană.

— Sîmbătă, 30 decembrie a.c., la orele 13 — la Institutul Teologic — Arhipăstorul nostru a prezidat ședința festivă ținută în cinstea celei de-a XX-a aniversări a proclamării Republicii noastre.

Duminică, 31 dec. a.c., în Catedrala mitropolitană, îndată după Sfinta Liturghie, I. P. S. Sa a vorbit clerului și credincioșilor despre însemnătatea celei de-a XX-a aniversări a proclamării și instaurării Republicii noastre și despre îndatoririle patriotice — cu caracter permanent și cu evidență motivare creștinească — ale dreptcredincioșilor creștini.

*

Pentru ca acest „itinerar arhipăstoresc” să fie complet, se cuvine să-i adăugăm cele două vizite inopinate făcute de I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae în parohiile Racovița și Sebeșul de Sus, din protopopiatul Sibiu (ambele în ziua de 3 dec. a.c.).

*

Repertoriul activității Arhipăstorului nostru din prima jumătate de an de cîrmuire a Bisericii ortodoxe române din Ardeal este voluminos, variat și plin de făgăduințe. Noul an se anunță bogat în realizări. Făgașul e trasat și programul, ferm conturat.

REDACTIA

LA PRAZNICUL ÎMPLINIRII A 20 DE ANI DE LA REÎNFIINȚAREA MITROPOLIEI BANATULUI

Duminică, 29 octombrie a.c., într-un cadru sărbătorec, s-a desfășurat la Catedrala mitropolitană din Timișoara prăznuirea împlinirii a 20 de ani de la reînființarea Mitropoliei Banatului.

Răspunzînd invitației care i-a fost făcută de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit *Nicolae* al Banatului, Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Dr. *Nicolae Mladin* a participat cu frățescă dragoste și bucurie la acest praznic al Mitropoliei surori.

Însoțit de P. C. vicar arhiepiscopesc Tr. Belășcu și de P. C. arhidiacon Iosif Bolog, Arhipăstorul nostru a plecat spre Timișoara în 28 oct. a.c. În drum, a făcut un scurt popas la casa parohială din Ruși (prot. Hațeg, unde păstorește C. preot Șt. Păcurariu).

Spre seară, cînd a sosit la Reședința mitropolitană din Timișoara, Arhipăstorul nostru a fost întîmpinat și îmbrățișat frățeste de Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. Nicolae Corneanu, care era înconjurat de membrii Consiliului arhiepiscopesc.

Îndată după aceea, înalții ierarhi au făcut o plimbare cu mașina prin oraș și au vizitat, împreună cu însoțitorii lor, Muzeul bisericesc, un așeză-

mînt organizat cu simț artistic și gospodăresc de I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului. Muzeul e înzestrat cu obiecte bisericești de reală valoare istorică și artistică. El arată — pe lîngă alte realizări — activitatea rodnică ce se desfășoară în cuprinsul Mitropoliei bănățene.

Duminică, 29 oct. a.c., dimineața — potrivit programului întocmit în prealabil — s-a săvîrșit Sfînta Liturghie arhierescă în Catedrala mitropolitană. La sosire, un sobor de preoți și diaconi a întîmpinat cu cuvenita rînduală pe Înalt Prea Sfînțitii Mitropoliți *Nicolae* al Ardealului și *Nicolae* al Banatului, și pe Prea Sfînțitul Episcop *Teoctist* al Aradului, Ienopolei și Hălmaagiului. Înalții ierarhi sînt înveșmîntați în mantii arhieresti și sărută Sfînta Cruce și Sfînta Evanghelie. Corul cîntă Imnul arhieresc. Se rostește un cald cuvînt de bineventare, subliniindu-se legăturile dintre cele două Mitropolii și bucuria acestei întîlniri dintre ocîrmuitorii lor.

Înalții ierarhi se închină la racla cu moaștele Sfîntului Iosif cel Nou de la Partoș și la icoanele tîmplei, iar apoi intră în Sfîntul Altar.

După îndeplinirea pregătirilor rituale, la orele 9,30 a început Sfînta Liturghie. Un mare număr de credincioși și-au împreunat rugăciunile cu acelea ale slujitorilor bisericești, preamărind pe Dumnezeu și cerîndu-i binecuvîntare și milostivire. Corul Catedralei a dat răspunsurile liturgice cu căldură și măiestrie.

La sfîrșitul Sf. Liturghii s-a săvîrșit un parastas întru pomenirea și pentru odihna sufletelor adormiților întru Domnul arhiepiscopi-mitropoliți ai Banatului, episcopi ai Caransebeșului, protopopi, preoți și credincioși care și-au adus contribuția lor la ctitoria Mitropoliei ortodoxe române din laturile bănățene.

După aceea, a luat cuvîntul I. P. S. Mitropolit *Nicolae* al Banatului.

I. P. S. Sa a arătat însemnătatea prăznuirii a 20 de ani de la reînființarea Mitropoliei Banatului și a dat expresie vibrantă bucuriei I. P. S. Sale, a clerului și credincioșilor de-a avea în mijlocul lor pe I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului și pe P. S. Episcop Teoctist al Aradului.

Referindu-se la reînființarea Mitropoliei Banatului, I. P. S. Sa a spus, între altele, că după ce multă vreme această Mitropolie a încetat de-a mai exista, ea și-a redobîndit ființa acum 20 de ani „ca urmare a strădaniilor atîtor generații de înaintași ai noștri, ca urmare a unor condiții prielnice create de contemporanii noștri”. „Începuturile ei se pierd în negura istoriei și datorită vicisitudinilor prin care a trecut neamul și Biserica noastră s-au pierdut urmele începuturilor ei, dar în conștiința creștinilor ortodocși români de aici a persistat totdeauna ideea necesității existenței unei Mitropolii și a unei organizații bisericești independente pentru românii din această parte a țării”. Între cei ce au dat glas vrierii obștești de restaurare a Mitropoliei bănățene se află și marele tribun Eftimie Murgu. Acesta, în anul revoluționar 1848, pe Cîmpia Libertății de la Lugoj, cerea — în asentimentul tuturor — să se redea românilor din Banat *obișnuitul* lor mitropolit. Aspirația aceasta s-a împlinit. Noi avem datoria sfîntă de-a păstra ceea ce ne-au restituit luptele înaintașilor și largă înțelegere a contemporanilor.

I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului a mulțumit călduros I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului și P. S. Episcop Teoctist al Aradului pentru

participarea la praznicul Bisericii bănăţene. Cu ierarhul, preoţii şi credincioşii Mitropoliei Ardealului — a spus I. P. S. Sa — „aţiţia ani, noi, credincioşii din aceste părţi ale României, am fost una, în aceeaşi organizaţie bisericească şi-n aceeaşi mitropolie. Zecile de ani de împreună-lucrare ne-au dat posibilitatea nu numai să ne cunoaştem bine, nu numai să ne iubim, dar şi să ne înfrăşim în chip desăvârşit. De aceea, deşi formăm astăzi două mitropolii de sine-stătătoare, în credinţa noastră, în nădejdlile noastre şi în voinţa noastră continuăm să fim una“.

A încheiat rugînd pe Dumnezeu să-şi reverse binecuvîntările Sale bogate asupra clerului şi credincioşilor Bisericii noastre, pentru ca şi unii şi ceilalţi să facem „totul pentru Biserica noastră şi pentru neamul nostru“.

A luat apoi cuvîntul Înalţ Prea Sfinţitul Mitropolit *Nicolae* al Ardealului, spunînd următoarele:

În numele Tatălui şi al Fiului şi al Sfîntului Duh. Amin.

Înalţ Prea Sfinţile Părinte,

Prea Sfinţile Părinte,

Prea Cucernici Părinţi,

Iubiţi credincioşi,

Am venit astăzi din Sibiul marelui Arhiepiscop şi Mitropolit Andreiu Şaguna, ca să fac o vizită iubitului meu frate Arhiepiscop şi Mitropolit Nicolae al Banatului, ca mărturie a vechii prietenii care ne-a unit ani de zile, cînd eram amîndoi profesori la acelaşi Institut Teologic Universitar din Sibiu, şi pe care am păstrat-o, o păstrăm şi o vom păstra mereu, şi ca răspuns la faptul că Înalţ Prea Sfinţia Sa m-a cînsit cu prezenţa la alegerea mea în scaunul arhiepiscopesc şi mitropolitan de la Sibiu, a făcut parte din soborul de la Catedrala Patriarhală, cînd, în ziua Înălţării Domnului, a pus mîinile peste capul meu şi flăcările Duhului Sfînt m-au îmbrăcat în darul arhieriei, şi a fost prezent şi la instalarea mea în Catedrala de la Sibiu.

Toate acestea, împreunate cu frăţeasca invitaţie ce mi s-a făcut, m-au îndemnat să vin aici, să-l vizitez la reşedinţă, în Catedrala aceasta măreaţă şi să mărturisesc acum prietenia şi dragostea frăţească care ne uneşte, unire ce simbolizează unitatea strînsă de veacuri dintre Mitropolia Ardealului şi credincioşii, clericii şi episcopii din părţile Banatului, dintre Ardeal şi Banat.

Iubiţi credincioşi,

Aşa cum s-a spus, legătura dintre Ardeal şi Banat — şi pe linie bisericească — a fost o legătură strînsă. Şi dacă Banatul n-a avut posibilitatea, datorită împrejurărilor vitrege, să aibă o mitropolie cu continuitate, Mitropolitul Andrei Şaguna, luptînd în vremea aceea ca toţi românii din împărăţia austriacă, să fie cuprinşi într-o singură mitropolie ortodoxă română, a reuşit să dobîndească numai ca românii din Ardeal şi din Banat să fie cuprinşi în Mitropolia Ortodoxă Română transilvană, în aşa fel încît Mitropolia de la Sibiu să aibă două episcopii sufragane, una la Arad, episcopie de veche tradiţie, şi alta la Caransebeş. În felul acesta Mitropolia Ardealului a îmbrăţişat şi pe fraţii ortodocşi români din Banat şi sub călăuzirea Mitropoliei Ardealului, a marelui Andrei Şaguna, sub

călăuzirea episcopilor trimiși de la Sibiu, sub călăuzirea acestei mitropolii, viața bisericască, din părțile Banatului a putut să se dezvolte și să meargă în pas cu viața bisericească din părțile Ardealului.

Noi, cei de la Sibiu, am avut o bucurie deosebită, când, cu 20 ani în urmă, s-a reînființat Mitropolia Banatului și clerul și credincioșii din această parte de țară au primit ceea ce merituau să primească, au primit organizarea lor bisericească străveche, astăzi reinviată la o viață nouă, astăzi în plină înflorire. De aceea, această bucurie a noastră a tuturor ne-a făcut ca — deși astăzi sînt două mitropolii: Mitropolia Ardealului și Mitropolia Banatului, — totuși între ele să existe o strînsă legătură, o strînsă unitate. Legătura aceasta, desigur, că exista în primul rînd pentru că amîndouă mitropoliile fac parte din Biserica Ortodoxă Română, care — sub îndrumarea înțeleaptă a Prea Fericitului Patriarh Justinian — pășește de ani de zile pe calea cea bună, pe calea strămoșească a slujirii adevărului dat nouă în Iisus Hristos și a slujirii intereselor superioare ale poporului român. Dar, în al doilea rînd, între Mitropolia Ardealului și Banatului există și legături strînse bazate pe probleme specifice, pe probleme deosebite care ne sînt comune în Ardeal și Banat. Ardealul și Banatul — față de celelalte părți ale României — își au caracteristicile lor, își au specificul lor, specific care a fost pecetluit de o istorie de veacuri, de o istorie luptătoare în care credința strămoșească a fost o credință viguroasă, a fost o credință care nu s-a clătinat în fața nici unei încercări, o istorie care ne-a făcut să ne atașăm de legea noastră strămoșească, de Biserica noastră românească ca de pavăza sufletului nostru, ca de pavăza neamului nostru românesc.

Și dacă astăzi Biserica noastră din Ardeal și Banat, de ani de zile, se bucură de libertatea pe care au cucerit-o de-a lungul veacurilor prin luptă strămoșii noștri, și dacă astăzi în România noastră viața bisericească — și în Ardeal și în Banat — se poate desfășura, dacă astăzi luptele, suferințele trecutului sînt numai amintiri vechi, totuși între Ardeal și Banat mai rămîn unele probleme specifice, probleme deosebite, prin care cele două mitropolii se simt unite. E destul să amintesc doar faptul, un singur fapt, că preoții din Ardeal și Banat sînt pregătiți în același Institut Teologic de grad Universitar de la Sibiu, că, deci, ei — după ce fac seminarul la Caransebeș și Cluj, primesc o pregătire unitară din toate punctele de vedere, și în felul acesta se realizează o unitate și pe planul preoției între cei care aparțin Mitropoliei Ardealului și Mitropoliei Banatului.

Am amintit un singur lucru, dar sînt atîtea alte lucruri, în care trebuie să ne adunăm sinoade ale celor două mitropolii, ale Mitropoliei Ardealului și Banatului, ne adunăm împreună cei doi mitropoliți și episcopii din Ardeal și Banat ca să discutăm problemele comune, pe care să le rezolvăm în comun, ca în felul acesta împreună lucrînd, lucrarea să fie mai cu spor.

Iubiți credincioși,

Am amintit despre Mitropolitul Andrei Șaguna. Vă spun că venind la Timișoara, am gîndit că e bine să ne aducem aminte de acest trecut, în care Mitropolia Ardealului și-a întins aripile ocrotitoare și în părțile acestea. Și ca să aduc un semn concret de pe vremea aceea, am slujit

cu mitra pe care a purtat-o Andrei Șaguna. Am venit cu ea aici pentru ca să fie un semn palpabil, un semn vizibil al acestui mare mitropolit, care a înțeles că în cadrele Bisericii Ortodoxe se poate ocroti nu numai viața bisericească a poporului român ci toată viața poporului român, și viața culturală, și viața economică, pînă și interesele politice ale acestui popor, care nu avea atunci reprezentanță pe plan politic. Biserica reprezenta atunci nu numai credința în Iisus Hristos, ci reprezenta însuși poporul român de pe acele plaiuri și însăși interesele lui naționale. Și amintind de Andrei Șaguna, țin să vă comunic că anul viitor se vor împlini 100 de ani de cînd — în Marea Adunare Bisericească a Mitropoliei Ortodoxe, în care erau delegați clerici și mireni din părțile Ardealului și din părțile Banatului, de la Arad și Caransebeș — s-a votat Statutul Organic, care pune bazele organizării întregii vieți bisericești din Ardeal și din Banat.

Acest Statut Organic a avut în acele vremuri și are și astăzi o mare importanță. Pentru că principiile care stau la baza Statutului Organic al lui Andrei Șaguna sînt principiile însăși ale Bisericii Ortodoxe și aceste principii stau și la baza Statutului și Regulamentului Bisericii noastre de astăzi, natural transformate și aplicate în conformitate cu noile împrejurări de viață ale Bisericii noastre, transformate și aplicate prin înțelepciunea Prea Fericitului Patriarh Justinian și a membrilor Sfîntului Sinod, în conformitate cu năzuințele și cu trebuințele bisericești de astăzi.

Aceste principii sînt putine, dar ele sînt baza însăși a vieții bisericești.

Unul din principii este principiul autonomiei și al autocefaliei. Ce însemnează aceasta? Însemnează că Biserica Ortodoxă, Biserica din Ardeal și Banat de pe vremea aceea, avea autonomie față de autoritatea de stat în sensul că Biserica avea dreptul să-și organizeze toată viața ei bisericească în conformitate cu legile ei, respectînd — bineînțeles — rînduielile Statului. Autocefalie însemnează că Biserica Ortodoxă Română era independentă față de orice altă Biserică, oriunde ar fi ea.

Aceste principii au ajutat ca poporul român din Ardeal și Banat să-și poată organiza viața lui bisericească după legile și după rînduielile bisericești și să fie independent — în această viață a lui — de orice Biserică din altă parte.

În vremea noastră Biserica Ortodoxă Română are garantat acest drept de a se organiza și de a-și desfășura viața în conformitate cu rînduielile ei. În vremea noastră Biserica Ortodoxă Română este Biserică autocefală, adică este Biserică liberă, independentă, care se conduce singură, căci are conducerea în țara noastră, Sf. Sinod, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian, și conducîndu-se singură, ține seamă de nevoile și de trebuințele vieții ei proprii.

Această autocefalie și independență face ca Biserica noastră să nu primească porunci din afara granițelor țării, face ca Biserica noastră să nu asculte decît de adevărul vesnic al lui Iisus Hristos și de poruncile de viață ale credincioșilor români din țara noastră.

Al doilea principiu care stă la baza organizării bisericești, este principiul sinodal-ierarhic, adică în fruntea Bisericii stau episcopii, mitropoliții, patriarhul. Fiecare episcop e conducător în eparhia sa. Dar conducerea Bisericii întregi nu este de unul singur, ca să fie unul singur care să poruncească peste toți, care să fie ca un stăpîn absolut peste toată bise-

rica, ci conducerea ierarhică este conducere sinodală, adică nu-i nici unul dintre episcopi care singur să poată hotări asupra treburilor bisericești generale, ci Sf. Sinod, adunarea tuturor episcopilor și mitropoliților sub președinția Prea Fericitului Patriarh Justinian, Sf. Sinod al Bisericii Ortodoxe Române hotărăște ceea ce trebuie făcut și ceea ce este bine pentru Biserica noastră.

Această rânduială ierarhic sinodală este de la Sf. Apostoli, pentru că și la Sfinții Apostoli n-a fost nici un Sfânt Apostol care să fi poruncit el singur și să fi hotărît el singur și ceilalți Sfinți Apostoli să se supună și să facă ceea ce a poruncit el, ci toți Sf. Apostoli s-au adunat în Sinod și în Sinod împreună au hotărît ceea ce este bine pentru creștinătate. Pentru că Mîntuitorul însuși a zis: „Acolo unde sînt doi sau trei adunați în numele meu, acolo sînt și eu“. Pentru că Mîntuitorul însuși a zis către Sfinții Apostoli, către toți Sfinții Apostoli, nu numai către unul sau altul, către toți a zis: „Iată, eu voi sînt pînă la sfîrșitul veacurilor“. Episcopii fiind urmașii Sfinților Apostoli, cu ei este Hristos pînă la sfîrșitul veacurilor, atunci cînd ei lucrează în Sinod, cînd ei lucrează în înfrățire.

Al treilea principiu de seamă este conlucrarea clerului și a credincioșilor în sinul Bisericii. Biserica lui Iisus Hristos nu este numai Biserica episcopilor și a preoților, ea este și Biserica credincioșilor, ea este Biserica tuturor celor ce cred în Iisus Hristos, tuturor celor ce mărturisesc adevărul de credință al lui Iisus Hristos, tuturor celor ce-l laudă pe Iisus Hristos, tuturor celor ce fac ceea ce Iisus Hristos ne-a spus să facem, adică iubesc pe Dumnezeu, iubesc pe Iisus Hristos, iubesc pe semenii lor. Biserica este formată și din ierarhi, și din clerici, și din credincioși, așa cum frumos spune Sf. Apostol Pavel în Apostolul din Duminica aceasta: Ci noi toți formăm la un loc un trup, iar Iisus Hristos este capul acestui trup. În acest trup sînt multe mădulare, dar fiecare mădular are o slujbă a sa, fiecare mădular este chemat să slujească Trupului întreg.

În baza acestui principiu Statutul lui Șaguna a chemat la colaborare și pe credincioși, la colaborare cu ierarhii și clericii și în felul acesta în consiliile parohiale, în adunările parohiale, în adunările eparhiale, Congresul Național-bisericesc al Mitropoliei, erau reprezentați nu numai clericii, ci și laicii, adică credincioșii, în așa fel, încît la un delegat cleric erau doi delegați credincioși. Și în felul acesta și credincioșii aveau cuvîntul lor de spus, atît la parohie, cît și la eparhie, cît și la mitropolie.

Iubiți credincioși,

Am amintit aceste principii pentru că ele sînt și astăzi valabile și pentru că ele se aplică și azi în Biserica noastră, și în mitropoliile noastre, în conformitate cu noile condiții de viață. Le-am amintit iarăși pentru că ceea ce ați făcut aici, ceea ce au făcut credincioșii români din părțile Banatului, aceasta nu s-a făcut prin lucrarea episcopilor și preoților, ci s-a făcut și prin lucrarea credincioșilor. Întreaga Biserică bănățeană, episcopi, clerici și credincioși au luptat, au jertfit, au muncit, s-au ostenit pentru ca Biserica lor să dăinuiască pe aceste plaiuri, pentru ca viața Bisericii noastre să se dezvolte și pentru ca această Biserică să-și împlinească misiunea ei, misiune creștină și misiune românească pe aceste plaiuri.

De aceea în numele Mitropoliei Ardealului, felicit și mă plec în fața înaintașilor care au luptat și au jertfit, episcopi, preoți și credincioși, pentru Biserica lor de pe aceste meleaguri. Felicit pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae pentru faptul că a dus mai departe tradițiile străbune și că a însuflit și însuflă inimile preoților și credincioșilor de aici pentru ca lucrarea bisericească să se desfășoare sub auspicii din ce în ce mai bune.

Dar, totodată privind în urmă se cuvine să privim și înainte. Și de aceea sărbătorirea de astăzi la care participă și Mitropolia Ardealului cu atita bucurie, trebuie să fie și un moment în care ierarhi, clerici și credincioși, ne luăm angajamentul ca și în viitor să slujim cu aceeași abnegație ca înaintașii noștri, marile idealuri ale Bisericii și ale poporului. Așa cum în trecut viața Bisericii Ortodoxe s-a împlinit cu viața poporului român, așa cum în trecut Biserica Ortodoxă a avut un rol românesc pe aceste plaiuri, tot așa și astăzi Biserica Ortodoxă Română nu are numai un rol pur bisericesc, ci are și un rol românesc, un rol național, un rol social. Căci este Biserica Ortodoxă Română, este Biserica Ortodoxă a poporului român, este Biserica Ortodoxă al cărei adevăr este trăit de credincioși, clerici, episcopi români, și care primește o pecete românească, o pecete specifică în care se răsfringe geniul creator al acestui popor.

Și noi toți, ierarhi, clerici și credincioși nu sîntem altceva decît slujitori cu întreaga noastră viață ai acestor mari idealuri, pe care ni le-au transmis strămoșii noștri: Idealul bisericesc al păstrării adevărului de credință în Iisus Hristos și idealul național al păstrării și desăvîrșirii vieții poporului nostru și a unității lui naționale. Slujind Biserica și poporul, slujind marile idealuri ale vremilor noastre, idealul de pace, idealul de dreptate, idealul de progres în toate privințele; slujind acestor idealuri, noi împlinim porunca lui Iisus Hristos, ca „lumea viață să aibă și să aibă viață cit mai multă“, adică viața să nu stea pe loc, ci viața să crească, să se dezvolte și să pășească din treaptă în treaptă spre desăvîrșire.

În sensul acesta să ne dăruim întreaga noastră ființă, să ne socotim slujitori din dragoste ai lui Iisus Hristos, să ne socotim slujitori din dragoste ai Bisericii lui Iisus Hristos, să ne socotim slujitori din dragoste ai năzuinței de unitate creștină, de înfrățire între Bisericile creștine, pentru ca aceste Biserici să ducă în lume steagul păcii, steagul înfrățirii între popoare. Să ne socotim slujitori ai intereselor mari, ale poporului românesc și să contribuim și noi ca această țară minunată, această patrie pe care au visat-o moșii și strămoșii noștri și care se află într-un avînt neconținut — încît noi cei ce mergem în străinătate sîntem fericiți de prestigiul, de cîntea care se acordă patriei noastre de către toate țările — această patrie minunată care este într-un progres neconținut, să se dezvolte, să crească și să se înalțe numele de român peste toate zările lumii întregi, în toată lumea să strălucească vrednicia spiritului creator al poporului român, și să ne bucurăm și să fim mîndri că și noi, credincioși, clerici și ierarhi ai Bisericii Ortodoxe Române, am avut contribuția noastră la această înflorire și la această strălucire a spiritului românesc.

Angajamentul acesta trebuie să ne înflăcăreze pe toți și trebuie să ne unească și mai mult. Pe această cale cele două mitropolii, Mitropolia Banatului și Mitropolia Ardealului, se sudează, se înfrățesc, se unesc din ce

în ce mai mult, și smerenia mea, urmaș al marilor mitropoliți Andrei Șaguna și Nicolae Bălan — împreună cu Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae, cum spuneam la început, prieteni vechi de teologie și prieteni azi în cadrul ierarhiei — împreună vom lucra și vom colabora, pentru ca viața bisericească în problemele comune să se dezvolte și să păsească — așa cum se cuvine — după voia lui Dumnezeu și după vrerile noastre de neconținut progres, de neconținut mers înainte.

Urez, Înalt Prea Sfințite Mitropolit Nicolae, ca păstoria Înalt Prea Sfinției Voastre, care a dat roade frumoase și bogate în acești ani de când sînteți la cîrma Mitropoliei Banatului, prin colaborarea clericilor și credincioșilor și prin înfrățirea noastră a celor două mitropolii, să dea roade și mai bogate, spre preamărirea lui Dumnezeu, spre binele Bisericii noastre și patriei noastre scumpe.

Un cuvînt de salut frătesc și către Prea Sfinția Voastră Prea Sfințite Teoctist episcop al Aradului, care a avut legături atît de strînse cu Sibiul și care le păstrează și astăzi, urîndu-vă ca roadele pe care le-ați recoltat în arhipăstoria Prea Sfinției Voastre, să se îmbogățească, să se înmulțească prin ostenele Prea Sfinției Voastre, ale clerului și credincioșilor.

Rog pe bunul Dumnezeu să reverse darurile sale cele bogate peste Mitropolia Banatului, peste Episcopia Aradului, peste întreaga Biserică românească pentru ca în felul acesta toată suflarea drepcredincioșilor creștini din țara aceasta, împlinindu-și misiunea creștinească și românească, să preamărească, pe Tatăl, pe Fiul și pe Sfințul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

După aceea a vorbit P. S. Episcop Teoctist al Aradului. P. S. Sa a adus la această prăznuire cuvîntul de recunoștință al păstoriților săi pentru ostenele înaintașilor care au pregătit și înfăptuit reînființarea Mitropoliei Banatului. Credincioșii din Eparhia Aradului se alătură la bucuria acestui praznic și desprind din el îndemnare la împreună-lucrare pentru viitor.

P. S. Sa a subliniat rolul hotărîtor pe care l-a avut Mitropolitul Andrei Șaguna — „acest lueafăr al Ortodoxiei românești” — în pregătirea factorilor care au dus la înfăptuirea reînființării Mitropoliei Banatului. A trebuit, însă, cu vrerea lui Dumnezeu, să se instaureze un regim de libertate în țara noastră pentru ca să se poată înfăptui dezideratul românilor ortodocși din Banat: ridicarea Bisericii lor la rangul de mitropolie. Nu este întimplător faptul că acest act însemnat a fost ctitorit de marele fiu al poporului nostru, Dr. Petru Groza.

Recunoștința noastră a tuturor — a continuat P. S. Sa — la acest popas de alese bucurii duhovnicești, se îndreaptă deopotrivă spre înaintașii noștri și către I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului, a cărui viață pilduitoare pentru noi rugăm pe Dumnezeu să o înzilească în sănătate și cu roade bogate. Cu jertfelnicia și tinerețea sa, avem convingerea că va călăuzi pe păstoriții săi pe căi tot mai luminoase.

S-a cîntat la Polihroniu pentru ocîrmuitorii bisericești și cetățenești și pentru cler și credincioși.

I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului a oferit o masă, la Reședința sa. La masă — înafară de Înalții Ierarhi și de slujitorii bisericești — au luat parte, ca invitați, Dnii Președinți ai Comitetelor executive ale Sfatu-

rilor populare regional și orășenesc, precum și reprezentanții cultelor din Timișoara.

Cu acel prilej, I. P. S. Mitropolit *Nicolae* al Banatului a toastat pentru Conducătorii țării noastre, pentru Prea Fericitul Patriarh Justinian și pentru înalții oaspeți.

În numele reprezentanților celorlalte culte, Dl Rabin Neumann a vorbit despre coexistența pașnică în dragoste și armonie a toată lumea.

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit *Nicolae* al Ardealului a dat expresie deosebitei mulțumiri sufletești pe care i-a pricinuit-o vizita la Timișoara și festivitățile care s-au desfășurat din prilejul împlinirii a 20 de ani de la reînființarea Mitropoliei Banatului.

Spre seară, la orele 18, în Catedrala mitropolitană, s-a săvârșit sfânta slujbă a Vecerniei, împreună cu Acatistul Sf. Iosif cel Nou de la Partoș.

Au luat parte I. P. S. Mitropolit *Nicolae* al Ardealului și *Nicolae* al Banatului, — P. S. Episcop Teoctist plecând îndată după masa de amiază spre Arad, unde era solicitat de îndatoriri bisericești ale eparhiei pe care o păstorește.

După Vecernie, I. P. S. Mitropolit *Nicolae* al Banatului a oferit în dar Arhipăstorului nostru un engolpion deosebit de frumos executat. Înalt Prea Sfințiile lor au rostit cuvântări din acest prilej.

I. P. S. Mitropolit *Nicolae* al Banatului a exprimat, între alte, bucuria de-a fi fost la praznicul Mitropoliei Banatului, împreună cu I. P. S. Mitropolit *Nicolae* al Ardealului. „Sintem îndatorați I. P. S. Sale pentru osteneala de-a ne cinsti cu prezența la această aniversare și mai ales pentru faptul că ne-a dat imbold spre și mai multă rugăciune și lucrare”. „Am dori, Înalt Prea Sfinția Voastră, ca acest prim contact cu preoții și credincioșii Mitropoliei Banatului să Vă lase amintiri deosebite și mai ales am dori ca așa ca altădată, să lucrăm înfrățiți împreună și de-acum înainte pentru mai binele Bisericii și al poporului. Și pentru ca în rugăciunile I. P. S. Voastre să Vă aduceți aminte de aceste înălțătoare momente de trăire duhovnicească, aș dori să primiți acest engolpion, ca semn al dragostei ce Vă purtăm”.

Vădit mișcat de gestul I. P. S. Mitropolit *Nicolae* al Banatului, I. P. S. nostru Mitropolit *Nicolae* a spus, între alte:

Am primit cu bucurie invitația I. P. S. Mitropolit *Nicolae* al Banatului de a participa la aniversarea de astăzi.

La Sf. Liturghie, în această frumoasă Catedrală, ne-am rugat împreună și am mulțumit lui Dumnezeu că ne-a învrednicit să trăim aceste clipe de aleasă prăznuire. Am simțit în cugetul meu că împreună cu noi se roagă și măresc pe Dumnezeu toți cei ce s-au jertfit pentru împlinirea actului ce-l prăznuim astăzi și că împreună cu noi slujesc și îngerii din ceruri.

La temelia înfăptuirilor noastre stă credința noastră în Dumnezeu și în ajutorul Său. Această credință este marea noastră putere ce ne face să țintim și să îndrăznim a tinde spre asemănarea cu Iisus Hristos.

În Sf. Evanghelie de astăzi am auzit că Mîntuitorul a zis: „S-a atins de mine cineva, că am simțit puterea ce a ieșit din mine” (Luca 8, 46). Această putere minunată a vindecat bolnavi, a redat orbilor vederea, a înviat morți, a făcut din omul cel vechi un om nou. Ea nu s-a despărțit

de noi o dată cu înălțarea Mîntuitorului la cer. Iisus Hristos, Cel ce șade de-a dreapta Tatălui, este prezent tot timpul pe masa Sf. Altar, este cu noi și astăzi. Puterea Lui cea sfîntă lucrează în lume „pînă la sfîrșitul veacurilor“.

Noi credem că tot binele ce se face în lume izvorăște din puterea darului lui Iisus Hristos și, ca credincioși creștini, avem datoria să primim această putere în sufletele noastre, să ne curățim inimile, să ne deschidem sufletele ca să coboare lumina cerească în ele. Roadele acestei lucrări dumnezeiești în noi și în lume sînt simțite de noi toți.

Cea mai minunată roadă a puterii dumnezeiești este transformarea sufletului nostru, care este ridicat din robia păcatului la frumusețea virtuții. Puterea aceasta, care face din păcătos un om împodobit cu virtuți, este cu adevărat sfîntă și dumnezeiască, este puterea lui Iisus Hristos.

Dumnezeu — din dragoste pentru noi, oamenii, și pentru a noastră mîntuire — ne stă într-ajutor ori de cîte ori îl căutăm. Dragostea lui Dumnezeu pentru noi ne face să dorim binele semenilor noștri și să lucrăm pentru ridicarea pe culmi de virtute și progres a poporului nostru și a Patriei, — și chiar a omenirii întregi. Puterea lui Dumnezeu o găsim, ori de cîte ori vrem, în biserică, în fața Sf. Altar, unde Hristos revarsă binefacerile Sale peste viața noastră. Rog pe bunul Dumnezeu să-și coboare darurile sale bogate peste viața noastră.

Cu acest engolpion pe care l-am primit cu emoție din partea I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului, mă voi ruga acasă pentru voi toți, pentru fericirea și progresul poporului și Patriei noastre scumpe. Dumnezeu să binecuvînteze strădaniile noastre, acum și totdeauna.

Luni, 30 oct. a.c., dimineața — după o scurtă vizită la birourile Consiliului arhiepiscopesc, la bibliotecă, la arhivă și la biserică și casa parohială a Dlui Protopop reformat Leo Peuker — înalții ierarhi au plecat la Caransebeș, al doilea centru mai însemnat al Mitropoliei Banatului. În drum, au făcut un scurt popas în parohia Jena, fiind primiți cu dragoste de preotul-paroh și de credincioși. Ascultînd darea de seamă a acestuia cu privire la situația parohiei și la lucrările de pictare a bisericii, înalții ierarhi au avut cuvinte de prețuire pentru paroh și parohieni și i-au binecuvîntat.

LA CARANSEBEȘ,

în fața catedralei fostei episcopii, înalții ierarhi au fost primiți cu dragoste de un sobor de preoți și de numeroși credincioși.

În catedrală s-a săvîrșit o Doxologie și s-a cîntat un Polihroniu. Înalții ierarhi au rostit cuvîntări.

Referindu-se la faptul că aceasta este ultima etapă a călătoriei I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae, I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului a spus, între altele: Pe valea pe care ați venit la noi au călătorit de la Sibiu să se statornicească aici și să păstorească poporul nostru dreptcredincios alțiia bărbați vrednici și luminați ai istoriei noastre bisericești. Din cetatea de scaun a Mitropoliei pe care o diriguți cu vrerea lui Dumnezeu s-au revărsat daruri bogate și peste noi cei ce ne aflăm în aceste părți ale țării. Pe drumul înaintașilor simțim că mergeți și I. P. S. Voastră. Astăzi, avîndu-Vă printre noi, simțim trecutul mai apropiat. Noi prețuim deosebit de mult

osteneala ce V-ați luat venind aici și Vă sîntem recunoscători pentru bucuria ce ne-ați făcut.

Dar unitatea noastră bisericească și românească — a Banatului și a Ardealului — noi o întemeiem și pe alte considerente. Ați amintit de Statutul Organic. Subliniem un lucru, care ne este la inimă: la redactarea lui au lucrat și bănățeni. Principiile ce stau la baza organizării noastre bisericești sînt temeluite pe munca comună, înfrățită a clerului și credincioșilor ambelor mitropolii ale noastre. Acesta este imbold pentru continuarea lor. Azi, trecutul este reactualizat în persoana I. P. S. Voastre, azi trecutul, prezentul și viitorul le vedem înlănțuindu-se în chip firesc. Vedem în I. P. S. Voastră pe Ierarhul care poate și știe merge pe urmele înaintașilor. Vă mulțumim pentru bucuria ce ne-ați prilejuit și Vă facem calde urări pentru roade îmbleșugate în viitor.

De încheiere, I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului a exprimat clerului și credincioșilor mulțumiri pentru călduroasa primire și i-a binecuvîntat. „Ați fost martori la apropierea și comunicările în dragoste dintre ierarhii și clericii celor două mitropolii“.

A răspuns I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, spunînd:

Bucuria împreună-slujirii la praznicul împlinirii a 20 ani de la reînființarea Mitropoliei Banatului în Catedrala din Timișoara, stăruie și acum în sufletele noastre.

Mari au fost încercările prin care a trebuit să treacă poporul nostru, dar tare a fost credința noastră în Dumnezeu și în împlinirea idealurilor acestui popor.

Recunoștința noastră, a celor de azi, se îndreaptă în primul rînd, spre Sibiu, scaunul de reședință al aceluia care a știut să pregătească înfăptuirea autonomiei noastre bisericești din Ardeal și Banat, organizînd Biserica noastră după cele mai înalte principii de viață, ajutat de bărbați de seamă, clerici și laici din aceaste părți și mergînd înfrățiți pe același drum al năzuințelor și aspirațiilor noastre bisericești și naționale. Andrei Șaguna a pus început de viață nouă în viața noastră bisericească.

Cuvîntul meu ar vrea să sublinieze legătura și unitatea între Sibiu și Banat în opera măreață a înfăptuirilor la care am ajuns.

Se știe că Biserica a jucat un rol deosebit în înfăptuirea unității noastre bisericești și naționale.

Se împlinesc anul viitor 100 ani de la votarea Statutului Organic șagunian care a pus bazele vieții noastre bisericești și care consfințește dreptul clericilor și al credincioșilor de a participa la conducerea treburilor în viața bisericească.

Această conlucare între ierarh, clerici și mireni a fost și va fi temelia ce stă la baza succeselor noastre.

Biserica are astăzi și un rol în viața poporului român în afară de rolul pur bisericesc.

Azi, poporul nostru împlinindu-și visul de veacuri, trăiește cea mai glorioasă epocă de progres, de pace și colaborare cu toate popoarele lumii. Țara și poporul nostru se bucură de prestigiu tot mai mare în toate părțile lumii. acest prestigiu trebuie întărit tot mai mult.

Biserica sprijinește munca poporului și propășirea patriei noastre și se străduiește din toate puterile ca acest prestigiu să crească și numele poporului român să strălucească cu mai multă putere, în toate părțile lumii.

Noi, respectind tradiția, nu sîntem împotriva progresului, ci luăm puteri din trecutul glorios pentru prezentul în neconținut avînt și pentru viitorul luminos al poporului nostru. Această și pe plan internațional.

Venind aici mă bucur în sufletul meu de credința voastră, de jefelnicia voastră și de realizările voastre. Toate le socotesc realizate de popor și pentru popor. Sînt convins că sub ocîrmuirea înțeleaptă a Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Nicolae, într-o împreună-lucrare a clerului și credincioșilor, pe calea tradițiilor bisericești și sprijinirii muncii poporului și luptei lui pentru pace, Dumnezeu ne va învrednici de roade tot mai bogate.

Dumnezeu să vă ajute să faceți voia Lui și să binecuvînteze cu darul Său toate strădaniile voastre cele bune.

A urmat apoi vizitarea Seminarului Teologic și a Școalei de cîntăreți bisericești, precum și un scurt program artistic. Cuvîntul de întîmpinare a fost rostit de către P. C. Director *Dumitru Abrudan*. P. C. Sa a arătat — între alie — că așa cum în trecutul de luptă și de suferință al neamului românesc Ardealul și Banatul au mers împreună, strîns înfrățite în aspirațiile lor la libertate și independență națională și bisericească, tot așa le înfrățește astăzi idealul comun pentru mîntuirea sufletului credincioșilor Bisericii străbune, pentru pace în lume, pentru fericirea oamenilor și pentru propășirea Patriei noastre dragi. Mitropolii Ardealului au așezat la conducerea Bisericii bănățene bărbați luminați care au adus cu ei ideea de libertate și independență plămădite în cetatea de scaun de la Sibiu. Banatul, la rîndul său, s-a înfrățit în luptă cu ei atunci cînd nori grei și amenințători s-au abatut asupra românilor ardeleni.

Părintele director a arătat grija de care se bucură așezămîntul bisericesc de la Caransebeș din partea I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului și a exprimat dorința ca bunele legături dintre acest așezămînt și Institutul Teologic de grad Universitar de la Sibiu să se continue și să se adîncească. Asigură pe înalții ierarhi de cele mai alese simțăminte și rugîndu-i să împărtășească arhieriasca binecuvîntare ostenitorilor și elevilor școalei, le urează respectuos îndelungată și rodnică arhipăstorie.

I. P. S. nostru Mitropolit *Nicolae* a lăudat strădaniile Corpului profesoral și silința la învățătură a elevilor, dînd îndrumări spre și mai multă stăruință în munca și în formarea viitorilor preoți, spre slava Sfintei noastre Biserici și spre propășirea Patriei noastre scumpe.

A urmat masa de amiază, în cadrul căreia I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului a mulțumit încă odată Înaltului oaspete frate de la Sibiu pentru vizita făcută.

I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae l-a asigurat că vizita aceasta l-a impresionat profund și că ea e o contribuție la unitatea dintre cele două Mitropolii pe linia slujirii Ortodoxiei și a Patriei noastre.

La plecare, I. P. S. Mitropolit Nicolae al Banatului a condus pe I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului pînă la ieșirea din orașul Caransebeș. Acolo, înalții ierarhi s-au despărțit cu dragoste frățească, mulțumiți de rezultatele acestei întîlniri rodnice și întremătoare.

CEA DINTII TÎRNOSIRE DE BISERICĂ SĂVÎRȘITĂ DE NOUL MITROPOLIT AL ARDEALULUI

Ziua de Duminică, 12 noiembrie 1967, încrestează la răbojul vieții noastre bisericești din Ardeal un moment de seamă și înălțător: săvîrșirea celei dintii tîrnosiri de biserică în parohia Țapu, rn. Mediaș, reg. Brașov, de către I. P. Sf. Sa Dr. Nicolae Mladin, noul Mitropolit al Ardealului.

Dimineața, la orele 9,15, își face intrarea în sat Înaltul Ierarh, însoțit de P. C. Părinte vicar arhiepiscopesc Traian Belascu, P. C. Părinte consilier arhiepiscopesc Ioan Nicoară etc. Este întâmpinat cu flori de o mulțime de credincioși dornici să-și vadă Vlădicul mult așteptat, iar cantorul Vasile Marcu îi urează — în numele acestora — „Bun venit!” în sunetele clopotelor care vestesc întregului sat sosirea alesului oaspete.

Primirea Înaltului Ierarh se face cu Cruce și Evanghелиe, în fața bisericii gătită ca o mireasă și care aștepta să fie sînșită, de către credincioși în frunte cu un sobor de preoți, compus din următorii clerici: P. C. preoți Profesori Dr. Corneliu Sîrbu și Dr. Alexandru Moisiu, P. C. Prot. al raionului Mediaș, Petru Boieru, P. C. Preoți de parohie Ioan Albu—Șeica Mare, Adrian Dobre—Vorumloc, Ioan Găban—Ighișul Nou, Augustin Hulea—Calvasăr, Miron Maier—Bratei, Aurel Scutea—Blăjel, Gheorghe Suciu—Mînărade, precum și P. Cuv. Protosin cel Dometie Manolache—Rîmeți, P. C. Păr. Mihai Manolache, harnicul paroh al locului, P. C. Arhid. Iosif Bolog și Vasile Gîrbu de la Centrul arhiepiscopesc și P. C. Diacon Ioan Gîrlonța—Mediaș.

Înaltul Ierarh este îmbrăcat în mantie, în timp ce corul studenților de la Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu — condus de P. C. Păr. Prof. Gheorghe Șoima — cîntă imnul arhieresc. Cuvîntul de „Bun venit!” pe teritoriul prot. Mediaș și al parohiei Țapu îl rostește — cu multă însuflețire și îmbrăcat într-o frumoasă haină poetică — P. C. Prot. Petru Boeru. Mai întîi arată cum prin vrednicia credincioșilor și a tînărului lor păstor, s-a ajuns la realizarea frumoasă ce prilejuiește momentul înălțător de acum. Apoi continuă: „În numele credincioșilor din Țapu și al prot. Mediaș, mulțumim I. P. S. Voastre c-ați venit să sfințiți munca și oste-neala acestor credincioși. Vă oferim — ca buchet de flori — dragostea și respectul profund ce Vă păstrăm. Ne vom ruga împreună pentru I. P. S. Voastră. Întru mulți ani, I. P. Sf. Părinte!”

Ca răspuns, Înaltul Ierarh spune următoarele: „Mulțumesc pentru cuvîntul cald de întîmpinare și îmi exprim bucuria că cea dintîi biserică pe care o sfințesc la începutul arhipăstoririi mele, este biserica din Țapu. Ea mărturisește despre vrednicia preotului și a credincioșilor. V-ați străduit s-o împodobiți cu pictură frumoasă. Ca și rugăciunea și faptele bune, icoanele din biserică sînt mărturii ale credinței vii, puternice. Printr-o astfel de credință ați făcut ca biserica voastră să fie o adevărată Casă a lui Dumnezeu, în care stînd, ni se pare că sîntem în cer, după cum zice imnograful: „În biserica mării Tale stînd, mi se pare a fi în cer”.

Dumnezeu să vă binecuvînteze strădania și să vă ajute ca s-o împodobiți, în fiecare duminică și sărbătoare, cu prezența voastră. Cea mai frumoasă biserică — ne spune Sf. Ioan Gură de Aur — nu este numai aceea care este și pictată, ci mai ales aceea care este plină de credincioși.

Să mărturisiți această credință și în viața de toate zilele, în muncă cu hărnicie și în frăție!"

Două fete îi oferă apoi Înaltului Ierarh frumoase buchete de flori, iar una din ele îi face urări de mulți ani într-o frumoasă versificație populară.

După aceea, Înaltul Ierarh este condus în fața ușii de intrare în biserică, unde începe slujba de sfințire a bisericii, după ce în ajun se săvârșise vecernia cu priveghere, iar duminică, mai de dimineață, sfințirea apei.

După rostirea de către Înaltul Ierarh a rugăciunii de invocare a Sf. Duh și după citirea celor trei paremii de către I. P. S. Sa, de către P. C. Păr. vicar arhiepiscopesc Traian Belascu și P. C. prot. Petru Boeru, se face înconjurarea bisericii cu cele trei opriri, la fiecare făcându-se sfințirea cu apă sfințită, ungerea cu Sf. Mir, Evanghelie și ecteniile îndătinat.

În fața bisericii se face rugăciunea de intrare, se rostește de trei ori — ca la Înviere —: „Ridicați porțile voastre...!” și se intră în biserică, în timp ce corul cântă: „Casei Tale se cuvine sfințenie, Doamne...”

În fața Altarului, I. P. S. Sa — după ce a cădit Sf. Moaște — le ia însuși și ridicându-le la frunte, le duce pe ușile împărătești în Altar. Aici este îmbrăcat în veșmînt alb peste veșmintele de Liturghie, unge Sf. Moaște cu Sf. Mir, semnează hrisovul pe care-l pune într-un tub dinainte pregătit și-l așează în groapa Sf. Prestol, împreună cu cutiuța cu Sf. Moaște, toarnă ceară amestecată cu aromate și astupă groapa cu ciment rostind cuvintele: „Veșnică pomenire ctitorilor acestei biserici”.

Apoi se așează capacul de lemn pe care-l spală preoții cu apă caldă și săpun, I. P. S. Sa toarnă apă de trandafiri, unge cu Sf. Mir, așează chipurile Sf. Evangheliști în cele patru colțuri ale Prestolului și apoi se acoperă totul cu măsărița ce este prevăzută cu flori la colțuri și se leagă totul la spate într-un singur nod, adăugîndu-se alte acopereminte din țesături alese, precum și Sf. Antimis, Crucea, Sf. Evanghelie, chivotul și alte obiecte de cult.

În tot acest timp, unii dintre preoți citesc psalmii prevăzuți de tipic..

Urmează căderea Altarului și a întregii biserici. Impresionează în mod deosebit „Rugăciunea principală” de sfințire a bisericii, pe care o citește Înaltul Ierarh în genunchi în fața Sf. Altar, precum și momentul în care — cu lumînarea aprinsă în mînă — rostește: „Lumina lui Hristos luminează tuturor”, la care corul răspunde cu cîntarea „Luminează-te luminează-te, noule Ierusalime”.

Se face apoi stropirea în interior cu apă sfințită, ungerea cu Sf. Mir și rugăciunea de încheiere, după care I. P. S. Sa este dezbrăcat de veșmîntul alb, în timp ce corul cântă: „Mîntuiește, Doamne, poporul Tău...”.

După aceea, se face hîrotesia întru citeț și ipodiacon a candidatului la preoție Alexe Drăghici, licențiat în teologie.

Se săvîrșește, în continuare, Sf. Liturghie arhierescă în sobor cu participarea tuturor clericilor prezenți, răspunsurile fiind date tot de corul studenților teologi, condus de P. C. păr. prof. Gheorghe Șoimă. În cadrul ei, și anume la priceastă, P. C. păr. vicar arhiepiscopesc Traian Belascu ține predica zilei. După ce înfățișează episodul din pericopa ce cuprinde parabola Samarineanului mîliostiv, P. C. Sa arată credincioșilor ce însemnează a avea iubire de aproapele, punînd apăs pe ideea că nu poți iubi pe

Dumnezeu, pe care nu-L vezi, dacă nu iubești pe aproapele, pe care-l vezi, precum și că dovedim că iubim pe Dumnezeu prin faptele noastre bune față de aproapele. De încheiere, roagă pe bunul Dumnezeu ca să ajute credincioșilor din această parohie să înfăptuiască cât mai din plin dragostea creștină, pilduită de Samarineanul milostiv.

După rugăciunea amvonului, I. P. S. Sa săvârșește hirotesia întru protopop a P. C. păr. Aurel Scutea—Blăjel.

Ca și slujba sfințirii bisericii și Sf. Liturghie arhierească, impresionează pe poporul credincios hirotonia întru diacon a candidatului la preoție Alexe Drăghici, care se face imediat după cântarea „Cuvine-se cu adevărat“.

Luînd cuvîntul la sfîrșitul Sf. Liturghii, P. C. păr. Mihai Manolache, doctorand în teologie și parohul locului, mîncecă de la stihira Învierii: „Aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne veselim și să ne bucurăm întrînsa!“ P. C. Sa mărturisește că — însuflețit de cele mai alese simțăminte în acest moment solemn — aduce mulțumiri mai întîi bunului Dumnezeu că i-a învrednicit să vină la dînșii I. P. S. Sa Dr. Nic_olae Mladin, Mitropolitul Ardealului. Căci cum însetează cerbul după apă de izvor de munte, tot așa au însetat credincioșii parohiei Tapu după venirea Înaltului Ierarh. Văzînd acum marea dragoste a I. P. S. Voastre, înțelegem mai bine de ce ați fost ales, în Scaunul Mitropoliei Ardealului, I. P. S. Voastră, ilustrul dascăl de teologie“.

Au trecut mulți ani, de cînd (1860) s-a pus piatra fundamentală a acestei biserici.

De asemenea, continuînd istoricul bisericii, P. C. Sa arată că între anii 1860—1934 nu s-a făcut nici o reparație la biserică. În 1934 s-a refăcut complet acoperișul și s-au întărit zidurile. Imediat după introducerea luminii electrice, în 1965 s-a pus problema zugrăvirii bisericii. Răspunzînd cu toată căldura la apelul păstorului lor, credincioșii au contribuit cu bani și cu brațe de muncă pentru pictarea în frescă a bisericii lor. Uniți în acțiune comună ca un singur om, au dus lucrul la bun sfîrșit. Pictorul Alexandru Bucescu, conjugînd ziua cu noaptea, a dat curînd lucrarea gata, conform devizului.

După ce informează asupra modului în care s-a făcut recepția, P. C. Sa arată că lucrările de zugrăvire au costat suma de 57.440 lei, din care suma de 11.400 a fost donată de Arhiepiscopia Bucureștilor, Arhiepiscopia de Alba-Iulia și Sibiu și de Episcopia Buzăului, iar restul s-a realizat din contribuția credincioșilor.

În continuare, adresîndu-se credincioșilor de față, spune: „Dacă noi ne putem bucura astăzi de asemenea momente înălțătoare, nu trebuie să uităm că în Vietnam se duce un război de distrugere nemiloasă a valorilor materiale și spirituale. Dar avem nădejdea că va veni o zi cînd și acolo războiul va înceta și vom ajunge să prefacem săbiile în fiare de plug. Dacă la noi este pace, faptul acesta se datorește Conducerii noastre de stat, care acționează intens pentru pace.“

Mulțumim bunului Dumnezeu că ne-a ajutat să putem avea această zi de mare bucurie. Mulțumim I. P. S. Sale pentru calda dragoste pe care a avut-o de-a veni personal la noi, neținînd seamă de intemperiiile vremii!“

De aceea, P. C. Sa își ia angajamentul: „Vom face totul ca să fim vrednici de jertfa pe care ați făcut-o pentru noi. Vom fi buni credincioși ai Bisericii strămoșești.

Mulțumim Onor. Departament al Cultelor pentru înțelegerea și sprijinul ce ne-a acordat. Ne angajăm că vom fi cetățeni loiali, că vom munci și că vom face tot ce ne stă în putință ca pacea deplină să se sălășluiască pe pământ.

Mulțumim tuturor ierarhilor care ne-au acordat ajutor pentru pictarea bisericii noastre. Mulțumim, apoi, tuturor fraților preoți care au venit să slujim împreună în această zi înălțătoare pentru noi. Mulțumim fratelui nostru întru Hristos Andreas Deppner, pastorul evanghelic-luteran din localitate, și făgăduim ca credincioșii noștri și ai Frăției Sale să trăiască din ce în ce mai înfrățiți. Mulțumim corului studenților Institutului Teologic din Sibiu pentru modul în care a contribuit la înălțarea sărbătorii noastre de azi. Mulțumim din toată inima credincioșilor de aici și de aiurea pentru obolul lor și rugăm pe bunul Dumnezeu să le răsplătească din plin această jertfă“.

„Inchei cu făgăduința că am să mă străduiesc să mențin trează conștiință ortodoxă și românească a credincioșilor pe care îi păstoresc, spre binele Sfintei noastre Biserici și al scumpei noastre Patrii, Republica Socialistă România“.

Oferind I. P. S. Sale două frumoase scoarțe românești, P. C. preot Mihai Manolache face Înaltului Ierarh urarea: „Să trăiți întru mulți ani, I. P. S. Părinte!“ Corul cântă: „Întru mulți ani!“

În continuare, P. C. prot. al Mediașului, Petru Boeru, dă citire binecuvîntării arhieresti adresate preotului, consiliului parohial și credincioșilor din Țapu, din care desprindem: „Plăcută este înaintea Domnului jertfa credincioșilor Lui... Binecuvîntăm osteneala voastră și cinstim pe cei ce au adus-o... Ne rugăm: Doamne, sfîntește pe cei ce iubesc podoaba Casei Tale... și fă ca prin buna lor lucrare pentru Biserică și Patrie, să se preamărească numele Tău!“

Apoi P. C. pâr. Consilier arhiepiscopesc Ioan Nicoară oferă — din partea Sf. Arhiepiscopiei de Alba-Iulia și Sibiu — un frumos Sf. Potir spunînd: „Vă dăruim acest Sf. Potir ca să vă aduceți aminte de binefăcătorii voștri și să nu uitați mărețele clipe de azi“.

Luînd cuvîntul, Înaltul Ierarh rostește următorul cuvînt de învățătură și de îndemin:

„Am venit cu mare bucurie aici, în parohia Țapu, pentru că m-ați chemat ca prin rugăciunile noastre ale tuturor să se reverse harul Sf. Duh asupra acestei biserici, care n-a fost sfîntită pînă acum de arhiereu și pe care ați împodobit-o așa de frumos. Această jertfă a voastră — și materială și sufletească — este mărturia unei credințe vii, puternice față de Biserica lui Dumnezeu și față de Casa Lui cea Sfîntă. Aceasta însemnează că dv. vă dați seama de marea însemnătate pe care o are Biserica pentru viața și mîntuirea credincioșilor.

Așa cum fiecare om are o casă familială, tot așa Dumnezeu are Casa Sa cea Sfîntă, în care se adună fiii Lui ca să stea de vorbă cu Dumnezeu, destăinuindu-I tot ceea ce le frămîntă viața, toate aspirațiile și năzuințele lor.

De aceea, și aici credincioșii s-au adunat — împreună cu noi — la Sf. Liturghie. Aici sînt de față Domnul Iisus Hristos, Maica Domnului, toți sfinții și îngerii din cer. Cînd privești în jur, acum bagi de seamă că pereții nu mai sînt goi: ei sînt frumos împodobiți cu sfinți și simțim că sînt și ei prezenți împreună cu noi. Cu ei împreună luăm parte la Liturghia cerească, pe care o slujesc îngerii din ceruri împreună cu Mîntuitorul.

Unii și-ar pune poate întrebarea: De ce au jertfit credincioșii din Tapu atît de mult pentru împodobirea bisericii lor? Că doar te poți ruga prea bine și acasă! Fără îndoială, este bine să te rogi și acasă. Căci este bine cînd te scoli dimineața, în zorii zilei, să te rogi lui Dumnezeu ca să-ți ajute la munca zilei și la săvîrșirea faptelor bune. Este bine, cînd te așezi la masă, deși hrana este cîștigată prin munca noastră, să mulțumim lui Dumnezeu pentru că înmulțește roada ostenețelor noastre și să mîncăm — așa cum se cuvine — fără lăcomie, așa cum se cade să mîncăm fiind de față Dumnezeu. După ce am mîncat, mulțumim lui Dumnezeu pentru cele trupesti și ne rugăm pentru Împărăția cerească, ca bunul Dumnezeu să nu ne lipsească de darurile Sale spirituale.

Seara, facem un popas, ne uilăm îndărăt la cele ce am săvîrșit peste zi, mulțumim lui Dumnezeu pentru că ne-a ajutat s-o petrecem cu bine și-I cerem să ne ajute ca să ne purlăm așa cum vrea El. Totodată, îl rugăm să privegheze pentru noi în timpul somnului nopții. Tot acum se adună toți ai familiei și-și cer iertare unii altora. „Au doară nu-mi va fi acest pat mormînt“ — zicem în rugăciunea de seara. Noaptea ne aduce aminte de moarte, că s-ar putea să murim în timpul nopții ce urmează. Cum te vei prezenta în fața lui Dumnezeu, dacă ai plecat dincolo neîmpăcat cu soția ta, cu fiii tăi, cu vecinii tăi? Deci, este bine și frumos ca fiecare să se roage și acasă.

Dar a te ruga acasă singur nu este tot una cu a te ruga în biserică. Dumnezeu însuși a așezat biserica, locaș de închinare. Avem despre aceasta dovezi în Testamentul Vechi și în Testamentul Nou. În biserică simțim mai deplin puterea lui Dumnezeu. În Noul Testament, și anume în frumoasa convorbire a Mîntuitorului cu Samarineanca, El îi spune că va veni vremea cînd ne vom ruga nu numai în templul din Ierusalim sau în cel de pe muntele Garizim, ci ne vom ruga pretutindeni, adică vor fi biserici de închinare peste tot unde sînt credincioși.

De ce în Biserică puterea lui Dumnezeu este mai mare, mai deplină? Pentru că știm că pe Sf. Altar se petrece Marea Taină a transformării (pre-facerii) pîinii și vinului în Trupul și Sângele Domnului. Deci, însuși Hristos — sub forma pîinii și a vinului — este prezent aici. Pe lîngă aceasta, Sf. Liturghie închipuie întreaga viață a Mîntuitorului, încît credincioșii care stau la Sf. Liturghie și o pricep, se simt de față la toată viața Mîntuitorului de la naștere pînă la mormînt.

Nu numai este prezent, ci Iisus Hristos ne cheamă să ne împărtășim cu El: „Cu frică de Dumnezeu, cu credință și cu dragoste să vă apropiați!“ Astfel, nu numai că Mîntuitorul vine în Biserică, dar ni se dăruiește nouă ca să-L avem în noi, ca lumina și puterea Lui să strălucească în toată viața noastră.

Această Mare Taină se poate săvîrși numai în Biserică, unde — prin rugăciunea preotului împreună cu a poporului — se coboară la noi

Domnul nostru Iisus Hristos. Pe lângă aceasta, biserica însăși, Casa Domnului, are darul să ne aducă aminte de multe lucruri folositoare. De pildă, forma ei de corabie. Așa precum prin corabia lui Noe — în timpul potopului — s-au salvat toți cei ce erau într-nsa, tot așa în Biserică se mântuiesc toți cei ce cred în Iisus Hristos. De asemenea, ne aducem aminte de episodul potolirii de către Mântuitorul a furtunii pe mare. Sf. Apostoli — îngroziiți de valurile involburate — îl scoală din somn pe Mântuitorul prin cuvintele: „Doamne, ajută-ne că pierim!” Mântuitorul a potolit valurile și au mers mai departe liniștiți.

Astfel, Biserica ne poartă pe valurile vieții și ne duce spre portul cel din urmă al vieții veșnice. Toți cei ce sînt în Biserică, simt mîngîiere, liniște, mulțumire, pentru că știu că prin puterea lui Iisus Hristos toate lucrurile sînt spre mîntuirea lor și îi îndeamnă la dragoste și fapte bune.

Biserica este formată din mai multe părți. Sf. Altar închipuiește stîncă de pe Golgota: prin Sf. Taină a Euharistiei se actualizează Jerișa de pe Golgota. Aici îngenunchiem în fața lui Iisus Hristos și totodată știm că prin Jertfa Lui a biruit moartea și aduce mîntuire la toată lumea. De aceea, Sf. Altar este ținut curat, în toată sfințenia, pentru că aici este prezent Iisus Hristos.

În naos sînt toți sfinții, ca împreună cu ei să putem preamări pe Dumnezeu. La Sf. Liturghie ascultăm Apostolul și Evanghelia, cîntăm cîntări de laudă lui Dumnezeu. Cînd sîntem împreună, cînd preotul se roagă pentru voi și voi îi răspundeți, atunci simțiți că puterea lui Dumnezeu este mai mare, mai lucrătoare, că simțiți un gînd și o inimă și vă întoarceți acasă mai mulțumiți, pentru că simțiți toți o singură turmă.

De aceea, se cuvine ca această biserică — în fiecare sărbătoare și mai ales în fiecare duminică — să fie plină de credincioși ca și astăzi. Căci aici în Sf. Altar este de față Iisus Hristos, care este mai mare decît Mitropolitul Ardealului, este Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat. Dacă ați venit să vedeți pe Mitropolitul de la Sibiu, atunci ca să-L vedeți pe Arhiereul cel veșnic, nu se cade, oare, să veniți cel puțin în număr tot așa de mare? Ba, da! Aici se arată credința, se risipesc ura și alte patimi, se înmulțește dragostea și crește smerenia. Toate virtuțile creștinești înfloresc ca un cîmp de flori în primăvară.

Ați dat dovadă grăitoare c-ați jertfit pentru podoaba Casei lui Dumnezeu. Dar se cade s-o împodobiți cu prezența voastră în toată viața voastră!

Aceste cuvinte vi le-am spus ca să vă dați seama că Biserica, Casa lui Dumnezeu, stă în centrul vieții voastre religioase; de aici se revarsă toate darurile lui Dumnezeu, pe care le înmulțiți prin rugăciune și prin fapta dragostei frățești. Cînd ne uităm în urmă, vedem nesfîrșite generații de strămoși care au zidit biserici. Strămoșii noștri au săvîrșit acest lucru. Se cuvine să cinstim pe strămoși și să le urmăm pilda! Această credință în Dumnezeu ei au mărturisit-o împreună, dovedind o strînsă legătură între toți românii de pretutindeni. Acestei unități a poporului român i-a slujit Biserica noastră strămoșească, tipărind cărți folosite la Altar și la strană; aceleași cărți s-au tipărit la Brașov, la Rîmnice, la Tîrgoviște, la Iași, la București sau la Blaj, care apoi au fost răspîndite pretutindeni împreună cu ideea că noi românii de pretutindeni sîntem frați și una.

Dacă în trecut, pînă la 1918, am fost despărțiți sub stăpîniri deosebite, azi avem bucuria de a trăi într-un Stat nou, care cuprinde sub aripile lui ocrotitoare pe toți frații, care — sub îndrumarea conducătorilor înțelepți — își făuresc un viitor frumos, făcînd să strălucească peste mări și țări numele țării noastre. În orice țară te vei duce, poți fi mîndru de poporul român din care faci parte; de țara noastră, pentru că peste tot sîntem prețuiți pentru marile progrese realizate, pentru politica de independență, înfrățire și pace între popoare.

Și voi aveți o contribuție aici. Căci munca fiecăruia este o contribuție la propășirea Patriei, la ridicarea numelui cu jală al României între popoarele lumii. De aceea, Biserica — mărturisind pe Iisus Hristos — i-a învățat și-i învață pe fiii săi să fie buni credincioși și buni cetățeni, impletind dragostea de Biserică cu dragostea de Țară. Astfel, cînd auzim numele lui Iisus Hristos, se deșteaptă în noi un sentiment de evlavie, iar cînd pronunțăm numele de Patrie, se trezește în inimile noastre dragostea de Țară.

Tot Biserica a învățat și învață pe fiii săi să fie deschiși spre toți oamenii. În Ardeal am trăit și lucrat împreună cu celelalte națiuni conlocuitoare. Am luptat împreună ca viața să fie mai frumoasă. Totodată, am colaborat cu celelalte culte. Înfrățirea între poporul român și naționalitățile conlocuitoare, între Biserica Ortodoxă Română și celelalte culte, este o tradiție, iar acum această înfrățire este așa de mare, încît putem spune că dragostea lui Hristos este între noi toți și dragostea de patrie ne unește în munca pentru binele poporului.

Vă felicit și vă laud și vă cinstesc pentru ceea ce ați făcut pentru biserica voastră. Il rog pe bunul Dumnezeu să vă binecuvînteze viața, să vă dea tot ce vă este de folos pentru cele trupești și sufletești, să vă ajute să fiți buni credincioși ai Sfintei noastre Biserici și să vă dăruiți toată ființa pentru neconținută înflorire a Patriei noastre scumpe. Dumnezeu să vă binecuvînteze!"

În continuare, vorbește dl pictor Alexandru Bucescu, care este și licențiat în teologie. D-sa dă expresie mării și negrăitei bucurii a parohiei Țapu. Rar se vede împlinit asemenea vis. Se simte îndatorat a mulțumi lui Dumnezeu că l-a făcut părtaş la bucuria de azi. De asemenea, mărturisește: „M-am trudit mult cu pictarea acestei biserici. Eu însumi fiind teolog, m-am străduit să pun adîncul fond al credinței în pictură. Valoarea unei picturi nu se apreciază numai după culori, după partea ei artistică, ci după cît redă din spiritul ortodox“.

„Am și un cuvînt de laudă pe seama preotului acestei parohii“. Drept aceea, dorește ca preotul „să aibă viață lungă și să înscrie în cartea vieții pe toți aceia care s-au străduit să împodobească așa de frumos acest locaș de închinare“.

A urmat apoi o agapă frățască organizată cu multă ospitalitate și cu mult spirit gospodăresc în localul fostei școli confesionale, situat aproape de cealaltă biserică — cea veche ortodoxă — a parohiei.

Seria cuvîntărilor ținute în acest cadru o deschide fratele pastor evanghelic-luteran, Andreas Deppner, care spune următoarele: „Trei lucruri mari s-au întîmplat, în acest an, în satul Țapu: în martie, instalarea mea la parohie; sfințirea casei parohiale a comunității pe care o păstoresc, care a fost începută în martie și terminată în septembrie; iar astăzi avem a treia mare bucurie: sfințirea bisericii ortodoxe din Țapu. La toate acestea am fost împreună, ne-am bucurat împreună.

În satul nostru nu se face deosebire între români și sași, sașii și românii. Locuiesc unii lângă alții. Este și meritul tânărului preot Mihai Manolache că credincioșii ortodocși din Țapu au realizat un lucru atât de frumos.

Astăzi ați primit numai o parte din coroana cea mare care vă așteaptă la sfârșit. Azi ne-am rugat în biserica noastră ca bunul Dumnezeu să vă binecuvinteze această zi și să vă rămână în amintirea voastră de-a pururea“.

În continuare, vorbitorul a spus între altele: „Să rămânem în viața aceasta împreună cu ceilalți oameni... Să fim buni și virtuoși. Să punem capăt tuturor relelor care bîntuie viața omenirii și mai ales războiului ca să nu fie rău pentru toată lumea!...

Ori sîntem ortodocși, ori sîntem evanghelici-luterani, ne rugăm aceluiasi Dumnezeu. Țelul nostru să fie același: să mergem pe drumul pe care ni-l arată credința în Dumnezeu, pe drumul ajutorării oamenilor de pretutindeni. Să dăm mîna ca împreună să luptăm împotriva războiului!...

Dumnezeu să vă ajute ca biserica pe care ați sfințit-o să fie un focar de sfințenie, care să radieze pînă în casele dv. Dumnezeu să fie cu dv.!”

Luînd cuvîntul, pîn. Aurel Scutea—Blăjel mărturisește că nu poate să nu dea expresie marei bucurii și clipelor înălțătoare, pe care le-a trăit alături de credincioșii din Țapu. „Am trăit clipa impresionantă, în care am primit binecuvîntarea întru protopop din partea I. P. S. Mitropolit al Ardealului.

Vă asigur că voi merge pe același drum, pe care am pornit încă în anul 1928, cînd am început să păstoresc. Voi fi cu deosebită ascultare și cu toată dragostea față de superiorii mei pe linie bisericească.

Mulțumesc I. P. S. Sale pentru cîntarea pe care mi-a acordat-o. Ea va fi pentru mine un stimulent de a lucra și mai intens în ogorul Bisericii și al Patriei. Să vă țină Dumnezeu întru mulți ani, I. P. S. Părinte! Să muncim pentru binele Sfintei noastre Biserici și pentru înflorirea scumpei noastre Patrii!”

„Îmi dați voie — spune P. C. pîn. Gheorghe Suciu—Minărade — să exprim bucuriile ce m-au stăpînit azi. Prima bucurie că I. P. S. Sa a coborît în mijlocul nostru. În cuvîntarea I. P. S. Sale de la instalare, a spus că va servi poporul. Astăzi a dovedit că servește poporul pentru ridicarea Patriei și propășirea Sfintei noastre Biserici.

Ziua de azi este un prilej de bucurie pentru tînărul paroh Mihail Manolache, care a mobilizat poporul la o faptă atât de frumoasă. Prin prezența aici a înalților oaspeți de la Sibiu și-a primit răsplata.

Bucurie a fost și pentru mine că — pentru prima dată — am participat la sfințirea unei biserici.

Dorim ca strădaniile pe care le depuneți în via Domnului să fie de folos Sfintei noastre Biserici și scumpei noastre Patrii. Aducem cuvînt de cîntare pentru faptul că înalta noastră Conducere de Stat zidește dragostea peste tot, fiind însuși Samarineanul milostiv care tămăduiește toate rănile“.

Înaltului Ierarh îi dorește păstorie cu dar. Celor din Țapu le dorește propășire duhovnicească și spor în toate cele bune.

A făcut o deosebită impresie cuvîntul episcopului-cantor Vasile Marcu, care spune următoarele: „În numele credincioșilor din această parohie, îmi permiteți I. P. S. Părinte, să Vă spun: Bun venit în mijlocul nostru!

După cuvîntul cîntării bisericești, „aceasta este ziua pe care a făcut-o Domnul să ne bucurăm și să ne veselim într-nsa“. Ziua de azi este pentru noi o zi luminoasă, o zi sfîntă. Sunetele clopotelor au pătruns mai adînc în inimile noastre.

Credința noastră este azi mai cucernică. Astăzi sfinții zugrăviți pe pereții bisericii noastre sînt mai vii.

Am făcut ce-am putut. Mulțumim I. P. S. Sale, pe care l-am așteptat încă de la Sf. Ilie, patronul bisericii noastre, că ne-a făcut bucurie atît de mare ca la Învierea Domnului. Mulțumim tinărului și micuțului — ca Sf. Apostol Pavel — preot al nostru, Mihai Manolache. Dumnezeu să ne ajute! Să trăiască I. P. S. Sa Mitropolitul Nicolae! Mulțumesc P. C. pâr. prof. Gheorghe Șoima, care — cînd l-am auzit cîntînd cu corul studenților teologi — a intrat în inima mea“.

Între vorbitorii de la masă s-a rînduit și P. C. pâr. Miron Maier—Brateș, care spune: „Cînd ne-am apropiat de această comună, de departe am văzut crucea bisericii, care mi se părea că se unește cu cerul. Mi-am zis: acolo este o biserică strămoșească, care adună credincioșii la rugăciune, deschizînd drumul spre bună-tăți duhovnicești, spre mîntuire, spre Dumnezeu.

Biserica este candelă aprinsă care își trage lumina din Iisus Hristos. De la început creștinii mergeau în biserici. Sf. Apostol Pavel ne spune că Barnaba era în biserică.

Am rămas înălțat de predica P. C. pâr. vicar, dar și mai înălțat de minunatul cuvînt de învățătură al I. P. S. Sale. Înălțat, voi lucra și mai mult ca Biserica să strălucească, ca Patria noastră să înflorească.

Părintele Mihai este ca o trestie (mic), dar în mîna lui Dumnezeu este un instrument de pogorîre între credincioși a dumnezeiescului Har. Biserica noastră este Casa lui Dumnezeu. În ea petrecem ca fii în Casa lui Dumnezeu. Dacă sîntem în Biserică, sîntem în Dumnezeu, care ne ajută. Să trăiți intru mulți ani, I. P. S. Părinte!“

Toți cei de față se ridică în picioare și cîntă cu multă însuflețire: La mulți ani!

Atenția celor de față a fost reținută în chip deosebit de cuvîntul P. C. pâr. vicar arhiepiscopesc Traian Belascu, care spune următoarele: „Sărbătoarea pe care am trăit-o cu toții la sfințirea acestei biserici, a fost o sărbătoare de mare înălțare sufletească, o sărbătoare de zidire sufletească a tuturor sufletelor găsite în acest locaș sfînt. Am avut prilejul fericit de a-l însoți pe I. P. Sfințitul pînă aici și m-am simțit așa de înălțat sufletește pentru că mi s-a dat prilejul ca la prima sfințire de biserică săvîrșită de I. P. S. Sa, să fiu de față.

Prima sfințire de biserică făcută de I. P. S. Sa are loc într-o parohie mixtă. Ce-am constatat aici la gurile Tîrnavelor, în apropierea Blajului? Că noului Mitropolit al Ardealului i-a hărăzit Dumnezeu ca prima dată să sfințească o biserică revenită.

N-am observat nici o diferență, nici o nemulțumire a credincioșilor, ci — din contră — i-am văzut mișcați pînă la lacrimi de faptul că I. P. S. Nicolae, Mitropolitul Ardealului, a descins de la Sibiu și le-a sfințit biserica.

M-am bucurat că la parohia aceasta se găsește pâr. Mihai Manolache, un fiu de dincolo de creasta Carpaților. P. C. Sa a fost pilonul de unificare a tuturor pentru a cînta pe limba Ortodoxiei toate slujbele. Te felicit, P. C. pâr. Mihai, pentru vrednicia și modestia P. C. Tale. Mă bucur că pe acest popor l-am văzut unit în jurul C. Tale.

Am văzut că poporul s-a strîns în jurul păstorului. Laudă preotului și credincioșilor!

L-am văzut pe părintele de la parohia evanghelică-luterană asistînd cu atenție la slujbă. Să mergeți pe drumul acesta înainte ! Așa dați exemplul cel mai bun pentru păstoriții dv., spre binele Bisericii și al Patriei.

Revine un merit și P. C. pâr. prot. Petru Boeru pentru această manifestare frumoasă din Țapu, pentru că s-a interesat cu stăruință și pricepere ca această serbare să aibă nimbul cel mai strălucit.

I. P. S. Părinte, azi ați tîrnosit o biserică cu adevărat ortodoxă. Să fiți încredințat că aceste rugăciuni le-am trăit din plin. Va rămîne un moment care nu se va șterge din amintirea poporului. A fost un prilej de satisfacție și pentru I. P. S. Voastră.

În asentimentul tuturor credincioșilor, Vă dorim din tot sufletul mulți ani ca să mai puteți tîrnosi încă cel puțin o sută de biserici !

Deosebită impresie a făcut asupra celor de față cuvîntul P. C. pâr. prof. Dr. Alexandru Moisiu, fiu al satului Țapu. P. C. Sa a spus următoarele: „Ca unul care mi-am petrecut copilăria în satul acesta și care am trăit alături de atîția pe care îi văd aici, ca unul care am suferit mult, fiindcă familia din care m-am născut era săracă: am rămas orfan de copil și am urmat școală din mila altora.

Mărturisesc dragostea ce mă leagă de acest sat, pentru că nu este nimic mai frumos decît anii copilăriei. Nu găsesc cuvinte potrivite pentru a spune ce mă leagă de acest sat.

Este un sat care nu s-a impus prin nimic deosebit în manifestări excepționale. Dar caracterul pe care-l are, inima plină de avînt pentru tot ceea ce este bine și frumos, ne face să credem că are ca înaintași un pumn de daci.

La 2 km de sat se găsește cetatea numită „Ciuciură“, despre care legendele spun c-ar fi fost o cetate dacică. N-a fost cercetată de nimeni, afară de profesorul de istorie Dr. Coriolan Suciuc de la Liceul „Sf. Vasile cel Mare“ din Blaș, care — cu mai mult de trei decenii în urmă — a venit s-o vadă, a luat cu sine cîteva cioburi, din care a dedus că cetatea ar fi de la daci.

Caracterul mai deosebit al acestor săteni, care constă în dragostea și entuziasmul lor pentru cele bune, provine de la cei ce populau această așezare dacică, legată de mai sus numita cetate, a cărei cercetare poate că ar fi fost binevenită.

Poate furtunile vieții i-au determinat pe acești oameni să-și schimbe locul, ei ducînd o viață destul de grea. Doar Tîrnava ar putea povesti aceste suferințe...

Dar a venit o zi luminoasă, plină de bucurie, ziua eliberării, ziua în care România și-a primit drepturile ei și fiecare a putut să muncească liber. Ea a pus în avînt sufletul acestui sat. Acum este un sat de nerecunoscut: electrificat, aparate de radio și televiziune. Văd aici o viață nouă. Toate dovedesc libertatea, puterea de muncă a acestor oameni.

Vorbea P. C. vicar arhiepiscopesc Traian Belascu despre unitatea de credință strămoșească a credincioșilor din Țapu, unde au existat două biserici. Această unitate bisericească din Țapu nu s-a realizat numai în anul 1948, ci încă mult mai înainte prin înțelepciunea preoților din trecut. Este, în această privință, deosebit de edificator și de grăitor exemplul dat

de către preoții Mărgineanu și Coldea, primul greco-catolic iar al doilea ortodox. Mulțumită înțelepciunii lor, la școală eram tratați toți la fel, iar la Bobotează ieșeam — copii — întru întâmpinarea păr. Coldea ca să ne botezăm și de la preotul ortodox. Amîndoi preoții erau primiți cu bucurie în toate casele.

Aceasta, pentru că s-a mers pe linia tradiției strămoșești și nu pe aceea a catolicizării! Credincioșii din Țapu n-au știut decît că există o singură Biserică, există un singur Dumnezeu la care se închină și care este și al ortodocșilor și al greco-catolicilor.

Mă bucur din toată inima că în satul acesta — prin rîvna P. C. păr. Mihai Manolache — s-a făcut acest lucru atît de frumos. Cei de la Blaj n-au avut timp să vină să sfințească biserica din Țapu, dar a făcut acest lucru Ierarhul cu inimă de aur, Mitropolitul actual al Ardealului.

Mulțumesc din adîncul inimii I. P. S. Sale că ne-a oferit acest prilej de înălțare duhovnicească și românească. Ziua de azi este o zi ce va rămîne neștearsă în inima credincioșilor din Țapu. În numele lor, Vă urez, I. P. Sfințite, la mulți ani ca să puteți să mai sfințiți încă multe biserici, pentru ca sufletul credincioșilor, înrățiți în legea strămoșească, să preamărească pe Iisus Hristos, Domnul nostru.

Asigur Onor. Departament al Cultelor de devotamentul pentru Republica Socialistă România al credincioșilor din Țapu, pe care îi văd muncind cu rîvnă pentru propășirea întregului nostru popor“.

Luînd cuvîntul, P. C. păr. Mihai Manolache se îndreaptă în mod special — mai întîi — către I. P. S. Sa, căruia îi mărturisește un lucru pe care i l-au declarat credincioșii săi. La întrebarea P. C. Sale: ce ne facem dacă I. P. S. Sa nu poate veni?, răspunsul primit a fost acesta: sîntem dispuși să așteptăm și doi sau trei ani, numai să vedem pe tînărul nostru Mitropolit al Ardealului. „M-am bucurat foarte mult cînd am văzut că credincioșii mei țin așa de mult la I. P. S. Sa“.

„Mulțumesc tuturor vorbitorilor, care au contribuit cu cuvîntul lor la frumusețea duhovnicească și românească a acestei agape frățești.

Rog pe I. P. S. Sa să ne mai viziteze și de acum înainte. Vă rugăm, I. P. Sfințite, să veniți și cu alte ocazii.

Tuturor vă mulțumesc și rog pe bunul Dumnezeu să ne ajute să putem săvîrși lucruri și mai frumoase, spre slava Sfintei noastre Biserici și spre propășirea continuă a Patriei noastre“.

Se cîntă de către toți cei de față: „Întru mulți ani!“

Suita acestor frumoase cuvîntări a fost terminată de un scurt cuvînt de încheiere al I. P. S. Sale, care spune următoarele:

„Astăzi s-au împlinit cuvintele psalmistului: Cît de bine și de frumos este ca frații să fie împreună! Frați în credința strămoșească, frați în dragostea față de Patria noastră scumpă. Această unitate frățească este însușirea cea mai frumoasă a poporului nostru, încît nimeni nu ne mai poate despărți. Să rămînem în acest gînd de unire și de slujire a Patriei!“

Par-că n-am mai pleca de aici! Dar ne cheamă alte îndatoriri în alte părți. Gîndul și rugăciunea mea vor îmbrățișa și pe preotul și credincioșii din Țapu. Iar preotul și credincioșii din Țapu vor pomeni în rugăciunile lor și pe Mitropolitul Ardealului.

Dumnezeu ne va judeca în măsura în care vom săvârși binele. El judecă drept. În acest gând de unitate, de muncă și de slujire, vă binecuvîntez și vă îndemn să pășiți și de aici înainte pe calea cea bună a slujirii Bisericii și Patriei!"

Agapa frățească, prilejuită de sfințirea bisericii din Țapu, se încheie cu cuvenita rugăciune.

De aici Înalțul Ierarh urcă să viziteze vechea biserică ortodoxă din Țapu, unde este întâmpinat de către cantorul-epitrop, care face I. P. S. Sale următoarea declarație vrednică de reținut: „Și pe această biserică vrem s-o reparăm și s-o înfrumusețăm, ca să nu poată spune niciunul dintre credincioși că de una dintre biserici ne îngrijim mai mult iar de cealaltă deloc sau prea puțin“.

Cu aceasta, s-a isprăvit manifestația creștinească și românească din ziua de 12 noiembrie 1967, din Țapu. Privită în ansamblu, putem spune cu drept cuvînt că sfințirea bisericii ortodoxe din Țapu n-a fost numai un prilej de înălțare duhovnicească, ci și unul de adîncire a consolidării actului de unificare bisericească din anul 1948.

PARTICIPANT

LA PRAZNICUL SFÎNTULUI NICOLAE

E obicei străbun ca de ziua onomastică, o dată cu rugăciuni îndreptate către Patronul calendaristic, să se facă urări creștinești celor ce poartă numele lui.

Obiceiul acesta, în orașul de reședință al Mitropoliei Ardealului, a devenit datină de Praznicul Sfîntului Nicolae: el se practică an de an de aproape o jumătate de veac încoace, datorită faptului că trei dintre arhipăstorii noștri de pînă acum sînt purtători ai numelui vajnicului „îndreptător credinței și chip blîndețelor“ care strălucea în veacul IV pe scaunul mitropolitan al Mirelor Lichiei, iar de-atunci încoace, ocupă un loc de seamă în conștiința creștinătății de pretutindeni.

De astă dată, îndătinatele noastre urări creștinești s-au îndreptat cu dragoste țiiască spre noul nostru Arhipăstor, Înalț Prea Sfinția Sa Părintele Arhiepiscop și Mitropolit Dr. Nicolae Mladin.

În spre seara zilei de marți, 5 decembrie a.c. — fiind ajunul Praznicului de pomenire a Sfîntului Nicolae — Arhipăstorul nostru a primit

OMAGIILE PREOȚIMII

din orașul de reședință al Mitropoliei Ardealului și din protopopiatul raionului Sibiu.

În acest scop, delegații preoților s-au prezentat Înalț Prea Sfinției Sale — la orele 18,30 — în Paraclisul (capela) Institutului Teologic de grad Universitar.

La intrarea în Paraclis, Înalț Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae a fost întâmpinat cu Troparul Sfîntului Nicolae. I. P. S. Sa era însoțit de Prea Sfințitul Arhiepiscop Emilian Antal, de la Toplița, și de P. C. Secretar arhiepiscopesc Dumitru Călugăr.

În numele preoțimii din Sibiu și raion, P. C. protopop Nichifor Todor a exprimat urări fîiești Înalț Prea Sfințitului nostru Mitropolit Nicolae,

spunînd în esență următoarele: „În ajun de Sfîntul Nicolae, Patronul I. P. S. Voastre, în numele tuturor preoților din protopopiatul ortodox al Sibiului și în special al preoțimii sibiene, precum și în numele meu, personal, Vă rugăm să binevoiți a primi, Înalt Prea Sfințite Părinte, respectuoase urări de sănătate și zile îndelungate, o dată cu încredințarea deplinului nostru atașament. Rugăm pe bunul Dumnezeu să Vă sporească puterea de muncă la cîrma Bisericii ardeleno-ștrămoșești și în îndrumarea preoțimii noastre pe calea păcii și a patriotismului luminat, în slujba propășirii scumpei noastre Patrii”.

După aceea, P. C. prot. Nichifor Todor a înmînat Înalt Prea Sfințitului nostru Mitropolit Nicolae un tablou al I. P. S. Sale, lucrat în cărbune (de pictorul D. Papp). Tabloul înfățișează pe Arhipăstorul nostru cu prilejul instalării sale la cîrma Mitropoliei Ardealului. În interpretarea care i-a fost dată, acest tablou vrea să fie „imaginea tinereții Ierarhului nostru prețuit”, oferită „ca smerit omagiu al nostru” al preoților din Sibiu și raion și „ca amintire din momentul instalării și urare de rod îmbelșugat pentru anii binecuvîntatelor strădăni” care stau în fața Arhipăstorului nostru.

Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae a mulțumit pentru urările ce i-au fost făcute și pentru darul preoțimii, spunînd că: „Din darul lui Dumnezeu sintem ceea ce sintem și nu prin vrednicia noastră. Noi ne smerim în fața voii lui Dumnezeu, care ne cheamă pe fiecare la slujirea Bisericii și a poporului. Atașamentul exprimat de preoții sibiieni nu se îndreaptă către o persoană, ci către funcția și răspunderea pe care cîrmuitorul bisericesc o are în mijlocul obștei dreptcredincioase. Aceasta este o legătură de solidaritate sufletească încheată în scopuri superioare comune, de slujire a Bisericii și a Patriei. Ea ne leagă și ne unește pe toți slujitorii sfințelor allare străbune.

Pomenirea Sfîntului Ierarh Nicolae ne oferă prilej de adîncire a înțelesului chemării noastre preoțești. Deosebit de osîrduitor în săvîrșirea de fapte bune, în păstrarea neștirbită a adevărului învățăturii celei drepte, în dăruirea totală pentru Hristos și pentru propășirea poporului încredințat lui spre povățuire, Sf. Ierarh Nicolae este model desăvîrșit de slujire a oamenilor prin Biserică.

Înalt Prea Sfinția Sa a încheiat îndemnînd pe preoți să fie veghetori asupra turmei pe care o păstoresc și să slujească Biserica strămoșească și poporul nostru cu devotament creștinesc, spre binele și fericirea Patriei.

Împărtășind tuturor arhieriești binecuvîntări, I. P. S. Sa s-a întreținut apoi cîteva clipe cu cei prezenți, exprimîndu-și bucuria comuniunii duhovnicești.

Tot acolo, o oră mai tîrziu, în cadrele obișnuitei rugăciuni de seara,

PROFESORII ȘI STUDENȚII INSTITUTULUI TEOLOGIC

au prezentat, după datină, urările lor respectuoase de viață îndelungată Înalt Prea Sfințitului nostru Mitropolit Nicolae.

La intrarea în Paraclisul Institutului, Arhipăstorul nostru a fost întîmpinat cu Imnul arhieresc. I. P. S. Sa era însoțit de oaspetele său, P. S. Arhieriu *Emilian* Antal și de P. C. Secretar arhiepiscopesc D. Călugăr.

Rugăciunea de scară s-a desfășurat potrivit programului.

La sfârșit, corul studenților teologi, dirijat de P. C. Conf. univ. Gheorghe Șoima, a executat cîntecul popular religios „Bucură-te Nicolae Sfinte” (cules și armonizat de Timotei Popovici).

După aceea, a luat cuvîntul P. C. Rector Dr. *Sofron Vlad*, care a spus:

Înalt Prea Sfințite Părinte,

Între însușirile pe care Sfîntul Apostol Pavel le cere episcopului, la loc de frunte se află destoinicia de-a învăța. Epoca patristică a Bisericii lui Hristos e mărturie despre uzul intens pe care ierarhii trebuiau să-l facă de această însușire: fiecare din ei era dascăl al Bisericii.

Cîrmuitorii din ultima jumătate de veac ai Mitropoliei ardelenae au fost aleși dintre profesorii de teologie. Cei ce au urcat treptele jetului mitropolitan au fosteminenți în muncă la catedrele lor, la amvon, în publicațiile noastre bisericești. Ei au format generații de preoți vrednici, care au rămas toată viața profund legați sufletește de dascălii lor.

După ce darurile bogate cu care v-a înzestrat Dumnezeu le-ați înmulțit prin muncă neînteruptă și conștiincioasă, Înalt Prea Sfinția Voastră ați funcționat vreme de 24 de ani ca profesor la Institutul nostru teologic. Redacția foi religioase „Telegraful Român” exprima de curînd (în nr. 27—28 a.c.) o realitate profundă, sub un titlu scurt dar deosebit de sugestiv: „Din frunte, la cîrmă”. Erați în fruntea colaboratorilor acelei foi; acum, ați trecut la cîrma ei și a întregii noastre mitropolii. În fruntea ostenitorilor Institutului nostru erați de asemenea; acum, Vă aflați la cîrma lui.

Părintele Rector a încheiat dînd expresie bucuriei ostenitorilor și studenților Institutului de a-l ști pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae mereu aproape de ei. În numele lor, a exprimat I. P. S. Sale urări de viață îndelungată, cu pace, sănătate și bucurii.

După aceea, corul studenților teologi a cîntat „Mulți ani trăiască”.

Răspunzînd urărilor ce i-au fost exprimate în numele Institutului Teologic de către Părintele Rector, Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae a spus, în esență:

Adevărat a grăit Părintele Rector cînd a spus că pășind în scaunul de mitropolit nu m-am îndepărtat de colegii mei — profesorii acestui Institut — și nici de studenții teologi, ci am rămas tot atît de aproape ca și pînă atunci și de unii și de ceilalți.

Faptul că Mitropolitul Nicolae Bălan a legat Institutul nostru teologic de Reședința mitropolitană prin locașul bibliotecii și mai ales prin Paraclisul acesta, este un simbol al comuniunii dintre ierarh și ostenitorii Institutului. Practic, sîntem la același „nivel” arhitectonic. Eu ascult din reședință rugăciunile studenților, seara și dimineața, ceea ce înseamnă că ne rugăm împreună. Din Institut răzbat la mine, în reședință, ecourile tinereții.

Această legătură, fizică, este o întruchipare a unității sufletești care ne adună pe toți laolaltă în aceleași năzuințe sfinte și în aceleași strădanii rodnice pentru Biserică și pentru popor, ori la ce nivel am fi situați. Toți sîntem slujitori ai cauzei Bisericii strămoșești, toți sîntem slujitori ai Patriei noastre dragi. Toți — în solidaritate deplină — sîntem chemați să ne dăruim capacitatea de muncă, elanul tineresc ce ne însufletește, rîvna ce ne stăpînește, binelui obștesc, să nu ne pierdem în fapte egoiste, în lucruri mărunte, nepotrivite cu condiția noastră, cu starea noastră preotească.

Iubiții mei, ori de câte ori prăznuim pe Sfântul Nicolae — mai ales cei ce cu smerenie purtăm acest nume — se cuvine ca prăznuirea să o facem întâi de toate în inimă. Tânăr fiind, Sf. Nicolae excela prin faptul că era primul la rugăciune, primul la trezvie. Dimineața, când vin studenții noștri aici în paraclis, mă gîndesc adesea: care, oare, sînt primii între cei ce vin?

Noi toți sîntem în primul rînd mărturii ale puterii divine care lucrează în lume și, de aceea, trebuie să avem acel simț al divinului, acel contact permanent cu Divinitatea care se revarsă apoi în faptele noastre.

Contactul cu Divinitatea ne pune în legătură cu însăși temeliala cea mai profundă a vieții, cu tot ceea ce există, cu ceea ce este esența existenței. Cel ce are legătură cu Dumnezeu, stă în legătură cu tot ceea ce există. Așa, spre exemplu, privind munții, apele, frumusețile naturii, el simte prezența lui Dumnezeu.

Privind pe om — omenirea însăși — în chipul omului, în viața umanității și a națiunii noastre, noi vedem lucrarea lui Dumnezeu cum se desăvîrșește în aceste realități ale vieții.

Este de datoria noastră, e misiunea noastră aleasă ca în contact cu realitățile vieții și ale existenței, în consimțire adîncă și deplină cu năzuințele profunde și permanente ale poporului nostru, ale omenirii întregi, nu numai să ne aplecăm cu înțelegere superioară asupra acestor realități, ci să fim elemente care conlucrează cu Dumnezeu la desăvîrșirea lor.

În acest sens v-am simțit și vă simți aproape, profesori și studenți teologi deopotrivă, căci toți sînteți lucrători ai lui Dumnezeu pentru desăvîrșirea vieții oamenilor, în toate aspectele ei pozitive.

Sărbătoarea Sfîntului Nicolae cel din Mira Lichiei să fie prilej de îndemn pentru noi toți ca să ne adîncim în rugăciune și cugetînd creștinește la realitățile vieții, să ne pătrundem de și mai multă rîvnă pentru interesele superioare ale Bisericii noastre străbune și ale neamului și țării noastre.

Dumnezeu să ne binecuvînteze ostenele și să ne ajute să slujim cu înțelepciune, avînt și spor cauzele mari ale Bisericii și ale Patriei!

După aceea, Înalț Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae a împărțit binecuvîntări arhieresti profesorilor, ostentitorilor și studenților Institutului Teologic.

Petrecut de acordurile solemne ale Imnului arhieresc, I. P. S. Sa — împreună cu P. S. Arhiereu Emilian — s-a înapoiat în Reședința mitropolitană.

În ziua Praznicului de pomenire a Sfîntului Nicolae (marți, 6 decembrie a.c.), dimineața,

ÎN CATEDRALA MITROPOLITANĂ,

Înalț Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae — împreună cu P. S. Arhiereu Emilian, înconjurați fiind de un sobor de preoți din care au făcut parte P. C. vicar arhiepiscopesc Tr. Belascu, consilieri arhiepiscopesci, profesori de teologie etc. — a săvîrșit Sf. Liturghie arhierască.

S-au făcut rugăciunile îndătinute pentru îndelungata înzîlire a Arhipăstorului nostru.

La priceastă, a predicat P. C. prot. Dr. Simion Radu, duhovnic al Institutului Teologic. P. C. Sa a înfățișat viața și vredniciile creștinești ale

Sf. Ierarh Nicolae. La sfîrșit, a exprimat bune urări pentru I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae al Ardealului.

Îndată după Sf. Liturghie, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae — împreună cu P. S. Arhiereu Emilian și cu soborul slujitorilor — a săvîrșit un parastas pentru odihna înaintașilor săi de scaun purtători ai numelui Sfîntului Nicolae: Mitropoliții Nicolae Bălan și Nicolae Colan.

Ca și în celelalte Duminici și sărbători, numeroși credincioși sîrguiau să sărute Sfînta Cruce pe care le-o oferea Arhipăstorul nostru, înșiruiți din ușile împărătești ale Sfîntului Altar și pînă pe treptele Catedralei.

Intr-amiazi, a avut loc îndătinata

RECEPȚIE LA REȘEDINȚA MITROPOLITANĂ

Erau prezenți slujitori bisericești ai instituțiilor de la centrul Mitropoliei și reprezentanți ai credincioșilor mireni.

A fost de față Dl. Imputernicit raional pentru culte Gh. Moldovan.

La intrarea în salonul de recepție, Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae a fost întîmpinat cu urarea cîntată „Mulți ani trăiască!”

În numele clerului și credincioșilor a luat cuvîntul P. C. vicar arhiepiscopesc Tr. Belascu. Pornind de la un articol apărut în presa cotidiană, P. C. Sa a stăruit asupra însemnătății pe care îl are — în viața unei întreprinderi și a instituțiilor — climatul în care-și desfășoară munca cei ce ostenesc într-însele. Climatul este hotărîtor pentru „poziția și dezvoltarea forțelor creatoare într-o colectivitate”. Climatul sănătos, pozitiv, poate fi tulburat de ostilitatea spiritelor negativiste. Între noi nu se cade să fie așa, ci relațiile dintre cei ce muncesc laolaltă se cuvine să fie întemeiate pe dragoste frățească, pe încredere reciprocă, pe modestie, pe dăruirea de sine în slujba intereselor comune. Acestea creează și mențin climatul desfășurării forțelor creatoare ale fiecăruia și ajută la dezvoltarea sănătoasă a vieții bisericești.

De încheiere, a urat Înalt Prea Sfințitul nostru Arhipăstor să-i ajute Dumnezeu să înstăpînească în tot cuprinsul Arhiepiscopiei un climat sănătos, o atmosferă de încredere și dragoste reciprocă. „Ne angajăm ca să lucrăm mai departe — a spus vorbitorul — în acest spirit de solidaritate și frățietate ortodoxă și românească, dăruindu-ne toate forțele lui Hristos și poporului”, slujind interesele superioare ale unității Bisericii strămoșești, ale propășirii Patriei noastre scumpe și ale păcii lumii întregi.

A răspuns Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae, spunînd:

Prăznuirea Sfîntului Nicolae, arhiepiscopul Mirelor Lichiei, ne așează pe toți în lumina învățăturii creștine, pe care el a întruchipat-o pilduitor, în epoca Sa. Ea ne dă prilej să cugetăm la menirea noastră în Biserică, în societate, în lume, ca credincioși, ca fii ai poporului nostru, ca oameni.

Noi toți sîntem — după cum ne învață Sfîntul Apostol Pavel — întruchipări ale lui Hristos, sau un „alter Christus”. În fiecare din noi lucrează Iisus Hristos — Fiul lui Dumnezeu întrupat, Capul Bisericii — și trăsăturile Lui spirituale se revarsă înafară, în lume, prin noi, creînd o atmosferă de spiritualitate și de comportare corespunzătoare voii Lui preasfînte.

Această prezență spirituală — care-i dragoste de Dumnezeu și de oameni, spirit de jertfă pentru aproapele și alipire nestrămutată față de

dreapla credință ortodoxă răsăriteană — a întrupat-o Sfântul Nicolae la vremea sa.

Noi, cei de azi, călcînd pe urmele Sfîntului Nicolae, sîntem chemați să ducem trăirea lui Hristos în clocotul acestei epoci de mare avînt înfloritor, de răscolitoare simțăminte, incredințați fiind că se cuvine să întruchipăm valorile creștine ca oameni ai veacului nostru.

Dragii mei, eu vreau să fiu tîlmaciu al Evangheliei lui Hristos pentru noi, cei de azi. Nu singur, ci laolaltă cu toți slujitorii Sfintei noastre Biserici și pentru toți cei ce azi făuresc o viață nouă, tinzînd fără contenire și fără slăbire spre idealuri superioare.

Noi trăim în lume, cu oamenii, în comuniune cu semenii noștri. Ca credincioși creștini și ca fii ai harnicului nostru popor, noi ne dăm seama că viața omului e slăpinită de năzuințe superioare, de fireasca tendință spre desăvîrșire care proiectează spre viitor elanurile noastre, vrerile noastre, strădaniile noastre. Preocupările acestea spirituale sînt aproape și de inima noastră, căci în Iisus Hristos s-a deschis perspectiva unei desăvîrșiri care n-are sfîrșit și care ne cheamă să sprijinim neostoita sete și străduință a poporului, a omenirii după o viață din ce în ce mai desăvîrșită.

Noi, dragii mei, sîntem doar o fărimă în desfășurarea veacurilor, a istoriei omenirii. Cu toate acestea, viața noastră are însemnătate pentru veacurile viitoare, în măsura în care împlinim prin trăirea ei voia lui Dumnezeu și aspirațiile poporului ai cărui fii sîntem.

Privind astfel viața, ei își schimbă aspectul, ea înaintează, se înfrumusețează, se îmbogățește. Fiecare lucru și fiecare faptă a noastră și a semenilor noștri primește o lumină nouă, o semnificație mai înaltă. În sufletul nostru se naște entuziasmul și crește optimismul care împrumută vigoare și statornicie acțiunilor noastre morale. Noi știm că munca noastră, jertfelnicia noastră, intențiile noastre curate sînt direcționate spre un țel superior: fericirea vremelnică și mîntuirea veșnică.

Dacă toți privim viața în această perspectivă superioară — creștină și umanitară — atunci se creează de la sine acel climat de care amintea părintele vicar astăzi, aici, climat în care toți ne simțim una fiindcă treptele ierarhice dispar, se topesc în vîltoarea dragostei și omeniei, toți ne simțim frați și împreună-lucrători osîrditori pentru binele Bisericii străbune și pentru mărirea Patriei iubite. Această atitudine pozitivă față de instituția sfîntă și față de cei ce ostenim în cadrele ei creează climatul sănătos care scoate și pune în lumină toate potențele spirituale și intelectuale, toată capacitatea de muncă spornică ce se dăruiește bucuroasă și generoasă idealului slujirii pentru binele omenirii, pentru binele poporului, pentru binele Bisericii noastre.

Dacă această unitate superioară se afirmă statornic și masiv între noi toți, atunci și viața noastră bisericească va propăși în epoca noastră de zidire nouă, iar duhul lui Hristos, duhul Bisericii Sale se va arăta ca duh al dragostei, al binelui, al frumosului, al solidarizării în săvîrșirea a tot lucrul bun, de Dumnezeu încuviințat și poporului de folos.

În acest spirit vreau să lucrez și să vă chem pe toți să mă urmați cu fiiască încredere și osîrdie.

In vremea noastra, valoarea unui om se masoara dupa capacitatea lui, dupa pregatirea lui, dupa munca daruita binelui comun. Aceasta masura va constitui si criteriul de pretuire a fiecaruia.

Dupa cum stiiti, eu sint fiu de miner. Toata viața am muncit si am inteles că munca în slujba binelui, în slujba Bisericii si poporului ne da cea mai mare satisfactie. Sint apropiat de mine ca pe un frate pe oricine muncește cinstit, cu rîvnă, cu pricepere, cu spirit de raspundere, cu dragoste si cu consideratie față de institutia sfîntă ai cărei slujitori sintem. Cel ce nu pune interesele personale mai presus de interesele obștești, acela e fratele meu.

Vă chem pe toți la muncă cinstită, la muncă corectă si plină de bucurie, la muncă de dăruire pentru promovarea intereselor superioare ale Bisericii si ale Patriei. Mai presus de persoana proprie, cu gusturile ei particulare, cu ambițiile ei subiective, stă cel ce se dăruiește fără preget si fără sgîrcenie pentru triumful idealurilor superioare care fac să propășească si viața bisericească, si viața obștească.

Sint sigur că Consiliul arhiepiscopesc, Institutul nostru Teologic de grad universitar si toți slujitorii Bisericii strămoșești își vor da silința să pună toate capacitățile lor în slujba binelui obștesc.

Biserica noastră are un trecut atît de frumos si de bogat în fapte legate strîns de viața poporului nostru. Cu atît mai vîrtos astăzi — cînd năzuințe de veacuri, bisericești, naționale si sociale, au devenit o fericită realitate în Patria noastră prosperă — slujitorii si credincioșii Bisericii noastre se angajează cu însuflețire nouă pe calea luminoasă a dobîndirii de noi biruințe în obșteasca înaintare spre viitor.

Dumnezeu să ne ajute — prin rugăciunile Sfîntului Ierarh Nicolae — să culegem roade binecuvîntate de pe urma slujirii noastre devotate Bisericii si poporului nostru.

Înalt Prea Sfinția Sa a încheiat împărtășind tuturor arhierasca binecuvîntare.

Cuvîntul Arhipăstorului nostru a fost întîmpinat cu aplauze.

După aceea, în numele institutiilor de la centrul mitropolitan, P. C. vicar arhiepiscopesc Tr. Belascu a oferit Arhipăstorului nostru un album — bogat si frumos întocmit — cu instantanee de la lucrările împreunate cu așezarea I. P. S. Sale la cîrma Mitropoliei Ardealului.

Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae a felicitat apoi pe purtătorii numelui Sfîntului Ierarh prăznuit în acea zi si s-a întreținut cu cei prezenți, ciocnind paharul cu toți cei care au sîrguit să-i prezinte bunele lor urări.

La Secretariatul Consiliului Arhiepiscopesc a fost deschisă — ca si în alți ani — Cartea de onoare, în care numeroși slujitori bisericești si credincioși mireni si-au așternut semnăturile de felicitare pentru Arhipăstorul nostru.

Prăznuirea Sfîntului Ierarh Nicolae s-a transformat astfel într-o însuflețită manifestare de simțire creștinească si românească, împletită cu mărturii vibrante de alipire sufletească si de aleasă pretuire pentru iubitul nostru Arhipăstor, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Ardealului.

SFÎNTA LITURGHIE ARHIEREASCĂ DE LA BLAJ

A doua zi de Crăciun (marți, 26 decembrie a.c.), Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit *Nicolae* a plecat dis-de-dimineață la Blaj, spre a sluji Sf. Liturghie în Catedrala de acolo. Înalt Prea Sfinția Sa era însoțit de P. C. vicar arhiepiscopesc Tr. Belășcu și de P. C. arhidiaconi Iosif Bolog și Vasile Gîrbu.

La intrarea în biserica catedrală cu hramul „Sfintei Treimi” Î. P. S. Sa a fost întâmpinat cu cuvenita rinduială, de soborul pregătit pentru săvîrșirea Sf. Liturghii arhieresti. Din sobor au făcut parte: P. C. vicar arhiepiscopesc Tr. Belășcu, P. C. prot. raional Petru Boeriu (Mediaș), P. C. preoți: Ioniță Ciufudean (Blaj-Veza), Adrian Teodorescu, Vasile Mărginean, Virgil Anca și I. Cărpinișan (toți patru din Blaj), pr. I. Brad (Glogovăț), precum și P. C. arhidiaconi I. Bolog și V. Gârbu și C. diaconi I. Gîrlonța și Cornel Constantin Codrea.

După ce îmbracă mantie și ia cîrjă arhierescă, Î. P. S. Sa sărută Sf. Cruce și Sf. Evanghelie.

Corul credincioșilor din parohia Tiur, pregătit de C. preot Emil Pora, cîntă imnul arhieresc.

Arhipăstorul nostru binecuvîntează pe credincioșii care au umplut catedrala pînă la ultimul loc.

În timp ce Î. P. S. Sa se închină la icoane, strana cîntă Troparul Nașterii Domnului. La îmbrăcarea odăjdîilor arhieresti se cîntă „Împăratul cerurilor”.

Incepe Sf. Liturghie arhierescă.

La locul cuvenit Î. P. S. Mitropolit Nicolae a hirotonit întru preot pe diaconul C. Const. Codrea, pentru parohia Gheja-Luduș.

Ingenuncheați în rugăciune sfîntă, clerici și credincioși aduc laudă și mulțumită lui Dumnezeu pentru toate binefacerile ce le revarsă asupra noastră.

La priceastă, cîntăreții de la strănă, în frunte cu studenții teologi an. IV, Dumitru Dan și Mihai Sămărghișan, cîntă colinde care înalță sufletele. Împreună cu strana cîntau și credincioșii din biserică, preamărind pe Dumnezeu în rugăciune comună.

La sfîrșitul Sf. Liturghii, P. C. pr. A. Teodorescu, parohul catedralei, adresîndu-se Î. P. S. Mitropolit Nicolae, mulțumește pentru bucuria deosebită de care i-a învrednicit pe preoții și credincioșii din Blaj săvîrșind Sf. Liturghie arhierescă la altarul la care au slujit atîția ierarhi de seamă.

„Împreună cu noi se bucură și sufletul lor că iată astăzi ne găsim înfrățiți într-o singură Biserică românească”.

Șirul vlădicilor luptători pentru cauza românească din această parte de țară, cuprinde pe Inocențiu Micu Clain, prezent cu sufletul astăzi, aici, pentru a vă primi ca înălțătător al Bisericii Ortodoxe Române reîntregite din Ardeal.

Alături de el apare sufletul postelnic și sfios al lui Petru Pavel Aron, cîitorul școalelor blăjene; figura lui Atanasie Rednic, cel ce a veghiat ca ritul Bisericii strămoșești să nu se schimbe; apare umbra episcopului Grigorie Maior, primul restaurator al acestei catedrale; apar pe rînd: Ioan Bob, Ioan Lemeni, Alexandru Șterca Șuluțiu, Ioan Vancea, Victor Mihaly, Vasile Suci, care au luptat pentru drepturile și libertatea poporului român.

Astăzi, ne găsim unificați cu toții într-o singură Biserică românească. Ca arhipăstor al acestei Biserici reintregite vă găsiți astăzi, aici Înalt Prea Sfințite Părinte Mitropolit Nicolae, pentru a lega prezentul glorios de trecutul de luptă al înaintașilor noștri și pentru a ne îndruma spre un viitor tot mai luminos.

În numele credincioșilor și preoților din Blaj, vă mulțumesc din suflet pentru cinstirea cu care ne-ați învrednicit pe noi toți.

Mulțumesc totodată însoțitorilor I. P. S. Voastre: pr. vicar Traian Belascu, P. C. prot. P. Boeriu și P. C. diaconi.

Întru mulți ani, Înalt Prea Sfințite Părinte!

P. C. prot. P. Boeriu (Mediaș) dînd expresie simțămintelor de bucurie ale acelei zile de praznic, a spus: Nu de multă vreme am avut, în protopopiatul Mediaș, bucuria de a participa la sfințirea bisericii din parohia Țapu, săvîrșită de I. P. S. nostru Mitropolit Dr. Nicolae Mladin.

Ca un ecou de doină sub clar de lună, ca un răsărit de soare pe plaiuri bogate, stăruie și astăzi în sufletele credincioșilor bucuria clipelor trăite cu acel prilej.

Și iată, astăzi, cu prilejul Nașterii Domnului, bucuria noastră sporește și mai mult, avînd în mijlocul nostru, în această istorică catedrală pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit al Ardealului Dr. Nicolae Mladin.

Bucuria este mai caldă aici, pentru că Mirele Bisericii ardelen, după slujba săvîrșită ieri, în prima zi de Crăciun, în catedrala mitropolitană din Sibiu, a venit a doua zi a praznicului să îngenuncheze alături de fiii Tirnavelor și să se roage împreună cu ei.

În continuare P. C. prot. prin pilde a arătat urmările războiului și binefacerile păcii și înfrățirii. A încheiat cu cuvintele: Îngăduiți-mi Înalt Prea Sfințite Părinte să-mi exprim rugăminta ca în viitor să Vă faceți obicei și să veniți în fiecare an aici.

Întru mulți ani, Înalt Prea Sfințite Părinte!

P. C. pr. vicar Traian Belascu vorbește credincioșilor despre importanța sărbătorii Soborului Maicii Domnului, arătînd că Sf. noastră Biserică prăznuiește imediat după Nașterea Domnului nostru Iisus Hristos, a doua zi de Crăciun, pe Prea Curata lui Maică. Este subliniată prin aceasta cinstirea care se cuvine să o aducem Prea Sfintei Născătoare de Dumnezeu și Pururea Fecioara Maria. Biserica noastră cîstește pe Maica Domnului ca pe cea mai aleasă și mai sfință decît toți sfinții, pentru că prin ea ne-a scos Mîntuitorul din robia păcatului.

Cărțile noastre de cult sînt pline de cîntări de laudă aduse Prea Sfintei Fecioare. Colindele noastre românești preamăresc deopotrivă pe Maica Domnului și pe dumnezeiescul său Prunc. Lăudînd și preamărind Nașterea Domnului, aducem cinstire și Prea Curatei Maicii Sale. În aceste zile de mare praznic, noi, creștinii, ne bucurăm în chip deosebit și cîntăm împreună cu îngerii: „Mărire întru cei de sus, lui Dumnezeu, pe pămînt pace și între oameni bunăvoie“.

Bucuria credincioșilor din această Sf. catedrală este mai mare astăzi pentru că avem în mijlocul nostru pe Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit al Ardealului Dr. Nicolae Mladin, care a venit din cetatea de scaun, să se roage împreună cu noi și cu părintească dragoste să ne povățuiască pe

calea mîntuirii. Să mulțumim lui Dumnezeu că ne-a învrednicit să fim astăzi una în credință și că nu mai sîntem despărțiți în „noi” și „voi”.

Țara noastră se bucură azi, de prestigiu tot mai mare în lume și noi, preoții și credincioșii, avem datoria să contribuim ca patria noastră să înflorească, pacea și buna înțelegere să se sălășluiască în lumea întreagă.

Aș vrea ca chemarea din noaptea sfîntă să rodească în sufletele noastre dragostea, pacea și bunavoire acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit *Nicolae* a adresat apoi credincioșilor un luminos și cald cuvînt de învățătură, spunînd în esență următoarele:

Iubiți credincioși,

La praznicul Nașterii Domnului se bucură cerul și pămîntul, toate cele văzute și nevăzute.

În noaptea sfîntă parcă toate sînt schimbate, toate sînt pline de bucurie.

În noaptea sfîntă parcă toți cîntă cu îngerii: ... „pe pămînt pace și între oameni bunăvoire”.

Parcă vedem păstorii venind și lăudînd pe dumnezeiescul Prunc.

În noaptea sfîntă nu numai oamenii sînt schimbați. Însăși firea e altfel. Și dobitoacele sînt înfiorate, pentru că Pruncul ce se naște nu-i un prunc oarecare. Este pruncul pe care l-au profețit prooroci și l-au așteptat veacurile.

Este Copilul Sfînt.

Este nădejdea tuturor.

Este Fiul lui Dumnezeu.

Este Mîntuitorul așteptat.

Dacă fiecare prunc este așteptat cu bucurie și dacă fiecare prunc este nădejdea familiei, atunci cu atît mai mult Pruncul Iisus era nădejdea și bucuria tuturor oamenilor, pentru că El aducea mîntuire din robia păcatului, mîntuirea familiei celei mari care este omenirea întreagă, care cuprinde toate popoarele lumii.

Și noi toți tresăltăm de bucurie cînd auzim vestea că s-a născut Hristos — Mîntuitorul nostru.

Colindele noastre vestesc de veacuri bucuria cea mare:

„Astăzi s-a născut Hristos

Mesia chip luminos.

Lăudați și cîntați

Și vă bucurați”.

Bucurie, pentru că Fiul lui Dumnezeu s-a întrupat, a coborît pe pămînt, a luat chip de om.

Chipul acestui Prunc răspîndește lumina credinței cei adevărate și mesajul sfînt: „Pe pămînt pacea și bunavoire între oameni”.

În cărțile noastre de slujbe, în colindele noastre, mărturisim că Hristos se naște și azi și că ingenunchem și noi cu păstorii și ne închinăm împreună cu magii, preamărim pe Dumnezeu.

Dacă nașterea Domnului ne umple de bucurie de fiecare dată, aceasta înseamnă că Hristos este veșnic viu, că El n-a murit ci a înviat cu adevărat și trăiește în veșnicie. Ștînd de-a dreapta lui Dumnezeu-Tatăl, Hristos este

totodată cu noi pînă la sfîrșitul veacurilor. El se naște și se întrupează în veci, în viața și inima fiecărui credincios. „Și iată, eu cu voi sînt în toate zilele, pînă la sfîrșitul veacurilor“ (Mt. 28, 20) — zice Mintuitorul. Iar Sf. Apostol Pavel zice: „Hristos trăiește în mine“ și „eu trăiesc în Hristos“. Această mărturisire se potrivește fiecărui din noi, pentru că în viața noastră a tuturor îl simțim pe Hristos cu noi. Toți creștinii sînt conștienți că Hristos se sălășluiește și trăiește în noi. Ce este taina Sf. Botez, dacă nu momentul cînd în cel botezat se sălășluiește Hristos?! Fiecare devine astfel staulul în care se naște Hristos, în care se întrupează“ și crește Dumnezeu. Noi toți îl purtăm pe Hristos în noi și trăim după voia lui.

Dar Iisus Hristos „se naște“ se sălășluiește nu numai în fiecare credincios, ci și în întreaga Biserică a Sa. Sf. Apostol Pavel ne spune că Iisus Hristos este „Capul Bisericii“, iar Biserica este „Trupul lui Hristos“. Iisus Hristos trăiește în Biserică de-a lungul veacurilor, însoțind cu puterea Sa dumnezeiască întreaga ei lucrare.

Cînd Mintuitorul a trimis pe Sf. Apostoli să propovăduiască Evanghelia, i-a trimis către toate popoarele, adică să o vestească fiecăruia în limba sa. Nu într-o anumită limbă. Așa a ajuns Evanghelia lui Hristos și la poporul nostru. Misionarii creștini, între care este menționat Sf. Apostol Andrei, au propovăduit învățătura creștină în ținuturile dunărene și poporul român bășinaș pe aceste plaiuri a primit cu bucurie dumnezeiasca învățătură. Hristos s-a sălășluit în sufletul acestui popor, încă din începuturile sale și l-a purtat pe căile mîntuirii.

Fost-au vremuri grele, de durere și suferință, cînd credința în Dumnezeu și legătura cu Biserica a fost singura mîngăiere și alinare a suferințelor poporului român, care i-a dat încredere că după zilele răstîgnirii vor veni și zilele de bucurie ale biruinții.

Biserica a păstrat atunci și legătura între frați de același sînge și ne-a adunat pe toți sub aripa sa ocrotitoare.

Aceasta a fost posibil numai pentru că în toate bisericile se făcea aceeași slujbă, se foloseau aceleași cărți, aceleași liturghiere, aceleași evanghelii, aceleași molitvelnice.

Colindele și obiceiurile noastre românești le întîlnim în toate vremurile și în toate regiunile țării.

Biserica strămoșească a hrănit pe credincioșii săi din toate ținuturile locuite de romini, cu aceeași învățătură, cu aceleași slujbe, aceleași datini pe care le-am avut, le avem și le vom avea. Toate ne-au fost comune, în aceeași limbă a vechilor cazanii. În slujbele bisericesti noi am fost totdeauna una.

Biserica a hrănit acest popor cu nădejdea zilelor de mai bine. Fără nici o deosebire, episcopii și mitropoliții de Alba Iulia, Sibiu și Blaj au sacrificat totul pentru cultura, limba, literatura și ridicarea poporului român.

Biserica a ocrotit și școala românească, aducîndu-și contribuția la unitatea de limbă și cultură a poporului nostru. Această unitate este mîndria poporului român și de aceea cînstim pe toți înaintașii noștri. Cînstim pe Simion Ștefan care în prefața la Noul Testament de la Bălgărad (1684) spunea că acele cuvinte sînt bune care umblă ca banii, că s-a străduit să folosească astfel de cuvinte care sînt înțelese de toți românii.

Cinstim pe Inochentie Micu Clain care a murit ca un martir pentru drepturile „nației române”.

Cinstim pe Andreiu Șaguna care în fruntea delegației române a susținut în fața împăratului dreptul la libertate a acestui popor.

Toți și-au dat munca lor și au luptat din toate puterile pentru ridicarea și biruința poporului român de pe aceste plaiuri.

Dumnezeu ne-a încredințat ca să vedem biruința mult așteptată. Au venit și vremuri de bucurie când poporul român și-a cîștigat unitatea și libertatea într-o singură patrie care îmbrățișează pe toți fiii săi cu aceeași dragoste. Astăzi toți muncesc și își dăruiesc toată ființa ca patria noastră România, să crească, să înflorească și să se înalțe pe cele mai înalte culmi.

Zidind o Patrie nouă, am putea zice că astăzi clădim și o Biserică nouă, deși ea e veche. E Biserică nouă, pentru că trăiește învățătura lui Hristos așa cum se cuvine oamenilor vremii de azi.

În fiecare veac Evanghelia lui Hristos are un cuvînt de spus. Astăzi, Evanghelia lui Hristos, este chiar evanghelia Crăciunului: „Pe pămînt pace . . .”. Pace în noi înșine, pace în familia noastră, pace în țara noastră și pace în toată lumea. E vremea cînd popoarele vor să dispară de pe pămînt orice urmă de război și vrăjmășie. Să nu mai fie amenințarea bombei atomice care să distrugă viața și comorile civilizației. În lume să domnească fericirea, pacea și colaborarea între oameni și popoare.

Hristos ne cheamă să slujim păcii, nu războiului. Prin împreunarea brațelor și minților noastre să luptăm pentru fericirea întregii omeniri, pentru propășirea patriei noastre scumpe, pentru triumful binelui în viața noastră. În spiritul păcii să ajungem, după cuvintele lui Isaia prorocul care zice: „Să prefacem săbiile în pluguri”, ca fiecare om și fiecare popor în pace și în solidaritate cu ceilalți să-și făurească o viață de bucurie și belșug.

Țara noastră se schimbă an de an și toți care ne vizitează se minunează și ne laudă pentru hărnicia noastră, pentru priceperea noastră. Pe întinsul patriei noastre apar astăzi uzine noi, cartiere noi. Peste tot se vede cum mergem cu pași mari înainte spre tot mai multă lumină, spre tot mai mare progres, spre tot mai mare fericire.

Uneori munca poate părea obositoare, dar dacă știi că prin munca ta țara înflorește, dacă știi că țara aceasta e a ta, că e liberă, că e prețuită. atunci muncești cu bucurie, cu entuziasm pentru că vezi folosul muncii tale și ai în față un viitor din ce în ce mai luminos.

Toate aceste progrese se datoresc unității noastre și dragostei noastre de om, de patrie, de omenire.

Iubiți credincioși,

Chemarea noastră creștinească în aceste zile ale praznicului Nașterii Domnului, este chemare de bucurie. Toți ne bucurăm în Iisus Hristos care lucrează prin Biserica Sa pînă la sfîrșitul veacurilor, umplîndu-ne viața și inimile noastre cu darurile sale cele bogate.

Să-l preamărim pe Hristos în unitate și să ne închinăm în fața sfintelor altare unde ne înfîlțim cu înaintașii noștri și de unde putem privi, cu încredere, înainte spre viitor.

Să ne întărim unitatea noastră a tuturor românilor, să ne apropiem de dragostea lui Hristos care ne îmbrățișează pe toți, ca Biserica strămoșească

să fie vie și luptătoare pentru pace, ca patria să crească și să înflorească în veci.

Aceasta este bucuria noastră izvorită din lumina revărsată de Iisus Hristos în inimile noastre.

În această bucurie să cîntăm și noi împreună cu îngerii: „Mărire întru cei de sus, lui Dumnezeu, pe pămînt pace și între oameni bunăvoie“, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin.

*

După aceea Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae a împărțit credincioșilor anaforă, în timp ce strana continuă să cînte frumoasele noastre colinde strămoșești.

La ieșirea din catedrală, Înaltul ierarh a fost înconjurat cu dragoste, de credincioși. Înalt Prea Sfinția Sa se interesează deaproape de mersul lucrărilor de reparare a catedralei, primind explicațiile cuvenite.

Între personalitățile cu care s-a întîlnit Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae, s-a aflat și venerabilul preot profesor Dr. Ștefan Manciu, care l-a însoțit pe Arhipăstorul nostru tot timpul prezenței sale în orașul de la confluența Tîrnavelor.

Spre seară, cu bucurie în suflet că lucrarea săvîrșită a adus roadele cele bune ale unității în credința străbună și în slujirea patriei, arhipăstorul nostru a plecat spre Sibiu, pelecute de urările de bine și de simțăminte de dragoste fiască ale tuturor celor ce au participat la prăznuirea de Crăciun, de la Blaj.

Biblioteca Mitropolitană Sibiu Arhidiacon IOSIF BOLOG

ȘEDINȚĂ FESTIVĂ ÎN CINSTEA CELEI DE-A XX-A ANIVERSĂRI A PROCLAMĂRII REPUBLICII NOASTRE

Împlinirea a 20 de ani (30 decembrie 1947—30 decembrie 1967) de la abolirea monarhiei și proclamarea Republicii Populare Române — devenită la 21 august 1965 *Republica Socialistă România* — a fost sărbătorită de toată suflarea românească în mod corespunzător însemnătății evenimentului, prin manifestări culturale pe cît de instructive pe atît de entuziaste, prin noi realizări în munca de înflorire a Patriei și prin mărturii de atașament puternic față de înțeleapta ocîrmuire a țării.

Clerul și credincioșii Bisericii noastre s-au asociat spontan și călduros la manifestările prilejuite de cea de-a XX-a aniversare a instaurării Republicii, dînd expresie sentimentelor patriotice de care sînt însuflețiți.

Cu acest prilej, sîmbătă, 30 decembrie a.c. — la Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu — a avut loc o ședință festivă închinată aniversării Republicii, la care au participat slujitorii așezămintelor de la centrul Arhiepiscopiei Sibiului.

Ședința a fost prezidată de Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit Nicolae.

Deschizînd ședința festivă, Arhipăstorul nostru a spus, în esență, următoarele:

În ziua de azi, întregul nostru popor sărbătorește împlinirea a 20 de ani de la proclamarea Republicii noastre.

Prin aceasta, s-a realizat un vis secular al poporului român, care luptînd vreme de veacuri pentru libertate, pentru unitate națională și pentru dreptate socială, a dorit să ajungă ziua în care unitatea lui să fie realizată într-un singur stat al tuturor românilor, în cuprinsul căruia el însuși să fie stăpîn pe soarta pe care și-o făurește și pe care o merită.

Proclamarea Republicii — la 30 decembrie 1947 — este întruchiparea acestui ideal, este împlinirea năzuințelor de veacuri ale poporului român.

Cei 20 de ani care au trecut de-atunci arată că atașamentul poporului nostru față de Republică e puternic și plin de entuziasm. Rezultatele acestui entuziasm obșlesc se văd în bilanțul înfăptuirilor noastre din ultimele două decenii. Fiind stăpîn pe soarta sa și muncind pentru sine și pentru binele tuturor, poporul nostru — sub îndrumarea conducătorilor lui înțelepți și iubiți — muncește cu însufleșire, își pune toate capacitățile sale în slujba Patriei, ca s-o înalțe pe culmi de propășire.

Noi, cei ce am trăit intens acești ani fierbinți de înnoire și progres, ne dăm seama ce impuls puternic a dat instaurarea Republicii operei de construcție internă, ce energii uriașe și tenace a descătusat acest eveniment însemnat și cît de viguros a fost ritmul de dezvoltare a Patriei noastre în această perioadă a istoriei naționale. În 20 de ani de viață republicană, la noi s-a realizat mai mult decît în o sută de ani înainte de aceea.

Participanți activi dintru început la această impeluoasă dezvoltare a Patriei noastre republicane, noi, slujitorii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române — în frunte cu Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian și cu I.P.S. și P.S. Ierarhi Membri ai Sfîntului Sinod — am adus contribuția noastră entuziastă la îndeplinirea sarcinilor patriotice sprijinind munca poporului nostru pentru înflorirea țării și lupta lui consecventă pentru pace și înfrățire între popoare.

De aceea, și azi, la a XX-a aniversare a proclamării Republicii — cînd Patria noastră iubită, Republica Socialistă România, e în plin progres economic și cultural și se înalță tot mai sus pe scara propășirii obștești, iar prestigiul țării noastre în viața internațională a crescut ca niciodată în trecut — sîntem și noi prezenți la sărbătoarea întregului nostru popor român. Manifestîndu-ne bucuria pentru mărețele realizări ale Patriei noastre, ne luăm angajamentul ca și de acum înainte — ca și în cei 20 de ani de viață republicană, de pînă acum — să fim alături de popor și să sprijinim cu însuflețire din ce în ce mai mare munca lui pentru înălțarea Patriei și lupta lui pentru pacea a toată lumea.

Cuvîntul I.P.S. Sale a fost salutat cu aplauze puternice.

După aceea, I. P. S. Sa a dat cuvîntul Părintelui Rector Dr. Sofron Vlad, care a făcut o amplă și documentată expunere asupra înfăptuirilor fără precedent din cei 20 de ani de viață republicană a Patriei noastre.

Pornind de la situația precară pe care am avut-o după un război istovitor și nedrept — cînd a trebuit să ne legăm rănile și apoi să pornim la munca de reconstrucție — P.C. Rector S. Vlad a arătat că prin instaurarea Republicii, unitatea poporului nostru a fost consolidată și strădaniile lui de construire a unei vieți noi au fost ușurate și încununate de succes. Vorbitorul a subliniat progresul realizat în acești 20 de ani cu exemplificări din diferite domenii de activitate (industrie, agricultură, învățămînt, avîntul

științelor, ocrotirea sănătății, prestigiul internațional al țării noastre, etc.). Toate acestea sînt fapte, iar faptele prețuiesc mai mult decît vorbele.

A încheiat cu îndemnul vibrant de-a ne încadra și de-acum înainte în ritmul de muncă și în spiritul de unitate națională al poporului nostru vrednic și demn, spre binele Bisericii și pentru înălțarea Patriei.

Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit *Nicolae* a dat apoi cuvîntul Părintelui Vicar arhiepiscopesc *Tr. Belasçu*.

P.C. Sa și-a axat expunerea însuflețită pe realizările bisericești din cursul celor 20 de ani de viață obștească republicană și pe politica înțeleaptă pe care ocîrmuirea Patriei noastre o duce în problema naționalităților conlocuitoare.

Realizările bisericești din acest răstimp culminează în refacerea unității bisericești a românilor din Ardeal, săvîrșită în toamna anului 1948.

În acești 20 de ani, unitatea bisericească s-a consolidat și unitatea noastră — a tuturor — în lucrarea pentru propășirea Patriei a dat roade bogate.

Fraților noștri de alt „neam” — care viețuiesc împreună cu noi și participă alături de întregul nostru popor la munca de înflorire a Patriei — Republica Socialistă România le asigură, în cadrele ei, toate condițiile de dezvoltare, potrivit specificului lor etnic.

Pe teren bisericesc, s-a realizat în acest răstimp o colaborare interconfesională cu adevărat frățească. Slujitorii și credincioșii tuturor cultelor religioase din Patria noastră merg înfrățiți — în pilduitoare unitate — pe calea dreaptă a slujirii intereselor cetățenești, animați de simțăminte patriotice și de năzuințe umanitare superioare.

Pornind de la înfăptuirile de pînă acum — a spus, de încheiere, vorbitorul — putem avea încredere că vom realiza și mai mult în viitor. Azi, cînd se prăznuiesc în toată țara douăzeci de ani de viață în Republica noastră, și noi să ne bucurăm din tot sufletul că pînă acum am mers pe drumul realizărilor și să ne luăm angajamentul că și de-aci înainte vom sluji întru afirmarea prestigiului Bisericii și Patriei, în țară și peste hotare.

A luat apoi cuvîntul Înalt Prea Sfințitul nostru Mitropolit *Nicolae*, spunînd — de încheiere — următoarele:

După ce am avut în expunerile făcute aici imaginea variată a dezvoltării multilaterale a Patrie noastre prospere și a sprijinului dat de Biserica noastră muncii de zidire nouă a harnicului nostru popor, ne dăm seama că sărbătorirea noastră de astăzi e un omagiu adus înaintașilor care și-au sacrificat viața pentru idealurile realizate în scumpa noastră patrie Republica Socialistă România. Sărbătorirea aceasta a noastră este totodată o manifestare de atașament față de Conducerea țării, care cu avînt nestăvilit, cu încercată înțelepciune și cu energie extraordinară ne-a călăuzit la izbînzile înscrise în bilanțul înfăptuirilor din ultimii 20 de ani ale Patriei noastre.

Acest bilanț ne arată cum proclamarea și instaurarea Republicii a descătusat forțele creatoare ale poporului nostru în așa măsură încît acest popor a dat toată măsura puterilor și capacităților sale într-un iureș creator fără precedent, ridicînd Patria română pe culmi nebănuite.

Pornind de la cele realizate, putem avea încredere deplină că vom înfăptui și mai mult în viitor, ale cărui zări luminoase ne sînt larg deschise.

Poporul nostru privește înainte cu încredere deplină în puterile sale și în înțelepciunea celor ce ne călăuzesc din victorie în victorie, pe scara propășirii. El are trasate în planurile de stat perspectivele dezvoltării sale de viitor. Aceste perspective angajează astăzi toate forțele poporului nostru, spre noi realizări, spre noi izbinzi.

Și noi, slujitorii și credincioșii Bisericii Ortodoxe Române, ne simțim angajați în această muncă ziditoare de epocă nouă. Sîntem plini de bucurie că poporul nostru își făurește sigur, în libertate, unitate și suveranitate, viitorul și că acest viitor cheazășuiește bunăstarea și fericirea noastră, a tuturor fiilor neamului românesc. -

Înainte de-a închide ședința festivă, I.P.S. Sa a dat citire telegramelor adresate din acest prilej sărbătorească Domnului Secretar general al Departamentului Cultelor, Profesor *Dumitru Dogaru*. Telegrama are următorul cuprins:

Domnului

Profesor DUMITRU DOGARU

Secretar general al Departamentului Cultelor

București

Str. Snagov nr. 40

Angajații Centrului arhiepiscopesc, profesorii și angajații Institutului Teologic Universitar din Sibiu, întruniți în ședință festivă pentru aniversarea împlinirii a douăzeci de ani de la proclamarea Republicii, Vă roagă să binevoiți a primi și a transmite Conducerii Republicii Socialiste România felicitări călduroase pentru mărețele realizări ale poporului nostru pe calea vieții celei noi și a ridicării Patriei pe noi culmi de civilizație și progres.

Vă asigurăm — și, prin Dumnezeu, asigurăm pe înțelepții și iubiții Conducători ai Patriei noastre — că alături de toți fiii poporului român vom osteni și în viitor pentru propășirea și înflorirea scumpei noastre Patrii, Republica Socialistă România și pentru biruința păcii și înfrățirii între popoare.

Nr. 5/1968

NICOLAE

Mitropolitul Ardealului

*

Duminică, 31 decembrie a.c., îndată după Sfînta Liturghie, adresîndu-se clerului și credincioșilor aflați la rugăciune deobște în Catedrala noastră mitropolitană, Înalț Prea Sfințitul nostru Mitropolit *Nicolae* le-a adresat următorul cuvînt de învățătură:

La 30 decembrie poporul român a sărbătorit a 20-a aniversare a Republicii noastre. La această sărbătoare a poporului nostru, participă și Biserica cu ierarhii, clericii și credincioșii ei, pentru că ei sînt fii ai acestui popor și — alături de poporul românesc — au participat și participă și ei la realizarea transformărilor adînci și înnoitoare, ce s-au împlinit — de lungul acestor 20 de ani — în viața poporului român.

20 de ani par să fie puțini și în viața unui individ; 20 de ani sînt anii tinereții, iar în viața unui popor care are o istorie îndelungată, 20 de ani

s-au petrecut atâtea transformări profunde și înnoitoare, încît ele reprezintă o întreagă epocă nouă.

Transformările acestea se văd preîntîndeni în înfățișarea cu totul nouă a Patriei noastre. Ne putem mindri că bunul Dumnezeu ne-a binecuvîntat cu una din cele mai frumoase țări din Europa. Munții noștri, înalți și maiestoși, ne aduc aminte de năzuințele înalte ce trebuie să ne însușească viața; marea ne aduce aminte de frămîntările sufletului. La aceștia, se adaugă dealuri și șesuri, cu toate bogățiile și frumusețile țării noastre.

Aceste bogății și frumuseți au fost multiplu valorificate prin munca și priceperea geniului creator al poporului nostru, sub îndrumarea conducătorilor lui înțelepți și iubiți. Din ele au răsărit fabrici, uzine, hidrocentrale, orașe și cartiere noi. Peste tot se văd aceste transformări înnoitoare pe latura materială a vieții poporului nostru.

Dar aspectul acesta palpabil, pe care-l vedem toți, pe care-l văd și-l admiră toți străinii care ne vizitează țara și prin care se asigură — prin industrie și prin întreaga economie națională — progresul material și bunăstarea poporului, — nu trebuie să uilăm că este numai manifestarea sufletului launtric, care însușește și promovează aceste transformări. Căci în cei 20 de ani s-au produs schimbări profunde și înnoitoare de ordin sufleteș, încît se poate spune cu drept cuvînt că poporul nostru și-a dăruit toată puterea sa de credință, făurind valori spirituale cu caracter universal.

Pe planul acestor adînci și înnoitoare transformări spiritual-morale, al îmbogățirii vieții noastre launtrice, este vrednic de amintit faptul că ele sînt în legătură cu valorile din trecut. Noi mergem adînc în trecutul nostru pînă la strămoșii noștri geto-daci, atît de frumos înzestrați cu virtuți sufletești și trupești alese. Mergem adînc în trecut pînă la strămoșii noștri romani, din care — împreună cu geto-dacii — s-a plămădit ființa noastră etnică și care au creat valori universale în istoria omenirii.

Vedem, de asemenea, cum toate puterile creatoare ale poporului nostru sînt scoase la lumină și — puse în lucrare — ele creează valori cu pecete românească, dar de factură universală.

Sînt căutați și scoși în evidență toți marii oameni ai Bisericii, care și-au adus contribuția lor la lupta pentru libertate, progres, independență și unitate națională, la cultura românească, la literatura românească, pentru că limba și literatura românească s-au născut și în Biserică. Tînda ei a ocrotit firul culturii, al literaturii și limbii literare, care s-a putut desfășura — apoi — în libertate și măreție.

De asemenea, sînt scoase în lumină frumoasele noastre minăstiri în frunte cu Minăstirea Voroneț, care sînt de valoare universală și în fața cărora se pleacă cu evlavie și admirație orice suflet în care vibrează sentimentul prețuirii valorilor superioare.

Păstrînd legătura cu trecutul, învățăm din el, totodată, ca în prezent să ne facem datoria față de țara noastră ca și strămoșii noștri. Așa precum ei și-au dăruit toate forțele — și chiar viața — tot așa și noi să ne dăruim toate puterile ca poporul nostru să strălucească din ce în ce mai deplin în viața lui cea nouă.

O fațetă a vieții noastre moral-spirituale noi este înlăturarea egoismului rapace, deși poate că unele rămășițe mai există. El a fost înlocuit cu dăruirea de sine pentru binele obștesc. Această dragoste de popor, de

patrie, este ceea ce face pe fiecare să se dăruiască pe sine pentru propășirea și fericirea poporului nostru.

Această dăruire de sine este în conformitate cu învățătura noastră creștină ortodoxă. Pentru că a fi creștin, însemnează a iubi adevărul, binele și frumosul, a iubi neamul și patria, a iubi pe toți oamenii, pe toată lumea.

Dacă Biserica noastră crește pe credincioșii ei în dragoste de Patrie, de poporul românesc și de întreaga omenire, ea aduce în felul acesta contribuția sa la zidirea vieții celei noi, bazată pe dragoste și înfrățirea tuturor.

Iată, dar, transformări adânci și înnoitoare, prin care s-a ajuns la progresul de azi al țării noastre. Ne bucurăm și noi de acest mare progres al poporului nostru, sintem mândri că numele de român a pătruns cu fală în toate țările pământului, precum și de faptul că oricine te întâlnește în străinătate, te felicită pentru minunatul și rapidul nostru progres, multilateral, pentru spiritul de demnitate națională și pentru contribuția poporului nostru la propășirea lumii de azi și la așezarea unui spirit de pace și înfrățire între popoare.

Sentimentul acesta — că sintem prețuiți în toată lumea — ne umple sufletul de bucurie și este, totodată, un imbold permanent ca și de aici înainte să ne dăruim toate puterile pentru ca poporul nostru să se ridice cât mai sus, pe culmi și mai luminoase de cultură și de civilizație.

Astfel participăm noi la sărbătorirea a 20 de ani de la proclamarea Republicii. Dumnezeu a binecuvântat munca și strădaniile noastre pentru viața cea nouă, pace și înfrățire între toate popoarele.

Ne rugăm lui Dumnezeu să ocrotească poporul român, să-l călăuzească pe căi de împlinire și de mărire, iar Biserica noastră s-o ajute să-și îplinească nu numai misiunea ei religios-morală, ci și misiunea ei socială, patriotică și românească și prin aceasta, prin faptele noastre cele bune să se preamărească numele lui Dumnezeu-Tatăl, Fiul și Sfântul Duh, acum și pururea și în vecii vecilor. Amin!

POMENIREA MITROPOLITULUI NICOLAE COLAN

Pomenirea celui ce a fost Arhiepiscopul și Mitropolitul Nicolae Colan al Ardealului s-a făcut potrivit datinei și la soroacele cuvenite, în cuprinsul Arhiepiscopiei Sibiului. Aceste soroace au fost indicate calendaristic încă prin Circulara Nr. 2.843, dată de Prea Veneratul Consiliu Arhiepiscopesc în ziua încetării din viață a prețuitului ierarh (15 aprilie a.c.).

Întîia din aceste pomeniri creștinești s-a făcut cu prilejul împlinirii a 40 de zile de la mutarea întru odihna cea fericită a Mitropolitului Nicolae Colan.

Simbătă, 27 mai a.c., la mormîntul din Rășinari, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Banatului — atunci: locțiitor de Mitropolit al Ardealului — împreună cu Prea Sfințitul Arhiereu Emilian Antal, înconjurați fiind de un sobor de preoți și diaconi, au săvîrșit un parastas pentru odihna sufletului regretatului ierarh.

Duminică, 28 mai a.c., îndată după Sfînta Liturghie, în Catedrala mitropolitană, s-a săvîrșit de asemenea un parastas pentru odihna sufletului Mitropolitului Nicolae Colan, de către I.P.S. Mitropolit Nicolae al Banatului, împreună cu P.S. Episcop Teofil al Clujului, P.S. Episcop

Valerian al Oradiei¹ și P.S. Arhiereu *Emilian*, înconjurați de un sobor de preoți alcătuit din: P.C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belasçu, P.C. Rector Dr. Sofron Vlad, I. P. Cuv. Arhimandrit Prof. Dr. Nicolae Mladin (arhipăstorul nostru de azi), P.C. Consilieri pens. Dr. Andrei Gilea și Gh. Maior, P.C. Consilieri arhiepiscopesci I. Nicoară și I. Vlad, P.C. Prot. Ioan Munteanu, P.C. Preoți ai Catedralei I. Boțocan și I. Gherghel și C. Diaconi Iosif Bolog și Const. Voicu.

Răspunsurile au fost date de Corul mixt al Catedralei, dirijat de P.C. Conf. univ. Gheorghe Șoima.

Au fost de față: Prea Sfințitul Episcop *Iosif* al Rîmnicului și Argeșului, Dl. Prof. univ. emerit Dr. I. Goia, Dnele Flora Silviu Dragomir și Paraschiva Gr. Marcu, ș. a.

Dintre membrii familiei au luat parte: Dra Elena Leucă Colan, Dna și Dl Prof. ing. Oct. Costea, Dl Conf. univ Horia Colan, Dna și Dl Ing. Iulian Moraru, ș. a.

La sfîrșit, a luat cuvîntul I.P.S. Mitropolit *Nicolae* al Banatului, evocînd viața și vredniciile Mitropolitului Nicolae Colan.

La Reședința mitropolitană a avut loc apoi o agapă restrînsă, la care au luat parte înalții ierarhi, membri ai familiei și invitați.

*

Duminică, 15 octombrie a. c. — împlinindu-se o jumătate de an de la încetarea din viață a Mitropolitului Nicolae Colan — s-a săvîrșit în Catedrala mitropolitană un parastas pentru odihna sufletului său ales.

Parastasul a fost săvîrșit de Înalt Prea Sfințitul nostru Arhiepiscop și Mitropolit Dr. *Nicolae Mladin* al Ardealului, înconjurat de un sobor de preoți alcătuit din P.C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belasçu, P.C. Rector Dr. Sofron Vlad, P.C. Consilier pens. Dr. Andrei Gilea, P.C. Consilier arhiep. Ioan Vlad, P.C. Prof. pens. Dr. Nicolae Terchilă, P.C. Profesori Dr. Milan Șesan și Dr. Grigorie Marcu, P. C. Prot. Ioan Munteanu, P. C. Preoți ai Catedralei Ioan Boțocan și Ioan Gherghel, P.C. Preot Liviu Opriș, P.C. Preot Ilie Geleriu, — precum și C. Diaconi Iosif Bolog, Vasile Girbu și S. Velțan.

Răspunsurile funebre au fost date de Corul bărbătesc al Catedralei, dirijat de P.C. Conf. univ Gheorghe Șoima.

Din partea familiei au fost de față: Dra Elena Leucă Colan, Dna și Dl Prof. ing. Oct. Costea, Dna și Dl Conf. univ. Horia Colan, Dna și Dl Ing. Iulian Moraru, ș. a.

Au luat parte numeroși membri ai clerului, credincioși și studenții Institutului Teologic de grad Universitar.

La sfîrșit, a luat cuvîntul Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Nicolae al Ardealului. Nu numai Catedrala mitropolitană, pe care a împodobit-o cu pictură nouă, de calitate superioară, ci întreaga viață a Arhiepiscopiei noastre poartă urmele binecuvîntate ale arhipăstoririi celui ce a fost neuitatul nostru părinte și arhipăstor, Mitropolitul Nicolae Colan, — a spus I.P.S. Sa în avîntatul cuvînt de pomenire și cinstire rostit cu acest prilej.

¹ Omagiul postum pe care P. S. Episcop Valerian al Oradiei l-a adus cu acel prilej memoriei Mitropolitului Nicolae Colan, a apărut în nr. 4—5 (aprilie—mai) a. c. al revistei noastre (p. 387—388).

După ce a evocat momentele și înfăptuirile de căpetenie ale vrednicului său înaintaș la jețul mitropolitan al Ardealului, Arhipăstorul nostru a spus: Sîntem incredințați că făcînd astfel — și așa vom face — îi aducem cea mai aleasă cinstire care se cuvine memoriei lui, căci Mitropolitul Nicolae Colan a purtat cu pilduitoare statornicie în sufletul său, de-a lungul întregii sale vieți, grija de bunul mers al Bisericii noastre, grija de înaintarea continuă spre un viitor luminos a întregului nostru popor.

În aceeași zi, după pomenirea din Catedrala mitropolitană, la mormîntul din Rășinari, s-a săvîrșit de asemenea un parastas pentru odihna sufletului Mitropolitului Nicolae Colan. Parastasul a fost săvîrșit de un sobor alcătuit din: P.C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belascu, P.C. Consilier arhiep. I. Vlad, P.C. Profesori Dr. Milan Șesan și Dr. Grigorie Marcu, C. Preoți-parohi Ioan Brote și Ieronim, Suciu și P.C. Arhidiacon Iosif Bolog. Un triplu cvartet de studenți teologi a dat răspunsurile. Au fost scoși la mormînt praporii Bisericii mari din Rășinari.

La parastas au luat parte: Dra Elena Leucă Colan, Dna și Dl Prof. ing. Oct. Costea, Dna și Dl Conf. univ. Horia Colan, Dna și Dl ing. Iulian Moraru și alți membri ai familiei.

Au mai fost de față: Dna și P.C. Consilier arhiep. Ioan Nicoară, Dna Paraschiva Gr. Marcu, cu fiica și ginerele, preoți din Sibiu și numeroși credincioși din Rășinari.

Mormîntul Mitropolitului Nicolae Colan era inundat de flori, toate albe.

După aceea, la cantina Institutului Teologic, a avut loc o agapă în cerc restrîns.

Dumnezeu să primească sfintele rugăciuni și sufletul bun al celui ce a fost Mitropolitul Nicolae Colan să-l odihnească în curțile Sale, precum este scris!

REDACTIA

DESCHIDEREA NOULUI AN ȘCOLAR 1967-1968 LA INSTITUTUL TEOLOGIC DE GRAD UNIVERSITAR DIN SIBIU

La Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu, luna septembrie a. c. a fost rezervată — potrivit prevederilor regulamentare — pentru efectuarea lucrărilor de pregătire a inaugurării noului an școlar 1967—1968. Lucrările s-au desfășurat sub conducerea rectorului Institutului, în înțelegere cu ocîrmuirea bisericească și sub îndrumarea permanentă a Înalt Prea Sfințitului Mitropolit Dr. Nicolae Mladin al Ardealului.

Examenle anuale ale sesiunii de toamnă, restante sau amîinate, au fost programate pentru prima jumătate a lunii septembrie a. c.

În continuare, au avut loc examenle pentru obținerea diplomei de Licență în Teologie și examenle de primire în anul I.

În același interval de timp, unii membri ai Corpului profesoral au prezidat — în calitate de delegați chiriarhali — conferințe preoțești de orientare (Pr. Prof. Dr. Grigorie Marcu: la Luduș și Tg. Mureș; Pr. Prof. Dr. Corneliu Sîrbu: la Mediaș, Tîrnăveni, Sighișoara și Rupea), iar alții (Prof. Conf. Gheorghe Șoimă, Pr. Prof. Dr. Nicolae Neaga, Pr. Prof. Dr. Corneliu Sîrbu) au asigurat buna desfășurare a seriei a LII-a a cursurilor

de îndrumare de la Curtea de Argeş, în colaborare cu colegii lor de la Institutul Teologic de grad Universitar din Bucureşti.

La lucrările unor organisme ale Conferinţei Creştine pentru Pace — desfăşurate în zilele de 18—24 sept. a. c., la Bucureşti — a luat parte Pr. Prof. Dr. Milan Şesan, în calitate sa de membru al Comitetului consultativ al acestei Conferinţe.

În acelaşi timp, Rectoratul a îndeplinit formalităţile regulamentare pentru pregătirea ocupării posturilor didactice vacante (Catedra de Morală creştină, al cărei titular a fost I.P.S. Mitropolit Dr. Nicolae Mladin, şi două lectorate de limbi moderne), rezolvînd totodată lucrările curente de cancelarie.

Membrii Corpului profesoral au întocmit programe de lucru pe catedre şi materii de studiu şi au stat într-ajutor rectorului şi duhovnicului la stabilirea planului de activitate educativă, religioasă-bisericească şi patriotică-celăţenească, — precum şi la primirea oaspeţilor bisericeşti din străinătate, pe care i-a avut Institutul în cursul lunii septembrie a. c.

Pe de altă parte, conducerea Institutului a purtat grijă să se efectueze în cursul lunilor de vară lucrările gospodăreşti cerute de buna întreţinere a localului şi de aprovizionarea cantinei cu produse de sezon.

În dimineaţa zilei de luni, 2 octombrie a. c., s-a făcut în Paraclisul (capela) Institutului o Doxologie, invocîndu-se ajutorul dumnezeiesc pentru noul an şcolar 1967—1968. P.C. Prot. Dr. Simion Radu, duhovnicul Institutului, a rostit un scurt cuvînt de urări pentru noul an de muncă.

Au fost de faţă rectorul, profesorii şi studenţii teologi. Aceştia din urmă, sub diriguirea P.C. Conf. Gheorghe Şoima, au dat răspunsurile de strană.

Din partea P.V. Consiliu arhiepiscopesc a fost de faţă P.C. Consilier cultural Ioan Vlad.

Îndată după aceea, profesorii şi studenţii au intrat la cursuri şi seminarii, potrivit programului.

Festivitatea inaugurării noului an şcolar 1967—1968 a fost programată pentru ziua de Duminică, 8 octombrie a. c.

Dimineaţa, la sorocul îndătinat, un sobor de preoţi şi diaconi — alcătuit din: P.C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belaşcu, P.C. Consilier cultural Ioan Vlad, P.C. Profesori Dr. Nicolae Neaga şi Dr. Isidor Todoran, P.C. Prot. Ioan Munteanu, P.C. Preoţi ai Catedralei Ioan Boţocan şi Ioan Gherghel, P.C. Arhid. Iosif Bolog, şi P.C. Diacon Gheorghe Papuc — a săvîrşit Sfînta Liturghie. Răspunsurile liturgice au fost date de Corul mixt al Catedralei mitropolitane, dirijat de P.C. Diacon Ioan Popescu (în lipsa din ţară a P.C. Prof. Gheorghe Şoima).

Au fost de faţă: Rectorul, profesorii şi studenţii teologi, precum şi preoţi şi credincioşi.

Predica duminicală a fost rostită de P.C. Prof. Dr. Nicolae Neaga, P.C. Sa a tras cuvenitele învăţăminte pentru orientarea creştinească în problemele vieţii contemporane şi cu deosebire pentru noul an şcolar din pericopa evanghelică privitoare la învierea fiului văduvei din Nain (Luca 7, 11—16).

La sfârșitul Sfintei Liturghii, din ușile împărătești ale Sfântului Altar, P.C. Prof. Dr. Isidor Todoran a dat citire Rugăciunii îndătinată pentru începerea unui an școlar.

Programul festiv de inaugurare a noului an școlar s-a desfășurat între orele 12—13, în aula Institutului.

La masa prezidială au luat loc: P.C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belasçu, în calitate de delegat al Înalt Prea Sfințitului Mitropolit *Nicolae* al Ardealului, și P.C. Rector Dr. Sofron Vlad.

În sală — în afară de profesori, slujitori și studenții teologi — se aflau: P.C. Consilier cultural Ioan Vlad, preoți și credincioși.

Secția ev-lut. C.A. (Sibiu) a Institutului Teologic Protestant Mixt de grad Universitar din Cluj a fost reprezentată prin Dl Vicar și Decan Prof. Dr. Hermann Binder.

Programul a început cu rugăciunea „Împărate Ceresce”, executată de corul studenților teologi, dirijat de P.C. Diacon Ioan Popescu.

A luat apoi cuvântul P. C. Rector Dr. *Sofron Vlad*, rostind cuvântarea de deschidere. Adresându-se celor prezenți, P.C. Sa a spus:

Obișnuit, se vorbește că trăim într-o lume nouă și într-adevăr, în urma marilor prefaceri și înnoiri, putem afirma că sintem într-o lume nouă. Această lume nouă însă nu este ruptă de trecutul istoric, ci se bazează pe acest trecut, luînd de acolo, cultivînd și promovînd tot ceea ce a fost bun și sănătos. În această lume nouă trăim și noi și trăiți și voi, cei ce vă pregătiți să fiți ca mine slujitori ai altarelor. Ca să vă puteți cunoaște îndatoririle ce vă revin, să-mi fie permis să arunc cîteva priviri în istoria Bisericii noastre din trecut, ca să putem constata cum au lucrat înaintașii și ce îndatoriri ne revin nouă astăzi ca să în-deplinim.

O istorie zbuciumată a fost istoria poporului nostru și zbuciumată a fost și cea a Bisericii noastre de dincoace de Carpați. Dacă în cele două provincii românești de peste Carpați Biserica strămoșească a fost ocrotită de către organizația statală, nu aceeași a fost situația și în Biserica noastră ardeleană.

Biserica românească transilvană n-a avut latifundii extinse, nici n-a impus credincioșilor ei biruri apăsătoare generatoare uneori de răskoale, care să o facă odioasă pentru cei pe care îi păstorea. Preoțimea noastră de la început s-a ridicat din mijlocul credincioșilor pe care-i păstorea, rămînînd înfrățită cu cei din mijlocul cărora s-a ridicat prin munca de fiecare zi pe care o făcea alături de ei, pentru ca să se poată susține. Această înfrățire, în muncă și în necazuri a menținut-o mereu aproape de credincioșii pe care-i păstorea.

Iată ce scriau călugării catolici minoriți, într-o cronică a lor: „Romînii se puteau converti foarte greu, fiindcă pseudopreoiții lor îi dăscăleau întruna cu rădăcirile lor, iar aceștia, la rîndul lor, luau învățătura de la prearaul și vicleanul vlădică Ioan de Caffa, pseudoepiscop, cu autoritate supremă în popor” (I.B.R. manual vol. I, pag. 262). Călugărul catolic, Mihai Secuiul, spunea la rîndul său: „Că preoiții români mai bucurau sar în foc decît să se reboteze, căci protopopul Petru al Hunedoarei îi îndeamnă prin cuvinte înflăcărare să-și păstreze legea strămoșească” (idem pag. 263). Iată cum își făceau datoria în condițiile cele mai grele vlădiciei, protopopii și simplii preoți români, nerecunoscînd asupra lor străinătatea.

Aceeași alipire au dovedit-o vlădiciei, protopopii și preoiții români față de legea strămoșească și în vremea cînd în principatul transilvănean, se aplica principiul: „Cujus regio eius religio” adică cel ce dispune din punct de vedere politic asupra supușilor săi, are dreptul să dispună și asupra credinței lor. Dar masa românilor, majoritari, nu putea fi clătinată nicidecum.

În această epocă cînd s-a spus abuziv prin lege că românii sînt tolerați pe pămîntul Transilvaniei și tolerată era socotită și Biserica română, s-a oăutat să-i atragă pe români de data aceasta nu la catolicism ci la calvinism. Episcopii erau ferecați într-o mulțime de condiții, care au tot sporit de la 5 la 15 apoi la 19, impuse de stăpînire. Aceasta le îngreua în mod progresiv activitatea și păstoria

lor. Ei rămăneau fermi pe poziția de a-și apăra credința, biruind ingerințele variate ce li se impuneau.

Iată ce scrie în privința aceasta un superintendent la 1640, principelui ardelean Rakoczy: „N-am putut afla, nu se poate găsi, Milostive Doamne, candidat care să schimbe religia din temelie, nici acesta (e vorba de candidatul de mitropolit de atunci) nu poate fi înduplecat nicidecum la așa ceva, căci l-ar afurisi patriarhul și n-ar permite să fie sfințit vlădică, nici românii nu l-ar primi, dimpotrivă, cine știe ce i s-ar întâmpla când ar ieși așa între ei și n-ar isprăvi nimic“ (I.B.R. vol. II, pag. 27).

Iată, deci, atitudinea hotărâtă pe care o aveau vlădicii în acele vremuri grele. Aceeași atitudine o aveau și preoții de sub cîrmuirea lor și credincioșii. Aceștia n-ar fi suferit în fruntea lor un vlădică care și-ar fi schimbat legea. E de ajuns să vă amintesc din această epocă de întemnițarea mitropolitului Ilie Iorest, întemnițarea și bătaia suferită de mitropolitul Sava Brancovici și omorîrea chiar a unui vlădică român, a lui Iosif Budai, ucis pentru că se opunea lăririi unei credințe străine printre credincioșii săi.

Condiția pusă de stăpînire, cu scop prozelitist, ca preoții să facă slujbele în limba română, clerul nostru a știut să o valorifice cu spor și înțelepciune pentru cultivarea limbii materne și prin aceasta să dezvolte conștiința unității de neam, așa cum o afirma atît de frumos, Simion Ștefan, în prefața Noului Testament de la Bălgrad. În această epocă, după cum spune un jurist, funcțiile cnejilor de altădată erau preluate de Biserică și exercitate de către protopopi care judecau și diferitele pricini din popor, într-o desăvîrșită continuitate. Menținînd unitatea de credință Biserica românească din Transilvania a menținut și unitatea națională.

Principiul întăririi unității prin unitatea de credință, a rămas valabil și sub stăpînirea austriacă. Cît privește dezbinarea de la 1700, iată ce spune un contemporan, bun cunoscător al situației de atunci: „Cu privire la preoți știu însumi, cît se poate de temeinic, cum își comunica unul altuia, cu lacrimi, plîngerile ce i-a împins la această unire; singurul motiv e că erau împovărați cu îngrozitoare și grele dări peste rînduială și peste măsură; cred că i-au sfătuit unii magnați catolici că dacă se vor uni, se vor bucura de aceeași libertate ca preoții catolici“. (idem vol. II, pag. 143).

Iată adevăratul motiv pentru care o parte din cler a consimțit la uniația care a sfărmat unitatea jurisdicției bisericești a românilor de dincoace de Carpați, nu însă și unitatea noastră de credință. Dovadă despre aceasta e faptul că după mai bine de 4 decenii, o comisie compusă dintr-un arhiepiscop catolic și doi generali, care au întrebat la 1745, satele românești din Bihor, dacă sînt ortodoxe sau unite, afară de trei, toate celelalte s-au declarat ortodoxe. În 1761, după șase decenii de la uniație, cînd generalul Buccov a făcut statistica ortodocșilor și a uniților, peste 128 mii de familii s-au declarat ortodoxe și numai cca 25 mii au fost trecute în lista celor rămași uniți. Dintre acestea multe mii au fost înscrise în listă cu silnicie, deși ele declarau că niciodată nu și-au părăsit legea strămoșească.

Aceste fapte ne vorbesc destul de grăitor despre activitatea preoților noștri, desfășurată pentru menținerea unității de credință din atît de zbuciumatul secol al XVIII-lea. Pentru sublinierea acestui fapt mai amintesc un singur caz de la sfîrșitul acestui secol atît de frămîntat. La 1798 românii ortodocși și uniți cereau stăpînirii să le dea voie să se întrunească pentru a se consfătui în vederea re-unirii lor, urmînd să aibă în fruntea lor un singur episcop. Guvernatorul Ardealului însă a sfătuit stăpînirea să nu îngăduie acest lucru, argumentînd „că dezbinarea românilor ajută statul austriac să-l stăpînească“. (idem vol. II, pag. 324). Iată adevăratul motiv pentru care stăpînirea de atunci menținea dezbinarea bisericească între românii de dincoace de Carpați.

De la sfîrșitul secolului XVIII-lea și pînă la începutul secolului al XX-lea, asistăm la impunerea, mai întîi a limbii oficiale de stat germane și apoi a celei maghiare, în locul celei latine. Principiul acesta a fost promovat și prin școala statului. Bisericile românești au dus în această epocă o luptă hotărâtă pentru apărarea limbii înființînd și susținînd școli proprii cu limba de predare românească și n-au cruțat nici o jertfă pentru organizarea și menținerea acestor așezăminte.

În 1848, pe Cîmpia Libertății, s-a cerut restaurarea vechii Mitropolii române, care avea ca obiectiv unitatea de credință în sens ortodox. Cînd această idee măreată a eșuat Șaguna a luptat pentru reînființarea Mitropoliei ortodoxe în cadrele

căreia să înglobeze pe toți românii ortodocși din Austro-Ungaria. El a luptat neînterupt pentru realizarea acestui ideal cu toate că planul acesta n-a reușit într-un tot.

Unitatea suflătească între românii dezbrinați în cele două Biserici era totuși deplină. E caracteristic în privința aceasta raportul pe care-l face un diplomat al vremii către prim-ministrul și în același timp și ministrul de interne în legătură cu episcopii români uniți, zicînd: „Că ei nu vor să știe de catolicism decît numai cînd e vorba de interesele lor naționale și materiale. Împrejurarea că mitropolitul (unit) nu poartă paliu latin, ci barbă, că în noul șematism al provinciei mitropolitane a fost înlocuită limba latină cu cea română, că-n noua ediție a Liturghierului de la Blaj, s-a întrebuițat o limbă asemănătoare celeia în care sînt scrise cărțile bisericești ortodoxe, sînt semne incontestabile de îndepărtare de catolicism, într-o măsură atît de mare, încît într-o bună zi va fi deajuns să schimbe titlatura spre a deveni mitropolit ortodox“ (idem, vol. II, pag. 545—6).

Conlucrarea ierarhiei din ambele biserici românești în cadrul „Astrei“, în fruntea căreia stătea la început vlădica de la Sibiu, mai apoi cel din Blaj, promovarea școlilor confesionale conduse de protopopi și preoți și toată activitatea pe teren cultural, economic și chiar politic, desfășurată de preoțimea românească, a pregătit și contribuit efectiv la unitatea politică de la 1918 și apoi a consacrat unitatea bisericească de la 1948.

Așa a lucrat clerul român, în trecut în Biserica de dincoace de Carpați. Dacă activitatea acestui cler nu s-a mărginit numai la probleme pur religios-morale, aceasta se datorează împrejurărilor trecutului, cînd preoțimea noastră trebuia să se facă tuturor de toate.

Dacă preoțimea din trecut a lucrat cu devotament pentru formarea sufletului creștin caracterizat prin bunătate, spirit de largă înțelegere, ospitalitate, adică ceea ce se cuprinde în noțiunea de omenie, noi trebuie să continuăm a cultiva și întări aceste însușiri în sufletul poporului nostru credincios. Dacă în trecut preoțimea noastră a lucrat pentru păstrarea unității de limbă, nouă ne revine sarcina de-a întări și adînci unitatea de credință, și prin ea unitatea de neam.

Astăzi, cînd se discută atît de intens problema refacerii unității Bisericii lui Hristos și problema statornicirii unei păci durabile în lume, preoțimea noastră trebuie să fie pregătită pentru ca să-și poată spune și ea cuvîntul său temeinic în aceste probleme de interes comun. De asemenea, preoțimea noastră trebuie să fie din ce în ce mai pregătită spre a-și aduce aportul ei de participare patriotică la îndeplinirea programului social prin care înțeapta noastră Ocîrmuire de Stat, sprijinită de întregul nostru popor, face ca Patria noastră să fie din ce în ce mai puternică și mai prosperă.

Institutul nostru — iubiți studenți, oferă toate condițiile pentru formarea D-voastră suflătească, și științifică deopotrivă. D-voastră trebuie să utilizați numai cu maximum de folos timpul pe care-l petreceți aici, spre a fi la înălțimea misiunii pe care veți avea să o îndepliniți în mijlocul poporului credincios. Biserica, prin înfiștătorii ei, în frunte cu Prea Fericitul Patriarh Justinian, I. P. S. Mitropolit Nicolae al Ardealului și Banatului și cu Prea Sfinții Episcopi: Teoctist al Aradului, Teofil al Clujului și Valerian al Oradiei ne-au dat și ne dau tot sprijinul material și moral pentru buna funcționare a Institutului nostru. Țin să le aduc respectuoase mulțumiri pentru grija părintească ce ne-o poartă.

Statul ne dă sprijin, pentru care țin să mulțumesc respectuos Domnului Secretar General al Departamentului Cultelor, profesor Dumitru Dogaru.

De încheiere țin să exprim mulțumirile noastre tuturor celor ce ne-au onorat cu prezența lor la această festivitate. Cu aceasta dorind spor la lucru profesorilor ca și studenților declar deschis anul academic 1967/1968.

Cuvîntarea a fost călduros aplaudată.

În continuare, corul studenților teologi a cîntat „Taina Creștinătății“ (pe textul din I Tim. 3, 16), de Nicolae Lungu.

A luat apoi cuvîntul delegatul I.P.S. Mitropolit Nicolae al Ardealului, P.C. Vicar arhiepiscopesc Tr. Belasclu, spunînd în esență următoarele:

Astăzi se deschide în mod oficial anul academic 1967—68 al Institutului Teologic de grad Universitar din Sibiu. Înainte de a intra în această

festivitate, era firesc să ne îndreptăm cu toții la sfânta Catedrală mitropolitană, unde am cerut prin rugăciuni ajutorul Duhului Sfânt pentru profesori și studenți, pentru sporul muncii de un an în cadrele vechiului nostru Institut Teologic.

Această festivitate putea fi mai înălțătoare dacă se afla la masa prezidială I.P.S. nostru Mitropolit Nicolae al Ardealului, plecat în Austria, la Conferința Bisericilor europene, conferință de mare importanță pentru Est și Vest.

Am ascultat cu toată atențiunea cuvântul Părintelui Rector. Ca profesor de Istoria Bisericii Române, P.C. Sa a brodat acest cuvânt pe greutățile prin care a trecut odinioară Biserica noastră, clerul ei și poporul român din Ardeal.

Observ pe fețele tuturor o bucurie generală — la profesori, cler, studenții teologi și credincioși — căci Biserica și preoțimea se bucură astăzi de deplină libertate și își desfășoară atât de frumos activitatea atât pe plan intern, cât și pe plan extern. Astăzi nu mai putem vorbi de ură confesională pentru că datorită vieții celei noi ne-am găsit un limbaj comun, un limbaj de prietenie și pace care covârșește toate cîte s-au petrecut în trecut. Astăzi, în țara noastră, toate confesiunile sînt egale între ele.

Voi, iubiți studenți teologi, trebuie să vă dați seama că Biserica noastră trăiește intens atât pe plan intern cât și extern. Biserica Ortodoxă Română e prezentă în toate problemele mari ale vremii. Ea e bine reprezentată atât în Mișcarea ecumenică și în Conferința Creștină pentru Pace, cât și în alte organizații bisericești. Ea e o biserică dinamică, prezentă cu cuvîntul și cu fapta în toate împrejurările. Pregătirea voastră teologică, cultura voastră generală trebuie să fie în concordanță cu epoca de astăzi. Sînt altele mărturii care dovedesc că Biserica noastră nu și-a renegat niciodată trecutul, căci din acest trecut își trage seva pentru epoca în care trăim. Aveți în Institut condiții pentru o cît mai bună pregătire. Ca și Apostolii Mîntuitorului, voi sînteți luați din lume și, după perioada de pregătire, veți merge iarăși în lume. Veți merge în lume înarmați cu diferite cunoștințe, dar mai ales cu cuvîntul Sfinței Scripturi, pentru a propovădui pe Hristos după învățătura Bisericii Sale.

Epoca dinamică în care trăim ne cere tuturor cunoștințe cît mai multe, pentru a înțelege sensul epocii, să vă înmulțiți cunoștințele generale, căci acestea vă ajută să vă întăriți temelia teologică.

Dacă veți fi pătrunși de-o astfel de râvnă, rezultatele vor fi cît se poate de bune. Aveți un corp de profesori bine pregătiți, care dau totul pentru a vă pregăti temeinic și pe voi.

Să fiți apoi pătrunși de convingerea că nu conducerea Institutului și nici regulamentul ne asigură disciplina, ci conștiința voastră că sînteți luați din lume pentru a deveni lumina lumii. Să aveți această conștiință cît mai trează și mai puternică și „așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încît văzînd ei faptele voastre cele bune, să preamărească pe Tatăl nostru cel din ceruri“, cum a zis Mîntuitorul (Matei 5, 16).

Atît cei ce ați intrat acum în Institut, cît și ceilalți, trebuie să mergeți pe linia pregătirii intense, căci Biserica și Patria au nevoie de oameni devotați și cît mai bine pregătiți.

Prestigiul țării noastre e în continuă creștere. Dovada cea mai sigură de prețuire de care se bucură Patria noastră în extern este alegerea ministrului de externe al Republicii Socialiste România, Dl Corneliu Mănescu, în funcția de președinte al Adunării Generale a Națiunilor Unite. Această alegere cinstește țara, pe conducătorii noștri și întregul nostru popor.

Biserica noastră, la rîndul ei — prin îniiistătătorii și prin teologii ei, prin cler și credincioși — înțelege să contribuie puternic la mersul nostru înainte. Elanul cu care ea face acest lucru, am vrea să cuprindă și sufletele voastre tinere.

Mulțumind Părintelui Rector, vă asigur că la întoarcerea I.P.S. Sale, am să-l informez cum a decurs această festivitate de deschidere.

P.C. Sa a încheiat urînd profesorilor sănătate și spor la muncă, iar pe studenții teologi i-a sfătuit să se așterne pe carte, căci „cine are carie, are parte“, cum spune proverbul.

Festivitatea s-a încheiat cu „Tricolorul“, cîntat de corul studenților teologi.

GRIGORIE MARCU

DESCHIDEREA FESTIVĂ A ANULUI ȘCOLAR 1967—1968 LA SEMINARUL TEOLOGIC DIN CLUJ

Ca în fiecare an, luna septembrie a întrunit la școală pe toți osteniitorii ei, membrii corpului profesoral și personalul administrativ. S-au ținut sedințe de lucru în urma cărora s-a hotărît programul educativ și administrativ al școlii, urmînd ca o dată cu venirea elevilor, noul an să înceapă în condiții optime.

Pentru luna septembrie au fost fixate examenele de admitere în anul I al Școlii de cîntăreți bisericești pentru Eparhiile Cluj și Oradea și, de asemenea, examenele de corigență. Mare a fost bucuria Prea Sfințitului Episcop Teofil, care a prezidat examenele de admitere pentru Eparhia Cluj și a membrilor comisiei de examinare, constatînd numărul mare al celor înscrși și mai ales volumul bogat de cunoștințe religioase pe care acești elevi, dornici de a servi la altarele străbune, l-au adunat cu multă sîrguință.

Tot în această lună, personalul administrativ, dînd dovadă de mult zel, a terminat o serie de lucrări cu caracter gospodăresc, de curățire și aprovizionare a internatului.

Primele contacte dintre profesori și elevi au avut loc în 2 octombrie, legate de emoțiile firești oricărui început de an școlar.

În dimineața zilei de 3 octombrie 1967, profesorii și elevii Seminarului au luat parte la Liturghia arhierescă, în Catedrala episcopală. În rugăciune și meditație, cei prezenți au invocat ajutorul Atotștiutorului în vederea începerii unui nou an de muncă, pe care, profesori și elevi, și-l doresc plin de roade bogate. Conform unei vechi tradiții, la ora 11 s-a făcut Sfințirea apei, după care, urmînd datina străbună, s-a stropit cu apă sfințită locul școlii.

La orele 12, în acordurile imnului arhieresc, P. S. Sa Episcopul *Teofil* al Vadului, Feleacului și Clujului, înconjurat de colaboratorii apropiați, își face intrarea în sala festivă a școlii. La festivitate, pe lîngă P. S. Episcop

Teofil, iau parte Dl. Alexa Augustin, Imputernicit secretar, reprezentant al Departamentului Cultelor, membrii permanenței Consiliului eparhial, Dl. Dr. I. David, rector-vicar, Conf. L. Lengel, reprezentanți ai Institutului Teologic Protestant din Cluj, părinții elevilor, funcționarii Centrului eparhial, profesorii, funcționarii și elevii Seminarului.

Corul elevilor — condus de prof. I. Brie — deschide serbarea cu rugăciunea „Tatăl nostru”, după care urmează interpretarea bucății „Trei culori”.

În cuvîntul de deschidere, pâr. director I. Pop se adresează celor peste 180 de elevi, spunîndu-le că noul an școlar începe sub semnul grijii Prea Fericitului Părinte Patriarh *Justinian*, organizatorul învățămîntului nostru teologic, care urmărește să ridice învățămîntul seminarial pe o treaptă superioară. Aceeași părintească grijă a manifestat-o și I. P. S. *Nicolae*, Mitropolitul Ardealului, în vizita făcută la Cluj, și P. S. Episcop *Valerian*, prin statul și ajutorul material pe care P. S. Sa l-a acordat cu multă bunăvoință școlii. De mare folos pentru conducerea școlii este imediată grijă pe care P. S. Episcop Teofil, ca supraveghetor direct al Seminarului, a dăruit-o cu îmbelsugare prin minunatele meditații ținute elevilor, precum și prin ajutoarele materiale care în ultimul timp au fost destul de substanțiale.

Sînteți veniți aici — spune în continuare pâr. director — ca într-un viitor nu prea îndepărtat să primiți taina preoției, care este începutul slujirii adevărate a lui Iisus Hristos. Pentru ca într-adevăr să puteți fi demni slujitori ai Lui, trebuie să chivernisiți timpul cu multă chibzuință și să vă asemenați plugarului care prinzînd coarnea plugului cu încredere în Dumnezeu, privește înainte, așteptînd ca sămînța aruncată să dea rodul bogat.

Pe lîngă educația religioasă, care trebuie să se formeze pe băncile Seminarului, vorbitorul a subliniat și formarea viitorului preot ca cetățean, amintind celor prezenți că preoțimea a dat multe exemple de acest fel în istorie.

În încheiere, pâr. director mulțumește — în numele corpului profesoral — înfiștătorilor Bisericii Ortodoxe Române și Onor. Departament al Cultelor pentru organizarea înțeleaptă a educației duhovnicești și cetățenești și pentru sprijinul oferit școlii noastre cu multă dragoste și pricepere.

S-au recitat apoi poeziile „Ce-ți doresc eu ție dulce Românie”, de M. Eminescu, „Scut și spadă” de G. Coșbuc și s-a interpretat de către corul elevilor bucata „Tinerețe”.

În cuvîntul său de învățătură P. S. Episcop *Teofil* a tratat în acest an despre numirile ce și le-a atribuit Iisus Hristos: mire, împărat duhovnicesc, apa cea vie, pîinea vieții, păstorul cel bun etc. Dintre acestea și-a propus să dezvolte înțelesul celor spuse de Mîntuitorul la sf. ev. Ioan 10, 14 u.: „Eu sînt păstorul cel bun...” A arătat în cîteva cuvinte dragostea cu care păstorul își înconjoară turma, ocrotînd-o și oferindu-i cu sacrificiul jertfei de sine condiții prielnice de existență. „Păstorul, a spus P. S. Sa, este icoana dragostei Mîntuitorului nostru Iisus Hristos față de neamul omenesc. Față de voi, dragi elevi, Păstorul cel bun are o grijă deosebită, pentru că voi sînteți orînduiți să fiți păstori, împreună-lucrători ai Veșnicului păstor. Să vă străduiți să-l cunoașteți pe acest păstor, ai căror cola-

boratori veți fi. El vă cunoaște pe voi, de aceea și voi sînteți obligați să-l cunoașteți pe El, căci la cunoașterea Lui voi nu puteți răspunde decît prin cunoaștere”.

„Să vă rugați cu toată sinceritatea și nădejdea Păstorului celui bun, la picioarele căruia petreceți multă vreme în biserică și în capelă. Hrana voastră sufletească este cuvîntul lui Dumnezeu, pe care-l auziți de la catedră și amvon; Sfînta împărtășanie, gîndurile bune și șoaptele sădite de Iisus Hristos în sufletele voastre în momentele de rugăciune”.

Prea Sfințitul Episcop Teofil a mai arătat — exemplificînd — că „poporul așteaptă de la preoți să fie modele de virtute și împreună-lucrători ai lui Hristos”. În vederea acestui lucru elevii au fost îndrumați să folosească bine timpul ce-l vor petrece în Seminar. „Faceți-vă pămîntul cel bun, fiți oi ascultătoare ce petrec cu plăcere la picioarele Păstorului sufletească. Lupul cel netrupesc — diavolul — caută să vă răpească. Furii și tîlharii — patimile noastre — ne pîndesc la tot pasul, constituind o adevărată primejdie. Pentru aceasta, rugați-vă la picioarele Bunului Păstor, cereți ocrotirea Lui, pentru ca în felul acesta să vă puteți feri de ele și să vă puteți pregăti pentru misiunea la care veți fi chemați”.

În continuare, gîndul P. S. Sale s-a îndreptat spre întîistătorul Bisericii noastre, spunînd: „Vă asigur de dragostea Prea Fericitului Părinte Patriarh, care trimite prin părinții inspecitori sfaturi înțelepte ce au menirea să ne ajute în formarea educației voastre religioase”. Referindu-se la Onor. Departament al Cultelor, P. S. Sa a menționat: „Îmi fac o plăcută datorie de a exprima recunoștința Bisericii noastre față de Dl Secretar General, prof. *Dumitru Dogaru*, care și-a arătat sprijinul față de noi prin prețioșii săi colaboratori veniți de la București, sau prin organele locale, dîndu-ne îndrumări potrivite pentru a da Patriei buni cetățeni”.

În încheiere, P. S. Sa a spus: „Aduc binecuvîntarea I. P. S. Mitropolit *Nicolae*, care ca fost profesor are o înțelegere deosebită pentru școlile teologice și a P. S. Episcop *Valerian*, care față de elevii din Eparhia P. S. Sale manifestă multă purtare de grijă și-i așteaptă cu nerăbdare să pornească la lucrul pentru care s-au pregătit. Din partea mea și a colaboratorilor mei, membrii permanenței Consiliului eparhial, vă asigur de toată dragostea, așteptînd să răspundeți cu zel la învățătură și bună purtare. Cu aceste gînduri, închei zicîndu-vă „cu Dumnezeu înainte”.

Întreaga asistență a răspuns cîntînd: „Cu noi este Dumnezeu”, cîntare cu care s-a încheiat festivitatea de deschidere a cursurilor.

MIRCEA BASARAB

CONFERINȚELE DE ORIENTARE DIN ARHIEPISCOPIA SIBIULUI

Între 6—30 noiembrie a.c. au avut loc la sediile protopopești din Arhiepiscopia Sibiului Conferințele preoțești de orientare fixate de Sf. Sinod pentru Biserica Ortodoxă Română. Programul a fost întocmit de Prea Veneratul Consiliu Arhiepiscopesc și aprobat de Înalt Prea Sfințitul nostru Arhiepiscop și Mitropolit *Nicolae Mladin*.

Conferințele s-au desfășurat precum urmează: luni, 6 noiembrie, la protopopiatul Sibiu; joi, 9 noiembrie, la protopopiatul Agnita; vineri, 10

noiembrie, la protopopiatul Făgăraș; marți, 14 noiembrie, la protopopiatul Brașov; miercuri 15 noiembrie, la protopopiatul Sf. Gheorghe; joi, 16 noiembrie la protopopiatul Medias; vineri, 17 noiembrie, la protopopiatul Tîrnăveni; miercuri 22 noiembrie, la protopopiatele Sighișoara și Luduș; joi, 23 noiembrie, la protopopiatele Tg. Mureș și Rupea; luni, 27 noiembrie, la protopopiatul Reghin; marți, 28 noiembrie, la protopopiatul Toplița; miercuri, 29 noiembrie, la protopopiatul Sebeș și joi, 30 noiembrie, la protopopiatul Alba-Iulia.

Conferințele au fost prezidate de următorii delegați chiriarhali: P. C. Prof. Dr. Nicolae Neaga, la protopopiatul Sibiu; P. C. Conf. Dr. Alexandru Moisiu, la protopopiatul Brașov; P. C. vicar Traian Belascu, la protopopiatele Agnita, Făgăraș, Sf. Gheorghe, Sighișoara și Rupea; P. C. Prof. Dumitru Belu, la protopopiatele: Medias și Tîrnăveni; P. C. Consilier Ion Nicoară, la protopopiatele Luduș și Tg. Mureș; P. C. Prof. Dr. Milan Șesan, la protopopiatele Reghin și Toplița; P. C. Prof. Dr. Corneliu Sîrbu, la protopopiatele Sebeș și Alba-Iulia.

Înalt Prea Sfințitul nostru Arhiepiscop și Mitropolit Nicolae în dorința de a lua contact direct cu preoțimea a fost prezent la următoarele conferințe: Sibiu, Agnita, Făgăraș, Sf. Gheorghe, Medias, Tîrnăveni, Reghin, Sebeș și Alba-Iulia, dînd prețioase îndrumări pentru buna desfășurare a activității pastorale, chemînd pe toți la unitate și sprijinirea integrală a efortului unanim ce se depune de toți fiii Patriei, pentru ridicarea acesteia pe noi culmi de lumină și progres, I. P. S. Sa a lămurit preoțimea și în ceea ce privește relațiile interculturale, pe plan intern și extern practică de Biserica noastră.

Prezența Arhipăstorului nostru la conferințele de orientare din luna noiembrie a.c. le-a transformat în calde manifestații de dragoste și de atașament total al preoțimii față de Înalt Prea Sfinția Sa. Preoțimea a pus la inimă îndrumările înțelepte ale iubitului și prețuitului nostru Chiriarh.

Tema conferinței a avut titlul: „Acțiuni recente ale Bisericii Ortodoxe Române pentru apropierea dintre Biserici și pacea lumii”.

Tema a fost prelucrată de c. preoți în caiete speciale, iar în conferință a fost prezentată de următorii referenți:

C. preoți Cornel Dască, la Sibiu; Ilie Popescu, la Agnita; Ioan Dumitru, la Făgăraș; Zaharie Rucăreanu, la Medias; Ioan Graure, la Tîrnăveni; Mihai Mărgineanu, la Sighișoara; Arghir Oprea, la Rupea; Sextil Dască, la Luduș; Teodor Muică, la Tg. Mureș; Nicolae Dincă, la Reghin; Ioan Comșulea, la Brașov; Nicolae Frațes, la Sf. Gheorghe; Silviu Floca, la Toplița; Cornel Hațegan, la Sebeș și Pompiliu Acelenescu, la Alba-Iulia.

La unele protopopiate, pe lângă referatul principal, au mai fost citite și coreferate. La discuții au luat parte P. C. protopopi și un mare număr de preoți, aducînd contribuții substanțiale.

Din referatele prezentate, ca și din coreferate și discuțiile purtate, reiese că Biserica Ortodoxă Română a întreprins — atît pe plan intern cît și extern — acțiuni remarcabile pentru apropierea Bisericilor și pentru sprijinirea și apărarea păcii în lume, prin găsirea unui limbaj adecvat de înțelegere și colaborare și prin contribuțiile aduse la crearea unui climat de pace.

S-a constatat cu bucurie că Bisericele — în majoritatea lor — se încadrează în efortul general ce se depune pentru apropiere, cunoaștere reciprocă și, prin acestea pentru colaborare și pace.

Lucrul acesta a ieșit și mai mult în evidență printr-o privire retrospectivă asupra acțiunilor duse de Bisericele creștine în general și de Biserica Ortodoxă Română în special, mai ales în ultimii ani (1965—1967).

S-a insistat asupra acțiunilor principale întreprinse de Biserica Ortodoxă Română, în intervalul de timp, menționat, punându-se în lumină importanța acestor acțiuni, ca și contribuția reprezentanților Bisericii noastre la diferitele manifestări intercreștine, la care a luat parte. Astfel, au fost analizate și valorificate acțiunile Bisericii noastre pe linie interortodoxă, ca: vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian făcută Patriarhiei Bulgare la 9—16 mai 1967, precum și cea făcută Patriarhiei Moscovei, în zilele de 8—12 octombrie 1966.

La fel au fost analizate, acțiunile pe linie intercreștină desfășurate de Biserica Ortodoxă Română în perioada menționată, ca: schimbul de vizite ce au avut loc între Întâistătătorul Bisericii Anglicane (1965) și Întâistătătorul Bisericii Ortodoxe Române (1966); schimbul de vizite între Sanctitatea Sa Vasken I Patriarhul suprem și Catolicosul tuturor armenilor și Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian (1965 și 1966); Lucrările Comisiei interortodoxe de la Belgrad pentru pregătirea dialogului teologic între ortodocși și anglicani și dialogul cu Biserica vechilor catolici (1—15 septembrie 1966); participarea I. P. S. Mitropolit Iustin al Moldovei și Sucevei la sesiunile Comitetului Central al C.E.B. de la Enugu (12—23 ianuarie 1965), Geneva (8—17 februarie 1966) și Heraklion, din Creta (14—25 august 1967); sesiunea Prezidiului și Comitetului Consultativ ale Conferinței Bisericilor Europene de la București (5—10 martie 1967) precum și vizita Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian la sediul Consiliului Ecumenic al Bisericilor de la Geneva (1966), unde a avut prilejul să expună poziția Bisericii Ortodoxe Române față de Mișcarea Ecumenică.

A fost analizată apoi acțiunea Bisericii noastre întru sprijinirea păcii, pe plan extern și intern, în cadrul Conferinței Mondiale „Biserica și Societatea”, Geneva (1966) — la Sofia 10—23 octombrie 1966, la sesiunea de lucru a Comitetului Consultativ și de lucru ale Conferinței Creștine pentru Pace, ca și la sesiunea de la București ale acelorași organisme din 18—24 septembrie 1967.

Din aceste acțiuni rezultă că contribuția Bisericii noastre a fost dintre cele mai substanțiale și binevenite, promovind cu consecvență spiritul de apropiere între Biserici și popoare.

A fost scoasă în evidență de asemenea lucrarea împlinită de Biserica noastră, în ultima vreme pe plan intern, prin îndrumările date pentru activitatea pastorală și socială a clerului prin vol. IX al lucrării Prea Fericitului Părinte Patriarh *Justinian*, intitulată „Apostolat Social”, ca și prin Pastoralele chiriarhilor, prin revistele bisericesti și prin consfăturile conducătorilor de culte din Patria noastră, în cursul căreia a fost lansată o: „Chemare către conducătorii, slujitorii și credincioșii cultelor religioase și către toți oamenii de bună credință din lume”, privind încetarea războiului de agresiune din Vietnam.

Serbările pentru aniversarea a 450 de ani de la sfîntirea bisericii mînștirii Curtea de Argeș au prilejuit o nouă întîlnire a conducătorilor de culte din țară și a unor reprezentanți dinafară, în spirit de dragoste și pace.

★

Delegații chiriarhali, în concluzii, au scos în lumină lucrarea pozitivă îndeplinită de Biserica Ortodoxă Română, în ultima vreme, pentru întărirea colaborării dintre Bisericile creștine și prin aceasta între toate popoarele fără deosebire de sistem social și politic, potrivit mesajului evanghelic de împăcare și bună convețuire între oameni.

Așa cum a arătat și Înalt Prea Sfîntitul nostru Arhiepiscop și Mitropolit Dr. Nicolae Mladin, Biserica Ortodoxă Română, prin Conducerea sa, prin preoțime și credincioșii săi, îmbrățișează cu toată căldura politica de pace și colaborare internațională promovată de Statul Român, fiind convinsă că în felul acesta își îndeplinește creștinește și românește misiunea sa în lume.

IOAN VLAD
consilier cultural

ADUNAREA EPARHIALĂ A ARHIEPISCOPIEI SIBIULUI

În urma convocării făcută de I.P.S. Mitropolit Dr. Nicolae Mladin al Ardealului, Adunarea Eparhială a Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de Alba Iulia și Sibiu s-a întrunit în sesiune ordinară de lucru, la Sibiu, în 10 decembrie 1967.

Înainte de începerea lucrărilor, membrii Adunării au participat la Sf. Liturghie, slujită de un sobor de preoți și diaconi, în capela Institutului Teologic Universitar; la sfîrșitul Sf. Liturghii s-a făcut invocarea Sf. Duh, după care, participanții au trecut în sala festivă a Institutului, unde aveau să se desfășoare lucrările sesiunii.

Invitat de o delegație a Adunării Eparhiale, I.P.S. Mitropolit Nicolae a venit în sala festivă spre a prezida lucrările acestui for al Arhiepiscopiei.

În cuvîntul introductiv, I. P. S. Mitropolit Nicolae a spus, în rezumat, următoarele:

Onorată Adunare Eparhială,

Cu ajutorul lui Dumnezeu ne-am întrunit în sesiunea ordinară a anului 1967. Mă bucur că am prilejul să lucrez cu reprezentanții clerului și credincioșilor. Unitatea Bisericii se bazează pe colaborarea armonioasă ce există între cler și credincioșii mireni. Așa cum în trecut Adunarea Eparhială și-a adus contribuția ei în rezolvarea fericită a diferitelor probleme bisericești, așa cred că și acum și în viitor, va aduce contribuția ei în rezolvarea problemelor bisericești.

Onorată Adunare Eparhială!

De la Adunarea Eparhială din anul trecut, am avut evenimente care ne-au îndoliat sufletul și evenimente care ne-au umplut sufletul de bucurie. Amintim moartea mitropolitului Nicolae Colan, care și-a jertfit întreaga viață și ființă pentru slujirea Bisericii și a patriei. Pentru aceasta e de datoria noastră de a păstra un moment de reculegere. Aici trebuie să mai pomenim și adormirea întru Domnul a Prea Sfîntitului Arhiereu Teodor Scorobet.

colaborator devotat al arhiepiscopilor și mitropoliților N. Bălan și N. Colan și de aceea e de datoria noastră de a păstra un moment de reculegere. De asemenea a adormit fratele Iuliu Mitrofan, deputat devotat al Aduânării Eparhiale, pentru care vă rog să păstrăm un moment de reculegere.

Bucuriile ce le-am avut, se concentrează în faptul că activitatea eparhiei s-a dezvoltat în mod pozitiv, pe calea trasată, pe calea cea bună. Biserica noastră și-a împlinit viața cu viața poporului de pe aceste plaiuri: aceasta se constată și în epoca noastră. Linia pe care se dezvoltă viața din cadrul eparhiei noastre, e aceea dinainte, dar pe un plan superior și cu accente deosebite. În primul rînd atașamentul față de legea strămoșească, numită și lege românească. Această lege am păstrat-o neschimbată și din ea am sorbit încontinuu energii noi. Legea strămoșească a fost izvor de viață mereu nou. Noi facem constatarea îmbucurătoare că pentru credincioșii români, chiar și după 1700, după ruperea unei părți dintre credincioșii Bisericii din Ardeal, legea strămoșească a continuat să rămână baza vieții noastre spirituale. În ambele Biserici s-a dus lupta pentru păstrarea nestirbită a acestei legi, care constituie unitatea noastră. Această unitate a dus fără nici un fel de greutate la actul reîntregirii noastre bisericești. În timp de 19 ani, unitatea s-a consolidat încontinuu. Scopul nostru e de a păstra această unitate, prin care sintem legați nu numai de înaintași, ci am rămas mereu legați și de frații noștri de cealaltă latură a Carpaților.

Al doilea scop superior fixat de Biserică, pe care-l urmărim astăzi, este sprijinirea muncii poporului român pentru o viață mai bună.

În Transilvania numai faptul că românii erau ortodocși, aceasta era pentru noi o pavăză puternică împotriva deznaționalizării. Dovadă că toți nobilii care s-au catolicizat sau calvinizat, au fost deznaționalizați și s-au rupt de popor.

Ierarhii și preoții au contribuit și la lupta directă a poporului român pentru dreptate, libertate și unitate națională. Această colaborare a Bisericii, s-a continuat și după 1700, ambele Biserici au fost una în slujirea intereselor superioare ale poporului român. La 1948 s-a putut realiza reîntregirea bisericească fără nici un fel de greutate, arătîndu-se că reîntregirea bisercească formează o contribuție la întărirea unității noastre naționale.

Noi trebuie să mergem pe aceste linii principale, continuînd tradiția înaintașilor. Misiunea noastră e să rămînem una în legea strămoșească și să facem din această lege un izvor din care să sorbim mereu energii pentru ca să facem ca viața religios-morală să se ridice pe un plan superior.

În epoca noastră, în care poporul român și-a realizat cele mai mărețe visuri, și în conlucrare cu naționalitățile conlocuitoare a pășit pe calea progresului, făcînd ca prestigiul țării să crească, ridicînd prestigiul țării noastre între popoarele lumii, sintem angajați și noi alături de toți în lupta pentru progres și pace.

Să ne dăruim întreaga ființă pentru ca viața religioasă să meargă pe liniile legii strămoșești și pentru ca patria noastră Republica Socialistă România să înflorească.

Numai în felul acesta putem să ne ridicăm, să vedem lucrurile într-o perspectivă nouă și superioară. Și pe linia aceasta nouă să ne mișcăm, lăsînd la o parte deprinderile vechi. Învechite sînt: ura, dezbinările, neînțelegerile și certurile între frați, care nu ne-au adus niciodată folos ci numai

pagube, slăbindu-ne ființa. Acestea trebuie să le socotim de aici înainte ca aparținând unui trecut întunecos și dureros în același timp, când stăpîniri străine au vrut să ne dezbină ca să ne poată stăpîni.

Să privim înainte cu sufletul deschis ca în anul viitor să putem sărbători unitatea noastră sufliească deplină și pentru aceasta să înlăturăm desăvîrșit toate rămășițele dezbinărilor din trecut.

În spiritul acesta, deschid sesiunea Adunării Eparhiale pe 1967 și-i doresc succes.

*

Constatîndu-se apoi prezența, în majoritate absolută, a membrilor Adunării, s-a avizat că ea — Adunarea Eparhială — poate lucra în cadru de legalitate deplină și poate aduce hotărîri valide.

Îndată după aceea secretariatul Adunării Eparhiale a propus și Adunarea a aprobat cu vii aplauze să se trimită telegrame ocazionale: Domnului Nicolae Ceaușescu, Președintele Consiliului de Stat, Domnului Ion Gheorghe Maurer, Președintele Consiliului de Miniștri, Prea Fericitului Părinte Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române și Domnului Profesor Dumitru Dogaru, Secretarul General al Departamentului Cultelor.

Secretariatul a comunicat și aceea, că referatele comisiunilor asupra rapoartelor Consiliului Arhiepiscopesc au fost întocmite la vreme, astfel că se poate trece la ordinea de zi propriu-zisă a sesiunii de lucru 1967.

În primul rînd a fost prezentat *Raportul general al secțiunilor unite* (întocmit de P.C. vicar Traian Belășcu, raporlor Dl. Prof. Iorgu Ivan). Succint, dar fidel și documentat, raportul arată realizările și evenimentele mai însemnate intervenite în cuprinsul Arhiepiscopiei de Alba Iulia și Sibiu, în cursul anului 1967, atît în ceea ce privește desfășurarea vieții religioase, cît și a celei administrative, cultural-sociale și economice.

Rezultatele obținute în aceste direcții sînt dintre cele mai multumitoare.

Raportul a menționat apoi, că preoțimea din Arhiepiscopie, ca și aceea a întregii noastre Biserici, s-a străduit, prin propovăduirea Evangheliei și prin exemplu personal, să realizeze buni credincioși și oameni ai muncii cinstite, rodnice, disciplinate și devotate, care să se înfrățească deplin cu entuziasmul curat al întregului popor român. Clerul și credincioșii au sprijinit astfel inițiativele constructive ale ocîrmuirii de stat menite să afirme contribuția excepțională a Patriei noastre la instaurarea unei păci durabile în lume și la asigurarea unei epoci de prosperitate pentru toate popoarele lumii.

Reîmprospătînd durerea pricinuită clerului și întregii noastre Biserici pe urma trecerii la cele veșnice a blîndului și înțeleptului mitropolit Nicolae Colan, raportul a arătat și ceea ce a făcut Centrul Arhiepiscopesc cu ocazia funeraliilor.

Îndată după aceea a subliniat însă cu bucurie completarea scaunului de Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de Alba-Iulia și de Mitropolit al Ardealului prin alegerea, recunoașterea și instalarea I.P. Cuviosului Arhimandrit Dr. Nicolae Mladin, profesor la Institutul Teologic din Sibiu, om atît de bine cunoscut, iubit și prețuit pentru activitatea sa bogată pe teren teologic, cultural și social, pentru blîndețea și iubirea cu care se dăruiește semenilor săi, pentru personalitatea sa multilaterală.

*

În cursul anului 1967, desfășurarea vieții religioase din Arhiepiscopie — cum reiese din raport — s-a înfăptuit în climatul libertății de conștiință, al libertății nestingherite asigurat de ocîrmuirea noastră de stat, iar contribuția clerului și credincioșilor la desăvîrșirea vieții celei noi din patria noastră s-a dovedit bogată, vie și activă, cu deosebire în lupta pentru pace.

Participarea I.P.S. Mitropolit Nicolae, a P.C. Profesori Dr. Milan Șesan și Izidor Todoran la diferite conferințe intercreștine peste hotarele patriei s-a dovedit deosebit de prețioasă pentru Biserica noastră. De asemenea, vizitele făcute Centrului Arhiepiscopesc și Institutului Teologic de personalități distinse de cultură teologică din străinătate au contribuit la sporirea prestigiului Mitropoliei Ardealului și Bisericii noastre Ortodoxe în general. Trimiterea unor licențiați în teologie, pentru specializare, la cursurile pentru doctorat și în unele centre culturale de peste hotare, contribuie în chip vădit la sporirea aceluiași prestigiu.

Colaborarea în spirit ecumenist cu celelalte culte religioase din Transilvania s-a verificat pozitiv cu prilejul celor mai însemnate evenimente bisericești din anul trecut.

În ceea ce privește sprijinul acordat Arhiepiscopiei de către ocîrmuirea de stat, prin Departamentul Cultelor, acesta s-a dovedit tot atît de însemnat ca și în anii precedenți.

La discuțiile asupra raportului P.C. Prot. Dr. Vasile Coman (Brașov) a precizat că Adunarea Eparhială de azi poartă pecetea unei solemnități deosebite, fiind prezidată de noul nostru Arhiepiscop și Mitropolit, I.P.S. Sa Dr. Nicolae Mladin. Ea se înscrie de altfel pe linia adunărilor din trecut prin realizările apreciabile pe care le scoate în evidență. „Toate acestea ne îndeamnă să mergem pe liniile trasate în marile adunări eparhiale ale Bisericii noastre din trecut”. Adaugă: „Ne simțim mîndri că patria noastră ne cere și nouă să fim ca înaintașii noștri alături de popor și aproape de năzuințele sale”.

Dl. Eugen Furnică (Brașov) a exprimat dorința, ca protopopii și preoții să se apropie de credincioși cu multă blîndețe și înțelegere și împreună să lucreze la progresul patriei noastre, împreună să chivernisească înțelept avutul Bisericii, ei să meargă pe linia tradițională nefăcînd șovinism, așa cum au lucrat și în trecut.

Raportul Secției administrative bisericești, (întocmit de P.C. Cons. Dumitru Călugăr, raportor P.C. Prot. Dr. Vasile Coman—Brașov) a subliniat, introductiv, contribuția Bisericii la înnoirea și așezarea vieții pe temeliile păcii și dreptății sociale. Ei îi revine îndatorirea de a face să se sălășluiească, în slujitorii ei, conștiința răspunderii față de om, propovăduind cu stăruință Evanghelia păcii, dragostei și buneî înțelegeri între oameni. Transformările sociale, cuceririle științifice și dezvoltarea vertiginoasă a tehnicii, — toate cer o pastorație nouă adaptată noilor realități.

Raportul a relevat cu bucurie patriotismul luminos pe care preoțimea și credincioșii Bisericii noastre l-au manifestat în toate împrejurările, precum și atașamentul față de patria noastră scumpă, Republica Socialistă România. Ei au dovedit o atitudine deschisă și pozitivă și față de transformările lumii contemporane. Biserica noastră nu s-a retras într-un conservatorism închis și steril, nici n-a manifestat un pietism străin de mersul vremii, ci a dat dovadă de o credință luminată și lucrătoare prin fapte,

ajutînd pe credincioși să fie drepti, harnici, jertfelnici, iubitori de pace și bună înțelegere.

Oprindu-se asupra trecerii la cele veșnice a celui ce a fost Mitropolitul Ardealului, *Nicolae Colan*, raportul a constatat că s-a stins „un om de rară omenie, blînd, smerit și mult înțelegător în toate împrejurările vieții. Ca profesor, a crescut multe generații de preoți, zidindu-i după chipul lui Hristos. A fost un om de largă cultură, un scriitor cu mult talent, dotat cu un spirit de observație fin și posesor al unui stil cronicăresc auster și sobru.

Nimănui vreun rău nu a făcut și nu s-a așezat în calea fericirii nimănui. O adevărată înțelepciune i-a călăuzit viața în toată bunăvremea.

Ca arhiereu, episcop și mitropolit, și-a îndrumat fiii duhovnicești pe drum drept și i-a învățat să trăiască în simplitate și sinceritate cu ei și cu semenii lor.

A fost un patriot luminat. Cînd trupul Transilvaniei a fost frînt prin silnicie, Mitropolitul Nicolae Colan a rămas la Cluj, apărînd cu dîrzenie interesele fundamentale ale poporului nostru și ale Bisericii strămoșești, pentru care pricină a îndurat apăsare și necaz. Insuși mărturisea adesea: „Am trăit patru ani ca patru veacuri“.

S-a stins senin, cum a trăit, împăcat cu sine și cu toată lumea, mulțumit că idealul pentru care a luptat și a suferit s-a realizat sub ochii săi mari și oarecum deschiși spre viitor.

De asemenea, prin trecerea în lumea dreptilor a P.S. Arhiereu Teodor Scorobeș, a dispărut „un părinte bun, blînd, totdeauna gata să dea un sfat folositor; era mereu cu zîmbetul în față și manifesta optimism sănătos“. Iar prin săvîrșirea din viață a Pr. Consilier Nicolae Geangalău „s-a dus dintre noi un om de muncă intensă, ... un preot care și-a înscris numele în istorie“ prin faptul că a lucrat, a semnat și a contribuit la desăvîrșirea mărețului act al unificării bisericești de la 1948.

S-a săvîrșit din viață și membrul Adunării Eparhiale, țăranul I. Mitrofan de la Cricău, „un om cumpănit, cu mult bun simț și cu viață trăită în înțelepciune bătrînească“.

Și acest raport s-a oprit, în chip firesc, asupra întregirii vacanței de la scaunul Mitropoliei Ardealului prin așezarea în el a I.P.C. Arhim. Dr. *Nicolae Mladin*, arătînd că acest act exteriorizează dragostea și încrederea clerului și credincioșilor față de o muncă neîntrepută, prin grai și scris, de la catedră sau de pe amvon, în toate părțile Arhiepiscopiei și dincolo de hotarele ei, vreme de 24 de ani.

Din activitatea noului ales, I.P.S. Mitropolit Dr. *Nicolae Mladin*, s-a remarcat participarea la serbările de la Curtea de Argeș, la lucrările Conferinței Bisericilor Creștine Europene—Nyborg, care au avut loc în Austria, vizitele făcute P. S. Chiriarhi de la Cluj, Oradea, Arad, Timișoara, Rîmnicu-Vîlcea, ca și șefilor diferitelor culte de la Cluj, Oradea, Sibiu etc. De asemenea, prezidarea conferințelor preoțești din aproape toate protopopiatele Arhiepiscopiei, întimpinarea conducătorilor țării noastre la vizita făcută Muzeului-bibliotecă și bisericii „Sf. Nicolae“ din Brașov, sfințiri de biserici etc. Peste tot, I.P.S. Sa a fost primit cu multă căldură, iar îndemnurile date preoțimii și credincioșilor, cu aceste prilejuri, constituie puncte de sprijin și orientare în viața lor religioasă și națională.

Au fost evidențiate: activitatea celor 15 protopopiate și a titularilor lor, colaborarea cu autoritățile puterii locale de stat, activitatea liturgică-harismatică a preoțimii, activitatea cîntăreților bisericești, pictarea mai multor biserici, cercetarea sfintelor slujbe de către credincioși, activitatea pastorală, raporturile frățești cu alte culte, rezultatul mulțumitor al colectei pentru Fondul Central Misionar (251.446,65 lei), vizitarea mănăstirilor din Arhiepiscopie, salarizarea personalului bisericesc etc.

La discuțiile asupra raportului au luat parte, aducînd unele completări și propuneri: P.C. Prot. Petru Boeriu (Mediaș), Dl. Petru Deji (Făgăraș), P.C. Prot. Nicodim Belea (Sf. Gheorghe), Dl. Prof. Iorgu Ivan (Sibiu).

Raportul Secției culturale (întocmit de P. C. cons. Ioan Vlad, raportor Dl. Paul Constantinescu), a subliniat grija permanentă pentru îndrumarea preoțimii, care trebuie să întărească în sufletul credincioșilor atașamentul față de Dumnezeu și față de progresele poporului nostru harnic și muncitor, să adîncească dragostea de pace, de liniște, de muncă spornică și constructivă spre propășirea vieții celei noi și spre mulțumirea tuturor oamenilor.

Conferințele de orientare și activitatea predicatorială a preoțimii au adus mult folos sufletesc. Tot asemenea și activitatea Institutului Teologic Universitar din Sibiu, ca și a Seminarului Teologic din Cluj, care au îmbinat armonic educația religioasă-morală cu educația patriotică. Conferințele interconfesionale de peste hotare au contribuit simțitor la apropierea și dezvoltarea relațiilor dintre Bisericele creștine și închinătorii aceluiași Dumnezeu. Iar Cursurile de Îndrumare de la Curtea de Argeș și publicațiile Centrului Arhiepiscopesc au avut un rol determinant în informarea și explicarea multor probleme de ordin bisericesc și social-cultural. Tot asemenea și vizitele pe care o seamă de oaspeți de peste hotare le-au făcut Centrului Arhiepiscopesc și Institutului Teologic din Sibiu.

— Credincioșii urmăresc cu multă atenție activitatea constructivă a preoțimii, precum și strădaniile de pace ale întregului popor; ei vădesc încredere și mîndrie față de progresele uimitoare pe care acest popor le realizează pe toate tărîmurile lui de viață nouă. Cu aceeași mîndrie întîmpină numele bun pe care poporul român și l-a cîștigat peste hotare dovedit și prin alegerea Dlui Ministru Corneliu Mănescu în înalta dregătorie de Președinte al Adunării Generale a O.N.U.

Raportul a menționat și lucrările în curs de apariție, sau care sînt în planul editorial pe anul 1968, ca și munca prețioasă ce se desfășoară pentru organizarea Muzeului bisericesc de la Alba-Iulia și a altor muzee bisericești în cuprinsul Arhiepiscopiei.

La discuțiile asupra raportului au luat cuvînt: P.C. Prot. Nicolae Cantor (Sebeș), P.C. Prot. Nicodim Belea (Sf. Gheorghe), P.C. Prot. Petru Boeriu (Mediaș), aducînd contribuții însemnate de pe plan general și local. P.C. Prot. Vasile Coman (Brașov) a subliniat însemnătatea bibliotecilor parohiale și necesitatea îmbogățirii lor cu lucrări prețioase ce apar zi de zi și din cuprinsul cărora preoții pot lua informații temeinice în activitatea lor predicatorială, pastorală și cultural-religioasă. Iar P.C. Rector Sofron Vlad (Sibiu) a arătat metodele cele mai ducătoare la scop pentru recrutarea tinerilor studenți în teologie. Dl. Prof. Iorgu Ivan a scos în relief atitudinea

poporului nostru față de drepturile omului, drepturi pe care el le cinstește fără rezerve.

Raportul Secției economice (întocmit de P. C. cons. I. Nicoară, raportor Dl. Iuliu Georgescu) a arătat situația economică-financiară a Centrului Arhiepiscopesc pînă la 30 septembrie 1967, situația Fondului de asigurare, a Atelierului de luminări, parcului de mașini, librăriei și tipografiei, aceea a viilor Arhiepiscopiei, materialelor de construcții și reparații, asistență socială, situația Casei de Pensii și Ajutor a salariaților, pensionărilor în anii 1966, 1967 etc.

În mod deosebit a remarcat amenajarea Căminului preoțesc de la Centrul Arhiepiscopesc, unde preoții pot fi acum primiți și găzduiți în mod optim. Apoi situația caselor de odihnă de la Păltiniș și Bazna, a biroului tehnic, cheltuielile avute cu repararea unor clădiri, contribuția benevolă a credincioșilor în anul 1967, controlul financiar la Centrul Arhiepiscopesc, protopopiate și parohii, reparații, construcții, zugrăviri și pictări de biserici etc.

Au luat cuvînt: C. Pr. Ioan Șarlea (Sărmaș), P.C. Prot. Nicodim Belea (Sf. Gheorghe), P.C. Prot. Victor Negrea (Alba Iulia), Dl. Prof. Iorgu Ivan (Sibiu), P.C. Prot. Peiru Bocriu (Mediaș), manifestînd, toți, mulțumire pentru modul în care este gospodărită averea Arhiepiscopiei.

După prezentarea și aprobarea mai multor rapoarte economice-financiare speciale, P.C. Vicar Traian Belășcu, luînd cuvîntul, a spus, în rezumat, următoarele:

Am avut prilejul fericit să pot urmări cele 4 rapoarte ale Consiliului Arhiepiscopesc, prezentate Adunării Eparhiale. Din conținutul lor și din referatele citite, în fața Adunării Eparhiale, am putut desprinde că activitatea Consiliului Eparhial și în general al tuturor funcționarilor de la Centrul Eparhial s-a desfășurat în mod normal în anul 1967.

În primele luni ale anului 1967, Arhiepiscopia noastră a fost greu încercată prin trecerea din viață la cele eterne a fostului Arhiepiscop și Mitropolit Nicolae Colan. Moartea regretatului mitropolit a zguduît profund atît sufletul clerului ca și al credincioșilor Eparhiei noastre.

Văduvia Eparhiei noastre a fost de scurtă durată, numai de o lună și jumătate. Pentru acest fapt sîntem recunoscători Prea Fericitului Patriarh Justinian, care în baza Statutului de Organizare a B.O.R., a convocat Colegiul electoral pe data de 4 iunie, cînd în ședință solemnă, a fost ales I.P. Cuv. Sa Arhim. Dr. Nicolae Mladin, profesor la Institutul Teologic Universitar din Sibiu, ca Arhiepiscop al Arhiepiscopiei Ort. Române de Alba-Iulia și Sibiu și Mitropolit al Ardealului. Acest eveniment a dat nădejdi noi și optimism atît clerului cît și credincioșilor din Arhiepiscopia noastră.

Prin această alegere, s-a dat o satisfacție sufletească deosebită, atît clerului cît și credincioșilor din întreaga noastră Arhiepiscopie și Bisericii din întreaga noastră Mitropolie.

Constat cu mare bucurie atmosfera de seninătate, de înălțare și plină de căldură și optimism ce se observă în Adunarea noastră Eparhială, care este prezidată pentru înția oară de I.P. Sfințitul Mitropolit Nicolae Mladin.

Discuțiile din această Adunare s-au purtat din partea membrilor Adunării cu mult entuziasm, axate pe variatele probleme care interesează Arhiepiscopia noastră.

Părintele vicar asigură pe I. P. S. nostru Arhiepiscop și Mitropolit de o colaborare sinceră și loială în toate acțiunile ce le va întreprinde pentru binele Sfintei noastre Biserici și patriei noastre scumpe, Republica Socialistă România.

Cu ocazia sărbătoririi Sf. Nicolae, I.P. Sfinția Sa, printre altele, a spus și următoarele: Pentru ca activitatea din cadrul Arhiepiscopiei să se poată dezvolta în mod normal, lucrându-se în deplină armonie cu organele Puterii de Stat, oricât s-ar trudi un ierarh, el nu va putea să obțină rezultate prea mari. Este convins însă că dacă întreg Centrul Eparhial, ca și clerul și credincioșii din întreaga Eparhie, vor înțelege să-l sprijinească cu dragoste și prin muncă statornică, acordându-i ascultare, se vor putea face multe lucruri bune pentru Biserică și pentru Patria noastră scumpă. Acesta e cazul și în Arhiepiscopia noastră.

Părintele Vicar Tr. Belășcu, de încheiere, asigură pe I.P. Sfințitul Mitropolit Nicolae de colaborarea sinceră a clerului și credincioșilor din Arhiepiscopie, a ostenitorilor de la Centrul Arhiepiscopesc și Institutul Teologic Universitar pentru dezvoltarea unei activități cât mai rodnice, pentru binele Bisericii noastre strămoșești și a Patriei noastre scumpe.

Apoi membrul Adunării Eparhiale, Dl. Dr. Iuliu Georgescu, a spus că de 15 ani de când face parte din această Adunare, obișnuit, era rugat din partea membrilor mireni ai Adunării ca să ia cuvîntul. Astăzi e pentru în-
tîia oară cînd ia cuvîntul din inițiativă proprie.

Din rapoartele citite — spune domnia sa — s-a putut constata activitatea rodnică desfășurată în toate sectoarele Arhiepiscopiei. Acest rezultat se datorează, fără îndoială, colaborării strînse ce există între cler și mireni.

Noi ne dăm seama că este un lucru greu a fi conducător și pentru aceea promitem că ne vom strădui ca și pe viitor, printr-o colaborare tot atît de strînsă între cler și mireni, să ajutăm pe I. P. S. nostru Mitropolit Nicolae să desfășoare o activitate cât mai rodnică. Vom rămînea și în viitor activi pentru stabilirea unei păci durabile în lume. Prin vizitațiile canonice făcute de I.P. Sfințitul Mitropolit Nicolae, atît clerul cît și mireni au fost dinamizați. Din acele vizitații s-a mai putut constata prețuirea de care se bucură înaltul nostru ierarh, atît din partea clerului cît și a credincioșilor.

În numele membrilor mireni ai Adunării Eparhiale, rog pe D-nii reprezentanți ai Departamentului Cultelor să prezinte Dlui Secretar General, Prof. Dumitru Dogaru, omagiile noastre, încredințîndu-l în același timp de toată recunoștința pe care noi o avem față de conducerea înțeleaptă a Departamentului Cultelor.

În numele membrilor mireni ai Adunării Eparhiale, urez I.P.S. nostru Mitropolit Nicolae o arhipăstorie îndelungată și rodnică.

De încheiere, a luat cuvîntul I.P.S. Mitropolit Nicolae Mladin, spunînd în rezumat următoarele: Existența unei încredere reciproce între cler și credincioși, este un fapt vădit. Această încredere e necesară fiindcă ea constituie temelia realizărilor noastre din diferitele sectoare ale Bisericii. Conducerea Arhiepiscopiei, în frunte cu Mitropolitul, nu poate realiza nimic durabil fără încrederea și colaborarea clerului și credincioșilor ei. Conducerea trebuie să se sprijinească pe cler și credincioși. Noi toți sîntem mădule ale aceleiași Biserici, toți sîntem uniți și ne hrănim din aceeași sevă duhovnicească, toți ne străduim ca să slujim Biserica și interesele superioare ale colectivității. Atașamentul față de conducere, este atașamentul față

de cauza pe care o slujește conducerea. Aceasta ne face să ne dăruim pentru bunul mers al vieții bisericești. Acesta e sensul sănătos care ne îndrumă pe calea cea adevărată.

În prezent se pune accentul tocmai pe această legătură cu poporul, încît propășirea poporului să fie rezultatul firesc al acestei colaborări.

Se spune de către unii, în mod greșit, că ierarhul coboară în mijlocul credincioșilor. Mă simt obligat să rectific această afirmație, pe care o socotesc greșită. Eu nu cobor, ci urc în mijlocul credincioșilor, fiindcă ei constituie realitatea cea mare a Bisericii în mijlocul căreia mă simt însuflețit de dragostea lor față de Biserică și Patrie. De cîte ori sînt în mijlocul lor, sorb putere și entuziasm, ca apoi prin entuziasmul meu, să contribui la însuflețirea generală.

Felul în care s-a lucrat în Adunarea noastră Eparhială, răsfrînge această realitate. Doresc ca și în viitor să îndrăzniți a scoate în evidență toate lucrurile pozitive ca și insuficiențele ce le veți observa, și să aduceți la Centrul Arhiepiscopesc glasul sincer al clerului și poporului.

Legătura de solidaritate, bazată pe idealuri mari și comune, trebuie să ne însușească pe toți căci numai astfel treburile vor merge cît mai bine.

Ca oameni ai unei epoci noi, ne simțim bine văzînd cu ochii proprii cum în aceste vremuri, poporul nostru urcă cu pași siguri pe trepte tot mai înalte de cultură și civilizație.

Văzînd acestea, noi ne simțim plini de optimism în această atmosferă și lucrarea noastră este ușoară, dacă noi știm să fim la înălțimea epocii în care trăim.

Discuțiile s-au referit mai mult la aspectele pozitive ale activității noastre, fără să se remarce și deficiențele. Numai cuvintele Dlui Furnică ar putea fi considerate că au un accent critic, căci din ele ar rezulta că sînt preoți care nu se apropie sufletește de credincioșii lor. Astăzi preotul nu mai este ceea ce ar părea că a fost în trecut, după cum ar rezulta din felul cum era agrăit atunci „domn părinte”; astăzi toți trebuie să ne considerăm ca împreună lucrători în ogorul Bisericii și al Patriei. Fiind toți împreună lucrători, sîntem frați cu toți cei ce-și pun munca și capacitatea lor în slujba Bisericii și a păcii.

Schimbarea celor care greșesc, nu se poate face brusc. Vom căuta ca deficiențele ce le vom observa, să le îndreptăm cu blîndețe, iar unde și după stăruințe repetate nu se va ajunge la îndreptare, vom aplica măsurile cuvenite.

I. P. S. Să face apoi apel la reprezentanții clerului și credincioșilor, să ducă celor pe care-i reprezintă cuvîntul, că ostenitorii de la Centrul Eparhial sînt dornici să stea în legătură permanentă cu ei, ca astfel strădania pentru propășirea vieții obștești să fie tot mai intensă.

I.P.S. Să — în numele Adunării Eparhiale — exprime recunoștința față de Departamentul Cultelor, atît pentru sprijinul material, dar mai ales pentru cel moral, vădit prin prețuirea pe care o acordă permanent rolului pe care Biserica îl are pe plan național. Aceasta ne obligă să ne dăruim toată ființa noastră pentru propășirea poporului.

Noi nu constituim un organism ce se închide în problematica religioasă, ci își pune problematica sa de acord cu realitățile actuale, pentru realizarea idealurilor poporului.

Acestui rol pe care îl avem, trebuie să-i acordăm importanța cuvenită, ca să se poată constata cu adevărat că noi prin munca noastră contribuim la propășirea și dezvoltarea Patriei noastre scumpe.

Pășind spre viitor, trebuie să ne continuăm activitatea cu mai mult elan, fiind cu băgare de seamă la ce se întâmplă în jurul nostru, ca astfel să putem fi în pas cu realitatea de astăzi.

Hristos este același, dar mereu nou, deci și activitatea noastră îndrumată de același Hristos mereu nou, să fie în conformitate cu tot ce se întâmplă în lume.

Cu aceasta, mulțumindu-Vă pentru participarea activă la lucrările Adunării și împărtășindu-Vă arhierasca binecuvântare, declar sesiunea Adunării Eparhiale din anul curent închisă.

Lucrările sesiunii ordinare a Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Ortodoxe Române de Alba-Iulia și Sibiu s-au desfășurat într-o atmosferă caldă și într-un spirit constructiv. Ele pot da roade mult folositoare pentru bunul mers al Bisericii și spre propășirea Patriei noastre scumpe.

D. CĂLUGĂR

ADUNAREA EPARHIALĂ A EPISCOPIEI CLUJULUI

La 10 decembrie 1967 a avut loc la Cluj sesiunea ordinară a Adunării Eparhiale din Episcopia Vadului, Feleacului și Clujului.

În ziua precedentă s-a ținut ședința Consiliului Plenar, sub președinția Prea Sfințitului Episcop *Teofil Herineanu*.

În cadrul acestei ședințe au fost prezentate dările de seamă ale celor trei sectoare de activitate: P. C. vicar Florian Geomplean — activitatea sectorului cultural, P. C. consilier Onisie Moraru — a secției administrative bisericești, iar P. C. consilier Simion Coman — a secției economice. Consiliul plenar a luat act de situațiile cuprinse în dările de seamă și a aprobat trimiterea lor în dezbaterea Adunării Eparhiale.

Duminică, 11 decembrie, înainte de începerea lucrărilor, membrii Adunării au luat parte la Sfânta Liturghie, slujită în catedrala episcopală de un sobor de preoți format din: PP. CC. protopopi raionali și preoții catedralei, sub protia P. C. consilier Onisie Moraru.

Predica zilei a fost rostită de P. C. protopop Petru Pop.

La sfârșitul sfinte Liturghii s-a citit rugăciunea invocării Sf. Duh, iar la orele 12 a avut loc deschiderea sesiunii de lucru a Adunării eparhiale, în sala mare a episcopiei, sub președinția Prea Sfințitului Episcop *Teofil*.

Constatându-se prezența legală a membrilor, Prea Sfinția Sa Episcopul *Teofil*, adresându-se deputaților Adunării Eparhiale, reamintește că la Sfânta Liturghie „am dat slavă Domnului Dumnezeu că ne-a binecuvântat cu darul de a ne întâlni din nou în această adunare creștinească, întru numele Domnului, prezent în mijlocul nostru. Încrezător în această prezență și lărgind practica liturgică și vechea tradiție bisericească, ca toți credincioșii să se îmbrățișeze, vă îmbrățișez și drept binecuvântare că spun: Hristos în mijlocul nostru! Sfânta Lui prezență am simțit-o vie de multe ori în decursul anului ce a trecut“.

În continuare, Prea Sfinția Sa arată că activitatea slujbașilor de la Centrul eparhial, protopopilor, preoților și a credincioșilor din eparhie se oglindește în cele trei dări de seamă, ce vor fi analizate în cadrul comisiilor speciale.

„Cu regret — a spus Prea Sfinția Sa — ne recunoaștem greșelile noastre și absențele de la datorie. Nu le tănuim și sîntem hotărîți a le evita în viitor.

Atașamentul față de Biserica străbună și Patria iubită ne va da imbold de slujire fără răgaz, spre noi eforturi în ogorul sufletelor și al binelui obștesc. Sîntem conștienți de chemarea la înnoire, în zodia fericită a Patriei, al cărei prestigiu se ridică tot mai sus, și ne bucurăm de participarea ce ne revine nouă, clerului, în munca de prosperitate și înflorire a țării. Ne exprimăm recunoștința față de înțeleapta conducere a Patriei, penru libertatea acordată.

În continuare, dările de seamă au fost încredințate comisiilor de lucru, care au fost invitate să le examineze și să întocmească raportul cuvenit, în care timp ședința a fost suspendată.

La redeschidere, Dl Ioan Bizo, avocat, citește raportul comisiei culturale. Partea introductivă cuprinde o privire generală asupra celei mai frămîntate din problemele actuale — pacea — și scoate în evidență faptul că slujbașii Bisericii noastre dau tot sprijinul acțiunilor menite să asigure pacea și dreptatea socială, printr-o prezență activă în Comitetele de luptă pentru pace.

Comisia evidențiază, de asemenea, sprijinul acordat de preoți în rezolvarea treburilor obștești din parohii și consideră necesar a se stăruia ca și în viitor preoții să fie îndrumați a colabora cu organele de Stat, pentru ca problemele ce se vor ivi să fie duse la bun sfîrșit.

Raportul arată că în anul 1967 s-au ținut patru conferințe preoțești de orientare. Temele au fost viu dezbătute, iar prin concluziile trase, preoții sînt ajutați în munca și orientarea lor.

Tot în scopul unei bune orientări și pregătiri profesionale sînt cursurile de îndrumare misionară la care, din Eparhia Clujului, în acest an au luat parte un număr de 33 preoți.

În problema consolidării Reîntregirii Bisericii Ortodoxe Române, Comisia constată că pentru înlăturarea diferențierilor create în cursul vremii, s-a dus o susținută muncă de lămurire a preoților. Luînd act de ceea ce s-a făcut, constată că s-ar fi putut face și mai mult dacă toți preoții ar fi fost însuflețiți de același nobil gînd: sudarea unității sufletești a neamului nostru. Comisia consideră necesar a se munci cu mai multă rîvnă, iar munca de lămurire să fie dusă nu numai cu preoții, ci și în rîndurile credincioșilor.

Raportul evidențiază grija eparhiei pentru creșterea și formarea viitorilor slujitori ai Bisericii, ajutoarele și dotațiile acordate celor două instituții de învățămînt teologic, Seminarul teologic din Cluj și Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu.

Luînd act de grija purtată Muzeului și Bibliotecii eparhiale, Comisia își însușește măsurile preconizate pentru viitor și propune Adunării Eparhiale aprobarea dării de seamă.

Raportul Comisiei administrativ bisericești, este prezentat de Dl Dr. Traian Beraru. Raportul scoate în evidență cele mai mari realizări din Patria noastră, realizări care au dus la ridicarea prestigiului Patriei pe plan intern, dar mai ales pe plan internațional.

Raportul arată că de la Sf. Patriarhie s-a primit un ajutor substanțial pentru parohiile mici și cu situație materială slabă.

În continuare, evidențiază momentele mai importante legate de viața Bisericii Ortodoxe Române, ca: trecerea la cele veșnice și înmormântarea I. P. S. Mitropolit al Ardealului, *Nicolae Colan*, alegerea și înscăunarea noului Mitropolit al Ardealului, I. P. S. Sa Dr. *Nicolae Mladin*, vizita Sanctității Sale *Athenagora I*, Patriarhul Constantinopolului, vizite de personalități și delegații bisericești străine la Patriarhia Română, manifestări externe bisericești, precum și vizitele de la Cluj ale unor oaspeți și delegați ai diferitelor confesiuni sau organizații de peste hotare, cărora Prea Sfințitul Episcop *Teofil* le-a făcut o călduroasă și frățească primire, în spiritul ecumenismului creștin.

Raportul Comisiei prezintă apoi viața bisericească din eparhie, drumurile misionare, sfîntirile și binecuvîntările de biserici săvîrșite de P. S. Episcop, precum și vizitele P. S. Sale și ale membrilor Consiliului eparhial la un însemnat număr de parohii.

Se arată că în anul 1967 au decedat 12 preoți dintre care patru din activitate, iar opt pensionari. Tot în acest an a decedat și Dl Nicolae Negru, membru în Adunarea eparhială din circumscripția Aiud. La propunerea Comisiei, s-a păstrat un moment de reculegere.

Raportul a prezentat apoi situația celor două așezăminte mănăstirești, date statistice, mișcări de personal, — hirotoniri, transferări — disciplina clerului, distincții, salarizare și alte date privind viața bisericească din eparhie.

Comisia constată că preoțimea, conștientă de misiunea ei, își îndeplinește îndatoririle cu toată conștiinciozitatea.

Luînd act de frumoasa activitate, Comisia își însușește măsurile preconizate pentru viitor și propune Adunării eparhiale aprobarea dării de seamă.

Raportul Comisiei economice, a fost prezentat de Dl Mihai Zaharescu și a arătat realizările economice-gospodărești de la Centrul eparhial și din cuprinsul eparhiei. Raportul a înfățișat: analiza gestiunii financiare pe anul 1966; bilanțul contabil pe anul 1966 al Seminarului teologic din Cluj; proiectul de plan financiar al Centrului eparhial ortodox Cluj pe anul 1968; proiectul de plan financiar al Seminarului teologic pe anul 1968 și raportul informativ despre realizările economico-financiare ale Centrului eparhial pe cele trei trimestre ale anului 1967.

Comisia constată că bilanțul anului 1966 este bine întocmit, cifrele prezentînd exact situația financiară a eparhiei. De asemenea, proiectele de plan financiar au fost judicios întocmite, ținîndu-se seamă de venitele și trebuințele eparhiei.

Raportul prezintă situația veniturilor și a cheltuielilor de la Centrul eparhial în anul 1966, veniturile din contribuția parohiilor, din vînzarea calendarelor și a lumînărilor, a cheltuielilor pentru salariile din fonduri

proprii, fabricarea lumînărilor, subvenții școlilor teologice, reparații și investiții. Se arată că, pentru restaurarea monumentelor istorice s-a primit un substanțial sprijin de la Stat, prin D.M.I., și că întreaga contribuție încasată de la parohii a fost acordată drept ajutor parohiilor sărace care au avut lucrări de executat.

Comisia constată că disciplina financiară s-a îmbunătățit simțitor, parohiile verificate — cu foarte mici excepții — au fost găsite în ordine.

Apreciind buna gospodărire a averii eparhiale, comisia propune Adunării, aprobarea dării de seamă, împreună cu proiectul de plan financiar pe anul 1968.

La discuții, pe marginea rapoartelor au luat parte: Dl. prof. Vasile Scurtu. D-Sa arată că s-a muncit mult și cu folos pentru consolidarea Reîntregirii Bisericii noastre. Mai arată că, de un mare folos ar fi și calendarul carte tipărit și distribuit în multe exemplare și cu învățătură ortodoxă.

P. C. prot. Al. Căian (Turda) spune că atunci când în locul obiectelor și mai ales al icoanelor străine de cult ortodox, se pun altele, acestea să fie de calitate artistică superioară, unii credincioși fiind foarte exigenți, când se fac astfel de schimbări.

Dl Dr. Traian Beraru s-a referit la gospodărirea mănăstirilor de pe teritoriul eparhiei, care prezintă și importanță turistică. Străinii vizitează și mănăstirile noastre și mulți dintre ei au manifestat un deosebit entuziasm pentru frumusețea așezărilor lor.

P. C. prot. Petru Pop (Huedin) își exprimă mulțumirea pentru condițiile de apariție a calendarului de perete.

P. C. consilier Simion Coman a dat o explicație asupra întocmirii planului financiar al eparhiei pe anul 1968.

Adunarea Eparhială a aprobat dările de seamă, exprimând călduroase mulțumiri Prea Sfințitului Episcop *Teofil*, membrilor Consiliului Eparhial, protopopilor și preoților și tuturor ostenitorilor, pentru munca depusă și rezultatele obținute.

Mulțumiri deosebite s-au adus și Onor. Departament al Cultelor, pentru sprijinul acordat Eparhiei Clujului.

La propunerea Prea Sfințitului Episcop *Teofil*, păr. diacon Iosif Butuc, secretar eparhial, a dat citire următoarelor telegrame, adresate de către membrii Adunării eparhiale: Prea Fericitului Părinte Patriarh Justinian, Președintelui Consiliului de Stat, Președintelui Consiliului de Miniștri al Republicii Socialiste România, Secretarului General al Departamentului Cultelor, Înalt Prea Sfinției Sale Dr. Nicolae Mladin, Mitropolitul Ardealului.

În cuvîntul de încheiere, Prea Sfinția Sa Episcopul *Teofil* — după ce dă unele lămuriri pe marginea rapoartelor prezentate — aduce mulțumiri tuturor colaboratorilor pentru munca depusă în slujba Bisericii străbune și sprijinul acordat în rezolvarea multiplelor probleme ale eparhiei, pentru participarea la discuții și propunerile făcute în cadrul discuțiilor. Invită pe toți să lucreze, cu strădanii sporite, pentru Biserică și Patrie, pentru pace și binele obștesc și declară încheiate lucrările sesiunii de lucru a Adunării Eparhiale pe 1967.

Prot. FL. GEOMOLEAN

vicar eparhial

ADUNAREA EPARHIALĂ A EPISCOPIEI ORTODOXE ROMÂNE ORADEA

Duminică, 3 decembrie 1967, s-au desfășurat lucrările Adunării Eparhiale (sesiunea ordinară), în sala de ședințe a Centrului Eparhial al Episcopiei Ortodoxe Române Oradea.

Înainte de a se deschide sesiunea, membrii Adunării Eparhiale, clerici și mireni, au luat parte la Sfânta Liturghie și invocarea Sfântului Duh, oficiate de un sobor de preoți, avînd în frunte pe Prea Sfințitul Episcop Valerian al Oradiei.

După slujbă, membrii Adunării Eparhiale au trecut în sala de ședințe.

Prezenți au fost: P. S. Episcop Valerian al Oradiei, Președinte; P. C. Arhim. Dr. Augustin Paul, vicar eparhial; P. C. Nicolae Păcală, consilier eparhial; P. C. Florian Horgea, consilier eparhial; P. C. Ermil Poiată, inspector eparhial; P. C. Iulian Cîrstoiu, secretar eparhial, precum și membrii Adunării eparhiale aleși pe perioada 1966—1970.

La orele 10, Prea Sfințitul Episcop Valerian deschide sesiunea ordinară a Adunării Eparhiale, adresînd celor de față cuvîntul de deschidere:

Ne-am întrunit iarăși, ca să aruncăm o privire asupra stărilor bisericești din această Eparhie, în cursul anului 1967 și asupra activității în Centrul și cuprinsul Episcopiei Oradiei, pe plan bisericesc, cultural și economic.

Viața bisericească în Eparhia noastră s-a desfășurat normal cu realizări satisfăcătoare, datorită activității și rîvnei unui cler pregătit, înțelegător și cu dragoste de chemarea sa, un cler care și-a închinat viața și energia, slujirii cu credință a Bisericii Ortodoxe și a poporului în mijlocul căruia trăiește și cu destinul căruia și-a identificat bucuriile și viitorul.

În cursul anului 1967, smerenia Noastră am avut bucuria de a putea cutreiera Eparhia, dăruind credincioșilor cuvînt de zidire sufletească, am sfințit biserici, am hirotonit preoți, am vizitat sate și biserici îndepărtate și mai apropiate, slujind și rugîndu-ne pentru toți.

S-a căutat a se completa vacanțele parohiale. Avem un număr suficient de elevi la Seminariile din Cluj și Caransebeș și studenți la Institutul Teologic din Sibiu.

Pe plan gospodăresc numărul bisericilor și caselor parohiale reparate în anul acesta este destul de mare.

Din rapoartele secțiilor vă veți putea convinge și mai mult că în Episcopia Oradea s-a desfășurat și în anul acesta o activitate bogată în roade.

Pe planul general al Ortodoxiei românești, au continuat și anul acesta o serie de întruniri, conferințe, vizite și răspuns la vizite ecumenice, care au de scop refacerea unității creștine și a unității de vederi și de muncă în slujba lui Hristos și a poporului.

Menționăm un fenomen îmbucurător în rîndurile Bisericii romano-catolice, care de la Papa Ioan al XXIII-lea a lăsat să se înțeleagă că ar vrea o apropiere și cooperare cu celelalte confesiuni creștine, sub impulsul dat de mișcarea internațională de pace și colaborare între popoare, născută după cel de al doilea război mondial. Acest impuls a depășit spiritul închis și învechit al izolării romano-catolicismului, care disprețuia pe alții, socotindu-se pe sine singur depozitar al adevărului creștin.

Sinodul II Vatican, invitarea observatorilor ortodocși și eterortodocși, vizita lui Paul al VI-lea la Ierusalim și Constantinopol, ridicarea reciprocă a excomunicărilor din 1054 — care a fost atribuită numai îngimfării cardinalului Humbert — păreau semne ce dovedeau că Vaticanul dorește sincer o apropiere și înfrățire a Bisericilor creștine, lucru care ne-a bucurat pe toți, iar la Rodos în 1963, s-a discutat chiar inițierea unui dialog cu Roma.

Cu durere s-a constatat în scurtă vreme, că poziția Vaticanului în fond nu s-a schimbat. Prin enciclici și cuvântări și alte manifestări, Vaticanul a dovedit că atitudinea sa urmărește nu refacerea unității creștine, ci refacerea vechiului vis a unei puteri universale în frunte cu Papa. Astfel, a doua zi după întâlnirea cu Patriarhul Athenagoras, pe muntele Măslinilor — la Bethleem — Paul al VI-lea cere întoarcerea fraților dezbinați în „staulul Sfântului Petru“, adică în staulul Romei papale.

Prin schema „De Ecclesia“ a lui Vatican II, cap. II, se spune: „Nu se pot mîntui acei oameni, care știu de Biserica romano-catolică și de necesitatea ei pentru mîntuire, stabilită de Hristos, dar nu vreau să intre și să rămînă în ea“. La fel în Enciclica „Ecclesiam Suam“, Papa declară: „Nu numai că fără de Papa Biserica Romano-catolică ar înceta de a fi ceea ce este... lipsind din Biserică primatul pastoral suprem... unitatea s-ar sfîșia...“ Cu astfel de declarații categorice, prin care se închide chiar viața veșnică celor ce nu-l vor pe Papa suveran și locțiitor a lui Dumnezeu, pe pămînt nu se va putea reface niciodată cămașa lui Hristos, care n-a închis cerul nimănui și a declarat solemn că împărăția Lui nu este din lumea aceasta.

Văzînd urmările dezastruoase ale atitudinii rezumate mai sus, Vaticanul încearcă acum o „ecumenizare a primatului“, transformîndu-l într-un primat al dragostei și al slujirii, în care scop au început noile legături cu Patriarhia Ecumenică.

Patriarhul Athenagoras a făcut în octombrie a.c. o vizită Bisericii Ortodoxe Române și altor Biserici mari. Cu acest prilej Sf. Sinod a subliniat că conducerea Bisericii romano-catolice să renunțe la pretențiile de Stat teocratic, la primat și la infailibilitate, anulînd decretul „De Oecumenismo“, schema „Despre Bisericile Orientale“, anulînd și Enciclicile „De Ecclesiam“, și „Ecclesiam Suam“. Se poate duce însă un dialog al dragostei și-n spiritul unui creștinism practic, pe poziții însă de completă egalitate. Cu declarații care nesocotesc viața Ortodoxiei nu se promovează unitatea.

În ce ne privește pe noi românii, unitatea noastră de suflet și credință la care am ajuns prin actul din 1948, nu o va putea zdruncina nici porțile iadului. Frați de același sînge și credință, despărțiți o vreme de intrigi politico-religioase, ce doreau să dividă poporul român din Ardeal, sîntem astăzi din nou una, și unitatea noastră nimenea nu o va mai putea frînge. Bucuria regăsirii și înfrățirii române ardeleno o simte fiecare român bun și conștient de destinul poporului român.

Fiecare preot și credincios să nu uite niciodată că unitatea de suflet și credință a poporului român este o piatră de temelie la progresul și viitorul frumos și bogat în daruri al Patriei noastre: Republica Socialistă România.

Implinirea a 50 de ani de unitate națională și a 20 de ani de unitate de suflet și credință, ce a desăvîrșit pe cea dintîi și pe care le vom serba

în 1968, să ne găsească pe toți românii într-o unitate de granit, de care să se spargă orice uneltire vrășmașe și pizmașe.

Mai avem a problemă, cea sectară, ce prin structura și învățătura greșită prezintă pericol. Activitatea sectelor să nu ducă la sfărîmarea unității de suflet, care a cerut totdeauna și cere și acum să fim una, să simtă la fel și să fie legat în aceeași credință și conștiință.

Înainte de a încheia cuvîntul Nostru, nu pot să nu vă aducem aminte de un eveniment de o mare importanță în desfășurarea vieții noastre statale și a comunității obștii române, anume: 30 Decembrie 1967, cînd a luat ființă Republica Română.

Au trecut două decenii de la acest mare eveniment, în răstimpul cărora în Patria noastră mărețele realizări și-au luat ființă. Aceste înfăptuiri ne umplu sufletele de mîndrie și curată bucurie. S-a schimbat fața României, în toate sectoarele de viață ale obștei noastre populare. În industrie, agricultură, învățămînt, starea sanitară, tehnică și științifică am făcut salturi uriașe.

Pe plan extern sîntem o țară cunoscută și apreciată bucurîndu-ne de simpatia tuturor, pentru politica noastră de pace și colaborare între popoare. Dintr-o țară modestă, România Socialistă a ajuns o țară a cărui cuvînt și propuneri sînt luate în seamă, lucru care ne umple sufletul de bucurie, Patria Română fiind în loc de cinste în concertul statelor și popoarelor lumii.

Cel mai mare merit pentru aceste realizări îl au Conducătorii țării și poporului, care și-au închinat toată energia și viața fericirii și progresului poporului român, al Republicii Socialiste România.

Biserica Ortodoxă Română, prin slujitorii și credincioșii ei, sprijină eforturile de pace și progres ale poporului. Noi îndemnăm și vom îndemna, — prin cuvîntul și fapta noastră — pe preoții și credincioșii noștri, să fie alături de ei întotdeauna cu trup și suflet, în opera de construire a vieții celei noi.

Vom sprijini, ca noile măsuri ale Guvernului poporului pentru progresul vieții materiale și sufletești a poporului, să fie aduse la îndeplinire, dovedind prin aceasta faptic că ne iubim Patria noastră Republica Socialistă România și pămîntul strămoșesc, în aceeași măsură și cu aceeași putere de jertfă, așa cum o facem față de bunul Dumnezeu și Biserica Sa.

În aceste gînduri și cu aceste sentimente, mulțumesc tuturor colaboratorilor mei — de la cel mai mic pînă la cel mai mare — întregii preoțime, membrilor Adunării Eparhiale a Episcopiei Oradea și tuturor credincioșilor, care și-au adus contribuția lor la bunul mers al vieții bisericești.

Mulțumim din suflet Onoratului Guvern și Departamentului Cultelor, asigurîndu-i și pe viitor de tot concursul și sprijinul nostru, precum și de caldă noastră recunoștință, pentru ajutorul acordat.

Vă urez tuturor, ca sărbătorile Crăciunului și ale Anului Nou, să vă aducă pace și mulțumire sufletească și realizarea năzuințelor de mai bine, belșug de bunătăți pămîntești și duhovnicești copleșindu-vă casa și familiile dvs. în anul ce vine.

Împărtășindu-vă arhieresci binecuvîntări și dorindu-vă spor bogat în munca ce o veți depune astăzi, declar ședința Adunării Eparhiale a Episcopiei Oradea deschisă în sesiunea ei din anul 1967.

În continuare, Adunarea Eparhială aprobă componența comisiilor, care se retrag pentru a studia rapoartele secțiilor.

După redeschiderea ședinței a urmat citirea referatelor pe marginea rapoartelor celor trei secții.

Raportul Secției Administrative Bisericești (Raportor: preot Virgil Mazilescu — Cîmpanii de Sus). Raportul cuprinde 10 capitole în care se expune amănunțit activitatea administrativ-bisericască în cadrul Eparhiei Ortodoxe Române Oradea. Viața bisericască s-a desfășurat în climatul deplinei libertăți de organizare și funcționare a cultelor religioase, statornicită de Constituția țării și Legea pentru regimul general al cultelor religioase.

Se menționează pe larg activitatea Prea Sfințitului Episcop *Valerian* pentru promovarea vieții religio-morale și pe tărîm cetățenesc în sprijinul strădaniilor poporului nostru pentru progres și bună stare.

Raportul mai cuprinde și activitatea celor 13 prolopopi raionali, a preoților, care și-au îndeplinit cu zel îndatoririle pastorale, administrative, de consolidare a unificării bisericești, misionare și pe linia apostolatului social, în slujba Patriei și a păcii universale.

Raportul Secției Culturale (Raportor: Pr. Andrei Lupșa — Oradea). Raportul se ocupă amănunțit despre activitatea culturală, religio-morală, socială și patriotică, ce o desfășoară cu multă însuflețire pastorală preoțimea ortodoxă română din cuprinsul Eparhiei Oradea.

Far călăuzitor, în activitatea desfășurată în ceea ce privește opera de evanghelizare, a intensificării vieții duhovnicești a credincioșilor și a activității social-patriotice, preoțimea a avut pe Prea Sfințitul Episcop *Valerian* al Oradiei.

În continuare, raportul cuprinde situația elevilor și studenților care urmează școlile teologice.

Conferințele de orientare s-au dovedit a fi de un real folos pentru preoți în activitatea lor pastorală.

La cursurile de îndrumare misionară și socială, în acest an din Eparhia Oradea, au participat 31 de preoți.

Mai departe raportul se ocupă de mănăstiri și locuri de pelerinaj-colportaj, activitatea socială, patriotică, misionară, socială și în slujba păcii.

Raportul se ocupă și de biblioteca Episcopiei, care este declarată bibliotecă documentară.

Din arhiva Episcopiei s-au depistat o serie de documente de o deosebită valoare istorică, culturală și confesională. S-au amintit printre altele: Manuscrise ale mitropolitului Andrei Șaguna, a lui Timotei Cipariu, ale lui Gheorghe Barițiu etc. S-au depistat de asemenea documente valoroase privind lupta românilor pentru independență, libertate națională și socială, precum și documente inedite privind frământările și luptele confesionale de rezistență ale poporului nostru față de dezbinarea religioasă forțată a românilor ardeleni de către stăpînirea habsburgică.

Raportul Secției Economice (Raportor Dl ing D. Stroca — Oradea). Acest raport prezintă o expunere documentară a activității Episcopiei pe plan economico-financiar.

Raportul cuprinde situația bunurilor imobile, situația inventarială a bunurilor imobile ale Episcopiei, construcții de biserică și case parohiale,

exploatări economice, contul de gestiune și planul financiar pe anul 1967 și proiectul de plan financiar pe anul 1968.

La fel sînt expuse conturile de gestiune pe anul 1967 precum și proiectele de planuri financiare ale protopopiatelor pe anul 1968.

Toate cele trei referate au fost aprobate în unanimitate de către Adunarea Eparhială.

La discuții pe marginea rapoartelor au luat cuvîntul următorii membri ai Adunării Eparhiale:

P. C. Augustin Soran — Certeze-Oaș; Dl Dr. Cornel Nicoară, avocat — Satu-Mare; Dl ing. Damaschin Stroca, pens. — Oradea; P. C. preot Andrei Lupșa — Oradea; P. C. Arhim. Dr. Augustin Paul, vicar eparhial — Oradea.

Toți cei care au luat cuvîntul apreciază frumoasele realizări obținute în anul 1967. Aceste realizări se datoresc îndrumării înțelepte a P. S. Episcop *Valerian* al Oradiei.

Asigură pe Prea Sfinția Sa și pe mai departe de tot concursul și sprijinul pentru prosperarea Episcopiei Ortodoxe Române Oradea. Toți exprimă atașamentul față de Biserica Ortodoxă Română și față de Patria scumpă, Republica Socialistă România.

Vorbitorii propun să se aducă mulțumiri Onoratului Departament al Cultelor și Direcțiunii Monumentelor Istorice pentru dotațiile acordate în vederea de construcții și reparații de biserici monumente istorice. Să se aducă mulțumiri de asemenea Sfintei Patriarhii și Sfîntului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române pentru ajutoarele acordate din F. C. M.

Prea Sfințitului Episcop *Valerian* i-au fost aduse călduroase mulțumiri pentru dragostea, devotamentul și tactul pastoral în rezolvarea problemelor de ordin bisericesc, economic, cultural și social în Eparhia Oradea.

După terminarea discuțiilor, la propunerea Prea Sfințitului Episcop *Valerian* și cu aprobarea Adunării Eparhiale se dă citire următoarelor telegramme:

Prea Fericirii Sale Părintelui Patriarh *Justinian*, Dlui Președinte al Consiliului de Stat, Dlui Președinte al Consiliului de Miniștri, Dlui Secretar General al Onoratului Departament al Cultelor, I. P. S. Sale Mitropolit Dr. *Nicolae Mladin* al Ardealului și Dlui Președinte al Sfatului Popular *Crișana*.

În încheiere, Prea Sfințitul Episcop *Valerian* aduce mulțumiri tuturor celor prezenți pentru participarea activă la buna desfășurare a lucrărilor Adunării Eparhiale din acest an 1967.

Pr. ERMIL POIATĂ
Inspector eparhial

SANCTITATEA SA PATRIARHUL ALEXEI AL MOSCOVEI ȘI A TOATĂ RUSIA LA NOUĂZECI DE ANI

Între bărbații reprezentativi ai Bisericii Ortodoxe, Sanctitatea Sa Patriarhul Alexei al Moscovei ocupă un loc de frunte. Minte luminată și suflet curat, și-a îmbogățit viața și activitatea cu atîtea fapte de seamă încît ele merită să fie apreciate nu numai din prilejul unor jubilee, ci ori de cîte ori poate fi vorba despre un „om spre tot lucrul bun gătit“. Nimic nu-i lipsește

din ceea ce îi face pe oameni mari: Minte științietoare din care strălucește înțelepciune și prudență, gândire profundă, care poate pătrunde cu ușurință în miezul problemelor. Discret, cumpătat, modest, personalitatea sa întru-chipează tot ceea ce poate constitui un exemplu de muncă și caracter.

S. Sa Patriarhul Alexei — după numele purtat înainte de intrarea în monahism, Serghie Vladimir Simanschi — s-a născut dintr-o familie nobilă, la 27 octombrie 1877, în orașul Moscova, ca fiu al șambelanului curții imperiale. Bunicul său a fost senator.

Școala secundară a urmat-o la un liceu în Moscova. Studii superioare a urmat în Moscova, unde a absolvit Facultatea de Drept, pe baza tezei: „Combatanți și necombatanți în timp de război“.

În anul 1902, fiind student în anul II al Academiei Teologice din Moscova, a primit tunderea în monahism, luându-și numele de Alexei. În 30 martie 1902 e sfințit diacon, iar în 1903 ieromonah.

În 1904 a obținut diploma de licență în Teologie pe baza tezei: „Concepțiile contemporane dominante morale și juridice în fața judecății Mitropolitului Filaret (Drozdov) al Moscovei“. Asupra tezei, referatul profesorului A. I. Wdenski a fost următorul: „Autorul dovedește maturitate de gândire capabilă să se ridice la înălțimea problemelor sociale din timpul său“.

S. Sa Patriarhul Alexei este doctor în teologie al Academiei din Moscova, din Leningrad și al Facultății de Teologie din Beograd.

Fiind înzestrat cu alese calități spirituale și intelectuale, devine, încă fiind student pe an. III al Academiei, în 1903, duhovnic al Seminarului din Tula. Arhimandrit din 1906, e transferat în 1911 stareț al minăstirii „Sf. Antonie“ din Novgorod, unde deține totodată și postul de director de Seminar. În 1913 este hirotonit episcop, de patriarhul Antiohiei, în trecere prin Rusia. E numit vicar-archiereu al Eparhiei Novgorodului. În 1921 e transferat vicar al Eparhiei Leningradului. În 1926 este numit administrator, cu rangul de episcop, al Eparhiei Novgorodului. În 1933 devine mitropolit al Novgorodului. Din anul 1943 poartă titlul de mitropolit al Leningradului și Novgorodului. Devine membru permanent al Sfântului Sinod, Locțiitor mai întâi de patriarh, este ales în 2 februarie 1945 patriarh al Moscovei și a toată Rusia. Investitura i s-a făcut la 4 februarie 1945.

Pentru meritele sale excepționale în decursul războiului a fost decorat cu medalia: „Apărarea Leningradului“ și „Steagul Roșu“ al muncii, în semn de recunoștință pentru remarcabila sa activitate desfășurată în timpul marelui război și ulterior, pînă la 30 noiembrie 1962 (cînd împlinise 85 de ani). Guvernul Sovietic l-a distins pentru a 5-a oară cu ordinul „Drapelul Roșu al Muncii“. Are decorația „Sf. Apostol Marcu“ gr. I a Republicii Libanului și Siriei, „Steaua României“ în grad de „Mare Cavaler“, decorația „Sf. Apostol Petru și Pavel“, cel mai înalt ordin bisericesc al Patriarhiei antiohiene, are „Ordinul Crucii“ de la Patriarhul Benedict al Ierusalimului.

Biblia este cartea care totdeauna se află pe biroul S. Sale. Din ea se inspiră în activitatea sa și în îndrumările ce le dă clerului și credincio-

1. P. S. Episcop Antim Tîrgovișteanu, S. S. Patriarhul Alexei al Moscovei în slujba Ortodoxiei ecumenice și a păcii; în revista „Biserica Ortodoxă Română“, nr. 1—3 1952, p. 42.

șilor.² Aceasta o dovedește și lucrările tipărite: „Cuvîntări bisericești, discursuri, pastorale, enciclice, articole etc.

În aceste lucrări se reflectează activitatea pastorală a S. Sale.

Cuvîntul său adînc, în stil biblic, se revărsă liber, în tonul unei iubiri sincere, liniștit și impresionant. S. Sa Patriarhul Alexei vorbește scurt și gîndurile sale reflectează concluzii din întîmplările și observările realității.³

De numele S. S. Patriarhului Alexei este legată și lichidarea uniunii de la Brest din 1956. 204 preoți iscălire reîntoarcerea la Ortodoxie.

În anul 1948 a prezidat serbările de la Moscova prilejuite de jubileul de 500 de ani de autocefalie a Bisericii Ortodoxe Ruse.

Întreaga lume cunoaște poziția S. S. Patriarhului Alexei față de actuala dezbinare din lume: poziția clară și fermă a apărării păcii, a condamnării agresiunii în raporturile internaționale, este poziția Bisericii care nu poate să rămînă nepăsătoare față de suferințele omenirii.

În numele Bisericii Ortodoxe Ruse, S. Sa Patriarhul Alexei a chemat pe toți șefii bisericilor, pe conducătorii comunităților religioase, pe credincioșii tuturor popoarelor, nu numai să continue, ci să și adîncească, prin contribuția lor, lupta pentru pace și libertate, îndeplinind astfel o datorie sfîntă pentru fiecare credincios și fiecare cetățean devotat patriei sale, de a sprijini cu toate pulerile orice inițiativă care are ca scop menținerea păcii în lumea întreagă.

Sentimentul de răspundere pentru menținerea prestigiului Bisericii Ortodoxe l-a îndemnat să inițieze continuarea vechilor legături dintre Patriarhia Rusiei și celelalte biserici. Astfel Prea Fericitul Alexei a vizitat Patriarhia Ecumenică din Constantinopol, Atena, Corintul, Alexandria, Cairo, Antiohia, Betleemul, Ierusalimul, orașele Damasc și Beirut, Mănăstirea Sinai, capitala Transiordaniei Aman, Betania satul lui Lazăr, Jugoslavia, Bulgaria, Anglia, Elveția, țara noastră, iar în zilele de 4 și 5 iunie 1957, orașul de reședință al Mitropoliei ardelene, Sibiul.

Peste tot a exprimat necesitatea frăției între oameni și a chemat tot sufletul creștinesc la dragoste și pace.

Dumnezeu să-i hărăzească viață îndelungată, cu pace, sănătate și întru toate bună sporire.

N. NEAGA

SESIUNEA COMITETULUI CENTRAL AL CONSILIULUI ECUMENIC AL BISERICILOR DE LA HERAKLION—CRETA

Între 15—25 august 1967, s-a desfășurat în Heraklion—Creta sesiunea Comitetului Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor. Din partea Bisericii noastre Ortodoxe Române, a participat I. P. Sf. Sa Mitropolitul Justin al Moldovei și Sucevei, care a fost oaspetele personal al I. P. Sf. Arhiepiscop Eugenios al Cretei.

2. Dr. I. Vască, Călătoria S. S. Patriarhul Alexei în România; București 1948, p. 80; Prof. L. Stan, Patriarhul Alexei al Moscovei; în rev. „Mitropolia Olteniei”, nr. 5—6 din 1953.

3 P. S. Antim, art. cit., p. 78

Această sesiune a început în 15 august 1967, la orele 17, cu un serviciu divin festiv, celebrat de I. P. Sf. Arhiepiscop Eugenios și în cadrul căruia predica festivă a fost ținută de președintele Comitetului Central al Consiliului Ecumenic al Bisericilor, Eminența Sa Episcopul Dr. Franklin Clark Fry.

A urmat apoi ședința de deschidere, în cadrul căreia I. P. Sf. Arhiepiscop Eugenios din Creta și I. P. Sf. Arhiepiscop Ieronimos din Atena au urât — în numele Bisericii Ortodoxe Grecești și al Patriarhului Ecumenic — „Bun venit!” membrilor Comitetului Central, la care a răspuns Eminența Sa Episcopul Dr. Fry, mulțumind pentru cordiala primire ce li s-a făcut.

În ziua de 16 august 1967, Secretarul general, Dr. E. C. Blacke, prezintă primul său raport, în care arată că Bisericile și Ecumenismul se găsesc în fața unor probleme fundamentale de natură teologică și instituțională. Cea mai serioasă dintre acestea este problema ce rezultă din faptul că unii tăgăduiesc transcendența lui Dumnezeu. De aceea, dînsul consideră că ideea transcendenței ar trebui să fie necondiționat păstrată împotriva teologiei moderne, întrucît numai ea poate să garanteze o mărturie creștină dinamică, care să fie în același timp conservativă și revoluționară. Astfel, raportul său se încheie cu sublinierea rezumativă: Dacă vrea să slujească Mișcarea Ecumenică în vremea noastră, Consiliul Ecumenic trebuie să exercite „o influență radicală pe drumul spre o nouă ascultare revoluționară față de Iisus Hristos, precum și o putere conservativă spre păstrarea Evangheliei despre Dumnezeu transcendent, care se dă cunoscut în Iisus Hristos, Fiul Său, Domnul nostru”.

În aceeași zi, este înfățișată tema principală a sesiunii: Evangheliizarea și Consiliul Ecumenic al Bisericilor, de către directorul Secției pentru Misiune universală și Evangheliizare, pastorul Philipp Potter.

În 17 august 1967, urmează o expunere generală cu privire la pregătirea Adunării Generale din 1968 de la Upsala, rapoarte de activitate ale Comisiei Bisericilor pentru Afacerile Internaționale, un raport despre sesiunea Comisiei pentru Credință și Organizație bisericească din Bristol, un raport despre Grupa comună de lucru cu Biserica Romano-Catolică, iar în 18 august 1967 raportul Secției pentru Misiune universală și Evangheliizare.

Dintre conferințele sau rapoartele desfășurate în cadrul acestei sesiuni, reține în mod deosebit atenția conferința privind situația hrănirii lumii și referatul privind Conferința „Biserica și Societatea” de la Geneva.

Din raportul Comitetului pentru structură, este de reținut faptul că este în perspectivă rînduirea unui secretar general-adjunct pentru asigurarea unei bune legături între Consiliul Ecumenic al Bisericilor și consiliile bisericești regionale și naționale.

În ziua de 18 august p. m., încep lucrările subcomitetelor, dintre care cel mai de seamă este cel încredințat cu pregătirea Adunării Generale.

Din raportul Comitetului pentru finanțe, se desprinde faptul unei crize financiare prin care trece în prezent Consiliul Ecumenic, din cauza că contribuția financiară a Bisericilor membre nu este suficientă.

Comitetul pentru pregătirea proximei Adunări Generale își prezintă raportul — în fața plenului — în ziua de 24 august. Mult dezbătută (în

subcomitet) problemă a organizării unei agape, s-a bucurat de atenție și în plen. Cu toate acestea, propunerea găsește puțin consens, pentru că organizarea ei ar putea, probabil, să exercite o piedică în drumul către unitate.

În afară de raportul subcomitetului, sînt propuse proiecte de program pentru activitatea secțiilor în cadrul Adunării Generale.

În cadrul dezbaterilor privind continuarea lucrului Conferinței „Biserica și Societatea“, se discută problema căilor de rezolvare a dreptății sociale și a păcii internaționale. P. Sf. Episcop Vladimir (U.R.S.S.) reprezintă de asemenea, punctul de vedere că credinciosul creștin nu trebuie să facă nimic din ceea ce pricinuieste altora suferința; din contra, el însuși trebuie să accepte suferința, fără să cadă — firește — în pasivitate.

În cadrul Comitetului pentru instrucție cu privire la problemele principale, se discută tema principală a sesiunii: Evanghelistizarea și Consiliul Ecumenic al Bisericilor, asupra ei raportînd directorul Secției, Philipp Potter. Acesta arată: Consiliul Ecumenic nu poate desfășura o evanghelistizare propriu-zisă, ci are numai posibilitatea de a sta slujind alături de Bisericile membre, care sînt chemate să devină „Biserici evanghelistatoare“.

În variatele și amplele discuții purtate în cadrul acestui comitet, se dezbate problema prozelitismului, a raportului Bisericilor cu lumea și a unității dintre misiune și evanghelistizare.

Punctul culminant al confruntărilor se atinge în dezbaterile problemelor privind situația din Orientul Apropiat. Cînd (în 23 august 1967) e prezentată declarația elaborată de subcomitetul respectiv, se desfășoară discuții vii și ample, în urma cărora se ajunge la formularea definitivă a textului declarației.

Și mai grea este dezbaterile privind problema Vietnamului. Din textul declarației acceptate reținem: „Statele Unite pot aduce o contribuție la aceasta (rezolvarea definitivă a problemei Vietnam) prin faptul că se obligă din nou a-și retrage trupele. O rezolvare satisfăcătoare și definitivă se poate realiza numai după încetarea oricărei imixțiuni externe“.

Declarația privind foamea din lume, limitarea purtării moderne a războiului ș.a. au găsit aprobarea generală. De asemenea, e acceptată declarația privind problema raselor. Se realizează unitate în punctul de vedere că aici trebuie să se înfrîurească din partea Bisericilor asupra guvernelor respective.

Și de data aceasta, contribuția Bisericii noastre în cadrul acestei sesiuni se dovedește oportună și de seamă. Astfel, în cadrul dezbaterii proiectului pentru Secția a VI-a a Adun. Gen., I. P. Sf. Mitropolit Justin al Moldovei și Sucevei critică pesimismul — ce se degajă din expuneri — privind actuala conviețuire umană. I. P. Sf. Sa arată că este exagerat a vorbi despre o luptă între generații sau despre o luptă între bărbat și femeie. Nici azi omul nu trăiește în izolare, cum prezintă documentul respectiv lucrurile.

În cadrul discuțiilor din 23 august 1967, privind definitivarea textului declarației despre situația din Orientul Apropiat, I. P. Sf. Mitropolit Justin al Moldovei și Sucevei aduce o contribuție deosebit de oportună la formularea punctului 6 al declarației și la găsirea unei formulări mai precise.

Privită în ansamblu, sesiunea aceasta a C. C. al C. E. al Bis. se impune nu numai prin faptul că depune străduințe considerabile în direcția

orientării activității Mișcării Ecumenice în potrivire cu exigențele crea-
toare ale vremii noastre, ci și prin faptul că stă considerabil sub semnul
Bisericii Ortodoxe. Aceasta prin faptul că serviciul divin de deschidere, ser-
viciul divin festiv din duminica din 20 august 1967 din Catedrala din
Heraklion, în cadrul căruia a predicat Secretarul general Dr. Blake, Sf.
Liturghie din Biserica Sf. Tit pentru prăznuirea acestui sfânt, din 25 au-
gust 1967, au fost servicii divine ortodoxe, la care au fost invitați repre-
zentanții celorlalte confesiuni reprezentate în C.C., pentru cei mai de seamă
dintre aceștia oferindu-se și amvonul. Ceea ce constituie o dovadă a fră-
ției intercreștine din cadrul ecumenismului de azi.

C. SÎRBU

PREOȚII DECEDAȚI ÎN CURSUL ANULUI 1967

ARHIEPISCOPIA ORT. ROM. SIBIU

Prot. stavr. Nicolae Geangalău, consilier	(9. XII. 1901—27. I. 1967)
Pr. pens. Isaia Enescu, Șimon b. nouă Brașov	(10. IX. 1872—25. I. 1967)
Pr. Matei Florea, Săsciori, Făgăraș	(14. X. 1889—19. IV. 1967)
Pr. pens. Emil Sămărghișan, Corbu—Toplița	(11. IX. 1905—4. V. 1967)
Pr. Ioan Năstase, Crihalma—Rupea	(8. IX. 1913—2. VI. 1967)
Pr. Iuliu Dorgo, Logig—Reghin	(29. III. 1905—24. VI. 1967)
Pr. pens. Aurel Băcilă, Curciu—Medias	(8. VII. 1891—13. VIII. 1967)
Pr. pens. Nicolae Deac, Somșelnic—Târn.	(30. VII. 1891—18. VIII. 1967)
Pr. Ilie Mircea, Sita Buzău II, Sf. Gheorghe	(10. II. 1934—22. IX. 1967)
Pr. Romulus Gheaja, Laslea—Sighișoara	(23. X. 1908—5. XI. 1967)

DIN EPARHIA CLUJULUI

Pr. pens. Constantin Diaconu, Gîrbova de jos Aiud	(13. III. 1905—29. XI. 1966)
Pr. pens. Gheorghe Noveanu, Cluj	(28. IV. 1916—17. I. 1967)
Pr. pens. Ioan Roșca, Călata, Huedin	(10. II. 1900—7. I. 1967)
Pr. Traian Mocanu, Gîrbău, Huedin	(28. III. 1912—26. XII. 1966)
Pr. pens. Octavian Oniciu, Abrud, Cîmpeni	(8. XI. 1897—6. III. 1967)
Pr. pens. Ioan Cobîrzan, Zam Sincrai, Huedin	(19. III. 1904—24. IV. 1967)
Pr. pens. Remus Mezei, Petrești de jos, Turda	(4. X. 1891—2. V. 1967)
Preot Ioan Aldea, Cătina, Gherla	(2. V. 1906—15. VII. 1967)
Pr. pens. Augustin Budu, Dej	(21. III. 1890—13. IX. 1967)
Ierom. Policarp Barbu, Cozla, Dej	(15. VII. 1917—12. XI. 1967)
Pr. pens. Alexandru Baba, Simionești, Bistrița	(14. VIII. 1893—8. XI. 1967)
Pr. pens. Procopie Cotușiu, Fintînele, Lăpuș	(2. VII. 1890—22. XII. 1967)

DIN EPARHIA ORADEA

Pr. Ioan Pop, Coșeu—Zalău	(20. I. 1878—23. XII. 1966)
Pr. Valer Bărbosu, Traian—Satu Mare	(7. XII. 1888—26. XII. 1966)
Pr. Cornel Cavași, Boghiș—Satu Mare	(12. VIII. 1895—13. I. 1967)
Pr. Liviu Lărgăanu, Oradea—Ioșia—Oradea	(13. X. 1904—13. I. 1967)
Pr. Mihai Doboși, Satu Mare IV—Satu Mare	(12. XII. 1887—20. II. 1967)
Pr. Aug. Podoabă, Aluniș—Cehu Silvaniei	(15. V. 1887—27. II. 1967)
Pr. Vasile Hoblea, Izvoarele—Marghita	(3. IV. 1902—23. VI. 1967)
Pr. Aurel Jurca, Mierlău—Oradea	(29. XII. 1890—28. V. 1967)
Pr. Emil Popescu, Uileac Beiuș—Beiuș	(6. II. 1926—1. IX. 1967)
Ierom. Serafim Jora, Olcea—Salonta	(2. VIII. 1907—28. IX. 1967)
Pr. Mircea Panda, Poiana de Vașcău—Beiuș	(14. I. 1923—24. XI. 1967)

DUMNEZEU SĂ-I ODIHNEASCĂ ÎN PACE!

O DESPĂRTIRE CARE NU DEPĂRTEAZĂ — LA „TELEGRAFUL ROMÂN“

Se știe că „Telegraful Român“ — veche cititorie de presă bisericească ardeleană, șaguniană — s-a bucurat peste un sfert de veac de colaborarea statornică și prețioasă a actualului nostru Arhipăstor, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. *Nicolae Mladin*. Din anul 1948 încoace, Înalt Prea Sfinția Sa a avut și exercitat efectiv conducerea redacțională a acestei foi bisericești.

Prin înălțarea sa la cîrma Mitropoliei Ardealului, „Telegraful Român“ nu-l mai are redactor responsabil pe harnicul și talentatul profesor de teologie Dr. *Nicolae Mladin*; în schimb, și l-a cîștigat cîrmuitor în înțelesul deplin al cuvîntului.

Această fericită situație o interpretează articolul redacțional „*Din frunte, la cîrmă*“, apărut în nr. 27—28 (din 15 iulie a. c.) al foi „Telegraful Român“.

Remarcat cu deosebită satisfacție pentru caldă lui sobrietate și pentru adevărul pe care-l exprimă în termeni mișcători — între alții, de deputatul eparhial Prot. *Petru Boeriu* (Mediaș), în plenul sesiunii Adunării Eparhiale a Arhiepiscopiei Sibiului (10 dec. a. c.) — și dînd urmare unor sugestii binevoitoare, îi reproducem integral, pentru ca să aibă posibilitatea să ia cunoștință de cuprinsul lui întreaga preoțime din Mitropolia Ardealului.

DIN FRUNTE, LA CÎRMĂ

Anii existenței foi noastre au depășit veacul, demult. Înființată în 1853 de pururea pomenitul „preot deșteptării noastre, semnelor vremii profet“ care a fost Mitropolitul Andreiu Șaguna, gazeta „Telegraful Român“ propovăduiește fără întrerupere, de 115 ani încoace, alipirea față de credința străbună ortodoxă română, dragostea neprecupețită față de înzestratul nostru popor și fidelitatea neclătinată față de pămîntul pe care-l locuim, îl muncim și îl apărăm cu toată neistovita noastră energie obștească.

În acest răstimp îndelungat, paginile „Telegrafului Român“ au oglindit cu deosebire evenimente de însemnătate capitală pentru istoria Bisericii ortodoxe din Transilvania. Restaurarea Mitropoliei noastre, intrarea în vigoare a Statutului Organic șagunian, ecourile transilvănene ale războiului pentru independența României și apoi ale răzmeriței țărănești din 1907, epopeea memorandistă, epica bătălie pentru ferirea de înstrăinare a școlilor românești din Transilvania, afirmarea viguroasă a idealului național al unirii tuturor românilor în aceeași țară mărită pînă la limitele pămîntului locuit de moșii și strămoșii noștri, au pus stăpînire rînd pe rînd nu numai pe coloanele de tipar ale acestei gazete, ci și pe cugetele generațiilor care s-au adăpat cu simțire ortodoxă și românească din paginile sale fremătătoare.

O întreagă pleiadă de colaboratori voluntari care însuma pe cei mai de seamă condeieri din Transilvania — și, adeseori, din provinciile românești de peste Carpați, între care marele *Eminescu* — a asigurat „Telegrafului Român“ un nivel publicistic înalt și o considerație deosebită în rîndurile nenumăraților săi cititori. Contribuțiile lor publicistice erau valorificate înțelepțește — după tradițiile unei gazetării autohtone cu reală înrîurire asupra obștei românești — de către redactorii responsabili ai „Telegrafului Român“. Între aceștia, s-au aflat personalități

de talia revoluționarului Aron Florian, tovarăș de luptă al lui. Nicolae Bălcescu, memorandistul Nicolae Cristea, sfetnic vlădicesc la Sibiu, Zaharia Boiu și alții, nu mai puțin destoinici în purtarea agendelor redacționale.

*

După ce s-au stins vîlvătăile celui de al doilea război mondial și poporul nostru și-a scuturat cu arma în mînă înrobitorul jug fascist, „Telegrafului Român“ i-a fost rezervată misiunea de organ oficial al Arhiepiscopiei Sibiului și al Episcopiei Clujului și Oradiei, pînă la 1 septembrie 1956, cînd a luat ființă revista „Mitropolia Ardealului“.

În țara înnoită care-și dăduse — după 23 August 1944 — o așezare democratică reală creatoare de epocă, Biserica noastră își vedea lecuită, după 250 de ani de speranță și de suferință, rana deschisă în trupul ei prin dezbinarea de inspirație și urzeală străină de la 1698—1700. Unificarea bisericească — săvîrșită prin voința maselor de credincioși foști greco-catolici în frunte cu preoții lor, în octombrie 1948 — preocupa intens pe oamenii Bisericii noastre și absorbea cele mai bune energii ortodoxe în lucrarea de consolidare a acestui act istoric, de însemnătate epocală pentru unitatea sufletească a poporului român.

În strădaniile de aducere la îndeplinire a acestei lucrări, „Telegraful Român“ avea de îndeplinit un rol de primă linie. Ca să și-l exercite cu spor și folos, el avea nevoie mai presus de orice de un redactor responsabil corespunzător exigențelor momentului istoric pe care-l trăiam atunci. Mitropolitul Nicolae Bălan († 1955) l-a descoperit demult și i l-a hărăzit fără ezitare „Telegrafului Român“ în persoana tînrului și promițătorului profesor de teologie Dr. NICOLAE MLADIN.

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

*

Au trecut aproape două decenii de-atunci.

Trei Mitropoliți ai Ardealului — Nicolae Bălan, Înalt Prea Sfințitul Iustin Moisescu și Nicolae Colan — l-au lăsat pe profesorul Nicolae Mladin să conducă redacția „Telegrafului Român“ cum va găsi de bine. Încrederea pe care i-au arătat-o — socotindu-l tot timpul ca pe unul dintre ei, cum avea să și devină — a fost totdeauna deplină. Părintele profesor Nicolae Mladin n-a dezmințit-o cîtuși de puțin. Și-a făcut datoria după cea mai bună știință și conștiință. Avea, într-adevăr, și știință înaltă, și conștiință vie de slujitor devotat al Bisericii străbune și al poporului nostru intrat în fagașul unei afirmări naționale și al unei construcții sociale fără precedent.

În preocupările sale de bază, „Telegraful Român“ stătea la același nivel cu catedra pe care o servea cu strălucitoare și unanim recunoscută competență. Condeiul său încărcat de prestigiu răscolea cugetele cititorilor prin temeinicia cu care dezbătea problemele vieții bisericești și cetățenești contemporane și prin vibranta însuflețire cu care le prezenta în coloanele acestui străvechi organ de presă bisericească ortodoxă română. Unificarea bisericească, apărarea și consolidarea păcii, contactele ecumeniste și acțiunile de apropiere și colaborare între cultele religioase din țară și de peste hotare, sprijinirea programului intern de reconstrucție post-belică și de construcție socialistă au avut în destoinicul redactor responsabil al „Telegrafului Român“ un interpret competent și un sprijinitor devotat.

Cei aproape douăzeci de ani de slujire publicistică a Bisericii și Patriei de către „Telegraful Român“ condus de redactorul responsabil Nicolae Mladin reprezintă o perioadă de culme în existența îndelungată și fecundă a acestei gazete religioase.

*

Prin alegerea săvârșită în 4 iunie a.c. de către Colegiul Electoral Bisericesc — și prin actele îndeplinite după aceea în scopul perfectării alegerii — Părintele profesor Dr. NICOLAE MLADIN a devenit Arhiepiscop de Alba Iulia și Sibiu și Mitropolit al Ardealului.

Mindru de a-și fi văzut ostenitorul de frunte ridicat la treapta de arhipăstor, „Telegraful Român” — cu toată obștea colaboratorilor și cititorilor săi devotați — merge înainte, cu însuflețire nouă, pe calea bătătorită de două decenii încoace.

Calea aceasta este netedă și dreaptă. E calea intereselor superioare ale Bisericii noastre, care coincid cu aspirațiile astăzi împlinite ale eroicului nostru popor muncitor.

Ieșit din plămada lui viguroasă, slujindu-l cu o consecvență pilduitoare și cu o prestanță de înalt nivel patriotic, Arhipăstorul de astăzi, ca și redactorul responsabil de ieri, va hărăzi „Telegrafului Român” toate beneficiile unei îndrumări atente și constante, pentru ca să-și îndeplinească mai departe aleasa ei menire, potrivit cerințelor actuale.

Din fruntea ostenitorilor de pină acum, Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. NICOLAE MLADIN a trecut la cirna „Telegrafului Român”.

Recunoscători fiindu-i pentru tot ce a făcut — și a făcut, într-adevăr, totul, cu dragoste și pricepere — pentru ca „Telegraful Român” să înscrie în istoria existenței sale îndelungate pagini de prețioasă participare la dezbaterea problemelor bisericești și cetățenești contemporane, îi exprimăm, cu emoție și recunoștință, toată gratitudinea noastră fiiască.

Mulțumind Părintelui ceresc pentru favoarea cu care a împodobit această foaie bisericească ridicându-i diriguitorul de pină acum la rangul de „mare preot peste casa lui Dumnezeu” (Evrei 10, 21), îl asigurăm pe Înalt Prea Sfințitul Mitropolit Dr. NICOLAE MLADIN că — îndrumați de dreapta sa sfințită — ne va fi ușor și plăcut să valorificăm înțelepțește zestrea de simțire ortodoxă și românească pe care a hărăzit-o „Telegraful Român”.

INTRU MULȚI ȘI FERICIȚI ANI, ÎNALT PREA SFINȚITE PĂRINTE!

REDACTIA

CU PRIVIRE LA ICOANELE PE STICLĂ

Că poporul nostru este înzestrat cu multe daruri, că este un popor talentat, că are un spirit deosebit de viu și fecund — este un lucru tot mai evident pentru oricine se apleacă cu interes curat spre a-i cunoaște activitatea și viața în general. Rod al acestor bogății sufletești, afirmate permanent sub forme multiple de-a lungul bimilenarei sale istorii, sînt baladele sale, sînt colindele sale, sînt proverbele sale, sînt costumele sale frumoase ca și florile cîmpului, sînt melodiile sale variate, bogate și mișcătoare de suflet ca și foșnetul frunzelor, susurul izvoarelor, cîntecul păsărelelor, ca și farmecul codrilor, oftatul inimilor și atîtea alte fenomene care le-au inspirat.

Rod al priceperii sale ca și al altor vibrații sînt troițele la încrucișări de drumuri, sînt furcile de tors pe care fetele și nevestele le țin la brîu, sînt ulcioarele și vasele de pămînt, sînt păpușarele, fluierile și cavalele ciobanilor și atîtea alte obiecte mărunte pe care și prin care a înflorit o impresionantă artă. Această artă a atras atenția străinătății încă acum 100 de ani, cînd România a participat la Expoziția Universală de la Paris din 1867. Cu acest prilej, minunatele noastre cusături populare de pildă au stîrnit un deosebit efect asupra cercurilor artistice străine, lucru consemnat și de Al. Odobescu, cînd scria în acei ani: „Desenele felurite și plăcuta impestrițare de culori ale acestor lucrări femeiești atrage în străinătate o mare băgare de seamă”.

Rod al dotării sau talanților poporului nostru sînt miniaturile minunate din manuscrisele noastre vechi, ieșite din mîna atîtor harnici și modești copişti, sînt bisericuțele noastre de lemn ca și secularele ctitorii voievodale, înfipite adesea prin funduri de codri pentru a fi cît mai ferite din calea puhoaielor prădalnice care se revărsau destul de des pe aceste plaiuri binecuvîntate, sînt apoi frescele de pe pereții interiori și exteriori ai acestor sfinte și venerabile lăcașuri de lumină, care mișcă profund pe oricine prin rezistența și frumusețea lor.

Pe linia acestor creații de valoare ale poporului nostru se înscriu și icoanele pe sticlă.

Despre existența lor luam cunoștință încă din anii cruzi ai prunciei, cînd le primeam cu atenție, cu mama în preajmă-ne, seara înainte de culcare sau dimineața după o noapte cu pace. Pînă de curînd însă despre valoarea acestor icoane pe sticlă s-au știut prea puține. Prin satele noastre transilvănene mai ales ele se dădeau adesea fetelor de zestre, aceste icoane constituind cu adevărat o „zestre” în adevăratul înțeles al cuvîntului, mai întîi prin valoarea lor artistică și sufletul care se pune în ele, cît și prin aceea că erau nu odată martorele ofurilor tainice ale moșilor și strămoșilor noștri.

Cărți, studii, expoziții în țară și peste hotare scot tot mai mult în lumină, în acești ani, importanța acestor comori ale creației noastre populare, ocupînd un tot mai important capitol în istoria artei românești.

O astfel de subliniere găsim și în revista „Astra” de pildă, în numărul său din 10 octombrie 1967, unde întîlnim un valoros articol semnat de Dl. *Cornel Irimie*, director adjunct al Muzeului Brukenthal din Sibiu, și intitulat: „Meșteșugul și arta iconarilor din Scheii Brașovului”.

Acest important articol cuprinde interesante date, din care reținem doar cîteva în însemnările de față.

Prin poziția sa geografică, prin activitățile comerciale și economice pe care le-a desfășurat, printre care se numără și fabricarea sticlei, Brașovul a favorizat și dezvoltarea picturii pe sticlă, oraș în care acest „gen al artei populare românești a înflorit” mai mult decît în celelalte centre din Transilvania unde știm că s-au executat asemenea lucrări (Nicula, Făgăraș, Arpaș, Cîrțișoara, Laz, Lancrăm etc.). Așa se face că piesa cea mai veche din acest gen, datată și semnată, pare a fi o icoană pe sticlă lucrată de un carecare Ioniță din Brașov, în anul 1780.

Vorbind însă de „arta iconarilor scheieni” gîndul ne duce imediat la biserica „Sf. Nicolae”, căci, după cum știm, biserica Sf. Nicolae din Scheii Brașovului ca și școala românească născută și crescută sub aripa ei au dezvoltat de veacuri o puternică cultură religioasă-națională, astfel încît și meșteșugul iconarilor pe sticlă apare ca o continuare a acestor vechi tradiții. Ne-o confirmă și autorul cînd zice că, potrivit documentelor, „încă din 1523, în protocoale sînt citați „pictori” veniți din Muntenia, iar în sec. XVIII apar primele nume de zugravi care pictează icoane pe sticlă”. De aceea, alături de „Ioniță din Brașov” se mai întîlnesc Ioan Popp, Ioan Trîmbițaș și alte nume care s-au îndeletnicit cu o asemenea frumoasă artă. Între numele descoperite chiar de către autorul articolului pe care-l semnalăm se numără și cel al lui Toma Pascu, găsit pe o icoană mare reprezentînd pe Sf. Ilie. Ba mai mult, în Scheii Brașovului au funcționat chiar adevărate și „mari ateliere de pictură pe sticlă”.

Cu mici excepții, tematica lucrărilor ieșite din mîna acestor știuți și, mai ales, neștiuți iconari reprezintă sfinți ai iconografiei noastre ortodoxe.

Astfel, des apare Maica Domnului îndurerată sau cu pruncul Iisus în brațe și, caracteristic acestui centru, ea este reprezentată adesea alăptînd pruncul, scenă care, în general, este mai puțin răspîndită. Maica Domnului mai este zugrăvită apoi cu salbă de bani la gît, evidentă influență a portului popular. Mîntuitorul Iisus Hristos, în diferite ipostaze din timpul petrecerii Sale pe pămînt, este de asemenea des întîlnit. De remarcat că așa după cum în frescele de la Humor, de plidă, David prorocul nu este redat cîntînd la harfă, ci la cobza noastră moldovenească, la fel și în unele icoane scheiene Nașterea Domnului este plasată într-un sat de-al nostru, ciobanii fiind îmbrăcați românește și cîntînd din fluer lîngă turma lor de oi. Sfîntul Nicolae apoi, cu deosebire ajutînd pe cele trei fete gata de a fi vîndute de tatăl lor. Sf. Gheorghe în scena cu balaurul, Sf. Haralambie etc., după cum frecvente sînt și icoanele reprezentînd pe Sf. Ilie în căruța cu cai pe nori, Adam și Eva, înainte de cădere și după cădere (Adam arînd și Eva torcînd) ș.a.m.d.

În precizarea acestei tematici, un rol important l-a avut ancheta statistică întreprinsă de Muzeul Brukenthal în peste 300 de localități transilvănene, în urmă cu aproape 10 ani, cu care prilej s-au înregistrat peste 3900 de icoane.

Specificăm că la această importantă lucrare de depistare a icoanelor pe sticlă și-a dat concursul, cu tot interesul, și Arhiepiscopia noastră a Sibiului ca și alte Eparhii transilvănene, prin intermediul cărora s-au trimis preoților circulare și formulare în scopul menționat.

Articolul ne introduce de asemenea în tehnica de lucru a iconarilor, care cere o pricepere deosebită, precum și a modului de preparare a culorilor. În această ordine de idei se relevă că icoanele executate în Scheii Brașovului se caracterizează printr-o pronunțată luminozitate, rezultată „din culorile vii — albastru, roșu, verde, galben — puternice, așezate conform legii contrastelor”.

În icoanele noastre pe sticlă „se amestecă sufletul adevărat al poporului”, după cuvîntul lui N. Iorga. De aceea, „originalitatea și calitățile specifice ale icoanelor românești pe sticlă, opere ale unor meșteri simpli dar talentați — după cum remarcă Dl. C. Irimie — au impresionat puternic pe toți criticii și istoricii de artă, ca și publicul larg, din țară și străinătate, în special în ultimii ani, cînd aceste opere de artă populară au intrat în circuit alături de celelalte genuri”.

Belgia, Danemarca, Italia, R. F. a Germaniei se numără printre țările în care au fost organizate expoziții cu astfel de piese, toate bucurîndu-se de un real succes. O asemenea expoziție de icoane pe sticlă se deschide în prima parte a lunii ianuarie 1968 și la Galeriile de artă „Härhamer” din Helsinki, în cadrul acordurilor culturale dintre Republica Socialistă România și Finlanda, și unde vor fi expuse peste 120 de icoane pe sticlă din colecția Muzeului Brukenthal, printre ele figurînd și piese provenite din zona Țării Birsei — Scheii Brașovului.

De altfel, despre aceste activități muzeistice autorul articolului semnalat de noi ca și alți colaboratori de frunte ai cunoscutului nostru muzeu sibian ne informează adesea și competent și în alte reviste de seamă ale țării.

Specificînd că un harnic călugăr, Timotei Tohăneanu, de la mănăstirea Brîncoveanu (Sîmbăta de Sus-Făgăraș) duce cu frumose roade mai departe arta meșterilor iconari din Scheii Brașovului și a altor centre, considerăm totodată un potrivit prilej de a reaminti preoților noștri să sublinieze cu orice ocazie credincioșilor valoarea deosebită pe care o reprezintă icoanele pe sticlă, de a ține la ele ca la o „moștenire” scumpă și mai ales de a nu le înstrăina oricui le-ar cere acest lucru.

GH. PAPUC

MUZEUL BRUKENTHAL — LA 150 DE ANI

În anul 1817, prin dispoziția testamentară a baronului Samuel von Brukenthal, și-a început activitatea muzeul de la Sibiu, care poartă numele întemeietorului său.

Muzeul Brukenthal pornea, cum se poate constata după 150 de ani de existență, spre o țintă glorioasă cu o zestre de pe atunci bogată în tablouri de rară valoare artistică, gravuri, piese de numismatică și mineralogie, obiecte de arheologie și o bibliotecă cu mii de volume, din care numeroase unicate și incunabule.

Acum, împlinindu-se un veac și jumătate de la data cînd acest muzeu a devenit public, evenimentul a fost sărbătorit într-un cadru ales și sobru, la 17—18 octombrie 1967. La această prăznuire omagială au participat ostenitori din cadrul unor institute de cercetări ale Academiei, critici de artă, artiști plastici și numeroși specialiști în activitatea muzeală din țară. Au participat de asemenea și oaspeți de peste hotare, care se aflau la noi, în acea vreme, la Colocviul Brîncuși.

La 17 octombrie 1967, prima zi a festivităților, participanții au vizitat galeriile de artă ale Muzeului și secția de artă populară, unde se găsesc adăpostite tablouri ale artei flamande, olandeze și italiene, precum și o colecție bogată de artă populară reprezentativă pentru sudul Transilvaniei, nordul Olteniei și Munteniei și pentru alte zone de pe versantul sudic al Carpaților. Ei au avut prilejul să admire lucrări originale ale unor pictori celebri ca Rubens, Van Dyck, Veronese, Lombardo etc. sau ale unor pictori români ca Negulici, Aman, Grigorescu, Luchian, Petrașcu, Baba etc. precum și exponate privind arta noastră populară atît de bogată și expresivă.

În aceeași zi a fost inaugurat oficial Muzeul tehnicii populare instalat în Dumbrava Sibiului și care înfățișează, prin exponatele sale, ingeniozitatea țaranului român și aptitudinile sale constructive.

Adunarea festivă jubiliară s-a desfășurat în sala „Astra” și ea a fost onorată de un public numeros în frunte cu Dl Ioan Popescu-Puțuri, membru al Consiliului de Stat, Dl Pompiliu Macovei, președintele Comitetului de Stat pentru Cultură și Artă și alți reprezentanți de seamă ai autorităților centrale și locale.

Apreciind activitatea deosebit de bogată, pe care au desfășurat-o ostenitori acestui așezământ de cultură și artă, Consiliul de Stat al Republicii Socialiste România, a acordat Muzeului Brukenthal Ordinul „Meritul Cultural” cl. I. Cu ordine și medalii au fost distinși și unii lucrători ai muzeului, și întreg colectivul de muncă a primit felicitări călduroase.

În acest cadru festiv, adunarea a ascultat apoi un referat documentat al Dlui Nicolae Lupu, directorul Muzeului Brukenthal, privind istoricul și activitatea muzeului, după care mai mulți oaspeți, printre care Dnii prof. universitar Virgil Vătășanu, membru corespondent al Academiei, Mircea Popescu, critic de artă, M. H. Maxy, maestru emerit al artei, director al Muzeului de Artă al Republicii Socialiste România și Gheorghe Focșa, directorul Muzeului Satului, au transmis salutul instituțiilor pe care le reprezentau. Iar P. C. Prof. Dr. Sofron Vlad, rectorul Institutului Teologic Universitar din Sibiu, a dat citire următorului mesaj adresat participanților la festivități de către Î. P. S. Mitropolit Dr. Nicolae Mladin al Ardealului:

„La festivitățile Muzeului sibian Mitropolia Ardealului, Biserica Ortodoxă Română de pe aceste plaiuri strămoșești, aduce prinos de cinstire deosebită întemeietorilor și ostenitorilor de ieri și de azi, poporului, care — în epocă noastră de mărețe înfăptuiri — a ridicat acest muzeu la nivel republican, îmbogățindu-l, reorganizându-l și dându-i un renume mondial.

Aniversarea aceasta ne aduce aminte de epoca lui Gheorghe Lazăr, cel dintîi dascăl al teologiei ardeleni, dascăl al redesteptării culturale a poporului român. Flacăra care a aprins-o el în inima ucenicilor lui din Sibiu și București, arde și astăzi în sufletul poporului, care urcă pe noi trepte de cultură și progres, în sufletul tuturor ostenitorilor culturii românești, deci și ostenitorilor acestei instituții de educație patriotică, științifică, istorică.

Aniversarea aceasta ne aduce aminte și de figura impunătoare a mitropolitului Andrei Șaguna, unul din fruntașii revoluției de la 1848, și acela care prin Statutul organic din 1868 a transformat Biserica strămoșească într-un organ de ocrotire și promovare a învățămîntului popular și gimnazial, a presei române, a literaturii române, a culturalizării maselor prin „Astra”, a meșteșugurilor și negoțului român în Transilvania, a năzuințelor de veacuri după unitate națională cu frații de peste munți.

Amintim aici pe Gheorghe Lazăr și pe Andrei Șaguna pentru că Sibiul păstrează nestinsă amintirea lor și pentru că în acest Muzeu se resfrîng ecouri din epoca de luptă pentru o viață liberă și fericită a poporului de pe aceste meleaguri. Secția arheologică-istorică mărturisește despre permanența poporului român pe pămîntul acesta, despre conviețuirea lui frățească cu alte naționalități. Secția etnografică și muzeul național al tehnicii populare și meșteșugurilor, mărturisesc despre geniul artistic și tehnic al poporului nostru și al celorlalte naționalități. Secția artelor plastice relevă nu numai creații ale marilor artiști din Apus, ci și creațiile artiștilor români, care au o valoare universală. Iar Biblioteca exprimă setea de lumină a maselor populare, ele însăși creatoare de cultură.

Aducînd omagiul nostru acestei Instituții, Mitropolia Ardealului, pășind pe urmele oamenilor Bisericii care în trecut au sprijinit dezvoltarea multilaterală a poporului român, aduce totodată angajamentul de a sprijini astăzi și în viitor munca poporului nostru pentru înflorirea patriei noastre scumpe Republica Socialistă România și urează Muzeului sibian și ostenitorilor lui noi realizări, noi progrese spre mărirea poporului nostru“.

Semnificația aniversării a reieșit și din alte aprecieri elogioase exprimate cu acest prilej și care arată între altele, că „prin prezența și activitatea sa, Muzeul Brukenthal a fost printre instituțiile care au jucat un rol de seamă la însufletirea și adîncirea legăturilor și influențelor reciproce care s-au tesut între membrii societății de pe aceste meleaguri, pe baza cărora s-au clădit eforturile comune ale

românilor și naționalităților conlocuitoare pentru apărarea pământului și libertăților lor, pentru o viață socială mai bună și mai justă". Prin activitatea sa, „Muzeul Brukenthal a devenit o instituție ce se afirmă cu un prestigiu mereu sporit peste hotarele țării” (Dl Pompiliu Macovei). Acest muzeu „a devenit în anii din urmă și o puternică și valoroasă unitate de cercetare științifică, a cărei colaborare ne este tuturor prețioasă și a cărei contribuție la descifrarea trecutului patriei, la înțelegerea artei și la studierea comorilor populare — e unanim recunoscută” (Acad. Prof. Ctin Daicoviciu).

Profesorul de istoria artei, Giulio Carlo Argan, de la Universitatea din Roma, a apreciat astfel însemnătatea aniversării: „Muzeul Brukenthal reflectă grija acordată muzeului nu numai de către colegii mei muzeografi — ceea ce ar fi foarte normal — dar și de către autorități și de publicul român. Poate și pentru faptul că în țara dumneavoastră arta populară are o tradiție profundă și ea este legată de evoluția unor artiști moderni afirmați pe plan european și mondial, ca să mă refer numai la Brâncuși — fără îndoială cel mai mare sculptor al acestui secol”.

*

În seara aceleiași zile, la Teatrul de Stat, a fost prezentat un spectacol folcloric susținut de formații artistice de amatori din regiunea Brașov. De asemenea, în cadrul festivităților, orchestra de cameră a Filarmonicii de Stat din Cluj și corul „Madrigal” al Conservatorului „Ciprian Porumbescu” din București, au prezentat un concert de gală.

A doua zi, la 18 octombrie 1967, tot în sala „Astra”, a avut loc o sesiune științifică jubiliară, cu care prilej participanții la festivități au ascultat comunicări deosebit de importante în legătură cu colecțiile Muzeului Brukenthal, susținute de unii din cei mai competenți critici de artă din țara noastră. Comunicări de aceeași însemnătate au prezentat specialiștii muzeului sibian, privind unele cercetări arheologice și teme legate de istoria României, de cultura și arta populară, unele piese etnografice, apoi colecția de științele naturii etc.

În legătură cu aceste comunicări au fost apoi vizitate colecțiile muzeului, care cuprind diferite materiale descoperite la Tilișca, Ocna Sibiului, Breaza (Făgăraș) etc. „asemănătoare cu cele din sudul Carpaților, lucrate încă înainte de Descălecatul Munteniei (și care constituie) nouă dovadă a permanentelor legături spirituale și culturale dintre cele trei Țări Românești, de-a lungul istoriei”.

Sfârșitul festivităților a fost marcat de un spectacol de gală dat de orchestra Filarmonicii de Stat din Sibiu.

Este cazul să remarcăm faptul, că festivitățile de la Sibiu, prilejuite de aniversarea unui veac și jumătate de existență a Muzeului Brukenthal, au constituit un eveniment cultural-artistice deosebit de însemnat în viața acestui oraș cu tradiții multiseculare, eveniment cu răsunet recepționat în țară și în străinătate. De altfel, asemenea festivități concordă cu specificul cultural și artistic al istoricului oraș Sibiu. S-ar putea spune și aceea, că sărbătoarea existenței seculare a unui muzeu nici că s-ar fi putut realiza mai semnificativ decât în atmosfera de oraș-muzeu pe care o posedă, cu prioritate, în țara noastră, Sibiul.

D. CĂLUGĂR

PASTORAȚIE ȘI CIVILIZAȚIE

„Își spălau mrejele” (Luca 5, 2).

Spălarea mrejelor înseamnă, în tîlcul pastoral, verificarea metodelor, în raport cu noile și noile valori ale progresului științific și social, care apar pe marea vieții și a istoriei omenești.

Este termenul cel dintîi al imperativului pastorației, care se impune ca o condiție, pentru realizarea celui de al doilea, rostit de Mîntuitorul în corabia de pe lacul Ghenizaretului: „*Mină mai la adînc!*”

~În lumina lui, folosind minunatul mijloc de străbătare și cunoaștere a țării, cu istoria, cultura, frumusețile și bogățiile ei materiale și spirituale, pus la îndemînă de către Oficiul Național de Turism (O.N.T.), am plecat în excursie, cu un grup de săteni, din comuna Sibiul-Sibiu, avînd ca obiective principale: Nordul Olteniei și Curtea de Argeș, cu împrejurimile, în zilele de 6, 7 și 8 noiembrie 1967.

Datorită mijloacelor puse la dispoziție, de către secția O.N.T. Sibiu, și anume: autocarul comod, cu difuzor și ghidul în persoana dlui prof. Vătășescu, cele trei zile de excursie au însemnat *trei zile de educație spirituală și patriotică*. Întreg

parcursul a fost o continuă revelare a puterii creatoare a poporului român, desfășurată în cele două ramuri ale ei: *creația artistică, în mănăstiri și alte opere de artă; creația tehnică, în uzine, combinate, șantiere, culminând cu gigantul, al nouălea din lume, al cincilea din Europa, de acest fel: Barajul de pe Argeș.*

Pe firul cel dintâi, încreștăm mănăstirile și bisericile: Cornetu, Cozia, Govora, Bistrița, Sfântul Dumitru și Madona Dudu din Craiova, Curtea de Argeș, Sfântul Gheorghe și Sfânta Paraschiva, din Rîmnicul Vilcea, fiecare cu izul ei istoric, cu profilul ei spiritual și cu frumusețile artistice (arhitectură, pictură, sculptură), specifice geniului creator al poporului nostru din trecut.

Tot pe acest fir, ne-a răpit, pur și simplu, „Coloana infinită“, de la Tg. Jiu, făcându-ne să înțelegem motivul, pentru care, autorul ei, olteanul Constantin Brâncuși, este socotit, spre cinstea neamului românesc, cel mai mare sculptor al lumii, în epoca contemporană.

Pe al doilea fir, amintim doar puncte, văzute la cîte un popas, sau din fuga autocarului: Șantierul hidrocentralei de pe Lotru; Fabrica de produse sodice Govora; cele 14 fabrici de diferite produse chimice și termocentrala din Ișalnița; Uzinele „Electro-Putere“ din Craiova; hidrocentrala și barajul de pe Argeș, toate *realizări mărețe ale regimului nostru socialist.*

Pe ambele fire, se vădește ideea dominatoare și conducătoare a vieții poporului nostru din trecut și prezent, că: *vremea-i sub om!; că: „Omul sfințește locul!“*

Firește, că cei mai mulți din grup știau cîte ceva, despre multe din cele văzute, din citit și auzit. Acum le vedeau *înscrise și dăltuite pe fața patriei.* Le-au pipăit, le-au dat roată, le-au admirat și s-au cuminecat, prin ele și prin slovele, care le descifrează vremea creației, cu istoria și cu întreg sufletul românesc, care se revărsă și vorbește din ele.

Întorși acasă, am simțit, într-adevăr, că *am minat și am pescuit și noi mai adînc, că ni se rupeau mrejele* de mulțimea peștilor (Luca 5, 6). Toată bogăția de cunoștințe, tot freamătul de pietate, cules din ingenuncherea la sfintele altare de mănăstiri, ca și toată admirația, trăită în fața minunilor tehnicei noastre naționale, s-au revărsat, reconfortante și ziditoare pentru toți, într-un torent de entuziasm, pe ulițele și prin casele satului.

E motivul, pentru care, am socotit de bine și de folos, să facem cunoscută și altora, o cale atît de eficace: *mijloacele tehnice și culturale, pe care le oferă, azi, civilizația țării noastre, preotului și pastorației, în îndrumarea spirituală și patriotică a credincioșilor.*

Preot ZOSIM OANCEA

ANIVERSAREA A 450 ANI DE LA REFORMĂ

La 31 octombrie 1517, Martin Luther a afișat pe ușa bisericii Castelului din Wittenberg, cele 95 de teze de protest împotriva indulgențelor și a simoniei cu ele. Cu aceasta a dat semnalul pentru înnoirea vieții creștine în Patriarhia Romană, înnoire cerută de mult și necesară și pe teren social-politic. Deoarece mai tîrziu aniversarea la 300 de ani de la Reformație, în 1817, s-a făcut în împrejurările contradicției între revoluționarism și absolutism, în 1867, la 350 de ani s-a încercat estomparea adversităților prin ideea de ecumenism, anume de apropiere între confesiuni. Dar aniversarea la 400 de ani a coincis cu declanșarea Marei Revoluții Socialiste din Octombrie, în 1917, așa că concluziile trebuiau traduse în consecință. Aceasta s-a realizat la aniversarea a 450 de ani.

Astfel după o pregătire serioasă prin presă, în cadrul căreia s-a impus voluminoasa lucrare: 450 Jahre der Reformation, Berlin, R.D.G. 1967, pp. 500 cu 25 colaborări, — au început festivitățile, organizate în comun de reprezentanții bisericești, ca episcopii M. Mitzenheim din Turingia, D. Jénicke din Magdeburg și D. Noth din Dresda, și de cei de Stat, în frunte cu dl Dr. Gerald Götting, președintele Uniunii creștin-democrate și vicepreședinte al Consiliului de Stat al Republicii Democratice Germane.

În zilele de 24—27 octombrie a avut loc la Wittenberg un simpozion internațional, cu 130 participanți din toate continentele, la tema: Importanța mondială a Reformației. Referatul principal a fost susținut de prof. Dr. Max Steinmetz din R.D.G. și de istoricul sovietic Dr. Smirin. Acesta a subliniat faptul, că teza lui M. Luther despre: cele două puteri, cea de stat și cea bisericească (Zweigewalten-theorie), au condiționat concepția modernă despre separarea Statului de Biserică.

A urmat simpozionul de la Magdeburg, din 26 octombrie, la tema: Importanța Marei Revoluții Socialiste din Octombrie în lupta pentru pace, umanism și progres social. Referatele susținute de prof. Dr. H. Döpmann din Berlin și de secret. Al. Buievski din Patriarhia Rusă, au demonstrat strînsa legătură între Reformație și Revoluție pentru germani și împlinirea celei dintii prin a doua și înfăptuirea ambelor în Republica Democrată Germană. Cu acest prilej a fost citit Apelul pentru pace, al P. F. Patriarh Alexei al Moscovei.

În zilele de 27 și 28 octombrie a fost program diferit, unii dintre cei 180 invitați oficiali din aproape 30 de țări din lume, au participat la întruniri locale, și alții au plecat în marea excursie documentară referitoare la viața și activitatea lui M. Luther, vizitînd Halle, Wartburg, Eisenach, Erfurt și Weimar, și lagărul nazist de la Buchenwald.

La 29 octombrie a avut loc la Wittenberg solemnitatea academică, cuvîntarea festivă fiind rostită de academicianul prof. Dr. Leo Stern, care a făcut istoricul și valorificarea socială a Reformației de la origini pînă în prezent, cu concluzia că R.D.G. împlinește în mod deplin cerințele indicate de M. Luther, dar ulterior deviate și neîmplinite de epigoni.

După masă a avut loc Alaiul istoric-costumat, cu 60 de scene din istoria germană, între sec. al XII-lea și 1967. Apoi seara participanții și publicul au ascultat concertul-oratoriu „Mesia” de Fr. Händel.

Luni, 30 octombrie, a avut loc o sesiune teologică comemorativă, la care au conferențiat prof. danez D. Skydsgard la tema: Reformația ca eveniment ecumenic; și prof. suedez Dr. Wingren la tema: Reformația și viața lumii.

La festivitatea centrală din „ziua Reformației”, din 31 octombrie, au participat toate virfurile Creștinismului protestant, precum: Secretarul general al Consiliului ecumenist al bisericilor de la Geneva, Eug. Blake; Secretarul general al bisericilor de la Geneva, al Mișcării Nyborg a bisericilor europene, Dr. G. Williams; președintele Conferinței creștine pentru pace, prof. Dr. J. Hromadka de la Praga; președintele Alianței mondiale luterane Dr. Schiotz și secretarul gen. A. Appel; Secretarul general al Alianței mondiale reformate, M. Pradervand și alții. Din partea Bisericii Ortodoxe au participat: delegația Patriarhiei Ruse în frunte cu I. P. Sf. Mitropolit Nicodim de Leningrad; delegația Patriarhiei Române, condusă de I. P. Sf. Mitropolit Iustin al Moldovei și Sucevei, și delegația patriarhiei Bulgare în frunte cu I. P. Sf. Mitropolit Stefan.

Serviciul divin comemorativ s-a ținut în trei biserici și anume în: biserica de la Castel-Schlosskirche, în biserica orașului-Stadtkirche și în biserica lui Hristos-Christuskirche. În biserica de la Castel, pe ușa căreia M. Luther și-a ținut tezele, au luat cuvîntul festiv: episcopul Krummacher din Greifswald-RDG în numele gazdelor; Secretarul general Eug. Blake; I. P. Sf. Mitropolit Nicodim din Leningrad; președintele luteran Dr. Peine din Liberia; I. P. Sf. Mitropolit Iustin al Moldovei și Sucevei; moderatorul D. Suzuki din Japonia; episcopul luteran slovac Dr. J. Chabada; preses evanghelic Dr. E. Wilm din Bielefeld-RFG și episcopul luteran Alaya din Finlanda.

A urmat festivitatea de Stat, din teatrul orașului, la care Dl. Gerald Götting a făcut o expunere documentată și convingătoare despre legătura dialectică între Reformația luterană și Revoluția socialistă, cu împlinirea idealurilor germane adeverate sociale în cadrul Republicii Democrate Germane, și care și pe viitor se vor răzima pe colaborare și muncă pașnică.

Cu recepția festivă, la care au luat cuvîntul dl. G. Götting și I. P. Sf. Mitropolit Nicodim, s-a încheiat partea oficială a festivităților. În următoarele trei zile au mai avut loc la Wittenberg conveniri informative teologice.

Delegația română, compusă din I. P. Sf. Mitropolit Iustin al Moldovei și Sucevei și prof. Dr. Milan Șesan din Sibiu, ca invitat de onoare, și dl. vicar-episcopesc și decan Dr. H. Binder și prof. Dr. L. Binder de la Sibiu, ca invitați și reprezentanți ai Bisericii luterane din România, — s-a bucurat de atenția d-lui Götting, a conducerii Secretariatului de stat pentru culte, prin dl. președinte H. Seigewasser și locțiitor Fr. Flint, precum și a d-lui episcop M. Mitzenheim.

Precum a subliniat-o I. P. Sf. Mitropolit Iustin, în cuvîntarea sa, festivitatea de la Wittenberg a contribuit la adîncirea relațiilor necesare ecumeniste, atît pe plan creștin, cît și pe cel al legăturilor între popoare.

M. ȘESAN

MITROPOLIA ARDEALULUI

No. 10—12/1967

Octobre-décembre

R E S U M É

A la tête de ce numéro (p. 771—789) paraissent les textes des Lettres Pastorales adressées, d'après la tradition, par les hauts prélats de la Métropole de Transylvanie — S. E. l'Archevêque et Métropolitain Dr. *Nicolae Mladin* (Sibiu), L. E. les Evêques *Teofil Herineanu* (Cluj) et *Valerian Zaharia* (Oradea) — au clergé et aux fidèles des leurs diocèses, à l'occasion de Noël (1967).

A la rubrique

L'Eglise et les problèmes du temps (p. 790—802)

L'article rédactionnel „*L'année XX: indicateur vers l'avenir*“ expose les réalisations importantes de la vie collective dans les cadres de la République Socialiste Roumaine, à l'occasion du vingtième anniversaire de sa proclamation.

Un autre article présente le déploiement de la V-ème Assemblée de la Conférence des Eglises Européennes („Nyborg V“) de Pörtschach (en Autriche), aux travaux de laquelle l'Eglise Orthodoxe Roumaine fut représentée par S. E. le Métropolitain Justin de la Moldavie et de Suceava. A la délégation appartenait aussi S. E. le Métropolitain de Transylvanie, Dr. *Nicolae Mladin*, qui fut élu comme vice-président de l'Assemblée.

Les autres matériaux se groupent de suivant:

ETUDES THÉOLOGIQUES

Théologie exégétique

L'archiprêtre *Aurel Radu* (Sibiu) étudie la prêche des Saints Apôtres Pierre et Paul, à l'occasion de la commémoration des 1900 ans de leur martyre (p. 803—815).

Théologie historique

L'archiprêtre Dr. *Milan Şesan*, professeur à l'Institut Théologique Universitaire de Sibiu présente une étude concernant „*La théologie orthodoxe au XVII-ème siècle jusqu'au Synode de Iaşi en 1642*“ (p. 816—836).

Théologie systematique

L'archiprêtre Dr. *Isidor Todoran*, professeur à l'Institut Théologique Universitaire de Sibiu, expose le contenu de la Déclaration de foi de l'Eglise Presbyterienne Unie des E.U.A. et l'examine critiquement du point de vue de la théologie orthodoxe orientale (p. 837—842).

Théologie pratique

L'archiprêtre Dr. *Spiridon Căndea*, professeur à l'Institut Théologique Universitaire de Sibiu, s'occupe dans son étude „*La famille et la vie moderne*“ de l'importance de la famille, sa place dans la vie moderne et les devoirs essentiels de la famille.

La rubrique

Indications homilétiques (p. 850—887)

contient des sermons et des indications homilétiques pour quatre dimanches de l'année ecclésiastique: le XXII-ème dimanche d'après Pentecôte (auteur: l'archiprêtre prof. Dr. *C. Sîrbu*), le XXIII-ème dimanche d'après Pentecôte (auteur: le diacre *Gheorghe Papuc*), le XXVII-ème dimanche d'après Pentecôte (*C. Sîrbu*), le XXX-ème dimanche d'après Pentecôte (le prêtre *Ion Bunea*), un sermon sur la fête de Saint Nicolas (6 décembre, auteur: l'archiprêtre Dr. *Simion Radu*), comme aussi des esquisses de sermons pour plusieurs dimanches et fêtes (auteur: le prêtre *Z. Oancea*).

A la rubrique

La Vie Ecclésiastique (p. 888—967)

sont enregistrés les événements ecclésiastiques qui ont eu lieu pendant les mois d'octobre-décembre 1967: L'itinéraire archiépiscopal de S. E. le Métropolite *Nicolae* de Transylvanie; L'accomplissement des vingt ans du retablissement de la Métropolie du Banat; Le premier sacre d'église officié par S. E. le Métropolite *Nicolae* de Transylvanie dans l'Archevêché de Sibiu; La fête commémorative du Saint Hiérarche Nicolas à Sibiu (avec la fête

de S. E. le Métropolite Dr. *Nicolae Mladin*); Liturgie pontificale à la ville de Blaj; Séance festive en l'honneur du XX-ème anniversaire de la proclamation de notre République; La commémoration du Métropolite *Nicolae Colan*; L'ouverture de la nouvelle année scolaire 1967—1968 à l'Institut Théologique Universitaire de Sibiu et au Séminaire Théologique de Cluj; Les Conférences d'Orientation des Prêtres de l'Archevêché de Sibiu; Les Sessions des Assemblées diocésanes de la Métropole de Transylvanie; Sa Sainteté le Patriarche *Alexey* de Moscou et de toute la Russie à 90 ans; La Session de *Héraklion*—Crète du Comité Central du Conseil Oecuménique des Églises; Prêtres décédés pendant l'année 1967 dans la Métropole de Transylvanie.

DIVERSES NOTES

concernant les événements et les préoccupations d'actualité achèvent le contenu de ce numéro de la revue.

Biblioteca Mitropolitană Sibiu

TIPOGRAFIA EPARHIALĂ
S I B I U

Biblioteca Mitropolitană Sibiu